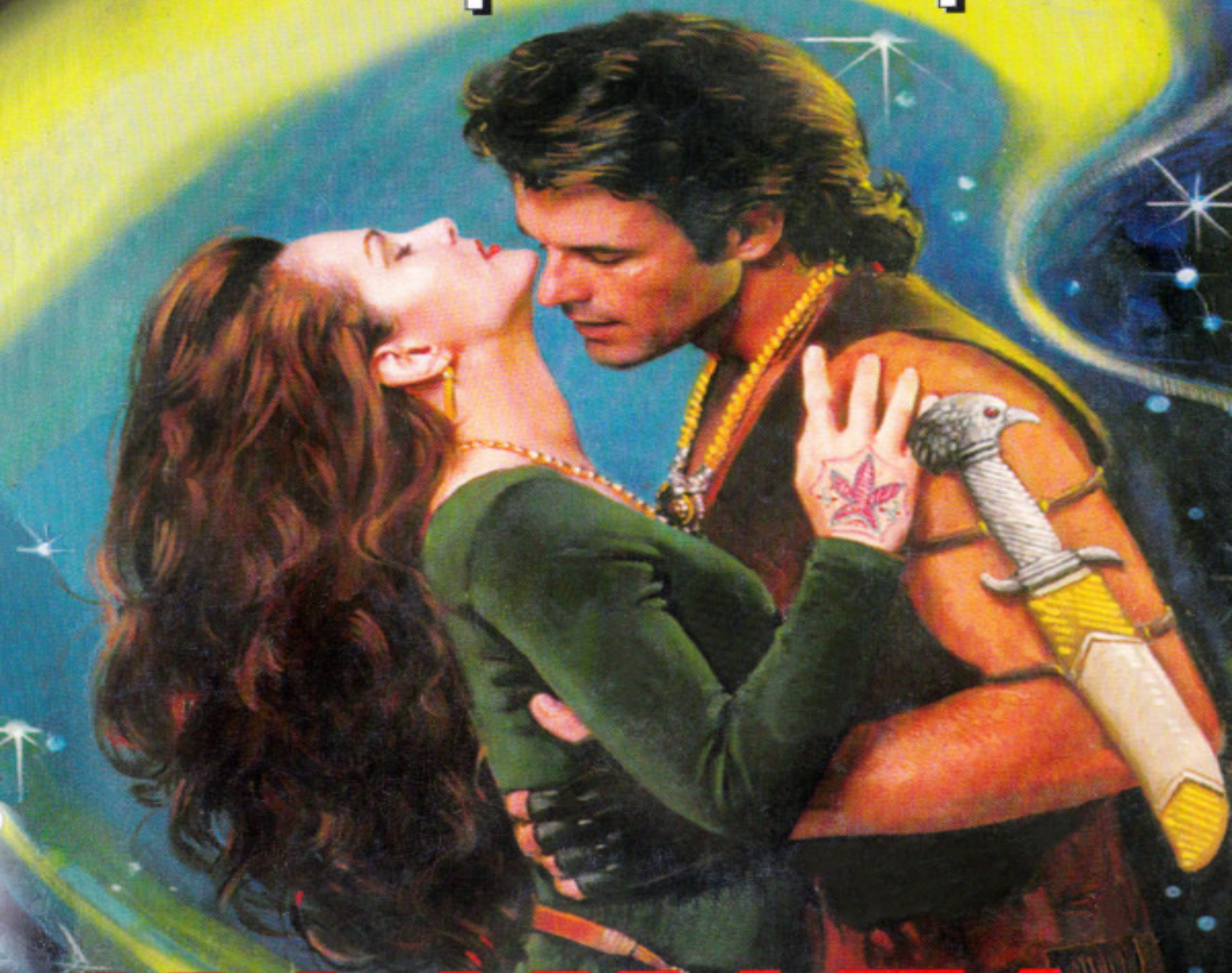

Бевърли Бърн

**МАЛКАТА
ЦИГАНКА**

БЕВЪРЛИ БЪРН МАЛКАТА ЦИГАНКА

Превод: Илия Илиев

chitanka.info

Сред страстите, разкъсващи Испания, възправя домът Мендоса — династия, чиито смели мъже и жени са натрупали през вековете огромно влияние и власт. Но разтърсвано от външни и вътрешни противоречия, семейство Мендоса често се оказва въввлечено в интриги и борби, заплашващи да извадят наяве тайни, само споменаването на които, предизвиква ужас.

Една необикновена жена се намесва в съдбата на Мендоса — София. Изтръгната като невръстно дете от родния дом, тя по чудо оцелява в едно страшно клане и попада при циганите. Скоро става ясно, че е надарена с необичайна смелост и ангелски глас. Превръща се в Ла Житанита — Малката циганка — най-желаната жена в цяла Испания. Но смъртта, лудостта и предателството я оплитат в мрежите си. И тогава, в една вълшебна нощ, съдбата и нейното мистериозно минало се срещат...

КНИГА ПЪРВА

Луната се бе скрила в онази нощ през 1380 година. Трите неясни фигури се навеждаха и изправяха под синкавото сияние на звездите и мъждукащата светлина на фенера. Нощта бе хладна, но жената и двамата мъже бяха плувнали в пот, докато опъваха въжетата под масивния гранитен блок.

— Пълно безумие — Натан стрелна с поглед баща си. Бенхадж с мъка си поемаше дъх, увиснал с цялата си тежест на въжето. — Мислиш ли, че ще можем да направим това. Още веднъж?

Всеки мускул на Бенхадж трепереше от усилието, а по ръцете, краката и гърдите му пробягваха болезнени конвулсии.

— Ще го правим толкова пъти, колкото се наложи — изпъхтя той.

— Край — каза жена му Роша, когато последното въже увисна и блокът легна на мястото си.

Тя се отпусна на колене, задъхана, и избърса чело с ръкав.

Съкровищницата вече изглеждаше така, както бе преди тримата да пристигнат — малка вдлъбнатина в гранита, простиращ се под градината на двореца Мендоса в Кордова. Когато взеха въжетата, вече по нищо не личеше, че някой е идвал, нито че първата съкровищница лежи втора, много по-обширна.

Онази сутрин слънцето изгря кървавочервено и щом го погледна, Бенхадж разбра какво предвещава то.

— Още не се е свършило, Роша — каза той на жена си. — Едва сега почва.

Купчинката в тайната стая растеше малко по-малко всеки път, когато Бенхадж и Натан я навестяваш Родът Мендоса бяха лихвари от незапомнени времена. Сега след всяка сделка те разделяха печалбата си.

— Това е за нас и за данъците — казваше Бенхадж, отделяйки по-голямата купчина дукати. — А това е за бъдещето.

В съкровищницата имаше и други неща — донесени от Рашо. Това бяха предмети, които имаха стойност може би само в нейните очи, но тя убеди съпруга си, че си струва да ги съхраняват там.

Бурята се разрази над Бенхадж на 17 юни 1391 г. Побеснялата тълпа изгори до основи еврейския квартал в Кордова. Дворецът Мендоса го сполетя същата участ. На този ден умряха две хиляди евреи и труповете им бяха оставени да гният по улиците. Но семейство Мендоса оцеля и Бенхадж и Натан успяха да се върнат и да се уверят, че никой не е разбил гранитната стена над тяхната съкровищница.

Изправен сред почернелите стени и овъглените отломки, жадувайки мъст, старецът тихичко започна да напява останалия от незапомнени времена псалом:

*„При реките Вавилонски
там седяхме и плачехме,
кога си спомняхме за Сит.“*

Той се поспря и гласът му затрепери, когато стигна до стиха:

*„Ако те забравя Йерусалиме,
нека ме забрави десницата ми...“*

Натан също поде псалома:

*„Дъще Вавилонска, опустошително!
Блажен, който ти отплати за туй,
що си нам сторим!
Блажен, който вземе
и разбие о камък твоите младенци.“*

Синагогата в Бордо бе претъпкана и тъмна, една стаичка полусвита под земята. Само няколко заблудени струи дневна светлина успяваха да се промъкнат през тесните отвори под тавана. Тези прозорци бяха едва забележими прорези в долния край на външната стена на стара къща, излизаща на тясна глуха уличка. Вътре в синагогата край ковчега със свитъците на Тората винаги мъждукаше лампа. Ден и нощ нейното червено пламъче играеше върху стените.

Макар официално никой юдей да не можеше да стане френски поданик, властите си затваряха очите пред доста еврейски колонии. На този ковчег и неговия вечен огън не бе посягано от почти три века и това бе една от причините подкаралия своята шестдесет и трета година Бенжамен Валон да бъде щастлив през тази 1788 г.

— Представи си само, малка моя Софи, нашият народ се е молил тук от петнайсети век насам — често повтаряше старецът на своята петгодишна внучка. — Това е цяло чудо. Помниш ли какво съм ти разказвал за старите времена — как през 1492 г. испанският крал и неговата кралица изгонили всички евреи от тяхното кралство и как нашите прадеди дошли в Бордо. Никога недей забравя, че сме сефарадим, евреи от Испания. Преживели сме много неща.

Бенжамен Валон обичаше да се потапя в историята на своя род. Успял бе да научи самостоятелно испански, четеше с умиление за чудесата на обяната в слънчева светлина Испания и мечтаеше някой ден да отиде там. Когато заговореше за това, Софи го слушаше и кимаше, макар да не разбираше нищо. Дядо ѝ отговаряше на нейните прости въпроси с пространни обяснения, освен това детето имаше доста смътна представа за миналото и бъдещето. Все пак се стараше.

— Защо кралят ни е изгонил от Испания?

— Казвал се е Фердинанд, а съпругата му била кралица Изабела. Двамата искали цялото им кралство да вярва само в християнския Бог.

— Но нали казваш, че има само един Бог...

— Така е, Софи, така е. Но... — тук Бенжамен се впускаше в поредното многословно обяснение, което тя не успяваше да схване.

На стареца му бе ясно, че Софи не разбира почти нищо, но това нямаше значение. Бенжамен обожаваше внучката си и прекараните с нея часове през тези спокойни дни бяха за него най-хубавата награда за изпълнения му с труд живот.

Баща му бе амбулантен вехтошар, който обикаляше улиците с количка, пълна със стари дрехи. Днес семейство Валон имаха собствено ателие с тридесет шивачи и обслужваха най-елегантните господа в щяла Югозападна Франция. Постигнал всичко това, през 1783 г. Бенжамен реши да се оттегли. Той бе останал вдовец преди много години, а през същата тази 1783 г. се роди внучката Софи и той сметна, че е време да прехвърли ателието на нейния баща, Леон.

— Сега ще имаш повече време за твоите молитви и книги, татко — бе казал Леон.

— И ще бъда по-дълго с твоята хубава дъщеря — бе отвърнал Бенжамен.

Колко бързо прелетяха тези пет години. Той обожаваше детето. Само като я погледнеше, сърцето му се изпълваше с радост. Косата на Софи бе черна и гъста, тъмните къдрици подчертаваха лицето. Кожата ѝ бе златиста като мед, а бузите — розовеещи от здраве. Очите ѝ обаче не бяха кафяви, както би трябвало да се очаква. На някоя палава прабаба тя дължеше огромните си, невероятно чисти тъмно сини очи. Те проблясваха като диаманта. Без тези очи тя би била просто много хубавичка, благодарение на тях Софи Валон обещавахе да стане красавица.

Рашел, жената на Леон, не бе първа хубавица и Бенжамен подозираше, че малко ревнува дъщеря си. Рашел не се задържаше дълго покрай Софи. Предпочиташе да работи от сутрин до вечер в магазина с мъжа си. За Софи бе наета гледачка, но с нейното възпитание се зае Бенжамен. Той я поддържаше, когато за пръв път проходи и той будуваше, когато тя бе болна. Той я научи да чете и смята. Когато му се наложи да излезе, Софи идваше с него, пхнала ръчичка в неговата.

Така почти всяка сутрин те отиваха заедно до глухата уличка със старата къща и се спускаха по тясното стълбище към синагогата. И всеки път на прага Софи задаваше същия въпрос:

— Дядо, може ли да дойда при теб днес?

— Не, нито днес, нито следващата седмица, нито дори догодина.

— Защо?

— Защото, както много пъти съм ти обяснявал, мъжете и жените не бива да седят един до друг.

— Нали вкъщи сядаме заедно на масата?

— Да, но в синагогата не е така.

И всеки път Софи въздъхваше и преглъщаше възраженията си, за да не я оставят следващия път у дома. Все едно, и така не бе чак толкова лошо, любимият ѝ дядо все пак бе наблизо. Тясната синагога не можеше да побере обичайния балкон, отделящ мъжете от жените. Само в единия ъгъл бе издигната дървена решетка, обкована с мед в долния край и покрита с червен плат. Софи скоро откри, че ако побутне съвсем мъничко завесата, се открива достатъчно голяма дупчица, за да надзърта какво става в мъжката половина, без да забележат нито те, нито жените около нея.

Софи виждаше всичко — богато украсените свитъци на Тората, черните шапчици, за които научи, че се казвали ярмулки и талигите — копринените шалове, чийто ресни се полюшваха при всеки поклон на мъжете по време на молитвата. А при особено тържествени случаи виждаше и шофара, извития овнешки рог, върху който се кръстосваха сенките на дървената решетка.

От време на време вкъщи Бенжамен чуваше момиченцето да пее псалмите от синагогата и всеки път прошепваше удивен „Какъв глас!“.

— Софи, ако беше момче, щяхме да те направим певец в синагогата. Бог навярно е имал някаква причина да вложи такъв глас в тялото на момиче, но аз не го разбирам.

Обикновено Софи си лягаше преда Леон и Рашел да се приберат от магазина, така че рядко им се случваше да я чуят как пее. Наложил се Бенжамен да им каже за невероятния глас на детето.

— Трябва да направим нещо по този въпрос. Не знам точно какво, но не можем да си затваряме очите за подобен дар.

— Така е, татко, така е. Но точно сега съм зает с по-сериозни неща.

— Какви например? Какво може да е по-важно от единственото ти дете?

— Татко, живеем във велико време. Свобода, равенство, братство — това не са само думи. Виж какво направиха в Америка. Цяла революция. А сега във Франция стават такива неща...

Леон разказваше ентусиазирано за политическите сътресения през последните 18 месеца. Очарован от разгръщащите се възможности, той не бе способен да предугади бурята, която скоро щеше да се разрази. Как би могъл да предположи, че над красивата Франция вече е надвиснала сянката на гилотината.

— Настъпва нова ера — повтаряше той на баща си. — И тя ще бъде чудесна. Обещавам ти, татко, че ще доживееш да видиш неща, каквито не си и сънувал.

— Може би. Ако Господ направи дните да са от по десет часа, вместо по двадесет и четири, а месеците — само от по две седмици. Аз съм стар човек, синко. Бъдещето не би могло да дойде достатъчно бързо за мен. То ще е за теб. Може би в това приказно бъдеще една девойка ще може да използва гласа си за нещо...

Тъй като Бенжамен не се интересуваше от политиката, той не се вслушваше в песните, които се носеха тогава из Франция. Но Леон имаше право, те се надигаха отвсякъде. Подемаха по бреговете на реките, по нивите и по градския паваж. Хляб за всички, пееха те, свобода, пееха те, равенство, долу потисниците, пееха те. На шестия рожден ден на Софи, на 14 юли 1789 се надигна като вила. Бастилията бе превзета и разрушена. Избухна Великата Френска революция.

— Нали ти казвах, татко, нали ти казвах — повтаряше Леон, разтреперен от вълнение.

Надеждите му сякаш се оправдаха, когато в края на януари 1790 г. сефарадските евреи от южна Франция бяха обявени за пълноправни граждани, деца на родината.

Огромна вихрушка завърта всичко живо във Франция. Получилите равни права евреи с цялото си сърце и душа се хвърлиха да помагат на революцията. Те събираха пари и масово се записваха доброволци в гражданските отряди. Рашел и Леон не можеха да стоят и наблюдават отстрани.

— Отиваме в Париж, татко — съобщи през септември Леон на баща си. — Само за няколко седмици. Само да поогледаме какво става там и да помогнем, ако можем вие със Софи ще се оправите и без нас за няколко дни.

Задълбочен в своите изследвания, Бенжамен не посягаше към вестници и не се интересуваше от последните новини. Есента в Бордо бе топла и мека и докато се разхождаше из парковете и алеите, хванал

ръчичката на Софи, до него достигаха откъслечни слухове. В самото начало на гражданската война идеалите още не бяха попарени от грозните ексцеси. Царството на терора още бе само тъмен облак далеч на хоризонта. Ентусиастите още говореха за свободата, равенството и братството като за нещо реално и близко.

Леон го нямаше да обясни какво става и старецът се стараяше сам да разбере положението в страната. Така той стигна до извода, че евреите вече са в безопасност навсякъде из Европа и че скоро ще настъпи епохата, обещана от пророците — епохата на Месията.

— Самият Месия трябва вече да се е родил, Софи — повтаряше той. — И аз бях жив да видя това време, а и ти бе родена навреме да го видиш...

Дивейки се на тези чудеса, Бенжамен започна да крои планове. Щеше да преведе любимата си Софи през Пиренеите в Испания. Щяха да посрещнат благословения в земята на техните предци.

Два силуета предпазливо напредваха по пътека — тесен перваз, надвиснал над стръмна пропаст. Това бяха южните подножия на гигантските Пиренеи. Полите им се спускаха плавно и величествено към испанската провинция Лерида, но точно тук ледената река Ногера беше пробила дълбоко ждрело.

Двамата стъпваха внимателно. Тясната пътека беше покрита с първия за тази година скреж, твърд и плъзгав. Бяха цигани и по-старият, Хоселито, вървеше напред.

— Тук става по-трудно — прошепна той. — Само за няколко метра. Сетне пак се разширява.

Трябваше да се притиснат с цялото си тяло към стръмната стена и да се крепят единствено на върха на пръстите си.

— Тук можеш да се захванеш и с крака — изсъска Хоселито. — Давай след мен.

Карлос беше петнадесетгодишен, полумъж, полумомче. Напредваше спокойно и уверено. Беше по-висок от Хоселито, по-сръчен и по-умен, но бе научил много неща през своите петнадесет години.

Карлос спокойно можеше да задмине водача си и да продължи сам, но не го правеше.

— Още колко остава?

— Малко. Селото е зад следващия завой.

Карлос вдигна очи. Слънцето бе почти по средата на небето. Дори през този сезон, малко преди зимното слънцестоеене, то обливаше земята със светлина. По лицето му не трепна и мускул, но нещо в очите му явно го издаде.

— Знам — кисело изсумтя Хоселито. — Но там има пещера. Ще се скрием вътре, докато се стъмни. Никой няма да ни види. Пък и селяните са тъпанари. Типични гаджовци — подхвърли той.

Младежът не трепна. На древния език, който циганите бяха донесли в Испания, „гаджо“ значеше „чужденец“, всеки, който не бе циганин. Майката на Карлос беше циганка и умря при раждането. Племето го възпита като един от своите, но баща му беше гаджо. За Хоселито и останалите той си оставаше чужденец, принадлежащ към външния свят, осквернен от нечистата кръв и греха на майка си.

Още десет минути напредваха така по ръба на пропаст и накрая стигнаха до целта си. На пет-шест метра под тях се откри селце, скрито между два хълма, до който водеше само тясна лъкатушна пътечка. Легнали под сянката на една скала, Карлос и Хоселито огледаха за няколко минути обстановката.

Няколкото каменни съборетини, скупчени около тесен площад, място за празници и клюки, се кичеше с гордото име село Мухергорда. В единия ъгъл на така наречения площад имаше заслон с три стени. Няколко кози и две магарета трепереха там под ледения вятър. Малко по-встрани имаше чували със зърно и кошове с нещо, което май бе боб или леща.

— Не е кой знае какво — отбеляза Карлос.

— Ние и това нямаме.

Карлос кимна. Групичката от петима цигани вече беше решила да приключва с лятната обиколка и да се връща у дома, в родните пещери край Севиля. Като цяло обиколката не беше лоша, но преди два дни едно от магаретата им — и точно това, което беше натоварено с инструментите и храната — стъпи накриво и падна в пропастта. С тях нямаше жена да я изпратят в града, за да гледа на ръка и да се върне с някоя и друга пара. Вече нямаха и инструменти, с които мъжете да оправят тенджерите, тиганите и казаните и да наточат

ножовете срещу храна. Изборът беше ясен — трябваше или да крадат, или да измрат от глад.

Всички цигани знаеха, че скитането им е започнало преди безброй години, че в Испания са поне от три века и че кражбата винаги е била един от техните традиционни поминъци и занаята. Но бе прекалено рискована, по-сигурно беше да разчитат на ума и сръчността си. Все пак при тези обстоятелства щеше да им се наложи да прибегнат до малко крадене. Заеха се внимателно с подготовката и изпратиха напред разузнавач — Хоселито. Той се върна с доклада, че селото Мухергорда няма да създаде проблеми.

Двамата с Карлос скоро стигнаха до тясната пещера, както беше обещал Хоселито. Той се шмугна вътре.

— Идвай насам и поспи малко. Нощеска ни чака работа.

Карлос също се плъзна вътре, но не заспа. Легна по корем и започна да наблюдава какво става долу.

Трийсетина мъже и жени и рояк деца се суетяха между къщите. От мъжете само трима или четирима бяха в състояние да се бият, Карлос прокара пръсти по дръжката на ножа в канията на гърба си. Надали щеше да му се наложи да го използва. Вероятно щом всички заспят, двамата с Хоселито щяха да се спуснат долу, да заколят една от козите и да вземат толкова месо и зърно, колкото можеха да носят. Селяните нямаше да усетят нищо, а двамата с Хоселито щяха да се върнат при своите още преди да се зазори. По ножовете им щеше да има само козя кръв.

Хоселито се захили, сякаш беше прочел мислите на момчето. Карлос беше мекушав, не му стискаше да се изцапа с някои неща. Всички го знаеха. Гаджово семе.

— Е — попита той. — Какво видя? Какво толкова гледаш? Някоя по-засукана дебеличка жена? Нали така им се казва селото, Мухергорда. Може пък и да плати нещо за оная работа на едно русо девствено момче.

Карлос подмина обидата и поклати глава.

— Няма дебели хора — отвърна той. — Всички са мършави и едва ходят от глад. Жени, деца, старци. Мъжете са малко.

— Добре, Няма да ни създават проблеми. Сега стига си зяпал и спи.

Карлос тръгна да се прибира в пещерата...

— Чакай. Идват още някакви хора.

— Какво? — Хоселито изпълзя напред до входа. — Къде ги видя?

— Там долу, вдясно. Идват насам. Външни хора. Един старец с момиченце.

Бенжамен и Софи Валон се добраха до селото няколко часа преди залез. Капнали от умора и глад, те язدهа заедно магарето, което Бенжамен бе купил преди два дни. Добичето спря да се напие от коритото на площада, но щом допря муцуна до водата, се олюля, рухна и предаде Богу измъчената си магарешка душа.

— Дядо, какво му става?

— Нищо. Старо е и не може да се удържи на краката си. Няма значение.

Бенжамен хвана Софи за ръката. Един старец седеше на прага си от другата страна на площада, възползвайки се от последните слънчеви лъчи.

— С внучката ми искаме да се нахраним и да се настаним някъде за през нощта — каза Бенжамен. — Ще си платим.

Говореше на френски и старецът го изглежда неразбиращо. Границата беше останала далеч назад и местните хора вече не знаеха този език.

Бенжамен пробва отново, този път на заваления испански, който беше научил самостоятелно.

— Каретата, която бяхме наели до Мадрид, се счупи онзи ден. Вървахме, сетне купих онова клето животно. Сега искам храна и легло. Ще си платя — каза той.

Другият старец кимна и сделката беше сключена. Двамата французи щяха да получат хляб, сирене, сламеник и най-външната и брулена от вятъра колиба срещу една жълтица. Бенжамен имаше доста такива, но не беше чак толкова глупав, че да го съобщи на първия срещнат. Парите бяха скътани в малка кадифена торбичка, завърза на кръста му и овесена между краката в крачолите на панталона. Носеше и още едно съкровище, много по-ценно — молитвения шал — талит, ярмулката и псалтира.

След като пъхна парата в ръката на испанеца, Бенжамен се обърна към внучката си.

— Хайде, Софи, ще си починем.

— Не съм уморена. Искам да се поразходя.

Първият му импулс беше да откаже, сетне кимна. Нямаше от какво да се бои в това планинско селце. Ако не се отдалечаваше прекалено много, нямаше нищо страшно.

— Както искаш. Но недей да излизаш извън селото.

В селото нямаше какво толкова да се види. Тя стигна до края му, сетне се върна до брега на реката.

— Софи — викна след нея Бенжамен. — Не забравяй, не бива да се отдалечаваш много.

Софи спря и тръгна да се връща, когато над нея изпърха някаква птица и тя се обърна нататък. Вдигна глава и погледът ѝ срещна не чии други очи.

Карлос гледаше надолу към детето. То гледаше нагоре към него. И двамата не помръдваха. Момчето чуваше хъркането на Хоселито зад гърба си, момичето знаеше, че дядо ѝ я наблюдава. След няколко секунди Карлос отклони поглед и пропълзя обратно в пещерата. Софи се върна в селото.

— Какво видя? — попита Бенжамен.

— Нищо, само една хубава птичка със сиви очи.

Защо? Не беше сигурна. Може би защото не бе убедена, че наистина е видяла нещо друго.

— Ще си починам — каза Бенжамен. Дватамата се свиха един до друг на проснатия връху пода сламеник. Софи заспа, но Бенжамен не го свърташе. Коремът му се свиваше от страх и лоши предчувствия. Май беше направил ужасна грешка. Пътуваха вече цяла седмица, а още нямаше никаква вест за Месията, нито по нещо личеше Златният век да е настъпил в Испания. Господ го беше подвел. Не, не Господ, той сам се беше подвел.

Все пак слънцето вече залязваше. Време бе да се помоли. Той се надигна и оправи топлото палто, с което беше завил момиченцето. Тя трепереше и говореше нещо насън. Притесняваше се да не е настинала. По бузите му тихичко започнаха да се стичат сълзи. Избърса ги и се обърна на изток.

Не си сложи ярмулката и молитвения шал. Бог не изискваше от вярващите да жертват живот си само за да спазят буквата на закона. Особено когато трябваше да се грижи и за детето. Щеше да си каже молитвите, но не биваше тези мрачни и недоверчиви селяни —

кампезино на испански — да разберат, че в селото им има еврейин. Сложи ръка на скритата кадифена торбичка и започна да се полюлява едва забележимо, мълвейки едва чуто молитвените думи на иврит.

Неколцината оцелели от Мухергорда щяха да запомнят тази нощ като Нощта на писъците. Двамата цигани също.

Хоселито имаше право в едно отношение — селото беше леска плячка. Дори навремето да е имало някоя дебела жена, дала име на селището, тя отдавна бе забравена в това затънтено място. Мегданът беше запуснат и мръсен, а хората — кожа и кости. Нямаше какво да се яде. Бог бе високо, кралят — в Мадрид и само бирниците се сещаха веднъж годишно за селото, което крееше на ръба на гладната смърт. Определено не си заслужаваше труда да го защитават — нито кралската армия, нито войниците на местния херцог.

Открай време разбойниците вземаха своя пай. Планините наоколо гъмжаха от престъпници. Клането през октомври 1790 г. се отличаваше само с необичайната си жестокост. И с това, че водач на престъпниците беше Ел Хамбреро, гладният. За разлика от Карлос и Хоселито, нападателите не се прокрадваха като сенки. Точно след залез, когато Бенжамен Валон каза „амин“, подковите на конете зачаткаха по изровената камениста пътечка, която минаваше за централна (и единствена) улица в Мухергорда.

Бяха единадесет души, всеки с мускет, праметнат отпред на седлото и с камшик от биволска кожа в ръка. Камшиците бяха посмъртоносни от пушките. Бяха дълги, специално подсилени с тел и плущенето им вещаеше смърт.

За няколко секунди една жена и някакво момченце бяха обезглавени с по едно изкусно движение на камшика. Старецът, с който Бенжамен се беше спазарил, изскочи от някаква врата и се надвеси над мъртвото момче. Един от ездачите насочи небрежно коня си към него, камшикът изплющя и левият крак на мъжа беше отрязан до коляното. Ремъкът мина през месото и костта като през масло. Кръв и слуз шурнаха по улицата и пресъхналата земя не успяваше да ги попие достатъчно бързо. Конете се разиграха от миризмата, започнаха да цвилят, да се надигат на задните си крака и стъпкаха още двама селяни. Смъртта беше дошла.

Карлос и Хоселито гледаха отгоре.

— Трябваше да се сетя — прошепна Карлос. — Фанта ми гледа на ръка, преди да тръгнем от Севиля. Каза, че съм щял да имам неприятности в края на тази обиколка.

— Фанта винаги лъже. Всичко си измисля. Ще си по-глупав и от гаджо, ако ѝ се връзваш. Затваряй си устата! Докато не ни видят, няма от какво да се боим.

— Това е Ел Хамбреро, нали? — устата на Карлос беше толкова пресъхнала, че едва приказваше.

— Да, Ел Хамбреро.

— Господи Боже... Истина ли е, че яде сурово човешко месо?

— Така разправят — сви рамене Хоселито.

Над планините се спускаше мрак, но Мухергорда бе озарена от пламъци. Някой ритна мангала в една от колибите и дървената покъщнина и сламеникът пламнаха. Огънят се промъкна през тесния прозорец и заигра надолу по улицата. Той изкара изпотилите се хора от убежищата им — право в ръцете на разбойниците. Пламъците взеха да облизват труповете и във въздуха се разнесе миризмата на печено месо.

Водачът на шайката си личеше отдалеч. Конят му беше най-едър и снежнобял. За разлика от другите нямаше шапка. Косата и брадата му бяха червени. Озарени от пламъците, те приличаха на огън. Той пришпори коня си и обезумелите от ужас селяни се замяха между пламъците и подковите на животното.

— Тенго хамбре! — изрева той. Това беше бойният вик, на който дължеше прозвището си. Гладен съм! Яде ми се сурово месо!

Опитната ръка може да направи каквото си иска с бич от биволска кожа, истинският майстор може да го използва и като брадва, и като скалпел. С едно движение на китката Ел Хамбреро раздра дрехата на някаква жена вляво от него. Със следващото замахване той ѝ отрязва гърдата.

Чак тогава започна истинското пищене. Писъци, изпълнени с паника, погнуса и ужас. Но когато рижият демон се наведе от седлото, вдигна отрязаната гърда и я захапа лакомо, за миг настана пълно мълчание. Минаха няколко секунди, докато хората осъзнаят какво са видели. Сетне отново се разнесоха писъци.

Ел Хамбреро вирна брада и се разсмя. От устата му капеше кръв и се стичаше надолу по брадата, която стана още по-тъмно червена.

Бенжамен и Софи не бяха на улицата с хората от Мухергорда, когато кошмарът започна. Двамата се спотайваха в най-крайната колиба. Пожарът още не беше стигнал до тях Бенжамен искаше да избяга, но нямаше накъде. Колибата имаше само един изход и той излизаше направо на улицата, при разбойниците. Той не можеше да се откъсне от прозореца, хипнотизиран от сцената, която се разиграваше навън. Притисна главата на Софи към гърдите си, за да ѝ попречи да гледа и усещаше как цялото и телце се тресе от плач и ужас.

— По-младо месо! — изрева Ел Хамбреро. Погледът му се плъзна по селяните и спря върху едно бебе, ревящо в ръцете на майка си. След няколко секунди няколко парчета от него паднаха на земята, а червената брада стана още по-червена.

Бенжамен не можеше да гледа повече. Побиха го тръпки, гадеше му се, сетне целият започна да се разтърсва от конвулсии. Софи се измъкна от ръцете му и се залепи за прозореца. Там я пресрещна дяволската сцена, която дядото се бе опитал да ѝ спести. Чак след няколко секунди Бенжамен се съвзе достатъчно, за да я притегли обратно в прегръдките си. Той виждаше играещите пламъци. Вече бяха съвсем наблизко, само на един човешки бой.

— Софи — прошепна той. — Софи. Недей да се обръщаш натам. — Притисна я по-плътно към себе си. Тя не плачеше. Вече дори не трепереше. Вместо това бе тиха и вцепенена като ледена висулка. — Боже мой, Боже мой, какво направих! — това бе едновременно признание за сторената грешка и молба за милост. Бенжамен повтори въпроса, но никой не отвърна.

Навън писъците продължаваха. Беше дошло времето за изнасилване. Бандитите бяха превърнали и това в занаят. Не си позволяваха да пристъпят към въпросното забавление, докато жертвите не бяха дотолкова вцепенени от ужас, че да не се сещаха за съпротива.

Бенжамен се насили да обмисли обстановката трезво. Никой ангел нямаше да им се притече на помощ и да ги отведе на сигурно място. Ако не искаше Софи да умре, само той трябваше да се заеме със спасяването и. Така че се налагаше да излязат от колибата. Може би

точно сега, докато бандитите се забавляваха. Да, точно така. Това бе единственият им шанс.

Вдигна Софи, уви я в палтото си й пристъпи неуверено към вратата. Пламъците започнаха да облизват прозореца и го принудиха да превъзмогне страха. Прилепен до стената, макар да съзнаваше колко илюзорна е закрилата на нейната сянка, притиснал скъпоценния товар до гърдите си, Бенжамен излезе навън.

— Виж — изсъска Карлос. — Старецът, оня чужденец. Опитва се да се измъкне. Там долу, вляво.

Хоселито хвърли поглед натам.

— Носи и малкото момиче. Няма да се справи.

Гласът му не издаваше особено вълнение. Двамата бяха в безопасност в тяхното убежище, а от събитията тази нощ щеше да излезе чудесна приказка, когато се приберат у дома Ако изобщо се приберат. Храната им се измъкваше под носа, а стомахът на Хоселито протестираше все по-енергично.

Бенжамен се поколеба на прага, мъчейки се да реши накъде да поеме. Софи се беше отпуснала безпомощно в ръцете му. Навярно бе припаднала. Сега не му беше времето да се безпокои. Цялото му същество го теглеше към пътя. Искеше да хукне по него и да остави Мухергорда и безумния ужас зад гърба си. Но не биваше да се поддава на изкушението. Пожарът озаряваше надалеч каменистата пътечка. Пълно безумие беше да се надява, че със старите си крака и с внучката на ръце ще успее да пребяга осветения участък и да потъне в мрака отвъд него, преди да го забележат убийците. Но трябваше да направи нещо. Пламъците вече пърлеха косата на тила му.

Няколко секунди по-късно една искра падна на вълнения ревер. Бенжамен я угаси със свободната си ръка. Още една искра падна на рамото му, а друга — на косата на Софи. Посипаха се още. Трябваше да направи нещо. Бенжамен се престраши. Притисна обожаваната Софи до гърдите си, хукна към склона зад колибата и с нечовешко усилие се закатери нагоре.

— Боже Господи — прошепна Карлос. — Идват насам.

— Няма да се справят — повтори Хоселито.

Карлос си спомни за очите на момиченцето. Какъв цвят! Никога не бе виждал толкова сини очи. Той започна да се промъква напред. Хоселито се пресегна и го хвана за рамото.

— Идиот! Къде си тръгнал?

— Ще му помогна. Може и да успее да се изкатери дотук, ако не трябва да носи детето.

— Сега вече съм сигурен, че си един тъп гаджо. Онези прасета ще те видят.

Карлос поклати глава.

— Няма. Сега са прекалено заети с друга неща.

— Колко време според теб му трябва на човек, за да оправи една жена? Тия ще са готови за няколко минути.

— Това е предостатъчно — отвърна Карлос. Той се изтръгна от ръката на Хоселито и се спусна бързо надолу. Беше пъргав като коза и дори по-бърз.

Бенжамен се бе изкатерил само на няколко метра. Софи внезапно натежа в ръцете му. Сърцето му биеше бясно от ужас и умора. Видя Карлос чак когато младежът се надвесил над него и зашепнал устни до ухото му:

— Шшт, не казвай нищо. Само ми дай момиченцето. Аз ще янося. Ти само върви след мен.

Испанският му беше прекалено бърз и променен от южняшкия акцент, за да го разбере Бенжамен.

— Не разбирам — изпъхтя той на френски и притисна още поплътно припадналото дете, което Карлос се опитваше да поеме.

— Вие сте французин — каза момчето. Случвало се беше неговият катун да минава от другата страна на френската граница и той знаеше няколко думи. — Аз съм приятел. Дай ми момиченцето.

Бенжамен не можеше повече да я удържи. Налагаше му се да повярва. Подаде Софи на циганина и рухна, изцеден до край. След няколко мига сърцето му спря да бие.

Нарекоха я София. Това бе най-близкото, за което циганите се сетиха, до името на детето на неговия странен гаджовски език, който говореха от другата страна на планината.

През първите дни момичето постоянно притичваше от един циганин към друг, с разтреперано телце правеше нещо като реверанс и повтаряше „Je m'appelle Sophie“. На циганите им писна от нея, постоянно им се мотаеше в краката и стряскаше последното останало им магаре. Никой не разбра, че малкият ѝ ритуал е отчаян опит да избяга от ужасените писъци, които отекваха в главата и да се върне към реда, на който я бяха учили.

В началото катунът беше прекалено зает да краде храна, така че просто не я забелязваха. Но колкото повече приближаваха плодородната равнина на Севиля, толкова по-лесно ставаше да наскубят няколко класа от нивите или да хванат някой заблуден дрозд или таралеж за казана. Зокали, техният водач, започна да се замисля за детето.

— Трябва да знае и други думи. Освен ако не е побъркана. Да не си ни донесъл дете със зъл дух в главата, Карлос?

Момчето не отвърна, но друг циганин се обади вместо него:

— Дори да е луда, личи си, че е от добро семейство. Сигурно ще падне някакъв откуп за нея, Зокали.

Водачът кимна.

— Така е. И щях да поискам откуп, ако знаех къде да намеря нейните хора. Но нали чухте какво разправят Карлос и Хоселито. Старецът я довел същия следобед в Мухергорда. И чуйте как приказва, дошли са от другата страна на планината. А по върховете вече е натрупал сняг, пътищата трябва да са непроходими по това време. А дори и да не са. Къде да търсим семейството на това лудо момиче?

Зокали беше умен и знаеше закона, циганския закон, затова го бяха избрали да води племето. Такъв беше обичаят сред неговите хора. Испанците ги наричаха „жиганос“. Те знаеха тази дума, защото за триста години испанският беше станал и техен език, но сами се наричаха роми, мъже. Сред тях нямаше наследствени вождове, нито пък някой можеше да претендира, че говори от името на целия им народ. Разпръснати навсякъде по света, те бяха разделени на безброй малки групи. Всяка си избираше свой главатар и веднъж посочен, го слушаха. Думата на Зокали беше закон. Повече не се спомена за откуп.

Когато приближиха Мадрид, друг мъж от катуна предложи да продадат момичето за прислужница в някоя богатска къща. Зокали обмисли тази възможност, но отхвърли и нея.

— Законът на ромите гласи, че детето е скъпоценен дар от Бога. Децата принадлежат на цялото племе. Ако небето ни е дарило с още едно дете, племето ни е благословено.

— Но това е дете на гаджовци — възразиха му.

— Все пак си е дете. Пък дори и някой гаджо може да се окаже полезен.

Зокали хвърли поглед към Карлос. Силата и пъргавината на момчето често се бяха оказвали полезни. Понякога даваше повод да се усъмнят в храбростта му, пък и беше прекалено мекосърдечен, но дори и такъв, вършеше работа. Например сега — Карлос се нагърби с грижите около момиченцето. Носеше ѝ да яде, а през нощта лягаше до нея и с топлината на тялото си я успокояваше, когато започнеше да хлипа насън.

— Виж го, същински женчо — изсумтя Хоселито.

Опънали бяха катуна край пътя. На мъждивата светлина на тлеещите въглени Зокали небрежно дялаше свирка от ясеново дърво. Той спря за момент и вдиша очи към Хоселито.

— Може и да е така. Но благодарение на Карлос тя не ни се мотае из краката. Гаджовската му кръв го тегли. Какво те притеснява това?

Хоселито огледа внимателно набитата фигура на главатаря. Лесно би могъл да се справи със Зокали, нямаше две мнения. Беше двадесет години по-млад и два пъти по-мускулист. Но Зокали бе главатарят и такъв щеше да си остане до смъртта си. Ако някой друг циганин го убиеше, останалите първо щяха да ликвидират убиеца и чак след това щяха да седнат да избират нов вожд. В това племе убийството не бе най-прекият път нагоре. Хоселито се извърна.

Въпросът за София обаче продължаваше да виси. Омразата към външните хора беше прекалено дълбоко вкоренена сред циганите. И другите двама мъже от катуна мърмореха. Зокали ги слуша няколко минути, докато продължаваше да дяла свирката.

— Стига толкова — спокойно отсече той накрая. — Въпросът е решен. Стига приказки — Зокали сгъна ножа си и се обърна към останалите четирима. — Слушайте какво ви казвам. Момичето гаджо остава с нас. Все с нещо ще може да ни бъде полезна.

Той изчака няколко секунди, но никой не оспори решението на главатаря.

Катунът продължи пътя си, следвайки слънцето. Момичето не можеше да издържи на темпото на мъжете и когато започнеше да залита, Карлос я вземаше на рамене или я качваше на самара на магарето и я придържаше да не падне.

Дните се сливаха в седмици. Ден след ден Карлос се опитваше на заваления си френски да накара София да заговори. Тя повтаряше от време на време името си, но нищо повече. Само папагалската фраза „Je m'appelle Sophie“. Сетне спря да повтаря дори това. Дълги дни не проронваше и дума, освен нощем, хлипайки в поредния кошмар.

— Мислех напоследък за нея — обади се по едно време Зокали. — Може и да не е луда. Може пък страхът да е накарал думите да излетят от главата ѝ. Тия работи дето ги разправяхте, за Ел Хамбреро и прочее, кое дете няма да си глътне езика от ужас? Оставете я на мира и като ѝ поолекне, тя сама ще проговори.

Въпреки това Карлос жадуваше да поговори със София. Очите ѝ му се присънваха всяка нощ. Не беше срещал досега подобно същество и му се струваше, че момиченцето може да се окаже ключ към тази половина от кръвта му, за която не знаеше нищо. Но френският му беше прекалено тромав. Така че бързо премина на провлечения, мек андалузийски испански и дълго ѝ говореше, докато я носеше по прашните изровени пътища на юг. Тя никога не отговаряше и не даваше признаци, че разбира.

Накрая в средата на ноември пътниците приближиха целта си. Почти бяха стигнали Севиля и само един кратък ден ходене ги делеше от пещерите на Триана, дом за тяхното племе, както и за голяма част от испанските цигани. Тази вечер не ги свърташе край огъня и никой не искаше да заспи, дълго след като бяха приключили с вечерята.

— Извири ни нещо, Хоселито — каза Зокали. — Вече сме почти у дома. Таласъмите няма да ни чуят тук.

Хоселито извади от дъното на бохчата си малка мандолина с миниатюрни сребърни звънчета. Само една мелодия можеше да ознаменува благополучния край на едно толкова дълго и изпълнено с премеждия пътешествие. Това бе една сегия, в която всеки от мъжете можеше да вмъкне свой стих, импровизиран за случая, а останалите повтаряха хорово.

— Прекрасно е, време е да се прибиращ у дома — запя Хоселито, подавайки ритъма, като почукваше с пръсти по

мандолината.

— Жена ми тъгува за мен в моята пещера — започна Зокали, комуто се падаше честта да подаде първия стих. — И нещо между краката ми също тъгува за нея.

Мъжете се разсмяха, сетне припяха хорово:

— Време е, време е да се прибираме у дома.

София беше седнала до Карлос, близо до огъня. Вече бяха свикнали с нея и с мълчанието ѝ. Предполагаха, че не разбира и дума от езика им. Но в мига, когато хорът млъкна, Хоселито потропваше с пръсти по мандолината, а следващия мъж прехвърляше в ума си своя стих, София се обади. Тя изпя нота по нота това, което бе чула — думите на хора, сетне нецензурното стихче на Зокали, сетне отново припева.

Хоселито замръзна и всички се втренчиха в детето.

— Хайде пак — обади се накрая Зокали. — Изпей го отново.

София явно го разбра и изпълни молбата. Този път, сякаш за да я чуе по-добре, Хоселито не отмерваше ритъма с мандолината. Хълмовете се извисяваха мълчаливо наоколо, пламъците играеха и сред тях се извисяваха само чистите трели от песента на София.

— Мале мила! Това е невероятно! Хоселито, изсвири нещо друго. Да видим дали учи толкова бързо.

Този път беше тирана, една от класическите мелодии на Андалусия. Хоселито пак отмерваше ритъма, а Карлос изпя два куплета, в които се разказваше за загубената любов. София го изслуша, сетне повтори песента. Изпълнението ѝ бе безукорно, тя не само следваше безпогрешно мелодията, но и гласът ѝ се отличаваше с невероятна чистота.

— Не мога да повярвам! — промълви главатарят на циганите, когато София млъкна. — Нали ви казвах, че това е дар Божи. Какъв глас!

Цялата душа на циганите бе пропита от любовта към музиката. Песните бяха част от тяхното съществуване, по-важна дори от храната и водата. Заради гласа си София престана да бъде за тях „побърканото момиче“. Тя си бе завоювала място в катуна на Зокали. Нейното присъствие и съществуване сред циганите бе вече оправдано. А със своята песен и тя показа, че приема народа на Зокали.

Трагедията бе оставила празно място в нейния ум. Всичко отвъд нощта на писъците бе забравено. Те всички бяха заличени — дядото, родителите, домът в Бордо, дори родният език. Но тя заговори техния език. Попи го почти несъзнателно от Карлос, така както бе попила и тяхната музика. За момента това бе предостатъчно, и за циганите, и за София.

Мекото слънце позлатяваше рано призори Плаца де Коредера в Кордова. Беше септември 1798 година, денят на Богородица де лос Долорес, покровителката на града. Следобед щеше да има корида, борба с бикове. Но сутринта на площада бяха опънали пазар. Тълпи хора и коне се нижеха като цветни ленти край сергиите, който предлагаха всякакви храни и стоки. Цареше пълен хаос и невероятна олелия, но Фанта, старата циганка, се ориентираше без никакво затруднение. Острият ѝ поглед се плъзна по навалищата и веднага забеляза плячката.

— Ей я там!

Фанта оципа София по ръката, за да е сигурна, че е привлякла вниманието ѝ.

— Виждаш ли я? Излиза от каляската на отсрещния тротоар. Това е доня Кармен.

София бързо забеляза жената — огромна маса мека плът, увита в черно. От глава до пети тя бе усукана в черна дантела и по-скоро се търкаляше, отколкото ходеше. Тъжна гледка.

— Това ли е? Нали разправяше, че била красавица?

— Казвах, че е била красавица на времето. Преди много години, когато още бе здрава. Каква си и ти, никога не слушаш какво ти казвам.

София бързо дръпна ръката си.

— Не, как да не слушам.

— Тогава се хващай за работа. Тя излиза от двореца само веднъж в годината. Синът ѝ е роден на този празник и затова пали всяка година свещ пред Лос Долорес. Един Бог знае кога пак ще се случим в Кордова на празника, за да я хванем. Друг път може и да не се отвори такъв късмет.

Фанта се беше нагърбила с отглеждането на София от самото начало. Зокали я бе дал на старицата преди осем години, още като я доведе в пещерата. София никога не забрави думите му:

— Ей, дърта ялова вещице. Нямах дете да те гледа на старини, така че вземай това. Тя не е съвсем с всичкия си, но пее като ангел.

Пък и очите ѝ си ги бива. Направи от нея добра циганка. Искам годеникът ѝ да плати като хората.

Нямаше дете. Това бе голямата мъка на Фанта. София скоро научи, че за една циганка нямаше по-голям срам от това да е безплодна. Това проклятие бе сполетяло Фанта и племето я търпеше само защото знаеше билките и гледаше на карти. Това бяха ценни умения, но тя не допускаше някой чужденец да се възползва от тях.

— Дарбата ми е за нашата кръв — повтаряше тя. — Ако я използвам за някой гаджо, ще я загубя.

Не че това ѝ пречеше да обещава златни планини на всяка жена, достатъчно наивна да ѝ даде няколко монети срещу безвредни прахчета и примамливи видения. Но този път се беше прицелила на високо — към жената на най-богатия човек в Испания.

София бързо бе разбрала, че ако не иска да я бият, трябва да слуша Фанта. Така че претича през площада, промъквайки се пъргаво между коне, карета и пешеходци. След секунда застана между забулената в черно жена и входа на църквата.

— Сеньора, доня Кармен... моля ви, само за секунда, трябва да ви кажа нещо.

София се хвърли на земята в краката на жената. Туловището на доня Кармен не ѝ позволяваше да се завърти и да я заобиколи, но тя не си даде труда да отвърне на момичето. Вместо това вдигна ръка в черна ръкавица. От каляската мигновено се отдели един лакей и София отхвъркна встрани под ботуша му.

Тя изохка от болка, но не се отказа.

— Доня Кармен, моля ви, умолявам ви. Трябва да ви кажа за съня. Важно е. Това може да промени всичко.

Докато нареждаше така, тя се вкопчи в някаква дантелена диплоа и увисна на нея.

Лакеят измъкна кинжала от ножницата на кръста си.

— Хайде, цигане, разкарай се!

София хвърли поглед към мъжа и господарката му, сетне към старата Фанта, която следеше всичко от другия край на площада. Сви се, така че да стане по-трудна мишена за ножа и остана на мястото си. Без да пуска черната дантела, тя потърси погледа на жената ѝ започна да нарежда като в скороговорка:

— Моля ви, изслушайте ме. Имах видение насън. Бог ми нареди да дойда и да ви намеря тук днес. Баба ми може да ви помогне. Оставете я да ви поговори с вас, моля ви. Имайте милост, за Бога, доня Кармен. И към самата себе си имайте милост.

Лакеят вече се надвесваше с изваден кинжал.

— Оставете я — женският глас го спря в последния момент. — Ще я чуя какво има да казва.

Тя огледа свитата фигурка. Мърлява, като всички циганета. Имаше златни обици и гривни, макар да бе облечена в дрипи. Но какви очи. Те стигаха до сърцето на доня Кармен и ѝ говореха по начин, на който не можеше да устои.

— Изчакай ме тук. На излизане от църквата ще поговорим.

След час двете циганки се бяха настанили в едно ъгълче на големия дворец Мендоса и разказваха историята за съня на София.

— Баба ми успя да го разтълкува, доня Кармен, защото тя владее тайните умения. Така успя да разбере и къде да ви намери, за да ви помогне в голямата беда.

Мария Кармен Родригес и пр., съпруга на могъщия Доминго Мендоса, знаеше, че всички цигани са лъжци и крадци и че не можеше да им се има и капчица доверие. Старицата отдалеч си личеше, че лъже, но не можеше да устои на момиченцето. Гъстите му черни къдри и златистата кожа напомняха на доня Кармен, че някога и тя бе красавица. Но очите на София нямаха равни. Те бяха тъмни като океанските глъбини и обрамчени с толкова гъсти мигли, че от тях сякаш падаше сянка върху бузите. Да я наблюдава ѝ доставяше някакво болезнено удоволствие, порочна наслада. Видът на момичето засилваше гнева и отчаянието, вилнеещи в душата на доня Кармен. Може би онова същество, което май се казваше Фанта, на истина ще успее да ѝ помогне.

— Циганката дойде, доня Кармен.

Прислужницата не вдигна очи към господарката си, докато правеше съобщението. Доня Кармен определено въвлечаше цялата къща в грях като слушаше дъртата циганка. Помежду си слугите я наричаха „вещицата“. Цялото и племе бяха изчадия на дявола.

— Заведи я на обичайното място. Аз ще слеза след малко.

Кармен изчака прислужницата да излезе, преди да се надигне от леглото. Не искаше никой да ѝ помага, докато се облича. Имаше дни, когато не можеше да понесе някой да я види, камо ли да я докосне.

Дори тя самата не можеше да се гледа. На всички огледала в огромната стая бяха метнати черни воали и само една свещ едва-едва мъждукаше. Капаците на прозорците винаги оставаха плътно затворени.

Цялата стена бе покрита с резбовани дървени ракли. Те бяха претъпкани с разкошни тоалети, за които навремето целият град си чешеше езика седмици наред. Кармен не им обърна внимание. Уви се в парче черно кадифе и се постара то да прикрива всяка част от тялото ѝ — подутите колена и нозете, покрити с морави язви, чудовищно подпухналия корем, който я караше да прилича на бременна в последния месец, ръцете, тъй набъбнали от телесни течности, че кожата по тях, бледа и с морави вени, се бе опънала до крайност и се напукваше при всяко движение, оставяйки незарастващи рани. Не се успокои, докато не покри всичко с черното кадифе. Само тъмнокафявите ѝ очи проблясваха отдолу и от време на време се белваха подпухналите пръсти, в които пръстените се бяха впили толкова дълбоко, че не можеше да ги махне.

Напоследък не ѝ ставаха никакви обувки. Слезе боса по величественото мраморно стълбище: И то тънеше в мрак. Тя се ориентираше първо по хладния мрамор под краката си, сетне по вълнения турски килим и накрая по плочките във вътрешния двор, които приятно разхлаждаха пламналите стъпала.

Дворецът Мендоса наброяваше четиринадесет такива вътрешни дворове, пацио. Циганките я чакаха в Пацио де лос Наранхос, двора на портокаловите дръвчета. Той беше в най-югозападния ъгъл на просторната сграда, но човек, който познаваше разположението на къщата и скритите вратички между дворовете, можеше да стигне до там, без да влиза в никое от крилата на двореца. Кармен познаваше всяко ъгълче на огромната постройка като собственото си подпухнало и обезобразено тяло.

От незапомнени времена дворецът на рода Мендоса бе тук, в сърцето на старата част на Кордова, притиснат между две улички, които сега се наричаха „Еврейската“ и „Авероес“. Улиците се бяха

появили доста след построяването на двореца и се бяха оформяли бавно, с течение на вековете, докато градът следваше своята съдба.

Авероес бе известен арабски философ, а в продължение на седем века Кордова бе столицата на арабския халифат в Испания. Той беше най-големият град на областта, който маврите наричаха Ад Андалус, южната земя. Втората улица, Еврейската, минаваше по средата на еврейския квартал. Той се простираше около нея от 1236 г., когато християните отвоюваха Кордова, до 1492, когато евреите бяха изгонени от Испания. Родът Мендоса играеше важна роля във всичко, което ставаше в града, за голяма част от събитията тяхната намеса се бе оказвала дори решаваща. От доста време бяга ревностни католици и никой не се осмеляваше да повтори стария слух, че Мендоса първоначално са били юдеи, сетне мюсюлмани, сетне пак са станали юдеи.

Не в това се криеха проблемите на Кармен. Далеч повече я измъчваха нейните собствени горчиви спомени. От тридесет години живееше в двореца, откакто Доминго Мендоса я бе довел като своя годеница. В началото си мислеше, че е благословена свише, защото се бе омъжила за един от най-богатите хора на света. Съпругът ѝ носеше скромната титла идалго, рицар. Родът Мендоса не беше свързан с прочутите херцози, още по-малко със сто и деветнадесетте благородници от древни семейства, известни като грандове. Но Мендоса имаха повече пари, а следователно и повече власт от тях. Кармен приемаше условията на сделката, които баща ѝ сключи от нейно име. Като съпруга на Доминго тя щеше да дели с него власт и богатство. От своя страна тя трябваше да дари него и древния му род със син и наследник.

Пет пъти тя забременяваше и пет пъти раждаше мъртво дете. Докато през 1776 г. не се появи на бял свят синът ѝ Пабло Луис. Момчето оживя, но с гърбица и полупарализирана ръка. И с душа, която се терзаше не по-малко от нейната.

В началото Доминго не бе на себе си от радост и отказваше да види и разбере, че детето е сакато. Самозалъгваше се, че това са временни работи и че с годините момчето ще се оправи. Когато вече не бе възможно да си затваря очите, започна да мъкне Пабло по доктори из цяла Испания. Накрая му се наложи да признае, че дори богатството

на Мендоса не може да купи здраве за обезобразеното тяло на Пабло Луис.

Тогава започна боят. Късно вечер, когато всички прислужници бяха заспали, Доминго се промъкваше до спалнята на съпругата си като любовник, тихо и потайно. Събличаше я със собствените си ръце, милвайки гладката нежна кожа и прокарвайки пръсти по тялото ѝ. Сетне пръстите се стягаха и започваха да мачкат, а сетне и да удрят плътта. Първо с отворена длан, после с юмруци.

Никога не викаше, само съскаше, така че слугите да не чуят нищо.

— Курва! Вещица! Трябва да си спала с Дявола, за да родиш такива чудовища! Едно от мъртвородените момчета имаше копита. Опитаха се да го скрият, но аз го видях. И накрая ми раждаш син, целият белязан с твоите грехове. Кучка прокълната! Дяволът е твойт съпруг!

А Кармен стискаше зъби и се опитваше да не издава и звук под сипещите се удари. И без това не ѝ бе леко, не биваше да допусне всичко живо да узнае колко я мрази мъжът ѝ.

Накрая той влизаше в нея, с гневно ръмжене изливаше семето си дълбоко в нейния корем и си тръгваше, без да я погледне повече. Тогава, чак тогава тя заплакваше, но за кратко. Не ѝ бе останало нищо, освен гордостта. Нямахте да си позволи да я загуби, като хлипа и се самосъжалява, докато очите ѝ почервенеят и подпухнат.

Доминго никога не посягаше на лицето ѝ. Когато на сутринта Кармен ставаше и се обличаше, по нищо не личеше какво я бе сполетяло през нощта. Напротив, изглеждаше великолепно. Имаше възможно най-разкошните и най-скъпи дрехи и всеки ден се обличаше, сякаш бе канена на бал при краля в Мадрид. И минаваше по улиците на Кордова, сякаш предизвиквайки целия град. Всичко живо трябваше да забележи, че доня Кармен си оставаше първата красавица.

Докато две години по-късно не ѝ бе отнето и това последно удоволствие. Дойде подпухването. Този път бе неин ред да обиколи всички лекари в Испания и да осъзнае, че никой не може да ѝ помогне. И сега бе изпаднала дотам, че да слуша клетвите и обещанията на тази циганка.

— Доня Кармен! Очите ми се радват да ви видят. Сърцето ми пее, защото мога да ви направя една малка услуга.

— Ако успееш, това ще е първата услуга от теб. Мехлемът, който ми даде миналата седмица, не върши никаква работа — Кармен бе язвителна, но не и истински ядосана. Не можеше да си позволи да пропъди последната си надежда. — Ела да седнеш до мен на хладина. Тук, на пейката. Гледа ли ми на карти? Те казаха ли ти как да ме излекуваш?

— Всяка нощ ги питах за теб — отвърна Фанта. — И съм сигурна, че причината досега да няма резултат, е в луната. Прости ми, започнала съм да изкуфявам. Не се бях сетила да погледна дали е пълнолуние. Но сега направих нов мехлем. Сигурна съм, че този път няма грешка.

София се беше свила встрани от двете жени, в отсрещния ъгъл на двора, Фанта вече нямаше нужда от нея, но доня Кармен настояваше тя да идва. Двете жени не ѝ обръщаха особено внимание, докато си приказваха, но тя не изпускаше и дума. Не, мислеше си София, и този мехлем няма да помогне на доня Кармен. Защото Фанта дори не се опита да направи нещо като хората. Тя не слагаше вътре билките, които събираше за племето, защото не искаше доня Кармен да се оправи. Доня Кармен бе гаджо, а Фанта не можеше да понася гаджо...

Сякаш усетила погледа ѝ, Кармен се обърна към София.

— Какво мислиш за новия мехлем? Ще ме излекува ли?

София извърна очи.

— Фанта е много мъдра, най-мъдрата сред циганките. Тя може да ти помогне.

— Да, вече си ми го казвала — Кармен също се извърна. Измъчваше се, като гледаше момичето. Какво ѝ даваше право да бъде толкова красива? Но гласът ѝ, ах, гласът и песните. Напоследък те ѝ носеха по-голямо облекчение от всичко друго. — Пей — нареди тя. — Единствената полза от теб е в гласа ти.

София знаеше много песни. Където ѝ да спре катунът, тя излизаше с тях по улиците и правеше каквото ѝ наредят. Понякога я караха да прочете някое нареждане или обява, забита на вратата на църквата.

— Трябва да ги знаем какво искат — обясняваше Зокали — макар че не ни пука за законите им.

Той беше подскочил от радост, когато преди няколко години откри, че София може да чете. Никой циганин или циганка не владееше това умение. Четенето бе магия, с която се отравяха само богатите гаджо. Но все пак София също можеше да чете. Явно се беше научила, когато бе живяла със стареца сред гаджовците от другата страна на планината и май нямаше значение, че там буквите правеха думи на чужд език. Зокали се дивеше на това нейно умение, но не пропускаше да се удави и на собствената си дълбока проникателност.

— Можех да я оставя да умре от глад край пътя, до онова прокълнато село — натякваше той на мъжете от катуна. — Вместо това проявих повече съобразителност и сега имам свой собствен шпионин.

Рядко се налагаше да прочете нещо. Обикновено пращаха София да проси с някое бебе в ръце. „Дайте хляб за детето, Бог да ви благослови...“ Мразеше това, но се справяше много прилично. Друг път баламосваше жените, докато накрая не приемеха Фанта или някоя друга циганка да им гледа на карти или да им продаде магическа билка, както правеше сега с доня Кармен. Но каквото ѝ да я карат да прави, тя се вслушваше в музиката, която се лееше по улиците или се процеждаше под затворените врати и спуснатите кепенци.

В Кордова бяха от два месеца, а тя вече бе научила и алегррия, и арат, и всички типични за Кордова варианти на класическото испанско фанданго. Но София знаеше, че доня Кармен не иска да слуша мелодии от Кордова. Тя жадуваше за песните, които София бе научила в пещерите край Севиля, тя жадуваше за фламенко.

София не се отлепи от пейката в ъгълчето на вътрешния двор. Остана да седи ведра и спокойна, със скръстени под парцаливия шал ръце. Запя без съпровод. Чистият ѝ глас се извиси като камбанка в малкото пацио, трелите затанцуваха между листата на портокаловите дръвчета. Те се плъзнаха по гладката повърхност на басейна, покатериха се по високите стени и се разлетяха на воля. В песента се говореше за несподелена обич, за болка, за възмездие и тържество. „Някой ден той ще разбере какво е отхвърлил, ще моли за моята целувка, а аз ще му обърна гръб...“

Доня Кармен слушаше мълчаливо, с приведена глава, но тялото ѝ се разтърсваше от ридания. След малко Фанта започна да пляска в такт с музиката, един дълъг такт, сетне четири кратки, сетне пак един дълъг. Дините ѝ бяха музикален инструмент, също като гласа на момичето.

Двата инструмента звучаха в безукорна хармония от незапомнени времена. Двете циганки заедно олицетворяваха душата на племето. Когато момичето пееше така, Фанта почти забравяше за кръвта ѝ на гаджо. София пееше фламенко по-добре от която и да е циганка.

Сетне някъде от дълбините на къщата към тях се присъедини звукът от други ритмично пляскащи длани. Те също бяха в перфектен унисон с древната мелодия и се сливаха с протяжните гърлени извивки на София и с високите ноти, които тя държеше толкова дълго, че сърцето ѝ щеше да се пръсне. „Възмездие ще сполети предателя, а аз ще се изпълня с радост“. Песента свърши, ритмичното пляскане на дланите — също.

Трите жени се обърнаха към вратата, която водеше към вътрешността на двореца. София и Фанта нямаше да се учудят, ако изпод ниската арка излезеше още някой циганин. Никой не се появи. Старата циганка се обърна към доня Кармен. Тя дори не я погледна, вгълбена в себе си. Фанта сви рамене. Каквото и да бе обяснението, то нямаше да вкара още някоя монета в кожената кесия, която висеше между повехналите ѝ гърди.

— Доня Кармен, има още един начин да ви се помогне. Освен мехлема, искам да кажа. Присъни ми се.

— Много мило от страна на твоите сънища, че постоянно се занимават с мен. Какво има този път?

— Струва ми се, че в двореца броди призрак — отвърна Фанта. — Зъл дух, който ви желае злото.

Кармен сви рамене.

— Дворецът Мендоса е пълен с призраци. Родът на мъжа ми живее тук от няколко века. Един Бог знае всичките му тайни.

— Но специално този призрак е зъл. И аз мога да го прогоня — настоя Фанта.

— Разбирам. И как точно?

— Ще закопаете малко злато и скъпоценности под портокаловото дръвче, точно тук. Призракът ще ги вземе, ще се успокои и ще ви остави на мира.

Кармен знаеше, че я правят на глупачка. Но дали все пак тук не се криеше някаква истина? Ами ако Фанта наистина беше ясновидка, а не просто поредната алчна циганка? Ами ако беше вещица и я прокълнеше, когато напълно заслужено ѝ покажеха вратата?

— Не знам. Ще си помисля и ще те известя — отвърна тя накрая. Надигна се, притиснала черния плат с едната ръка към себе си, докато с другата поставяше три монети на ръба на пейката. — Ето ти парите. Ела пак в петък. Тогава ще те уведомя за решението си.

Фанта и София излязоха от двореца както винаги, през масивната дъбова порта, която водеше от Пацио де лос Наранхос към Еврейската улица. Вратата беше дебела почти две педи и обкована с желязо.

— Ако се съгласи, как ще успеем да се промъкнем и да ги изкопаем — попита София, като се поотдалечиха.

Това беше разумен въпрос. Предложението на Фанта беше импровизиран вариант на една хитрина, често използвана от циганките. Наричаха я „големия номер“. Ако например на доня Кармен ѝ трябваха пари, Фанта щеше да я посъветва да зарови златна гривна, та сетне да намери в дупката две, благодарение на някой благосклонен и щедър дух. И в двата случая всичко зависеше от сръчността на циганката, която трябваше да се върне незабелязано и да изрови скритото злато.

— Няма да е трудно — изсумтя Фанта. — Ще пратя Карлос. Той е като коза. Без проблем ще се изкатери по тези стени.

София си пое дъх да каже нещо, но някакъв мъж внезапно им прегради пътя.

— Ей вие, циганките, искам да поговоря с вас.

Носеше огромна черна пелерина и широкопола черна шапка, надвиснала ниско над челото му. София не можа да различи чертите на лицето му, но Фанта явно го позна и се поклони дълбоко.

— Както желае господинът. Но с какво могат да му помогнат две бедни просякини като нас — каза тя подмилкващо се, както винаги, когато се обръщаше към някой особено презиран гаджо.

— Вие помагате само на себе си — отвърна мъжът. — Знам всичките ви трикове — той говореше на Фанта, но не откъсваше поглед от София. Очите му бяха черни и сякаш виждаха всичко, което ставаше в душата ѝ. София сведе поглед. Той я караше да се срамува, да се чувства разголена и разгадана. — Искам да запомните, че няма да допусна да изиграете „големия номер“ на доня Кармен — заяви мъжът. Изобщо не повиши тон, сякаш нямаше нищо необичайно в това той да знае какво са замислили. — Не се и опитвайте. На горката жена и без това не ѝ е леко, сега остава и да я ограбите.

— Нищо лошо не сме замислили — отвърна Фанта. Тя се пресегна сякаш да го докосне, но мъжът се дръпна. — Кълна се в Господ Бог Исус Христос. Искрах само да помогна на доня Кармен.

— Няма да ѝ помагаш обаче с „големия номер“ — повтори мъжът. — Няма да го допусна.

Сетне се обърна към София.

— Ами вие, сенъорита? Ще се закълнете ли, че не сте замислили нищо лошо и че желаете само здраве и щастие на доня Кармен?

София не можа да отговори. Не би могла да излъже под този пронизващ поглед. Фанта се пресегна и сграбчи ръката на момичето, костеливите ѝ пръсти се впиха в нежната кожа.

— Кажи му, глупачке! Кажи му истината, иначе ще те набия до кръв.

София нямаше избор.

— Не желая нищо лошо на сенъората. Кълна се.

Мъжът се разсмя добродушно.

— Хитро се измъкна. Значи имаш и мозък, освен ангелско лице и глас — той пак се извърна към Фанта. — Не я бий. Отговорът ѝ ми стига. На доня Кармен малко ѝ олеква, когато поприказва с вас. Но не споменавайте вече за „големия номер“. Това вече е прекалено и тя сетне ще се разстрои, че е била толкова лековерна. Адиос.

— Кой беше този? — попита София, когато широката пелерина се скри зад ъгъла.

— Прокълнатият ѝ син — Фанта се изплю на земята. — Дон Пабло Луис Мендоса, гърбушко със саката ръка. Само палачите още се обличат като него, със сомбреро и пелерина, особено пък през лятото. Така крие местата, дето го е белязал дяволът. Също като майка си. Проклети да са и двамата. Хайде да тръгваме, че ни чакат.

Спуснаха се по една безименна уличка зад ъгъла, която минаваше край част от стените на двореца. Внезапно Фанта спря и се захили.

— Виж — костеливият ѝ показалец сочеше едва забележим белег, надраскан преди години. Беше кръст, циганският знак, който казваше „тук не дават нищо“ и който бе оставен като предупреждение за минаващите съплеменници. Фанта се наведе, вдигна един остър камък и драсна една черта през кръста. До него очерта кръг и сложи по средата му една точка. Всеки циганин, който минеше оттук, сега щеше

да прочете, че тук би могла да падне някоя пара. Фанта се замисли за миг, сетне добави един триъгълник.

— Да разберат, че най-добре ще е да опитат с гадаене на карта — промърмори тя, докато се изправяше.

Следващите седмици София и Фанта бяха чести гости в Пацио де лос Наранхос, чак до края на октомври, когато стана време да се връщат в Севиля. Но не спомена повече „големия номер“. Каквото и да си мислеше Фанта за Пабло Луис, явно се побояваше от него.

— Слава Богу — рече Карлос, когато София му разказа за разговора. — Хич не бих искал да се промъквам в двореца Мендоса, за да крада.

— Да не би да ти е жал за тях? На мен ми е жал. Пълни са спари, но виж какво ги е сполетяло.

— Хич не ме е грижа за тях. И ти няма какво да ги мислиш. Те са къде по-големи крадци от нас. Как според теб са натрупали всички тези богатства? Само че ако ме хванат в техния двор, ще ме обесят на място, без да се стига до съда. Така правят тия, дето са на власт, Фанта се цели прекалено на високо. И си позволява да рискува само защото и ти си с нея, защото жената те харесва как пееш.

— Пеенето — тихо повтори София. — Нищо друго си нямам, нали Карлос?

Вървяха подир магаретата по прашния път, водещ на юг. Сред циганите правилата по отношение на младежите и девойките бяха много строги. По изключение, докато пътуваха можеха да говорят, без никой да ги чува. Но постоянно ги наблюдаваха. Това бе някакъв компромис, така че разговаряха свободно, без да нарушават закона.

— И друга неща имаш — отвърна Карлос. — Ти си красавица, София, най-голямата красавица на света.

Гласът и думите му ѝ харесваха. Всичко у Карлос ѝ харесваше. Само той бе мил и вината готов да ѝ помогне, Карлос никога не ѝ натякваше, че е гаджо. София постоянно се опитваше да прикрие чувствата си към него — от свян не искаше той да разбере, пък и се боеше, че ако останалите се досетят какво става с нея, ще започнат да ги следят още по-строго. Така че само тръсна глава.

— Моята хубост няма нищо общо. Друго те питам.

— А, пак това ли — отвърна Карлос. — Никой не може да ти отговори. Откога ти го повтарям, но ти не ми вярваш.

— Трябва да има отговор. Нали си бил там, Карлос. Видял си мъжа, който ме е довел в селото, спасил си ме от разбойниците. Трябва да си забелязал нещо. Богородице, нищо ли не можеш да се сетиш?

— Нищо не знам за този човек. Не знаех нищо и за теб, преди да те видя. И ако ти не можеш да си спомниш, как бих могъл аз? Не се мъчи повече.

— Не мога. Разкажи ми пак за онази нощ — настоя София.

— Казах ти каквото знам. Някакви разбойници нападناха селото и старецът се опитваше да те измъкне на сигурно място. Той умря и аз те занесох при Зокали и останалите от катуна. Доведохме те в Севиля и те оставихме при нас. Това е всичко.

Никога не би споменал пред нея за останалата част от историята, за камшиците, прерязващи хората на две, за смеха на главатаря, докато дъвчеше човешко месо. В сърцето си Карлос бе сигурен, че тя не може да си спомни нищо, защото онази нощ бе толкова ужасна, че умът ѝ отказваше да се върне към нея. Освен това нещата, които ѝ спестяваше, с нищо нямаше да помогнат да открие истината за своя произход. Така че нямаше защо да ѝ припомня ужасите, през които бе минала. Това не бе кой знае какъв подарък за жената, която мечтаеше някой ден да направи своя съпруга.

Севиля бе основана в зората на вековете от търговията, финикийци и римляни идваха и си отиваха, но основната причина за нейното съществуване си оставаше неизменно тази.

За Севиля реката Гуадалкивир бе основният източник на богатства и главната връзка с останалия свят. Колумб предпочете да започне великото си начинание оттук и векове наред всеки златен галеон от Тихия океан и испанските колонии в Америка стоварваше кюлчетата си в Севиля. След време и Кадис, на югозападното крайбрежие, успя да се добере до тази привилегия, но тогава Севиля отдавна вече го беше изпреварила и сандъците и прасъците от злато.

Богатият град се издигаше царствено на левия бряг на реката. На десния бряг бе нейното незаконно дете, кварталът Триана. Така наричаха ниските хълмове, надупчени от безброй пещери, които

океанските приливи бяха издълбали в мекия варовик през същата далечна епоха, когато се бе родила и реката. Пещерите принадлежаха на циганите. Те се бяха настанили там още с пристигането си в Испания, защото законите им забраняваха да разпъват катуните си, ако са повече на брой. Все пак Триана не им принадлежеше изцяло. Те я споделяха с бедняците и измета на Севиля.

Тесните вонящи улички приютяваха крадци, джебчии, проститутки и сакати просяци, занаятчии, които едвам изкарваха насъщния с двете си ръце и зависеха от прищевките на заможните жители от отсрещния бряг. Триана бе техни дом, както бе дом за циганите. И за София.

Никой не знаеше колко роми живеят по пещерите. Имаше ги със стотици, може би дори с хиляди. Отдалеч хълмовете изглеждаха пusti, безжизнени и безмълвни, но отблизо човек започваше да различава отворите на пещерите и купчините камъни отгоре, бележещи комините. В прокопаните под хълмовете лабиринти всяко семейство имаше своя пещера. Десетина такива семейства правеха клан — катун или табор — който останалите наричаха по името на главатаря. София се радваше, че кланът Зокали я е приел, но се побояваше от главатаря.

Всъщност нямаше за какво да се притеснява. Зокали никога не би я докоснал. Когато се налагаше да я бият, той поверяваше тази задача на Фанта. Що се отнася до останалото, един цигански главатар никога не би пожертвал девствеността на никоя от поверените му жени. Иначе бъдещият жених не би дал прилична цена. Но от време на време я поглеждаше по начин, който я караше да изтръпва. Всички мъже я гледаха с такива очи, с изключение на Карлос. Само той не я плашеше. В погледа на другите трептеше някакво хищно пламъче.

Останалите момичета не споделяха страховете ѝ. Те с удоволствие коментираха интимните части на мъжете и обсъждаха на висок глас евентуалните им достойнства. На София ѝ се гадеше само при мисълта за женитба, освен ако младоженецът не бъдеше Карлос. Знаеше, че той смята да я поиска. Надяваше се да я дадат на него. Но Зокали сигурно щеше да настоява за голям откуп, а Карлос не бе заможен. Все пак и двамата бяха гаджо. Може пък Зокали да се погнуса да разводнява още веднъж чистата ромска кръв. И той, както всички други, недолюбваше външните хора.

София знаеше какво мислят в племето за нея и бе свикнала с това, но от време на време в душата ѝ се надигаше носталгия по нещо полузабравено, по някаква човешка топлина, която нямаше нищо общо с нещата, които мъжете правеха нощем с жените. Веднъж, когато бе вдигнала висока температура, почти го бе усетила на ново. Фанта ѝ бе забъркала някакви билки.

— Изпий ги, давам ги и на другите. Ще се разоря, ако вземеш да умреш сега, когато най-сетне успях да ти вкарам нещо в главата — беше изсумтяла циганката.

Но бе видяла в очите на старицата да проблясва някакво чувство, истинска загриженост и внимание. Някога и един друг човек ме гледаше по същия начин, помисли си тя. Преди много години, преди нощта на писъците... И смътният спомен отново се разтопи, разтвори се в общата мъгла.

Като разпилени звуци от забравена песен, парченца от нейните спомени се връщаха от време на време, за да я измъчват. Понякога това бе музика — провлачени и жални мелодии, каквито не бе чувала от тогава, мелодии от друг свят. Понякога бяха сцени, миризми или някъде в дъното на паметта и прошумоляваше парче плат или се мярваше познат жест. Имаше бяла коприна, бродирана с непознати за нея черни букви, светлини, играещи между квадратчетата на дървена решетка и фигури, движещи се точно на ръба на сянката, отвъд която ставаха неузнаваеми. Понякога до нея долиташе смях, весела глъчка и топла вълна на уют и сигурност.

Кой? Кога? Колкото и отчаяно да се опитваше да се улови за тези спомени, да ги задържи и разгледа отблизо, не успяваше да разкъса завесата, която обгръщаше тайнственото и необяснимо минало и защитаващо неразрешимата тайна.

— София, ела тук.

Отново се беше разсеяла, докато се мъчеше да си спомни. Остави гърнето, което търкаше с пясък поне от половин час и отиде при Зокали. Когато му потребваше нещо, той привикваше най-близката жена. Това не бе необичайно.

— Пригответи си дрехи като хората — спокойно нареди той, сякаш ѝ казваше да му донесе вино. — Ти ще представиш нашия табор следващата седмица, на бдението за Сара.

Това бе всичко. Без обяснения, без тръби и барабани. Просто я уведоми, че тя, презряната гаджо, е била удостоена с най-високата чест, която би могла да се падне на една циганска девойка.

— Някой ѝ викат Макарена. На стария език тя се казва Сара Кали, черната циганка.

Разказваше Конча, от табора на Винченцо. Два пъти преди това Фанта бе водила София в пещерата на Конча, за да слуша приказки за старите времена и едновременношните нрави, но този път бе различно. Този път тя бе една от тридесетте девойки, които щяха да бдят през нощта.

Конча пусна от огромната си пура облак дим, който се изви като ореол около главата ѝ. Косите на повечето циганки оставаха черни до края на живота. Тези, които нямаха късмет, отиваха при Фанта, чийто билки връщаха предишния гарванов оттенък на сивите коси. Но косата на Конча бе бяла. Носеше я на висок кок, в който бе мушнат златен кинжал. Месестата част на дясното ѝ ухо бе увиснала под тежестта на масивните златни обици, а лявото бе обсипано с малки скъпоценни камъни. Беше леко кривогледа, така че виждаше какво става навсякъде из пещерата. Когато заговори, София забеляза, че повечето ѝ зъби са изпадали, а тези, които стоят по местата си, са пожълтели от тютюна.

— Сара Кали живеела в градче край морето и била голяма драбани — Конча замълча, колкото да дръпне от пурата. — Вие, младите, вече знаете само езика на гаджовците, но чували ли сте поне какво значи драбани?

Известно време никой не се осмеляваше да отговори. Накрая от дъното на пещерата се надигна някакво срамежливо гласче:

— Гледачка.

Конча изсумтя.

— Много повече. Драбани значи вещица. Само че циганска вещица. Никой гаджо не може да се мери с нас в магията. Но сред всички цигански драбани, които някога е имало или ще има, никоя не може да се мери със Сара Кали. Един ден сам Господ Бог Исус Христос я заговорил. Казал ѝ да отиде на брега и да успокои вълните, за да пристане на брега лодката, която носела три негови приятелки.

Старицата се наведе и се вгледа в лицата на слушателките.

— Разбира се, никоя от вас не я бива за драбани. За да ставате за драбани, за вещица, трябва някой демон да ви обладае, докато спите. Само че вие всички сте избрани, защото не сте загубили своята „лача“

Малките ѝ черни очички се впираха в девойките, изкарвайки на повърхността всички скрити истини и лъжи.

Тръпки побиха София. Искаше ѝ се да скочи и да признае нещо, каквото и да е, само тези черни очи да престанат да я гледат така. Само че нямаше какво да признава. Разбира се, че си бе останала девствена и не бе загубила своята лача. Същото важеше и за останалите. Конча изчака, но никоя не заговори. Накрая тя изсумтя доволно и продължи с разказа.

— Сара Кали изпълнила заповедта Господня и на брега слезли трите святи жени. Една от тях, Мария Магдалена, отишла със Сара в нейната пещера и там заживели заедно. Когато дните на Сара изтекли, тялото ѝ било отнесено направо на небето. Сега тя бди над девойките циганки, а когато се омъжат, ги дарява с много бебета.

Разказите продължиха до сутринта, прекъсваш от време на време от нареждания какво трябва да се прави по време на церемонията. Сетне заведоха девойките в една специална пещера, където ги оставиха да спят до вечерта. През нощта отново слушаха разказите на Конча.

Това продължи цяла седмица. София се чувстваше смутена и обърквана. А на моменти дори я обземаше ужас, защото не бе истинска циганка и можеше да направи някой чудовищен гаф.

— Не се притеснявай — каза ѝ Фанта, когато дойде през последната вечер да ѝ донесе дрехите, приготвени от табора на Зокали. — Всичко ще бъде наред. Нали аз съм те обучавала! — сетне се захили. — А когато дойде ред да пеете, до тебе всички ще заприличат на ревящи магарици.

Минаха още два дни, сетне дойде великият момент. Хората се събраха на залез-слънце. Както и да коментираха помежду си избора на главатаря, хората на Зокали се бяха постарали в чест на София. Ярkozелена пола подчертаваше бедрата ѝ, сетне се спускаше надолу на разкошни дипли, обсипани с бели дантели. Блузата ѝ беше на червени и бели ивици, а ръкавите и деколтето също едва прозираха под дантелите. Както всички девойки, и тя щеше да бъде боса и щеше да носи бяла дантелена майтапя, която щеше да закрива косите и да се

спуска до земята. Вапса избраница носеше глинен фенер, по чийто стени дупките оформяха сложни орнаменти. Вътре горяха свещи и техните пламъци очертаваха причудливи фигури по напрегнатите лица на девойките.

Излязоха от пещерите. Пред тях вървяха седем мъже с факли. Въздухът натежа от миризмата на горящ катран. След факлоносците вървяха още двама мъже. Единият носеше дълъг прът с разпятие, а другият — полумесец, украсен с различни цигански символи. Следваше ги най-важният елемент от процесията, сърцевината и душата на циганската религия. Шестима мъже поддържаха носилка, обвита в червено кадифе и обсипана със злато. Над нея се извисяваше дървената статуя на черната дева на племето, Сара Кали, висока два метра, облечена в разкошна кралска мантия и увенчана със златна корона. След нея една по една вървяха тридесетте девизи.

Бавно и величествено те преминаха по улиците на Триана. Традицията изискваше всички други жени да се крият тази нощ, затова бяха наизлезли само мъже Гаджовците от квартала се бяха накачулили по прозорците и се тъпчеха на тесните балкони. Тази нощ улиците принадлежаха на циганите и те стояха скупчени по тесните ивички между глинени стени. Древните улички, остарели още преди маврите да дойдат на полуострова, едва позволяваха на процесията да мине. Зяпачите мълчаха. Някои от тях облизваха с поглед девойките, но никой не издаваше и звук.

Беше като насън. Единственият шум идваше от босите крака, едва допиращи се до излъсканите камъни. От време на време някоя златна огърлица извъняваше тихичко или колосаните поли и дантели прошумоляваха. Откакто София се помнеше, светът около нея винаги бе изпълнен с глъчка, крясъци на жени, ревнали бебета и кратките и надменни разпореждания на мъжете. Звучите постоянно се гонеха из пещерите. А навън циганите се включваха в общата олелия, заедно с гаджовците. Мъжете тракаха по котли и тигани, за да привлекат вниманието към своите произведения, докато жените се мъчеха да хванат някой кандидат за гледане на ръка. Тази нощ бе толкова тихо, че София можеше да чуе собствения си дъх.

Камъните студенееха под краката ѝ. Тя не им обръщаше внимание. Държеше фенера си високо вдигнат и гледаше да не се подхлъзне.

— Ако някоя девойка допусне вятърът да ѝ угаси свещта, трябва веднага да излезе от редицата им беше наредила Конча. — А нейният табор ще се срамува цяла година.

Когато стигнаха до улицата на стъкларите, по средата на пътя на процесията, тишината внезапно бе разкъсана. Чифт длани започнаха да пляскат отмерено. Секунди по-късно целият квартал бе огласен от стакатото на пляскащите длани на хилядите събрани цигани. То изпълни тесните улици и сякаш нахлу в тялото ѝ. София и другите откликнаха на настойчивия призив. Цялата процесия се люшна и започна да се извива като змия в такт с музиката, по пътя към кварталната църква „Света Ана“.

През цялата година тази църква бе отворена за цяла Севиля, за бедни и богати, гаджо и цигани. Тази нощ тя принадлежеше само на ромите. Все пак процесията не мина през централния вход. Тя се изви към тясната странична вратичка. Деветимата мъже, носещи факли и хоругви, спряха. Зад тях носилката също замря.

Шест момичета оставиха фенерите си и пристъпиха напред. Една по една заеха местата на мъжете, докато накрая свещената носилка не остана изцяло в техни ръце. От този момент Черната дева принадлежеше само на тях и те я внесоха в криптата под църквата. Там щяха седем часа да бдят мълчаливо пред Сара.

Над черното лице на статут се извисяваше тиара със седем върха. Облечена бе в седем като разкошни дрехи и на всеки час девиците сменяха по един от тях, откривайки долния слой още по-великолепно и скъпо облекло. Най-долната дреха бе и най-хубава — златотъкана рокля, обсипана със скъпоценни камъни. Когато и тя се разкри пред погледите на циганите, се надигна оглушителен тътен. Стотици бастуни, тояги и бухалки тропяха по пода на църквата над тях. Това беше знак, че последната част от церемонията започва.

Часове (а сякаш години) наред девойките не бяха отронвали и звук. Сега една от тях отвори уста и започна да пее молитвата, за да умиловити Сара и тя да продължи да закриля циганите, жените им да са плодови и да им дава все така много деца, та племето да расте и да се умножава. Молитвата имаше тридесет строфи, по една за всяка девойка и те предварително знаеха кога им идва редът. София беше последна.

В началото си бе помислила, че са я оставили последна заради ниския ѝ произход. Но когато ѝ дойде редът, разбра какво всъщност става и заподозря Фанта, че е имала пръст при разпределянето на строфите. Гласът ѝ се извиси между сводовете на църквата като зашеметяващ апотеоз на цялата церемония. И продължи да пее, както предвиждаше традицията, докато слънцето не се подаде и не отвори вратата на криптата.

Тази година честта да влезе пръв в криптата се падна на Зокали. Той застана на прага, тъмна фигура на фона на розовеещото небе, и ги повика:

— Дъщери на Сара, излизайте!

Една по една те излязоха от криптата. Когато София стъпи на прага, Зокали ѝ се усмихна. Тъмното му лице излъчваше одобрение, каквото досега не и се беше случвало да вади.

— Добре се справя с доста неща — посочи с брадичка Зокали към ъгъла, където София плетеше кошница от тръстика.

Гостът имаше гръден кош като варел, който свършваше някъде към краката, без да се стеснява по средата. Лицето едва се виждаше изпод гъстата черна брада, но главата бе напълно плешива. Тази комбинация му придаваше доста свиреп вид, но хората говореха, че нарочно си бръснел темето. В момента той замислено си човъркаше зъбите. Бяха похапнали добре — ориз, боб и задушено козе месо, обилно полято с вино. Оригна се шумно.

— Така де, това вече го чух. Затова съм и дошъл. На пръв поглед всичко ѝ е наред, но има лоша кръв, всички го знаят.

— Не е лоша кръв, просто е на гаджо.

— Това е едно и също.

Зокали сви рамене.

— Както сам каза, това всички го знаят. Щом толкова те притеснява, тогава защо си дошъл?

Гостът отклони поглед и започна да ровичка огъня.

— Аз съм беден човек. Вдовец съм, трябва ми нова жена. Така че се оглеждам за нещо по-евтино.

— Ти си най-големия богаташ в тия пещери — отвърна Зокали.
— Хайде да не се кълнем и надлъгваме. Видя я, чу я как пее, знаеш, че

си няма равна. А отгоре на всичко тя разбира буквите, та дори и цели думи. Няма да ти излезе евтино.

София не вдигна поглед, но пръстите ѝ замряха. Докато им сервираше вечерята, се беше зачудила какво ли замислят двамата. Обикновено гледаха да нямат нищо общо с табора на Пако. Трябваше нещо важно да се е случило, та сам Пако да дойде в пещерата на Зокали. Сега знаеше какво го е довело.

Фанта беше седнала край огъня, подреждайки омазнените си карти в постоянно променящи се фигури. Тя изцъка тихо с език. София я чу, това бе техен сигнал. Фанта поклати предупредително глава.

Зокали беше погребал три жени. Четвъртата се казваше Тересита и бе малко по-голяма от София, но нямаше и половината от нейната хубост. Тя роди едно хубаво момче на Зокали, но от това завистта ѝ към София не намаля. Бебето жадно сучеше от набъбналата ѝ гръд и ръцете на Тересита бяха заети, но тя се пресегна с крак и подритна София.

— Ей, мързелано, не виждаш ли, че чашите им са празни?

София се надигна и взе стомната с вино. Зокали изгледа кръвнишки Тересита. Когато бяха сами в пещерата, можеше да разправя на София каквото си иска. Но си бе чиста глупост да подбива цената на стоката, като ѝ вика „мързелана“ точно когато се пазаряха с Пако за откупа. Сетне отново се обърна към водача на другия табор.

— Двеста реала, Пако. Плюс три медни казана и едно магаре. И още нещо — Зокали се наведе и докосна златната обица на лявото ухо на Пако. Тя изобразяваше увита на колело змия с рубин като кръвава капка на върха на раздвоения език. — Искам и ей това.

— Какви ги приказваш — възкликна Пако. София се бе надвесила над рамото му, за да напълни чашата. Той се пресегна и я хвана с два пръста за китката. — Че тя е кожа и кости!

— Само защото още е девствена. Като се омъжи, ще се разхубави. И гърдите ѝ си ги бива. Ще дава много мляко. Ей, я си разкопчей блузата и му покажи!

София се поколеба, но не от свян. Беше чувала, че гаджо карат жените да си крият гърдите, но циганите намираха това за глупаво. Женската гръд кърмеше бебетата, най-голямото богатство на племето. С нея човек трябваше да се гордее. София се поколеба, защото искаше да покаже, че не е съвсем съгласна с плана на Зокали. Циганките също

имаха известни права, когато трябваше да им се избира мъж. Това си бе традиция.

Монотонното пляскане на картите замлъкна за секунда. Фанта шумно си прочисти гърлото.

Зокали и Пако я гледаха очаквателно. След няколко секунди колебанието на София щеше да означава открит бунт. И щяха да я набият. Дори можеше да последва по-строго наказание, ако Зокали решеше, че го е изложила пред другия главатар. Тя развърза шнуровите на блузата си и разголи гърдите отдолу.

Тежките черни шнурове паднаха отгоре, закривайки набъбналите розови зърна. Пако се пресегна с дебелия си пръст и отметна едната връзка встрани. София потръпна. Зокали се захили.

— Виждаш ли, уплаши я, защото е наистина девствена. Долу ръцете, приятелю. Гледай колкото си искаш, но недей да пипаш. Първо трябва да ми платиш откупа.

— Двеста реала, три медни казана, магаре и обицата ми. Това си е чиста кражба, Зокали. А ромите не се крадат помежду си, нали така казва законът.

— Знам какво казва законът. Затова ти предлагам разумна цена. Иди да си помислиш, но не се замисляй прекалено дълго. Ще чакам отговор до петък. И други проявяват интерес към нея.

Това беше новина за София, До вчера никой, освен Карлос, не ѝ беше обръщал внимание. Ето Защо Зокали я беше избрал да представи табора на бдението на Сара. София го разбра чак сега. Нямаше нищо общо с чувствата. Просто бе рекламирал стоката по хитър начин и бе качил цената.

Изчака Пако да излезе от тясната пещера и се обърна към Зокали. Той бе притворил очи и явно се готвеше да подремне. Тя не се осмели да го разбуди.

Фанта още я наблюдаваше. София ѝ хвърли умотителен поглед. Старицата само поклати глава и се върна към картите си. София също се зае с кошницата. След няколко минути усети отново погледа на Фанта. Старицата ту се навеждаше над картите, ту вдигаше глава към София.

— Какво има? — прошепна София. — Какво видя?

— Нищо — с едно движение на китката Фанта събра картите на купчинка. — Нищо не видях. Защо да си губя времето да хвърлям

карти за безполезно същество като теб?

— Не чак толкова безполезно — чу се гласът на Зокали. — Изпей нещо, София.

— Мислех си, че си заспал.

— Бях. Сега съм буден. Изпей нещо.

— Моля те, искам да ти кажа нещо за...

— Знам какво искаш да кажеш. И нямам намерение да те слушам. Да не мислиш, че всички мъже са се затърчали да искат за жена една гаджо? Хич не бе лесно да намеря някой, който да те поиска. Каквото има, това ще вземеш.

Искаше ѝ се да викне, че не е вярно, иначе нямаше да вдига толкова цената. Но не каза нищо подобно, а и определено не можеше да си позволи да вика.

— Карлос ме иска за жена — прошепна тя. — Знам, че ме иска.

— Всички го знаем — великодушно се съгласи Зокали. — Но няма пари. Хранил съм те осем години. Ако не бях аз, разбойниците щяха да те убият или щеше да умреш от глад. Не заслужавам ли някаква награда? Стига си приказвала, София! Пей!

Тя покорно запя. Нищо нямаше да спечели, ако го ядоса. Трябваше да използва хитростта и ума си. Това бяха единствените ѝ оръжия.

Карлос връхлетя на следващата заран. Сивите му очи бяха потъмнели от ярост.

— Разправят, че си щял да продадеш София на онова мръсно животно Пако. Не можеш да направиш такова нещо!

— А, така ли? Че защо да не мога? — Зокали нареждаше ковашките си инструменти в бохчата, готвейки се да потегли към града.

— Защото е моя. Аз я намерих, аз я доведох в катуна, както и ти сам си спомняш. Тя ми принадлежи. Искам да се ожения за София.

— Добре, за мен е все едно, стига да не ми се налага да я храня и обличам до края на живота. Двеста реала, три медни казана и едно магаре. От мен да мине за обицата.

— Добре — отвърна веднага Карлос. — Съгласен съм.

Зокали присви очи и изгледа младежа.

— Покажи ми парите и можеш да я вземеш. Още тази вечер ще обявим годежа.

Пулсът на София се ускори. Не можеше да откъсне очи от Карлос.

— Не мога — отвърна той. — Не веднага. Пестях, но още не съм събрал парите.

— Боже Господи! Хора сме, ще се разберем. Че аз да не съм от камък! Кой друг главатар щеше да дава хляб на две деца гаджо толкова години. Дори и да не ти стигат няколко реала, Карлос, все ще мога да потърпя. Ще мина някак и без един-два реала. Колко имаш?

Карлос поклати глава.

— Десет реала. Но знам откъде мога да открадна казаните и магарето.

— Десет реала! И имаш наглостта да идваш и да ми разправяш, че трябвало да продам моята девствена гълъбица за цена, за която няма да намериш и някоя стара чанта без мляко в гърдите? И за това ли те храня, откакто проклетата ти майка умря? Така да ме обиждаш и срамиш! — гласът на Зокали кълтеше все по-силно с всяка дума.

Той само се преструваше. София добре разбираше това. Зокали и за момент не си бе помислил, че Карлос може наистина да има толкова пари. Беше се постарал да докара разговора дотам, че младежът да изглежда неблагодарен и смешен, а сега се бе развикал, та целият табор да се струпва и чуе скандала.

— Остави го! — изпищя тя. — Не го бий! Какво е виновен, че е беден. И какво сме виновни двамата, че кръвта ни е такава.

Зокали се обърна към нея. Плесна я с опакото на дланта си толкова силно, че я запрати на другия край на пещерата. И в същия момент Карлос се хвърли върху него. Събори го на земята и започна да го налага с юмруци. С всеки удар плащаше за години на унижения и обиди. Можеше и да го убие, но двама мъже връхлетяха в стаята и го хванаха.

Зокали бавно се изправи. Лицето му беше покрито с кръв. Избърса устни с опакото на дланта си и се изплю. Два зъба изчаткаха на пода. Спасителите му здраво стискаха двете ръце на Карлос. Дланта на Зокали се плъзна към ножа на колана, но само за секунда. Той все пак бе главатар, а не някакъв млад идиот с буйна кръв.

— Разкарайте го — промълви накрая Зокали. — И повече да не ми се мярка пред очите.

Сетне се обърна към София.

— И нея не искам да я гледам повече. Тересита, погрижи се за това. И я набий добре заради непокорството.

Вдигна стомна вино, но преди да отпие, добави:

— Внимавай да не ѝ оставиш белези по лицето и да не счупиш някой кокал.

Боят не беше чак толкова страшен. И по-лоши беше изтърпявала. Надвечер София се почувства по-добре и излезе от пещерата със стомна в ръка. Смяташе да я напълни с вода от реката.

Вечерта бе спокойна и тиха. Някъде в далечината бухаше бухал, вятърът шумолеше между дърветата. Това бе най-прекрасната мелодия, по-хубава дори от нейните песни. Вървеше бързо и на сърцето ѝ беше леко, въпреки всичко, което се бе случило. Карлос я бе поискал за жена. Искаше я. Карлос...

Години наред се бяха срещали край реката, тя и Карлос. Това бе тяхното тайно място. Подобни срещи бяха забранени, но и двамата знаеха, че не правят нищо лошо. Само си приказваха и понякога, ако се случеше да бъде много тъжна, Карлос докосваше ръката ѝ.

— Защо копнееш по нещо, което никога няма да имаш — питаше я той. — Няма ги вече майка ти и баща ти. За теб все едно, че са умрели. Трябва да свикнеш с това.

— Не мога — винаги отвърщаше София. — Не мога да го приема. Не знам коя съм, Карлос. Не знам какво съм.

— Ти си София от табора на Зокали. Хубаво момиче с ангелски глас. Това е предостатъчно.

На нея поне това никога не ѝ бе стигало. Но сега... Може би, защото Карлос я искаше за жена. Докато вървеше към брега на реката, София си повтаряше какво ще каже, когато го намери да я чака там, „Трябва да се махнем оттук, Карлос. И преди сме говорили да избяга ме. Сега му е времето. Няма да е толкова трудно. Ще намерим някой свещеник да ни ожени. Ще отидем някъде далеч, където никой не ни познава. Ти ще си намериш някаква работа, а аз ще предсказвам бъдещето. Често съм слушала Фанта как го прави. Знам как става...“

Беше приготвила думите. Те трепереха на върха на езика ѝ, едва сдържайки се да не изскочат навън.

Никой не я чакаше на брега. Чака толкова дълго, колкото ѝ стигна куражът, но той не дойде. Седмица наред София идваше на тайното им място, но Карлос тъй и не дойде. Тя не го видя и през деня. Беше изчезнал от пещерите и от нейния живот.

В петък Пако дойде в пещерата на Зокали и заяви, че ще плати.

— Всичко ще бъде както искаш, само без обицата — той бавно прокара пръст по украшението. — Това ми е късметът, обицата де.

— Добре, няма да крада късмета на хората я. От мен да мине за обицата — сви рамене Зокали.

— Имам и още едно условие — кимна Пако.

— Какво?

— Да се оженим след два месеца. Много съм стар да чакам две го дини за годеницата си.

Две години бе обичайният период между обявяването на годежа и сватбата. Но се предполагаше, че и двамата младоженци са едва в началото на пубертета, както ставаше обикновено. Този път бе различно.

— Разбрахме се — отвърна Зокали и подаде ръка.

— Разбрахме се — разтърси я Пако.

Карлос имаше една голяма надежда. Биковете. Това бе единственият начин бързо да спечели пари, а му трябваха много пари. Трябваше да плати двеста реала на Зокали плюс неустойка заради развалянето на сделката с Пако. Трябваше да плати още толкова на Пако като обезщетение за загубата на обещаната му годеница. Но с пари всичко това можеше да се постигне, нямаше да е за пръв път. Законът на ромите го допускаше. Само да можеше да намери парите. Но не се сещаше откъде би могъл да отмъкне толкова пари, без да го хванат. Биковете бяха единствената му надежда.

В неделя на големите кориди по площадите на Севиля един матадор можеше да изкара над двеста реала само за един следобед. Но това сведение не бе от особена полза за Карлос. Не можеше да излезе срещу бика, защото не бе матадор.

За да стигнеше до званието „матадор“ и парите, трябваше да започне като прост тореадор, бикоборец, в по-малките провинциални кориди и бавно, да се катери по стълбичката нагоре, като преборва все по-едри и свирепи бикове. И чак най-накрая, ако не бъдеше осакатен или убит от рогата на бика и ако се разнесе славата за неговите храброст и умение, можеха да го поканят да се представи в Мадрид. Това би било най-важната битка в живота му, неговата алтернатива. И чак след като бе танцувал странния танц на смъртта на Големия площад в Мадрид, пред истинските познавачи, които единствени можеха да се произнесат за достойнствата му, щеше да може да се нарече „матадор“, а не прост бикоборец, тореро. И чак тогава би могъл да иска фантастични суми за всяко свое излизане на арената.

— Седиш тук повече от час. Какво искаш — мъжът, който зададе въпроса, бе почти толкова едър, колкото бикове, които отглеждаше и подготвяше за коридата.

— Искам да изляза на арената.

Стопанинът се изсмя, но без особено въодушевление.

— Всяко хлапе из Испания иска да излезе на арената. Затова животното не може дори да пасе спокойно през нощта. Все ще се намери по някой тъп мучачо да тормози горкото животно, правейки се на велик матадор пред съседските моми и ергени.

Той спря за секунда и изгледа изпитателно Карлос. Високо и жилаво, момчето имаше фигурата на тореро. За това нямаше спор. Руса коса, сиви очи. Добрата външност винаги си беше предимство — жените плащаха за билети точно толкова, колкото и мъжете. Но май вече бе прехвърлил двадесетте. И ако бе научил досега нещо, името му щеше да се разчуло.

— Малко ти е късно сега да започваш да се учиш, чико. Къде си излизал досега?

— Никъде — отвърна Карлос. — Досега не съм бил на арената.

Стопанинът отново се изсмя. Този път наистина му стана забавно.

— И ти искаш да те изкарам направо на арената? — той махна към оградения корал, където пасяха бикове. — Срещу някой като онзи черен убиец? И откъде ще взема пари за погребението ти?

— Няма да ти трябват — отвърна Карлос, впил поглед в очите на собственика. — Ще стана най-великия матадор, който си виждал

досега.

Стопанинът вече мислеше за друго.

— Ти си луд, момче. Хайде, че имам работа — каза той, вече с гръб към него.

— Аз съм циганин. Владея тайни умения.

Мъжът отново се обърна.

— Рус циганин със сиви очи? Настина си луд — заключи той и тръгна да си върши работата. В този момент Карлос прескочи оградата на корала.

— Хей! Веднага да излезеш оттам. Господи! Най-добрият ми бик...

Не владееше никакви тайни умения. Всичко, което Карлос знаеше за бикове, се заключаваше в няколко посещения на корида, когато циганчетата бяха успели да се промъкнат незабелязани. Карлос бе виждал матадор по време на коридата, но нямаше представа как успява да постигне това изящество и лекота. Не беше и екипиран — нямаше нито пелерина, с която да прикрива движенията си, нито бандерили, които да забие във врата на бика и да го принуди да наведе главата си под меча на матадора, пък нямаше и меч и мулета, с които, да убие животното. Всъщност имаше само отчаяние.

Толкова голям. Господи, чак не му се вярваше, че може да е толкова грамаден.

— Хайде, торо — прошепна той. — Виж ме.

Бикът не поглеждаше към него. Карлос стоеше изправен, както бе виждал да правят матадорите, сякаш тялото му бе най-красивото нещо на земята. Стопанинът продължаваше да кряска нещо край оградата, но Карлос вече не го забелязваше. Започна да цъка с език и да щрака със зъби, както правеха видените от него матадори. Бикът бавно надигна огромната си глава и без да бърза я обърна към него.

Бавно. Скоростта бе единственото предимство на човека пред това животно, което тежеше над половин тон. Бикът бе тромав, липсваше му гъвкавост — а именно гъвкавост Карлос притежаваше в огромно количество.

— Хайде — нежно го повика той. — Хайде, ела да ме докопаш, торо.

Огромните матови очи се фокусираха върху него. Сетне рогата се наведоха.

— Скачай през оградата. Побъркан глупак, той ще те убие. Скачай през оградата!

Карлос остана неподвижен до последната частица от секундата. Обърна се странишком, за да стане по-малка мишена, и замръзна. Ако имаше пелерина, бикът би могъл да я предпочете като цел за половин метровите си рога. Но нямаше червен плат, който да накара тези извити инструменти на смъртта да профучат покрай меката човешка плът. Бикът се хвърли. Когато почувства горещия му дъх върху лицето си, Карлос отскочи встрани.

Животното продължи още два метра, преди да осъзнае, че не носи човек върху рогата си. Бавно извърна огромното си туловище и го затърси с поглед. Карлос стоеше на предишното си място, замръзнал както преди и още по-изкусителен като мишена.

Стопанинът отдавна бе спрял да крещи. Стоеше безмълвен, с отворена уста и го гледаше със страхопочитание. Момчето определено бе побъркано. Но смело. *Mi madre*, какви *sojones*. Само неговото тяло и бикът. Бързешком свали жилетката си.

— Хей, чико! Искаш ли това?

Карлос хвърли поглед към импровизираното оръжие, което му предлагаша. Поклати отрицателно глава. Това движение бе достатъчно. Бикът отново се хвърли в нападение.

Карлос имаше чувството, че предварително знае колко стъпки ще направи животното, преди да стигне до него. Сякаш двамата играеха някакъв сложен балет с предварително определени движения, някъде извън времето. Още две крачки и рогата ще стигнат до него. Но той няма да е там. Беше толкова сигурен в това, сякаш ангелът, кацнал на дясното му рамо, му го нашепваше. Карлос се обърна с гръб към бика. И когато усети влажния му дъх на тила си, отскочи встрани.

Този път продължи да тича до оградата и я прескочи. Дори не се бе задъхал.

— Е? — попита той стопанина. — Мога ли да изляза на арената? За пари?

— Ще видим — бавно отвърна той. — Ще видим. Искам първо да се срещнеш с един човек.

— Кой човек?

— Няма значение. Все едно не го познаваш, уверявам те. Ела сега да ядеш с нас. Сетне можеш да спиш в онзи хамбар. А аз още днес ще изпратя вест до сенъора. Сигурно ще дойде до няколко дни.

— Не се оставяй да те влече нещо, което не би могъл да притежаваш — бе предупредил Доминго Мендоса своя сакат син, когато момчето още нямаше десет години. — Недей да мислиш повече за бикове, Паблочито. Не са за теб.

Предупреждението не промени нищо. Осемгодишен го бяха завели за пръв път на корида и от този момент Пабло Луис Мендоса Родригес мечтаеше да излезе на арената. Матадор с гърбица и сакат крак звучеше като виц, но на Пабло не му бе смешно.

Цялата си младост посвети на изучаването на света на коридата. Опозна го до най-дребния детайл. Сега бе на двадесет и шест и нямаше собственик на бикове, който да не бе чувал за него. Сам Пабло бе обиколил цяла Испания, за да види най-добрите обори. И винаги пристигаше за „тентадеро“ първото изпитание за смелостта на един млад бик „новило“. Когато в Мадрид дойдеше ред за някоя алтернатива, Пабло бе на първия ред. Когато коридата в Кордова не успееше да привлече достатъчно първокласни матадори, Пабло пътуваше дни наред, за да отиде на най-доброто място. Когато някой амбициозен млад тореро не можеше да плати стотиците реали, нужни за неговия обсипан със златни пайети параден костюм „трахе де луз“ наскоро заместил традиционното облекло от биволска кожа на бикоборците, той отиваше при Пабло Мендоса. И ако бе талантлив и обещаващ, винаги получаваше нужната сума.

Пабло Луис, гърбушкото, ставаше й лягаше, ядеше и спеше само с мисълта за коридата. И когато през онзи януарски ден на 1799 г. прочете записката, изпратена му от Севиля, той потръпна от възмущение.

„Елате, ако можете, дон Пабло — гласеше тя. — Смятан, че съм попаднал на нещо забележително.“

Цигански катун, където хората вървяха пеша, а багажите бяха натоварени на магарета, стигаше за четири дни от Кордова до Севиля.

За големец, препускащ в карета с четворен впряг, пътят бе по-малко от шестнадесет часа. Пабло пристигна в корала три дни, след като Карлос бе прескочил оградата и се бе изправил пред своя пръв бик.

— Не знам дали е просто побъркан или е най-храбрият човек на света — призна собственикът на корала. — Ей го там. Онова русо момче, дето се прави, че не знае за какво сте дошъл.

Пабло хвърли поглед натам и сърцето му се сви при вида на младежа. Винаги бе така, когато видеше някой, роден за матадор — всички като излята по калъп, прави, високи, хубави, с широки плещи и тесни бедра — мразеше ги до един, но и ги обичаше. От тях идваше цялата му радост на земята. Вече се бе научил да прикрива бурята от противоречиви чувства.

— Добре изглежда — кимна той. — Но явно имаш пред вид нещо повече.

— Нещо повече — съгласи се собственикът на корала. — Точно това е думата, дон Пабло.

Разказа му какво бе направил Карлос.

— Наистина смело — прие Пабло, но не изглеждаше особено убеден.

— Повече от смело — настоя собственикът. — Изглежда добре и има *sojones*, но и двамата знаем, че за един истински матадор трябва и онова, което вие нарекохте „нещо повече“. И той го има. Като излезе на корала, беше... като бог. Невероятен. Не мога да намеря думи. Да го гледаш бе все едно музика да приема форма пред теб. Затова мисля, че от него ще излезе велик матадор.

Пабло изгледа собственика с присвити очи.

— Досега не съм ви чувал да се изразявате толкова поетично, приятелю. Може и на мен да ми повлияе така, това момче. Да го видим.

— Разбирате ли — побърза да добави другият, — той досега не е държал пелерина. Малко се поупражнява, докато ви чакахме, но няма да е толкова елегантен, колкото би могъл да стане след време.

— Пелерина ли? Не, искам да видя същото представление като вас. Чикото и бикът. Нищо повече.

— Без никакви оръжия? Дон Пабло, ще прощавате. Това си е самоубийство. Той го направи вече веднъж, кълна се в душата на майка си. Наистина го направи.

— Не се съмнявам в честната ви дума, приятелю, но аз държа лично да се убедя.

Собственикът на корала се замисли за минута, сетне сви рамене.

— Карлос, би ли дошъл за момент?

Карлос дойде при тях. Собственикът се лъжеше. Той знаеше кой е този човек от Кордова. София му го бе описала, когато разказваше как са се сблъскали с него на Еврейската улица. Пак носеше същите дрехи — широка черна пелерина, която почти успяваше да прикрие гърбицата и сакатата ръка и широкополо черно сомбреро, с надвиснала ниско периферия.

Карлос не бе казал на собственика какво знае за семейство Мендоса. Сега изчака да ги представят един на друг и се поклони.

— Добър ден, дон Пабло. На вашите услуги.

— Моят приятел ми каза, че си бил циганин. От кое племе?

Карлос се поколеба. Малцина гаджо изобщо знаеха, че ромите се делят на племена и табори. За тях всички цигани бяха еднакви. Но София му бе разказала, че този човек знае доста неща, дори е чувал за „големия номер“

— От табора на Зокали — отвърна Карлос. Това не бе чак такава тайна, а и покровителството на този човек му бе крайно необходимо.

— Ясно. Кажи ми, случайно сред вас да има една млада жена със забележителен глас? Чувал съм я веднъж-дваж. Май имаше сини очи.

Карлос поклати глава.

— Не се сещам за такава циганка.

За нищо на света не би разказвал на един гаджо за София.

Мъжът в черно сви рамене.

— Все едно, няма значение. Е, разказаха, ми какво си направил онзи ден. Готов ли си да го повториш? Както миналия път, без пелерина и оръжия?

Карлос хвърли поглед към собственика на корала. Той му бе обяснил, че дон Пабло ще го гледа с пелерина. Че той е познавач, който ще разбере, че Карлос още не я владее особено умело. Собственикът гледаше в друга посока и лицето му не изразяваше нищо. Ако цигането искаше да си рискува живота, това си бе негова работа.

Карлос разбра. И кимна.

— Разбира се. На вашите услуги, ваша светлост.

Бикът, който го чакаше в корала, не бе онзиденшният. Онова животно вече не ставаше за арената. Никой бик не биваше да излиза два пъти срещу човек на корида. Бикът научаваше още от първия път всички хитрости на човека и ставаше непобедим Черният гигант, пред който се бе изправил Карлос, вече го биваше само за разплод и сетне — за тенджерата. Днешното животно бе по-дребно и червеникавокафяво.

— Това добър бик ли е? — попита Пабло, докато Карлос вървеше към корала.

Собственикът пак зарея поглед в далечината.

— Разбира се, много добро животно.

Е, не чак толкова добро, колкото първото. Малко по-страхливо, а и не толкова праволинейно в нападението си. По дяволите! Вече бе загубил един прекрасен екземпляр миналата седмица и нямаше намерение да се разорява.

Пабло изсумтя. Усети, че го лъжат. Собственикът нямаше да пожертва още един първокласен бик заради лудия циганин. Така да бъде. Младежът сам си решава. Ако Карлос иска Пабло Луис Мендоса да стане негов покровител, трябва да докаже качествата си.

Пабло чакаше и гледаше. В него, както всеки път, се бе надигнала буря от противоречиви чувства. Мразеше циганина, че успява там, където той никога не би успял, така че искаше бикът да го убие. От друга страна обичаше коридата и смелостта, затова искаше торерото да победи.

Карлос прескочи оградата на корала и зае предишната си стойка. Собственикът бе напълно прав. Нещо бе прелетяло във въздуха в мига, когато. Карлос се изправи пред бика. Сякаш вече не принадлежеше към смъртните. Пабло го разбра и усети невидимата нишка между него и бикобореца — с всичките чувства, страхове, надежди, с победите и крайното поражение — всичко премина между тях. Сетне се надигна вълна от удоволствие, както винаги в подобни моменти. Не, беше още по-хубаво.

За частица от секундата Карлос хвърли поглед към мъжа, който го наблюдаваше. Очите им се срещнаха. Сетне Карлос прехвърли вниманието си върху бика.

— Хайде, торо — нежно го призова той. — Хайде, тук съм. Ела да ме вземеш.

В същия миг Пабло разбра, че никога няма да забрави тази корида. Обещанията на собственика на корала бледнееха пред това, което ставаше пред очите му. Карлос три пъти отскача пред бика, веднъж с лице към него и два пъти с гръб — в последната секунда и с ненадминато изящество. Сетне отново се обърна с лице към бика. Животното се понесе напред с яростно мучене. Карлос чакаше, докато не отмина и последната частица от секундата. Вече нямаше никакъв шанс. Не би трябвало да има. Но той не се опита да отскочи встрани. Издиша се във въздуха и прескочи бика по цялата му дължина.

— Оле! — изкрещя собственикът на корала. За познавачите цялото представление вече се бе превърнало в легенда. — Гледай го, Света Богородице, пак ще го направи.

Карлос отново викаше бика. Ако животното бе от по-висока класа, щеше да успее и да се превърне в герой. Но това не беше чак толкова добър торо. Не се биеше честно. Извърна се в последната секунда и заби рога си в Карлос. Острият връх се плъзна по ребрата и излезе от другия край. За няколко секунди циганинът остана прикован към рога. Сетне бикът, още по-вбесен от тази нова тежест, тръсна глава и той се стовари на земята.

Не беше загубил съзнание, докато го носеха към къщата. И колкото и да е странно, се чувстваше щастлив. Явно не бе чак такъв страхливец. Май се бяха излъгали. Зокали и Хоселито и останалите. Имаше по-големи *сојонес* от тях.

Пабло се надвеси над него.

— Карлос, чуваш ли ме?

Циганинът кимна.

— Добре. Ти си невероятен. Ако останеш жив и ако ти стиска пак да излезеш на арената, ще стана твой покровител.

Чакай ме, София, помисли си Карлос. Годажът ти ще трае две години. Не ме забравяй. Ще намеря пари и ще дойда. Сетне припадна от загубата на кръв.

София постоянно си повтаряше, че Карлос ще се върне. Нямаше защо да се притеснява. Карлос щеше да се появи, преди да дойде денят за сватбата с Пако. Веднъж вече я беше спасил, щеше да я спаси още веднъж. Всичко ще бъде наред. Щом Карлос се върне.

Повтаряше си го до сутринта преди сватбата. Чак когато жените от табора на Зокали я облякоха в бяло, а Фанта ѝ сложи скъп гребен в косата и я наметна с дълга бяла дантелена мантия, София осъзна, че наистина ще я омъжат за Пако. Но вече бе твърде късно.

Когато цветовете на бадема разстлаха розова дантелена мантия над Андалусия, в четвъртък, три дни преди началото на февруарския карнавал през 1799 г., София стана жена на Пако. Гodeжът им продължи седем седмици, вместо двата месеца, за които се бяха споразумели Зокали и Пако. Църквата не позволяваше сватби през поста, а Пако не искаше двата месеца да се проточат до три и половина.

Сватбата трая два дни. Дойдоха цигани чак от Гранада на изток и от Кадис на запад. Дойдоха, защото Зокали беше уважаван главатар и защото, след като бе получил такава огромна цена за неговата гаджо, трябваше да почерпи наистина щедро. Зокали не ги разочарова.

Жените от неговата пещера опекоха четиридесет козлета на жарава и задушиха в тенджери сто таралежа. Мъжете откраднаха и заклаха едно прасе, сетне обраха нечия леха със зеле и го свариха със свинското. Двадесет казана къкреха, пълни с ориз и риба от Гуадалкивир, а в двадесет други забъркаха каша от смляна царевица — деликатес, докаран с кораби от Новия свят и високо оценен от циганите. Изпразнените бъчонки с вино нямаха чет, безброй бяха песните и танците.

— Човек ще рече, че женят любимата щерка на Зокали — мърмореше Хоселито. — Не някаква си гаджо.

— Истина ли е, че е взел двеста реала за тази гаджо — попита го някой. Хоселито кимна. — Че защо Пако е приел да плати толкова?

— Пако е само стар глупак. Имал е огън в гащите, това е — кисело отвърна Хоселито.

Събеседникът му сви рамене и не отвърна. Може пък и да бе истина, колкото и невероятно да звучеше. С удоволствие би пробвал сам дали жената гаджо си струва двестата реала, или Пако го е налегнало старческо слабоумие, но нямаше как. Нито младоженката, нито младоженеца бяха сред гостите.

Ако спазваха старовремските обичаи, би трябвало София да бъде сама през първия ден, а Пако да се присъедини към гостите чак след

двадесет и четири часа. Някои от по-старите цигани още помнеха такива сватби, но младите се женеха по друг начин. Поповете и инквизицията бяха принудили циганите да прибегват до църковна церемония, като всички обикновени испанци. Ако решаха да допълнят католическия брак с някакъв техни ритуал, щяха да последват глоби и страховити наказания.

Пако и София се венчаха в криптата на църквата на Света Ана. Ритуалът бе извършен сутринта и продължи само няколко минути. Щом приключи, Пако отведе новата си съпруга в своята пещера. Целият му табор бе отишъл на фиестата. Младоженците бяха сами, с изключение на Фанта, която бе завела София до църквата и я придружи обратно по пътя из Триана.

София не промълви нито дума цялата сутрин. Пако и Фанта също. Когато трябваше да отвърне на свещеника дали се жени по своя воля и дали иска Пако за съпруг, гласът ѝ едва се чуваше. В момента гледаше към входа на паковата пещера и продължаваше да не обръща внимание на Фанта. Какво би могла да ѝ каже? Старицата никога досега не ѝ бе помагала, а и вече бе твърде късно. Тя беше законна съпруга на този човек. Единственият ѝ шанс бе да го слуша и да му се подчинява. Циганка, която не се подчинява на мъжа си, можеше да бъде отлъчена от племето и прокудена да броди по улиците.

— От днес това е твой дом — промълви Фанта. — Дано си щастлива тук и да дадеш на съпруга си много деца.

София не ѝ отговори. Входът към пещерата на Пако много приличаше на дупката към пещерата на Зокали, но тя подозираше, че животът ѝ вътре ще бъде различен. Фанта развърза мантията ѝ, сетне я подаде на Пако. Той я взе, широка ухилен, и се скри в пещерата.

София понечи да тръгне след него, но Фанта я спря.

— Чакай, трябва да отидеш при мъжа си както майка те е родила — ревматичните ѝ стари пръсти започнаха да разкопчават булчинската рокля на София. След няколко секунди момичето остана голо. — Сега влизай. Като те чуя да пициш и когато ми донесе мантията с червено петно, ще се успокоя, че не си изневерила на закона ни.

Писъците дойдоха много бързо и продължиха доста време. Чак след един час Пако се появи на прага и подаде мантията на Фанта.

— Не ме гледай така, жено. Трябваше да ѝ дам малък урок. Няма да ѝ навреди, така ще се научи да бъде послушна.

Фанта наистина го гледаше изпитателно. По брадичката му се стичаха струйки пот, масивният му гръден кош се надигаше тежко и целият мъж вонеше на звяр. Но тя си знаеше мястото. Единственото нещо, което подобаваше да каже, бе:

— Девствена ли бе и достави ли ти удоволствие?

— Да.

Фанта кимна и излезе. Цялата бе посърнала. Тръгна прегърбена и клюмнала, към празничната трапеза. Фиестата течеше пред пещерата на Зокали, на равната полянка между два от хълмовете на Триана. Фанта стигна дотам по тясна пътечка, утъпкана във варовика и се задържа за секунда да огледа пиршеството.

Миризма от огньове и печено месо изпълваше въздуха. Имаше и музика — десетки китари, още повече тамбурини и гордо тракащи кастанети, държани от майстори. Ярките червени, сини и зелени багри по женските поли се усукваха в постоянно променящи се пъстри спирали. Мъжете бяха в черно, но се движеха между жените като богове — силни *gitanos*, пълни с вино и песни.

Пристъп на гордост от нейното племе обзе Фанта, докато не хвърли поглед назад към пещерата, където бе оставила детето. Писъците му още отекваха в ушите ѝ. Старицата си позволи за момент да поклати неодобрително глава при мисълта за глупостта и алчността на мъжете. Дори Зокали, който обикновено проявяваше мъдрост, бе същият. Сетне вдигна глава, изкрещя тържествуващо и хукна към тълпата, размахвайки окървавеното доказателство. Законът си беше закон и трябваше да се спазва.

— Добре дошъл, Робърт — каза Доминго Мендоса. — Добре дошъл в къщата майка и в сградата майка. Казаха ми, че си говорел прекрасно испански, така че мога да повтора и на моя език *mi casa es tu casa*.

Робърт Мендоса прегърна братовчеда си по-скоро протоколно, отколкото сърдечно. Сетне седна в предложеното му кресло. Това бе разкошна мебел от резбован черен орех, тапициран с червено кадифе, но не се разстилаше така приятно под задните му части, нито подпираше кръста му както родните столове в Лондон. До момента всичко в Испания му изглеждаше по-скоро пищно, отколкото удобно.

Е, тази стая беше изключение. Тя бе тясна и немебелирана, с изключение на лавиците с книги и счетоводни документи. Единствените цветни петна бяха двата стола, на които в момента седяха с братовчед му, и голямата дървена маса между тях.

Доминго забеляза изпитателния поглед на младежа.

— Мислиш си, че всичко, което си чул за двореца Мендоса, се е оказало слух, нали — попита той. — Но тук не сме в двореца, тук е мястото за сделки. Това е най-старото крило на имението и тази стая, както и околните помещения, никога не са били опожарявани, нито преустройвани — той се огледа. — Може да звучи невероятно, съгласен съм, но понякога имам чувството, че моите прадеди са сключвали сделки в тази стая, откакто е бил основан домът Мендоса.

Никой не знаеше кога точно е станало това. Робърт бе чувал семейни легенди, според които търговският дом Мендоса съществува още от времето на финикийците. Вероятно си бе чисто самохвалство, но за едно нямаше спор — времето не се отразяваше зле на рода Мендоса. Доминго бе прехвърлил петдесетте, но още изглеждаше як. В черната коса и тясната клиновидна брадичка нямаше бял косъм. Все пак си пада малко позъор, каза си Робърт. Беше облечен като френско конте, в син широкопол сюртук, бяла жилетка от плат на коприна и червени бричове, тесни до коленете и разширяващи се нагоре. Освен това носеше бели чорапи, а обувките му имаха златни катарамии. Фуклю, като всички от континента. Дори някои от острова, англичани, бяха тръгнали да се обличат така напоследък. Дявол да го вземе, човек все пак трябваше да се различава по нещо от пауна. Робърт прокара пръст по своя строг черен сюртук и бялата си висока яка. Братовчедът му още разправяше:

— Ще разгледаш двореца по-късно. Смятам, че няма да те разочарова. Но засега по-добре да поговорим тук. На слугите е забранено да идват в това крило, а по-добре никой да не чуе каквото имаме да си казваме. Първо, мога ли да ти викам Роберто? Така звучи името ти на испански.

— Ако нямаш нищо против, бих предпочел Робърт.

Доминго се усмихна сухо.

— Прекрасно. Значи Робърт. Как пътува?

— Доста бавно — призна Робърт. — Зареди нашия приятел Наполеон трябваше да прекоси канала на рибарско корабче, а сетне да

продължа по суша.

— А, да, Наполеон, Голяма досада — съгласи се Доминго. — Меси се и в търговията, и в транспорта. Сигурно някой ден ще разбере, че работата на правителството е да поддържа търговията, а не да си играе на война.

— Той е ваш съюзник — сухо отбеляза Робърт.

Доминго бе искрено озадачен.

— Мой съюзник ли? Че аз никога не съм го виждал... А, разбирам. Искаш да кажеш, че е съюзник на Испания?

— Да.

— Мучачо — меко каза Доминго. — Баща ти ми писа, че макар само на двадесет и четири, си много умен за възрастта си. А сега каза нещо не много умно.

Дявол да го вземе, този пък се беше обидил.

— Имах пред вид, че...

Испанецът вдигна примирително ръка.

— Знам какво искаше да кажеш. Че преди шест години мистър Пит успя да наложи на Испания да се присъедини в коалицията срещу Франция. Сетне, три години по-късно, онзи идиот Карлос IV, който, Бог да ни е на помощ, се води крал на Испания, сключи сепаративен мир с парвенюто Буонапарте и обяви война на Англия — Доминго сви рамене. — А сега май и други се бяха намесили. Русия, Австрия, Неапол...? Бог сигурно знае, но аз им загубих сметката — той се усмихна. — Че какво значение има това, мучачо? Че те могат да са сключили нов съюз, докато ние приказваме с теб?

— Има важни въпроси — сухо отвърна Робърт. — Има две страни, добра и лоша.

Доминго внезапно промени изражението си и удари с юмрук по масата.

— Има само едно — родът Мендоса. И това е единствената страна за нас. Аз не съм Испания, млади ми братовчедо, и дори ти да настояваш да ти викам Робърт, а не Роберто, ти не си Англия, Ние сме Мендоса, а това е далеч по-важно, защото ще надживее и генерали, и крале, и всички идиоти, които им се водят по ума.

Доминго постоя мълчалив няколко секунди, сетне стана и сложи ръце на раменете на младежа.

— Разбрали?

Робърт кимна. Беше разбрал. Не с главата си — тя бе пълна с патриотизъм и гордост, както главата на всеки англичанин — но с кръвта си. Ето защо не бе протестира, когато баща му нареди да отиде до Испания. Испания и Англия воюваха, но не и двата клона на империята Мендоса.

— Да, дон Мендоса. Простете ми.

— Няма какво да ти прощавам, мучачо. Ти си млад и ти подобава да се прехласваш по подвизите на герои като Нелсън. Англия е полудяла по него, нали?

Робърт простря дългите си крака напред. По дяволите, това кресло не бе пригодено за човек като него. Прекалено високо, прекалено тясно.

— Полудяла, това е точната дума. Всички са си загубили ума по победите на Нелсън.

Сетне млъкна. Пак бе направил гаф. Последната голяма победа бе над испанската флота при Санта Крус край испанските Канарски острови.

Доминго махна с ръка. Господи, имаше поне три пръстена, един рубин и два брилянта, отбеляза Робърт. Братовчедът определено си падаше конте, но поне вече не говореше назидателно.

— Не се притеснявай чак толкова, Робърт. Казах ти вече, че нас това не ни интересува — той пак се изсмя. — Освен това Мендоса са лоялни привърженици на испанската корона. Дадохме на Карлос пари назаем, за да построи нови кораби на мястото на потопените от вашия Нелсън. И Наполеон е вземал назаем от нас. И в Англия се случва финансовият министър да се разписва на някоя сметка, представена от Мендоса. Ако си умен, можеш да печелиш дори от войната — сетне смени темата, като отново махна небрежно с ръка. — Разкажи ми за семейството в Англия. Това е далеч по-важно.

Робърт си отдъхна. Темата бе далеч по-безопасна и той се поотпусна.

— Брат ми се ожени за една дебела и нахална жена, която трябва да му роди дете след три месеца. Баща ми е добре. Само дето майка го кара да се махнат от Лондон. Искан да се преместим от къщата ни на Гринуич лайн в някое голямо провинциално имение. Баща ми не иска и да чуе.

— Съгласен съм с него. Затова и ние оставаме тук, в сърцето на Кордова. В провинцията животът е по-спокоен, но сделките стават в града, а те са най-важното — Доминго напълни две чаши със силното и сладко вино от Херес и подаде едната на младежа. — Да пийнем, преди да продължим разговора. И да ти пожелаая отново добре дошъл.

Робърт вдигна чашата.

— Да вдигнем тост в чест на виното, което ни обединява. Пия също за твое здраве и нека бизнесът ти върви все така добре, идалго.

Доминго се замисли, преди да отпие.

— Благодаря ти за тоста, но има и далеч по-важни неща от виното, които ни обединяват, Робърт. Говоря за кръвта.

— Знам, нали затова съм тук.

— Добре, тогава да пием.

Мъжете изпразниха чашите на един дъх Доминго ги напълни пак.

— Преди да си тръгнеш, трябва да видиш лозята и избите на Херес. Мисля, че ще ти харесат. Четири поредни години имаше добра реколта, да благодарим на Девата и на всички светии.

Англичанинът не отговори веднага. Определено нямаше намерение да се прекръсти, както би постъпил на негово място всеки благочестив испанец.

— Значи старата религия е жива — тихо отбеляза Доминго.

Робърт изглежда Доминго без да трепне. Очите на братовчед му имаха същия златистокафяв оттенък като неговите, но бяха позамъглени от възрастта.

— Радвам се, че ще си изясним и този въпрос, идалго. Баща ми, брат ми, аз самият — ние не сме много вярващи. Но някъде в нас, не мога да го обясня точно, старата религия си е жива. Но това няма да си проличи, докато съм тук. Не искам инквизицията да се нахвърли върху теб.

— Не става дума само за нея — замислено отвърна Доминго. — Инквизицията е позагубила зъбите си напоследък. В момента се занимава най-вече с хората, които четат книги от забранения списък. Разбира се, хвърлят по някой поглед и към покръстените евреи, викат им „маранос“. Това значи „свиня“. Но не са изгорили никого от четиридесет години насам. Последният беше през четиридесет и девета година.

— Все ми се струва, че пак могат да устроят някое аутодафе, ако намерят някой върнал се към старата религия.

— Няма спор — съгласи се Доминго. — Но ще ти кажа откровено, мучачо. Инквизицията няма да намери „маранос“ в моята къща. Вие, английските Мендоса, се представяте за протестанти, но в себе си се смятате за евреи. Това тук не би могло да мине, дори и да се опитвахме — което аз не правя. Лично аз не съм се замислял особено за Бога, но ако той все пак съществува, нямам нищо против да го откривам в католическата църква. Освен това, Робърт, ние сме в Испания — страната, която дава пример на целия християнски свят по отношение на благочестието. В Испания дори най-бедният селянин хвърля толкова усилия да си спаси душата, колкото и да си изкарва хляба.

Свечеряваше се. Слънцето тъкмо залязваше. Доминго отиде до прозореца, гледащ към улицата и дръпна капациите, сетне се обърна към госта си.

— Ще ти разкажа една история. През шейсет и шеста в Сарагоса избухна бунт. Стотици мъже наизлязоха по улиците да опожаряват и плякосват. В разгара на бунта през града мина църковна процесия, на чело с епископа, който носеше Светото причастие. Бунтовниците като един спряха да колят и грабят. Паднаха на колене и изчакаха процесията да отmine. Сетне пак се заеха с грабенето, но вече бе твърде късно. Властите в Сарагоса бяха успели да видишат войската и избиха бунтовниците. Може би тази история би звучала невероятно, където и да е другаде по света, но не и в Испания. Разбрахме ли се, братовчеде?

Робърт кимна.

— Добре тогава. А сега, що се отнася до Местата...

Доминго внезапно млъкна. Лицето му пребледня мъртвешки и той се вкопчи в жилетката на гърдите си. Робърт бързо му наля чаша херес и домакинят я пое с благодарност.

— Благодаря ти. Нищо ми няма. Просто вече не съм млад. Какво знаеш от баща си по този въпрос?

— За Месата ли? Че това е гилдията, която контролира търговията с вълна.

Доминго сведе очи и започна да барабани с пръсти по масата.

— Да. Всяка овца, остригана между Арагон и Андалусия, дава вълната си на Местата. И това продължава от векове. Неслучайно председателят на вашия парламент седи на чувал с вълна. Тя е чисто злато, без нея никоя нация не може да бъде богата.

Робърт прочисти гърлото си.

— Беше чисто злато, идалго. Отдавна вече не е толкова важна.

Домакинът рязко се обърна и изгледа братовчед си.

— Значи си мислиш, че целта ми бе просто вълната — бавно продума той.

— Не се опитвам да оспорвам това, което ми казахте, дон Доминго. Просто...

— Просто ти не си глупак и аз правя грешка, като ти говоря глупости — Доминго се наведе и прошепна. — Бенджамин ми бе казал, че си по-умен, отколкото много мъже, двойно по-стари от теб. Баща ти има много високо мнение за теб, мучачо, и явно не без основание. Затова ще ти кажа нещо, което не съм казвал на никого друго, дори на него. Някои хора на власт в Мадрид искат да сложат край на Местата, но да останат в сянка при цялата операция. Аз бях тяхна... — той се поколеба — Май имаше специален израз на английски за това.

— Тяхна маша, идалго?

— Точно така. А за награда, ако бях успял, щях да получа нещо изключително — той изгледа втренчено Робърт. — Правото да основа верига от банки, подкрепена от короната. Официална испанска банка, пред която ще трябва да се преклонят всички частни банки.

Робърт ахна.

— Да — кимна Доминго. — Знаех си, че ще разбереш. Това надхвърля, или би надхвърлило, най-смелите ми мечти. Буквално всеки грам злато и сребро от колониите би минавал през ръцете ни — той си наля още една чаша и я обърна на един дъх.

На Робърт му се беше замаяла главата от мащабите на плана. Това би поставило испанските Мендоса на равна нога с Банк ъв Ингланд, английската национална банка.

— И не успя ли да пречупиш гръбнака на Местата?

— Майчице, как само се опитвах. Трябваше да хвърля страшно много средства в борбата, ето защо се обърнах към баща ти за помощ.

Ако бяхме победили... Но това са женски приказки. Загубихме. Местата още контролира търговията с вълна.

Доминго отново се отпусна в креслото си. Започна да масажира лявата си ръка, докато говореше — явно несъзнателен жест.

— В гилдията има цял куп херцози и десетина манастири. Най-могъщите абати в Испания превръщат манастирите си в дворци и се държат като крале, когато идват на заседанията на Местата. Именно абатите ме разгромиха. Не можех да си позволя да ме изкарат враг на църквата. Ако баща ти те е изпратил в Кордова да провериш дали ще мога да му върна парите, които е вложил в начинанието, то отговорът е прост. Не мога. Нито реал.

— Разбирам — нямаше да лъже идалгото. — Това е един от въпросите, които баща ми пожела да изясня. Жалко, че ще трябва да му занеса този отговор.

— И аз съжалявам. Сега задавай другите въпроси. Не искам да излизаме от тази стая, преди да сме изяснили всичко, което би могло да ни скара. Англия и Испания могат да воюват колкото си искат, но домът Мендоса трябва да излиза сплотен пред външните врагове.

— Само още един въпрос, дон Доминго. И нямаше да го задам, ако не бях чул предишния отговор. Но щом се е получило така, би ли склонил да променим начина на подялба на печалбата от търговията с вино?

— Предполагам, като разменим досегашните дялове. Шестдесет процента за вас, четиридесет за нас?

Робърт поклати глава.

— Не съвсем. Баща ми предлага седемдесет на тридесет. В наша полза.

Доминго остана мълчалив няколко секунди, гледайки изпитателно младежа. Сетне отметна глава и се разсмя.

— Придържаш се към старите традиции не само по отношение на религията, млади братовчеде. И за секунда не бих ти повярвал, че Бенджамин е предложил седемдесет на тридесет. Той е дотам предпазлив и консервативен, че понякога греши. Баща ти сигурно е предложил да се разменят дяловете, точно както споменах и аз. Но ти прецени шансовете си през последните няколко минута. Докато си говорехме, ти реши, че може би вече съм стар и болен, вече позагубил зъбите си. Така стана, нали?

Така си е, каза си наум Робърт. Както бе истина и фактът, че единственият му син е гърбушко. А и хората говореха, че той изобщо не се интересува от съдбата на търговския дом Мендоса.

— Така е — призна той.

— Шестдесет на четиридесет, във ваша полза — отсече Доминго. — И нито реал повече. Но моите почитания, задето се опита. Радвам се, че баща ти е проявил предвидливостта да те даде на испански учител и че те изпратил тук. Ти си добър син, мучачо.

В последните думи прозвуча известна нотка на завист, или може би тъга. Робърт не пожела да си изясни. Ако Доминго искаше да му разкаже за Пабло Луис, сам щеше да го направи.

Доминго се изправи. Лицето му си бе възвърнало обичайния тен. Несъмнено му бе олекнало, след като приключиха с неприятната история за Местата.

— Ела — каза той. — Искам да ти покажа двореца, за който са ти разказвали.

Проходът между кабинета и основната част от двореца минаваше под земята, студен, тъмен и влажен, осветен само от фенера на Доминго.

— Някога тук са си криели златото, един Бог знае преди колко години — обясни той. — Сетне преместили кюлчетата в съкровищницата, построена в Пацио дел Реха, Двора с Вратата. Разправят, че сетне пък имало някаква тайна пещера, дето държали златото и съкровищцата. Никой днес не знае къде е била тя, ако изобщо някога е имало такава — той сам се прекъсна. — Но стига съм те отегчавал със стари приказки.

Робърт в момента си задаваше въпроса къде ли крие Доминго златните си кюлчета, но реши, че не е най-подходящият момент да го пита.

— Изобщо не съм отегчен. Тези стари истории са наистина завладяващи.

— Понякога — кимна Доминго. — Във всички случаи, този тунел е удобен начин да се върнем в двореца, без да минаваме през улицата.

Стигнаха до вратата в края на дългия тесен коридор и Доминго се поколеба за секунда, преда да я отвори.

— Още нещо, Робърт, Жена ми, доня Кармен, е болнава. Така че няма да вечеря с нас. Откакто се разболя, съм наел една икономка, доня Мария Ортега. Тя ще седне при нас на масата. Убеден съм, че ще ти бъде приятно в нейната компания.

— Сигурен съм в това — отвърна Робърт. На старата лисица също ще ѝ бъде много приятно, каза си той наум. Личеше си по начина, по който произнесе името ѝ. Готов бе да се обзаложи на печалбата за една година, че доня Мария топлеше леглото на братовчеда, но защо пък не? Робърт бе чувал толкова слухове за разплутата Кармен, колкото и за злочестия Пабло. Освен пари, на човек му трябва и малко удоволствие в живота.

— Какво те притеснява — попита Пабло.

Погледът на Карлос остана забит в земята. Не бе поглеждал покровителя си в очите, откакто той дойде при него преди пет минути.

— Нищо не ме притеснява.

Пабло се надвеси над свещника на масата и запали голямата си черна пура от свещта.

— Надявам се, че раната не се е разлютила.

— Раната зарасна. Докторът така казва.

— Да, и на мен така каза. Каза също, че се възстановяваш забележително бързо. Мисли, че си използвал някакви цигански заклинания, освен неговите лекарства.

Карлос поклати глава.

— Звачи не, и аз така си мислех. Във вашето племе жените се занимават с билките и мехлемите, нали така? А стопанинът на корала ме увери, че до теб не се е приближавала никаква циганка.

— Стопанинът ме пази като затворник в килия.

Пабло сви рамене.

— Аз го помолих да те наглежда. Да се грижи за интересите ми, така да се каже. Но доколкото разбрах ти е позволил да отидеш днес до Севиля.

Чак сега Карлос вдигна поглед и сивите му очи се плъзнаха по лицето на Пабло.

— Как го разбра? Никой не знаеше къде отивам.

— Хайде да се разберем, млади ми приятелю — Пабло тръсна пепелта от пурата в месинговия пепелник, поставен на пода до крака му. — Много очи следят за това, което ме интересува. А ти ме интересуваш. Стоиш в това ранчо вече четиринадесет седмици. През дванадесет от тях трябваше всеки ден да бъдеш посещаван от лекар. Да не говорим за храната и подслона. Това не е безплатно. И в момента не е безплатно.

— Не съм ви молил да плащате.

— Напротив — възрази Пабло. — Помоли ме. Дарбата, която пролича преди три месеца на арената, ме помоли. Разбери, не ме е грижа за парите. Те нямат значение за мен. Но държа да те направя най-великият матадор, който някога се е появявал в тази страна. Това интересува ли те?

Карлос не отговори. Вчера би възкликнал „Да“. При това с възторг. Надеждата да стане велик матадор и всичко свързано с това изпълваха цялото му същество от мига, в който се върна в съзнание. Мисълта за бъдещето му, редом със София — а заради бикове и Пабло Луис Мендоса те щяха да имат бъдеще — го бе излекувала. Беше открил едно ново чувство — надеждата — и тя му се бе отразила прекрасно. Сега знаеше, че и това е измама.

— Чакам отговор — напомни Пабло.

— Не знам — Карлос гледаше замислено странния човек, който му предлагаше да стане негов аподерадо, покровител и благодетел. Дон Пабло бе облечен както винаги в черна пелерина, но беше свалил сомбрерото. Лицето му бе изпито, тъмните очи бяха хлътнали дълбоко, засенчени от широкото чело. Хубав мъж, с изключение на гърбицата, която трябваше да мъкне като раница. И всичките му пари не можеха да снемат този товар от гърба му.

— Какво ще спечеля от борбата с бикове — попита накрая Карлос.

Пабло го изгледа изумено. Ако не можеше сам да си отговори на този въпрос, ако не носеше вече отговора някъде дълбоко в корема си, от младежа нямаше да излезе матадор. Но той не губеше надежда.

— Кажи ми нещо. За какво мислеше, когато дойде тук и прескочи оградата на корала като побъркан? Какво се промени оттогава? Или след като пострада на арената, смелостта ти се изпари?

— Нищо не се е изпарило.

— Напротив. Ти дойде, защото имаше нужда от нещо. Сега вече нямаш нужда. Какво е то? Какво видя или чу днес в Севиля? — той се надвеси над леглото и пелерината се откrehна. Карлос видя чуканчето, което носеше на мястото на дясната си ръка. — Заради жена ли е всичко това?

— Не, видях един стар приятел.

На масата имаше стомна с вино и две чаши. Карлос не обърна внимание на чашите и отпи направо от стомната. Не можеше да разкаже за срещата си с Хоселито и за това как научи, че онзи нерез Пако не бе изчакал обичайните две години. Научи също как Зокали толкова бързал да грабне откупа, че се поддаде на увещанията на Пако. София се бе омъжила само след два месеца. Преди седмица двамата с Пако потеглили на път, никой не знаел накъде. Вестта се бе стоварила като камък на сърцето му. Той гореше отвътре като огън от тор, горещ и вонящ. Но този дон Пабло не бе способен да разбере подобно нещо. Човек като него нямаше откъде да научи какво значи истинска обич.

Карлос остави стомната и избърса уста с опакото на дланта си.

— Видях един стар приятел.

Пабло наля вино в чашата.

— Постарай се да пиеш като възпитан човек. И значи старият приятел те е убедил да се откажеш от бикове, така ли?

— Не говорихме за тях.

— Добре, щом държиш да е така. Но за каквото и да е ставало дума, настроението ти не се е подобрило — Пабло стана и взе шапката си от куката на стената. — Добре. Няма да си губя повече времето с теб. Ще съобщя на стопанина, че си тръгваш утре.

Карлос изчака Пабло да премине прага и чак тогава стана.

— Дон Пабло, няма нужда. Реших. Ако приемете да сте мой покровител, ще стана тореро.

Пабло спря, но не се обърна.

— Сигурен ли си?

— Да, сигурен съм.

Нищо друго не му оставаше. Пък и си спомни какво бе изпитал. Не когато бе на арената, а сетне, когато бикът го бе намушкал и той осъзна, че всички обиди, изричани досега срещу него, са лъжа. Не бе страхливец. И бе истински щастлив в мига, когато го осъзна. Искаше пак да се почувства така щастлив.

— Сигурен съм — повтори той.

— Отлично — тихо отвърна Пабло. — И аз съм сигурен.

Той се поколеба, сетне отново седна.

— Чуй ме, Карлос. Трябва да разбереш с какво си се захванал, а това ще рече да разбереш бика. Това е най-храброто животно на света. И най-благородното. В стадото си той е спокоен, а когато се отдели от него, е готов да се бие. И ще се бие. Раните няма да го разколебаят, само ще го направят по-непреклонен. Бикът никога не се промъква и не напада изотзад. Той се изправя достойно срещу врага и се бие до смърт. Никой звяр не е способен да победи бика в честен двубой — нито лъвът, нито тигърът, само човекът. Понякога.

Пабло млъкна. Остана загледан в чашата си няколко секунди, сякаш можеше да открие в червеното ѝ сияние корените на своята страст, мамеща и вечно изплъзваща се. Карлос разбираше, че трябва да каже нещо, но не се сещаше какво.

Пабло стана.

— Започваме от утре — гласът му се бе променил. Бе спокоен, не толкова напрегнат. — Имаш много да учиш и това ще ти отнеме време. Но ако ме слушаш във всичко, до две години, може би дори по-скоро, ще излезеш на своята „алтернатива“ в Мадрид. И победата, която ще спечелиш на арената, ще те възнагради за всичко, Карлос. Колкото и да ти е трудно, помни това. Няма нищо по-хубаво в живота от победа на арената.

— Ето, сър, събират гроздовете в този кораб, след като ги оберат от лозята.

Робърт забеляза една широка тераса пред ниската белосана къща.

— А това за какво е? — попита той, сочейки купчина рогозки от усукана слама.

— Това са сламениците, дон Робърт. Когато започнем да обираме лозата, разстиламе сламениците на терасата и подреждаме гроздовете да съхнат на слънце — икономът, който го развеждаше из стопанството, направи драматична пауза. — Така че може да се каже, че несравнимото вино от Херес се ражда тук.

Той посочи редица от ниски обемисти бъчви, с дупки на дъното.

— Когато чепките грозде поизсъхнат, ги подреждат в тези лагорес. Тогава matadorec обуват специалните си обувки и започват да ги тъпчат.

Робърт кимна. Поне тази операция му беше ясна. Дребното човече се надуваше, сякаш то бе собственик на избата, но нямаше да му позволи да разправи за пореден път как мъже, облечени май само в барети и обувки с железни шипове, тъпчат гроздовете. Доминго вече му бе обяснил — как мъжете пеят специални песни, за да поддържат ритъма и как сокът потича първо капка по капка, а сетне започва да шурти като сладък поток.

— После събирате ширата в бъчонки, нали? — попита той. Мислено се поздравя, задето бе успял да се сети местното име на гроздовия сок.

— Да, дон Робърт — отвърна дребосъкът. — И оставяме бъчонките на слънце, докато не тръгне ферментацията — той се ухили хитро. — И чак тогава ги пренасяме в избата, ботега.

Той пристъпи напред и церемониално отвори вратата на избата.

Робърт надникна в мрачното помещение, изчакайки очите му да се нагодят към тъмнината. Гледката беше впечатляваща — безкрайни редици от дъбови бъчви, подредени по три една върху друга между сводовете на прясно варосаните тунели.

— Това е най-старата ни ботега — отбеляза икономът. — Именно оттук е тръгнало цялото предприятие, преди двеста години.

Гордостта му си личеше отдалеч. Робърт я усещаше във всеки негов жест, докато го следваше по коридорите.

— Разбира се — отбеляза икономът — тогава ботегата е била много по-малка. Само една стаичка зад колибата на един бедняк. Но той е бил гений, нали? Никой преди не се е сещал да прави вино като него. И заради този човек, както и заради вашето семейство, дон Робърт, Херес процъфтява.

Робърт кимна и се вгледа в лицето на човечеца.

— Това ти харесва, нали?

— Много ми харесва, сеньор. Аз съм потомък на семейство Руес. Ние сме тук, откакто съществува избата. Вземаме и малък дял от печалбата. Но на вас, разбира се, това ви е известно.

— Разбира се — кимна Робърт. Тази подробност наистина му бе известна, макар да не виждаше ползата от подобно разхищение.

Вероятно някаква стара уговорка, която съществува от толкова години, че вече не може да се промени. Това определено го дразнеше, както и много други неща в цялата тази операция.

За известно време не бе ясно дали ще успее да се отбие до Херес, защото Доминго беше болен и не можеше да дойде. Всъщност не беше много сигурно дали е болен. Състоянието му не приличаше на обикновена болест. Робърт беше в Испания от половин година. Понякога Доминго говореше с него съвсем смислено, проникателно и уверено, както при първия им разговор в двореца Мендоса. Но често му се случваше да завари идалгото загледан безсмислено в една точка, разсеян и отнесен. Досега не бе попадал на луд човек, но когато уловеше онзи особен поглед, сериозно се замисляше за душевното здраве на братовчед си.

Нищо не можеше да направи, освен да съобщи на баща си, но искаше също така да му докладва за състоянието на избата. Виното от Херес бе основата на богатството на английските Мендоса. Така че реши да отиде сам до Херес, придружен единствено от слугите, които Доминго изпрати с него.

Чумата да ги тръшне тези слуги! Бяха още по-досадни и раболепни от английските си събратя, но иначе всичко в Херес беше прекрасно. Хектари лозя, простиращи се на най-подходящата почва — варовикови земи, известни като албаризас, солерите, където чепките грозде съхнеха, сложното тройно претакане и смесване на различните реколти, благодарение на което за виното от Херес нямаше добра или лоша година, за разлика от всички други вина, зависими от прищевките на времето. И ботегите като тази тук, където виното отлежаваше в бъчонки, преди да го натоварят на кораби за Англия. Слава Богу, Англия бе най-големият вносител на виното от Херес, а колониите бързаха да последват примера на метрополията. И слава Богу, бе успял да накара Доминго да обърне наопаки подялбата на приходите. Баща му щеше да се задоволи и с петдесет на петдесет, помисли си Робърт.

— А сега, господине — обади се до него икономът — ви каним на обяд. След сиестата ще ви покажа и други изби.

— Мисля, че няма нужда — Робърт беше видял достатъчно. Писнало му бе да го развеждат наоколо като дете с гувернантка.

Обърна се и тръгна към подземиято, пълно с бъчонки вино, а икономът притеснено подтичваше подире му.

— Какво стана, господине? Да не съм ви обидил с нещо?

— Разбира се, че не си ме обидил, човече. Прекрасно се справи. Ще разкажа на дон Доминго за великолепната екскурзия, която бе подготвил — Робърт хвърли поглед към каретата, която го чакаше, сетне внезапно му хрумна нещо и той се обърна към иконома: — Да имате нещо подходящо за яздене тук наоколо?

— Кон ли, господине?

— Точно това имах пред вид. Как ме виждаш кацнал на някое от вашите магарета?

— Кон, да, един момент, господине.

Икономът проведе бързо съвещание с кочияша и след няколко минути доведоха един расов жребец.

— Кажи на ония безделници, слугите ми, да съберат багажа и да тръгват за Кордова. Там ще се видим.

Робърт стигна до хана „Четири коня“ след два дни. На отиване не се бяха отбили в тази посада, както местните хора наричаха странноприемниците, но си спомняше, че я бе мернал през прозореца на каретата. Поколеба се. Още два часа езда и щеше да стигне до Севиля, където можеше да намери по-прилична храна и стая. По дяволите Севиля, той беше уморен и жаден. Дръпна юздите и насочи муцуната на коня към странноприемницата. Когато се върнеше в двореца Мендоса, щеше да получи толкова лукс, колкото си иска.

Посадата беше построена във формата на правоъгълник. Четири редици колони, покрити с арки, ограждаха вътрешен двор с кладенец по средата. Една табела обявяваше, че водата е безплатна за хора и животни, но за всичко друго си имаше ценоразпис. Стаята, яденето и пиенето щеше да му излезе няколко английски пенса. Доста евтино. В ъгъла имаше звънец. Робърт нетърпеливо задърпа въжето и след няколко секунди на прага цъфна някакъв мъж.

— Си, сеньор?

— Вие ли сте собственикът?

— Не, сеньор.

— Добре де, къде е той?

— Не знам, сеньор. Собственикът никога не е идвал насам.

— Никога ли? Че как тогава върти това заведение? И как бих могъл да се настаня и нахраня тук?

— За това заведение аз му плащам аренда, сеньор. Много пари. Изпращам ги два пъти годишно в двореца Мендоса. На Коледа и Великден — Робърт прикри усмивката си. — А що се отнася до стаята и храната... — мъжът огледа дрехите на Робърт. Черни като катран наистина, но от високо качество. — Тук е доста скромно място и надали разполага с всичко, което ваша светлост е свикнал да получава, но стига да желаете...

— Желая.

— Прекрасно. Мога да ви предложа сламеник в общата стая — стопанинът кимна към просторното помещение зад гърба му. — Или самостоятелно легло на горния етаж.

Ще взема леглото на горния етаж. Предполагам, че около него има и някаква стая.

— Си, сеньор — сериозно отвърна ханджията. Явно чувството за хумор не му бе познато. Съпроводи го до стълбата, водеща към балкона и отвори една от вратите, излизащи на него.

Стаята беше тясна, но сравнително чиста.

— Ще свърши работа — отсече Робърт. — Ами храната?

— По-късно, сеньор. Жена ми ще приготви наденички за вечеря.

— Бих предпочел нещо друго.

В предишните години отказът да яде свинско би бил достатъчен, за да привлече вниманието на инквизицията, но според Доминго сега времената бяха други.

— Както желаете, сеньор. Мога да й кажа да ви приготви някое пиле. Докато го заколи, оскубе и приготви, ще стане единадесет. Тъкмо тогава и другите ще седнат да ядат.

Тъй и не можа да свикне с часовете, когато испанците сядаха да се хранят. Сядаха на вечеря по нощите, когато всички уважаващи себе си нации отдавна сънуваха трети сън.

— Добре — отвърна той, разкопча пелерината си и започна да си сменя ботушите. — Повикайте ме, когато стане готово. И се погрижете за коня ми.

Не се наложи да викат Робърт. Миризмата от цвърчащото месо го събуди. Както и мелодията.

Веднага разпозна песента. Испанският му учител го бе посветил не само в тайните на езика, но и на испанската музика. Протестант, принуден да избяга от Мадрид с инквизицията по петите си, учителят му не бе особено склонен да хвали родната си страна. Но сред малкото неща, за които казваше по някоя добра дума, бе музиката. Той бе свирил множество испански песни на клавиборд — в будоара на Бис Мендоса. За Робърт песните бяха най-приятната част от уроците и той никога не ги забрави. Така че веднага разпозна звуците на фандангото. Но гласът! Никога досега Робърт не бе чувал подобен глас.

Нахлузи ботушите си, облече се и тръгна към източника на музиката. Когато намери певицата, тя вече бе преминала от фанданго на солера, покъртителна жалба по изгубена любов. Робърт спря да си превежда наум думите в момента, в който я зърна.

Тя седеше в ъгъла, дребничка и по-крехка, отколкото дълбочината и силата на гласа ѝ позволяваха да се предположи. Циганка, до колкото можеше да се съди по дългите ѝ черни къдри, множеството пъстри фусты и златните верижки и обици по нея. Рядко му се беше случвало да попадне на цигани и бе чувал само лоши неща за тях. Само че тази тук бе хубава, а гласът и — невероятен. Заслуша се в него като хипнотизиран.

Повечето клиенти почти не поглеждаха към певицата. Всъщност цялото им внимание май бе погълнато от виното. Но Робърт имаше чувството, че песента прониква в душата му. Очароваше го чистотата на гласа и извисяването на трелите в края. И не помръдна от мястото си, докато не го повикаха за вечеря.

Сервираха му на малка масичка, отделена в единия ъгъл, доста далеч от циганката певица.

— Какво е това момиче — попита той ханджийката, която му сервира. — Често ли пее тук?

— За пръв идва, сеньор. Минаваха оттук с мъжа ѝ и помолиха да им разрешим да позабавляват гостите. Името ѝ май беше София, а мъжът се казва Пако. Цигани са. Май я води да пее по всички кръчми из околността.

— Да, жена ми пее навсякъде — обади се някакъв мъж, който тъкмо бе влязъл.

Беше два пъти по-възрастен от момичето и приличаше на касарин.

— Случили сте на наистина талантлива жена — каза Робърт.

— Да, сеньор. Но сме бедни... — мъжът поднесе една омазнена шапка. Робърт отвори кесията си и пусна вътре две монети. Сетне, след кратко колебание, добави още една.

— Купи нещо хубаво на жена си. Много ми хареса гласът ѝ.

— Така ще направя, сеньор. Бог да ви благослови за щедростта. Хиляда години да живеете, сеньор.

Благословиите бяха придружени от множество поклони, но в погледа на циганина нямаше никакво раболепие. Чисто представление, едва прикриващо алчността, отсъди Робърт. Глупаво бе от негова страна да даде толкова пари на циганина. Само един сантиментален англичанин би могъл да си въобрази, че този касапин ще отдели нещо за момичето. Доколкото знаеше, това не влизаше в обичаите на циганите.

Пако съпроводи Робърт с поклони до вратата, сякаш бе някой източен махараджа, сетне седна да си довърши вечерята.

Нямаше смисъл да се кахъри за младата циганка. Ако се беше родила в някакво друго семейство, по-богато и по-издигнато, с нейния глас и нейното лице щеше да хване някой благородник. А сега бе станала съпруга на човек, който можеше да ѝ бъде баща и пееше за пияни селяни, които не ѝ обръщаха внимание. Поклати глава, сетне насочи вниманието си в друга посока и се нахвърли върху пилето. Беше прекрасно. Постара се да не мисли за това, че вероятно е било изпържено в мас.

Робърт видя циганката още веднъж. След като приключи с вечерята, се отби до конюшната да провери дали са се погрижили за коня му. Жребецът беше изчеткан, назобен и удобно настанен. Робърт остана доволен и тръгна да си ляга, за да събере сили за утрешния път. На прага се сблъска с двамата цигани.

Тя се беше наметнала с шал, за да се предпази от хладния нощен вятър. Отдолу се подаваше само лицето ѝ, с нейните забележителни сини очи, изникващи неочаквано на фона на тъмната кожа. Тя вървеше на няколко крачки след мъжа си Робърт се бе отзовал между тях.

— Пардон, сеньор — промълви тя и се отдръпна, за да му направи път.

— След вас, сеньора — Робърт спря и я пусна да мине пред него. Тя се усмихна свенливо и тръгна с приведена глава — Сеньора —

внезапно се обади той. — Благодаря ви за песните. Доставиха ми голяма радост.

— Много сте мил, сеньор.

Мъжът ги чу, обърна се и веднага започна да се кланя, както в посадата.

— Да, това е господарят, за който ти разправих. Най-щедрият идалго в цяла Андалусия. Хайде, идвай. Недей да бавиш негова светлост.

Гласът му звучеше все така умилкващо се, но Робърт забеляза как стисна жена си за ръката и я помъкна след себе си. Горката женица, каза си той. Явно не бе извадила късмет.

Юни и юли бяха по-хладни, отколкото е обичайно за Андалусия. Дори преваля на няколко пъти. На София не ѝ тежеше да крачи часове наред между посадите, да пее часове наред и да спи крий пътя. Това се понасяше, макар да чакаше дете. Докато не дойдоха задущливите августовски жеги. Тогава животът се превърна в мъчение. Седмици наред човек не можеше да си поеме дъх — чак до началото на октомври.

Не се осмеляваше да се оплаква. Пако само търсеше повод да я набие. Скоро разбра, че му доставя удоволствие да я бие. Не както Тересита обичаше да я бие, за да излее някаква насъбрала се в душата ѝ злоба. За Пако удоволствието се криеше в самите удари, с които я обсипваше — било с юмруци, било с въже. Сетне се хвърляше между краката ѝ като разгонен бик и проникваше в нея с доволно ръмжене.

Така ли ставаше с всички мъже и жени? Заради това ли момичетата така хихикаха в пещерите? Дали и с Карлос щеше да бъде същото? Предпочиташе да не мисли за това. Карлос я бе изоставил. Той бе слаб и страхлив, както останалите отдавна бяха забелязали.

— Стига си клюмала — Пако се пресегна за стомната и отпи дълга глътка. Червена струйка се плъзна по брадичката му. Като кръв. Той я избърса с опакото на ръката си. — Събери багажа, преди да си легнеш. Утре потегляме рано.

Тя започна да събира остатъците от вечерята, подреждайки хляба, сиренето и тенекиените чинии в торбата, която носеше на гърба си. Когато потеглиха от Севиля преди четири месеца, имаха и магаре, но Пако го продаде една вечер, когато клиентите в посадата не дадоха почти нищо. „Щом не можеш да си изкарваш хляба, поне ще вършиш работата на магарето“, бе отсякъл той.

София беше свикнала да носи бохчи и кошници, докато пътуваха с катуна на Зокали. Такъв беше обичаят. Необичайното при това пътуване бе, че седмици наред бродеха сами, само двамата. И пеенето. Не бе чувала някой циганин да пее за пари. Подозираше, че това е

забранено от закона на ромите. Напоследък често ѝ се случваше да мисли за закона.

— Мъжо — тя хвърли поглед към него. Пако беше затворил очи. Губеше си времето и дъха. А не ѝ оставаше много, дори през нощта жегата я задушаваше. Когато слънцето изгрееше, щеше да стане милион пъти по-зле. София избърса потта от лицето си с пола и пак се обади. — Мъжо, буден ли си?

— Си. Че как да заспя, като не млъкваш?

— Искам да те питам нещо.

Той се извърна към нея и отвори очи. Сребърната луна се бе подала на запад. Лъчите ѝ преминаха по кървавата рубинена капка на езика на змията, свила се на ухото му.

— Ще раждам след два месеца — каза тя. — Ще се върнем ли до тогава в пещерите?

— Да не те е страх? Да не би да съм взел за жена някоя гаджо, дето се бои да роди син?

София поклати глава.

— Не се боя — Пое си дълбоко дъх и събра цялата си смелост, преди да заговори отново. Бяха в околностите на Кадис, далеч от Севиля. Ако не тръгнеха да се връщат до няколко дни, щяха да закъснеят. — Не се боя — повтори тя. — Но трябва да бъда при Фанта, когато раждам. Такъв е законът.

Тя сведе очи и зачака изтръпнала неговия отговор.

— Една гаджо ме учи какъв е законът на ромите — нежно отвърна Пако. Стана и започна да развързва въжето, увито около кръста му. Можеше да види усмивката му под лунната светлина.

София не трепна.

— Законът гласи също, че не бива да ме биеш, когато съм в това състояние — тя скръсти ръце върху издутия си корем. Когато пееше в посадите, пластовете пели и фусты прикриваха бременността. Но когато спираха край пътя, тя оставаше само по една фуста и си личеше, че бебето е на път.

Пако спря да се усмихва. В гърлото му заклокочи гневно ръмжене и той сви огромните си юмруци. Надвеси се над нея, но спря в последния момент. Сетне отново изрева като ранен звяр, но юмруците му не се стовариха върху София. Той падна на колене и

започна да налага сухата, твърда земя. Продължи да я блъска, докато не капна. Сетне грабна стомната с вино и се отдалечи.

София трепереше, но не от страх. Не можеше да определи какво точно чувства, защото ѝ се случваше за пръв път. Нещо се надигаше в нея като песен, изпълваше я със странна смесица от спокойствие и възбуда. Не бе позволила на Пако да я набие. Беше го спряла само с думи. За пръв път през живота си бе успяла да се наложи над един мъж и той бе постъпил както тя иска. Потръпна от радост. След малко се отпусна на сухата, изгорена от слънцето трева и заспа.

Когато се събуди, той се бе надвесил над нея. Тя отвори очи и двамата останаха загледани един в друг известно време. Накрая той се обади.

— Затлъстяла си като свиня. Няма да има полза от теб в посадите. Тръгваме обратно за Севиля.

Пътят им отне три седмици. Стигнаха в Триана към края на октомври. Пако я отведе в пещерата на Зокали.

— Дръж си я. Тя е мързелива и безполезна, откупът си беше чиста кражба.

Зокали огледа изпъкналия корем на София.

— Не е ялова. Не можеш да се разведеш.

— Не съм споменавал развод. До няколко седмици ще ми роди син. Дотогава ти ще я храниш. Ще ми я върнеш, когато се роди момчето. Ако нещо не му е наред, ти ще си виновен. Такъв е законът.

Фанта искрено се зарадва да я види отново. За пръв път София беше оставена да си почива, докато другите работеха.

— Заради бебето — обясни Фанта. Тя ѝ даде да пие подсилващи отвари и ѝ отделяше най-хубавите парчета от яденето. Всяка вечер я глезеха така. Останалите, дори Зокали, трябваше да се задоволят с не толкова отбраните мръвки. Тересита също беше бременна, но още в първите месеци. София беше кралицата.

Сънищата я преследваха по-настойчиво от когато и да било. Всяка нощ ѝ се явяваха черно-бели фигури, странни мотиви, преплетени нишки от светлина и мрак. И чуваше небесна музика, която обаче забравяше със събуждането си. Сънищата започнаха да я притесняват.

— Успокой се — каза Фанта. — Защо се мяташ като плъх в клетка? Това може да навреди на момчето.

София не можеше да обясни, пък и да би могла, би предпочела да остави виденията за себе си.

— Погледай ми на карти — помоли я тя вместо това. — Каж ми какво ме чака, Фанта.

Фанта тръгна с обичайните си възражения, че не бива да пилее дарбите си за една гаджо, но сама спря. Тя беше отгледала това момиче. За добро или за лошо, тази гаджо бе единственото ѝ дете. Сложи една свещ на масата и започна да меси картите, прехвърляйки ги като лента между възлестите си пръсти.

Първо хвърли седем карти с лице нагоре и две скрити под тях. Фанта им хвърли един поглед, премести две на долния ред, плъзна още две върху дъските и кимна.

— Няма да има таласъми наоколо, когато раждаш. Детето ще се роди здраво.

— Слава Богу — София тежко се надигна и се премести на пейката от другата страна на масата, в кръга, очертан от жълтата трепкаща светлина на свещта. — Син ли ще е?

Фанта поклати глава.

— Не знам. Картите не са ясни.

София я беше чувала стотици пъти да се кълне пред жените — гаджо, че ще родят момче. Но знаеше, че пред тях Фанта само се прави, че гледа. Този път старицата се отнасяше към задачата си сериозно.

— И после? — попита тя. — Какво ни чака, след като родя?

Фанта пак разбърка картите и ги хвърли по различен начин — пет отгоре и пет долу.

— Виж, ето я рибата без опашка. Чака те дълъг път.

София се сети за дългите месеци бродене по крайпътните кръчми.

— Път като досегашния ли?

— Не мога да ти кажа. Но ето я еднооката змия. Това е мъжът ти.

Фанта обърна друга карта, очите ѝ се разшириха и тя разбърка тестето с едно движение на ръката.

— Какво има? Какво видя? — София се надвеси над масата. Пламъците на свещта трепкаха по блузата ѝ. — Каж ми, Фанта.

— Каквото видях, ти го казах — запъна се старицата. — Леко раждане, здраво дете. Какво повече. Не се тръшкай като някоя глупава

гаджо, която не разбира от дума.

София си пое дъх да каже нещо, но млъкна. Усети как между краката ѝ започва да се стича лепкава течност и като погледна надолу, видя как на полата ѝ бавно се оформя тъмно петно. Фанта проследи погледа ѝ и изсумтя доволно.

— Добре, време беше.

Раждането не мина чак толкова леко, защото бе първото ѝ дете. Но тя търпеше, защото се налагаше. Благодарение на билките на Фанта, прекара повечето време в някакво странно състояние между съня и будуването. Но след няколко часа Фанта прибра отварата.

— Сега е време ти да се напънеш — каза старицата. — Изтласкай детето на бял свят. После ще спиш.

Още две жени се присъединиха към София и Фанта в ъгъла на пещерата, откъдето се разнасяха писъците на родилката. Стотици пъти София беше наблюдавала подобни сцени, както сега целият катун се въртеше наоколо. Всеки си вършеше работата и се правеше, че нищо не забелязва, сякаш не чуваха писъците.

— Прави се, че нищо не виждаш — ѝ беше наредила Фанта още като дете. — Иначе таласъмните ще разберат какво става и ще дойдат да тормозят детето.

Никой не се издаде пред таласъмните, докато София раждаше. Дори Тересита не би се осмелила да я урочаса, особено сега, когато и нейното бебе беше на път. София се бе опряла на стената, черпейки сила от камъка на пещерата. От двете ѝ страни стоеше по една жена и я държеше за ръката. Фанта клекна между краката ѝ, разтваряйки с ръце бедрата.

— Напъвай. Напъвай! Виждам главата.

София изпищя и се надигна. Сякаш я разкъсваха с нажежено желязо. Убедена бе, че сетне ще събират тялото ѝ на парчета.

— Още. Напъвай още!

София се стараяше, вече без да пищи. Не ѝ оставаха сили. Отново и отново, без почивка между пристъпите на болка, докато вече не бе сигурна дали не е умряла.

— Айее! — възторжено изкрещя Фанта и това бе последното нещо, което София си спомняше, преди да изпадне в безсъзнание.

Събуди се на сламеника, на който бе спала през последните няколко седмици, докато чакаше детето.

— Момиче — обяви Фанта, пъхайки в ръцете ѝ един малък вързоп. — Жалко. Нищо, следващия път ще е момче. Е, поне е здраво.

София пое малкото телце и го притисна до себе си. Понечи да му даде да суче, но Фанта се засмя и поклати глава.

— Рано е още. Млякото ти ще дойде след няколко часа. Дотогава тя ще е взела да пищи от глад, а ти ще си готова — тя подпъхна завивката под сламеника, като избягваше погледа на София. — Какво име ще ѝ избереш?

Това беше сложен въпрос. Ако беше родила момче, Пако щеше да му даде име. Що се отнася до момичетата, като по-маловажен въпрос, изборът на име за него бе причислен към „женските работи“. София беше прекалено уморена, за да се замисли сериозно. Но се чувстваше необичайно умиротворена и ведра. Не беше момче, значи Пако ще се ядоса. Отлично. Не искаше да му доставя радост. Мразеше го. Не, не биваше да си мисли такива работи, защото той бе неин съпруг. И все пак... Не, сигурно бе от билките, с които я поеше Фанта. Въображението ѝ играеше номера.

— Ти я кръсти — прошепна тя.

Фанта отново поклати глава.

— Това е твое право. Твое дете е.

— Сара — промълви в просъница София, вече унасяйки се. — Ще я кръстим Сара и ще порасне умна и силна като Сара Кали.

Старицата одобрително кимна.

Пако обаче не прояви никакво одобрение. Нито когато видя дъщеря си за пръв път, три дни след раждането, нито две седмици по-късно, когато София се пренесе с детето в неговата пещера. Още първата нощ той махна детето от леглото на София и се отпусна върху нея.

— Направи ми син, вещице гаджо — сумтеше той, докато проникваше в нея. — Син.

Толкова я болеше от скорошното раждане, че едва не запищя от болка. Но роднините на Пако от неговия катун спяха на няколко крачки от тях. Басмената завеска, която отделяше техния ъгъл, не би заглушила писъците и тя щеше да падне още по-ниско в очите им. София пъхна юмруци в устата си и заби зъби в дланта си, за да не заскимти. Накрая той свърши. След няколко секунди София го чу да диша равномерно, сетне захърка. Беше заспал.

И така щеше да бъде до края на живота ѝ. Докато не ги разделеше смъртта, Пако щеше да спи до нея. Щеше да трови всяка нейна нощ с вонята си и когато му скимнеше, щеше да я обладава.

Единствената ѝ почивка щяха да бъдат няколкото седмици преди и след раждане, които щеше да прекарва с Фанта в пещерата на Зокали. Но Фанта бе вече старица, скоро щеше да си отиде. И сетне? Тересита не би я приела в пещерата, това София отсега го знаеше. Къде щеше да ражда? Кой щеше да я насърчава, докато пъшка, а сетне да пререже пъпната връв? И какво щеше да направи Пако, ако пак родеше момиче? Как щеше да оцелее в това бласто от омраза и болка? София усети по бузите ѝ да се стичат сълзи. Сара заскимтя откъм парцаленото си легълце и тя ѝ даде да суче. И като успокои дъщеря си, на София също ѝ поолекна.

Дойде Рождество и в пещерите на Триана, както и в цяла Севиля и навсякъде из Испания, празнуваха раждането на малкия Исус. Празненствата продължиха до шести януари, деня на тримата влъхви, посетили Сина Господен във Витлеем. На този ден, празника на Лос Рехос, децата получаваха подаръци на общата трапеза, която разпъваха на поляните между хълмовете, Сара нямаше и месец. Според закона на ромите, жената не трябва да излиза никъде, преди да са минали шест седмици от раждането. Ако се доближеше до друга бременна жена, тя щеше да роди таласъм. София остана сама, а Пако отиде да празнува с катуна.

Едно време страшно ѝ домъчняваше, когато я оставеха сама. Сега София бе благодарна за всяка минута, прекарана далеч от мъжа ѝ. Много обичаше да остава насаме с бебето и да му пее. На Сара явно ѝ харесваха песните на майка ѝ. Веднъж, когато София пееше една сома, за тъжната есенна любов, бебето ѝ подари първата си беззъба усмивка.

София ахна от радост и прегърна по-плътено детето с едната си ръка, докато с другата хвърли още една питка кравешки тор в огъня. Оттук се чуваха звуците на фиестата, смехът, музиката и писукането на щастливите деца. Сара също щеше да има щастливо детство. София щеше да се погрижи за това.

Пако вече я бе уведолил, че ще потеглят с пукването на пролетта. Още не ѝ бе казал, но тя знаеше, че пак ще я кара да пее по посадите,

защото бе изкарал добри пари миналата година. Ето защо пак щяха да са сами. Не искаше другите да научат как продава музиката — късче от душата на циганите, нито пък колко печелеше от гласа на София. Тя подозираше, че вече си е върнал двестате реала с лихвите. Е, ако не се държеше добре с дъщеря им, тя пък нямаше да пее. Колкото и да я биеше, нямаше да отвори уста. Само да го види дори да се намръщи на Сара и край. Беше обмислила плана си през последните няколко седмици и знаеше, че ще проработи.

— Какво клечиш тук като вещица? Ти си лока. Знаех си го. Взел съм си луда жена.

Пако явно бе пил много. Едва се държеше на краката си. Трябваше да се подпира с една ръка за стената, за да не се просне. София стана и остави бебето в малката дървена люлка до огъня.

— Седни. Ще ти донеса нещо за ядене, за да попие всичкото това вино в търбуха ти.

Пако се отпусна тежко до паянтовата маса и тя му сипа ориз с лук от котлето, което къкреше край огнището. Но той не започна да яде.

— Какво ме гледаш така — попита мъжът и и отмести чинията.
— Да не искаш да ме урочасаш? Знам, че го искаш.

— Не говори глупости. Защо да те урочасвам? Нали си ми мъж.

— Да. Да, вещице гаджо. Аз съм ти мъж!

Той скочи на крака и масивните му бедра обърнаха масата. Оризът се пръсна по пода и той изрева от яд. Ръмженето му събуди бебето и то заплака.

София се обърна към люлката.

— Остави я — изкреця Пако. — Зарежи това дяволско пискало и идвай тук. Искam те.

— Почакай — отвърна София с приглушен глас. — Само да го накърмя. Ще стане за няколко минути и то пак ще заспи.

Пако не й обърна внимания. Стисна я за ръката и я помъкна към сламеника в ъгъла.

— Почакай — помоли го отново София. — Само за минута...

Шамарът я накара да млъкне. София усети вкуса на кръвта в устата си и й причерня.

— Спри! Остави ме на мира, прасе такова! Предупреждавам те, ще спра да пея! И стотинка няма да изкараш от мен, ако не ме

оставиш!

Бебето не млъкваше и пронизителният му рев, съчетан с виковете на София, съвсем го озвери.

— Кучка проклета, гаджо! Ще те науча аз тебе!

Пако заряза опитите си да я домъкне до сламеника. Повали я на пода и се хвърли отгоре ѝ. София се мятеше под него. Не се бореше за себе си — и този път би го понесла, нямаше да умре — а заради пищящото бебе. Неговият плач прерязваше сърцето и. Детето ѝ страдаше, а този звяр не ѝ даваше да му помогне.

Заблъска с ръце гърдите на Пако и се опита да го избута от себе си. Не можеше да го помръдне. Макар да бе замаян от алкохола, туловището му беше прекалено тежко, за да го отмести. Но тя успя да си кръстоса краката и да ги задържи така. Пако започна да мучи от яд. Внезапно я заряза и се изправи, олюлявайки се.

София си помисли, че е спечелила. Без да губи секунда дори за да се изправи, тя веднага запълзя към люлката. Но Пако пръв стигна до нея. С огромната си лапа сграбчи детето и го запрати на другия край на пещерата.

— Сара! О, Божичко! Детето ми!

София се повлече по корем към ъгъла, където лежеше неподвижното телце. Пако се стовари отгоре ѝ, преди да е минала и половината път. Зъбите му се забиха в нейното рамо и шокът накара София да се вцепени за миг. С победен рев той ѝ разтвори краката и проникна в нея, разтърсвайки я в някакъв дивашки ритъм, в който се смесваха сладострастие и злоба. Цялото ѝ тяло подскачаше под него на каменния под. София не обърна внимание на болката, а се опита да достигне изпод него до бездиханното телце. С нечовешко усилие тя запълзя натам, повличайки и отпуснатото върху нея същество. По едно време успя да се измъкне изпод него, но вече му бе все едно — беше свършил.

Хлипайки и подсмърчайки, София се довлече до другия край на пещерата. Бавно посегна към неподвижното телце на бебето. Сара вече не плачеше. Никога повече нямаше да заплаче. Главата ѝ се бе смачкала при удара в стената и между редките косици се промъкваше струйка кръв.

Фанта я намери след два дни. Тя се бе свила в една безлюдна пещера край реката, която Карлос бе открил преди много години. На времето двамата се срещаха там и си приказваха сами.

София още притискаше бездиханното тяло на дъщеря си. Пещерата бе студена и суха, така че плътта още не бе тръгнала да се разлага.

— Дай ми я — нежно каза Фанта. — Ще я погребя.

Сълзите на София вече бяха пресъхнали. Отминали бяха истеричните пристъпи на болезнена мъка. Тя пусна нещото, което на времето бе Сара, но вече беше само телце.

— Как разбра къде да ме намериш?

— Картите ми казаха. Преди много време. Отдавна знам, че този ден ще дойде, София. Чаках го. Трябва да се махнеш от Триана. Махни се изобщо и от Севиля.

— Не, докато не съм отмъстила за детето си. И докато не убия Пако — думите ѝ се отронваха една по една, като капки отрова.

— Не можеш. Пако разправя на всички, че си убила собственото си дете. Ако се върнеш, ще те пребият с камъни.

— И му повярваха? Помислиха си, че съм способна на такова нещо?

Фанта наведе глава.

— Ти си гаджо — нежно каза тя. — Много жени гаджо са ни молили за отвари, които да убият плода в утробата им. Коя циганка би постъпила по този начин? Щом са способни да убият нероденото си дете, защо да не посегнат и на живота?

София ахна.

— Ти вярваш ли, че съм направила това?

— Не. Знам, че не си виновна. Но знам също, че трябва да се махнеш оттук, София. Ти не си циганка и мястото ти не е сред нас.

— Къде да отида? Не познавам друг живот, освен този на циганите.

— Отивай, където ти видят очите. Но да е далеч от тук. Ако някой от катуна на Пако или Зокали те види, ще умреш — тя се отпусна на колене до младата жена и я помилва по косата. — Не се бой. Чакат те прекрасни неща. Картите ти го предрекоха още когато ходеше под масата и едва говореше нашия език.

— Мислех си, че никога не ми гледаш на карти.

— Правех го. Всеки ден, откакто Зокали те даде на мен.

Фанта стана и уви телцето в шала си, за да го скрие от погледа на София.

— Трябва да тръгвам. Ако изчезна за дълго, хората могат да се досетят нещо — тя посочи с брадичка кошницата, която бе оставила в ъгъла. — Ще намериш някои полезни неща вътре. Изчакай да се стъмни, сетне я вземи и потеглай. Утре ще кажа на Зокали за тази пещера. Ще им кажа, че току-що съм се сетила за твоето скривалище от едно време. Дължна съм да го направя. Ако продължавам да нарушавам закона на ромите, душата ми няма да отлети след смъртта.

Старицата бавно се отправи към изхода, но си личеше, че трябва да се бори със себе си. На прага спря, без да се обръща, сякаш не можеше да се насили да си тръгне, София стана.

— Фанта, почакай — тя отиде до нея и притисна крехкото ѝ старческо тяло до гърдите си. Мъртвото телце остана между тях. — Сбогом — прошепна София. — И ти благодаря, майчице.

— Бог да те благослови, дъще. И нека Сара Кали бди над теб.

Първите четири дни тя вървеше през деня и спеше през нощта, Фанта беше оставила огниво и кремък в кошницата, така че всяка вечер София събираше съчки и мърх и запалваше огън, който да гони нощните хищници и януарския мраз.

Не ѝ беше за пръв път да нощува така, но никога не бе оставала сама. Досега никой не ѝ бе посегнал, но не можеше вечно да разчита на късмета си. Но все още не ѝ идваше наум никакъв план. Сърцето ѝ тежеше като камък. Несъзнателно опипваше наоколо, търсейки детето си. Всяка нощ ѝ се присънваше малката главица, смачкана до неузнаваемост. Не я беше особено грижа какво щеше да я сполети следващия ден или догодина. Единственото чувство, което трепкаше в нея, бе омразата.

И омразата роди хитрост. Пако бе убил Сара и трябваше да си плати. Но за да отмъсти за Сара, ѝ се налагаше да остане жива. София познаваше достатъчно добре бившите си съплеменници, за да си прави илюзии. Щяха да я пребият с камъни, щом я открият. Тази мисъл я караше да бърза, не защото я бе грижа за живота ѝ, а защото тъгуваше за Сара.

Всяка сутрин потегляше на път, с поглед забит в земята, така че рядко виждаше нещо друго, освен пращия коловоз. Но на четвъртия ден вдигна очи и забеляза петловия гребен, издълбан на една върба край реката.

София се вгледа в белега и потръпна. Всеки цигански катун имаше свои знаци. Белегът на Зокали бе гребен на петел. Този тук бе издълбан отдавна. Личеше си, че стои от години, може би дори София бе минавала оттук с катуна. Значи трябваше да познава местността.

Обърна се с гръб към върбата и се огледа наоколо. Не виждаше никакъв сигурен ориентир. Много реки и много пътища беше прекосявала през живота си. Макар да бе кръстосвала Андалусия надлъж и нашир, в момента не знаеше къде се намира. Дори не се сещаше накъде е поела, след като избяга от Тиана.

Хвана се за главата и се опита да си подреди мислите. Почти бе сигурна, че се е отправила на север. Спомняше си как прекоси Гуадалкивир и как влезе в Севиля през портата Херес. Да, а сетне мина край тютюневата фабрика. И къде се намираше сега? Не, не можеше да се ориентира. Отново закрочи.

След двадесет минути иззад един завой пред нея се разстлаха златните сгради на Кордова. В началото се зарадва, че най-сетне е разбрала къде е, но сетне се сега, че за нея това е възможно най-опасното място. В Кордова имаше многолюдна циганска махала. Много от обитателите ѝ бяха приятели или роднини на Зокали. И я познаваха. София, Фанта и другите хора на Зокали бяга прекарвали две поредни лета в Кордова. Ако я видеха, щяха да предупредят роднините си в Севиля.

София успя да потисне надигащата се паника ѝ първоначалния подтик да побегне. Не можеше вечно да се крие като подгонено животно. Трябваше да има конкретен план. Прерови кошницата, Фанта беше пхнала вътре двадесет реала — повече пари, отколкото София беше виждала накуп през живота си. До момента не беше похарчила нищо. Караше на речна вода, хляб и козе сирене, което също беше намерила в кошницата. Мислите ѝ започнаха да се проясняват. Беше студен и мрачен зимен ден. Циганите надали щяха да наизлязат по улиците в такова време. Но достатъчно бе да я зърне само един, за да сложи край на живота и отмищението ѝ.

Внезапно осъзна, че сама се дава в ръцете им, защото несъзнателно следва циганските обичаи. Но Пако, дано вечно се пържи в ада, ѝ бе показал и друг начин на живот, с други обичаи. Сигурно щеше да се намери някоя странноприемница в Кордова.

Откри „Посада дел Потро“ след половин час. Ханът се намираше в източната част на града — двуетажна постройка, оградена с балкон и покрита с керемиди. По средата на двора, както в повечето подобни заведения, имаше кладенец. Позвъни на портата, както много пъти беше виждала Пако да го прави.

Собственикът се появи на прага и я изгледа така, както гаджо обикновено гледаха циганките. София не обърна внимание на презрителното му изражение.

— Искам легло за тази нощ. Мога да си платя.

— Сама ли сте, сеньорита?

— Да — отвърна предизвикателно София. Той можеше да си мисли каквото си иска за една жена, та била тя и циганка, която искаше да отседна сама в странноприемницата. — Мога да си платя — повтори тя.

Ханджията се усмихна без особено въодушевление.

— Идваш тук да ми даваш пари или да ги вземаш от моите клиенти? В Кордова проститутките си имат квартал, и той е от другата страна на реката.

Помислил я беше за проститутка.

— Не съм лека жена — изсъска София.

— Така ли? Простете ми. Дълбоко се извинявам на ваша светлост — той подигравателно ѝ се поклони до земята. — И каква сте, значи? Аз съм прост човек. Не разбирам що за същество би могла да е жена, която идва в странноприемницата, без да е придружавана и закрияна от баща или съпруг. Но вие може би ще ме осветлите.

— Аз съм певица — беше дошла без никакъв план, но думите сами ѝ дойдоха. — Ще си платя за леглото. Но на вечеря ще пея за другите клиенти. Ако им харесам и ми дадат пари, за вас ще отделя една трета.

Пако предлагаше толкова всеки път, макар сетне никога да не оставаха в странноприемницата. Не им се налагаше. Но сега София трябваше да остане и през нощта.

Мъжът присви очи и я огледа по-внимателно.

— Чувал бях за една циганка, дето пеела по посадите, но това беше миналото лято.

— Сега сме зима и аз съм тук. Е, съгласен ли сте?

Той сви рамене.

— Както искаш, щом си плащаш за стаята. Каква предпочиташ, за два реала или за четири?

— Два — веднага отсече София.

Той отново се усмихна и ѝ посочи пътя.

— Насам, сеньорита.

Последва го до задната част на двора, където той отвори едни огромни дървени порти. Те бяха достатъчно широки, за да мине цяла каруца, а и помещението приличаше на обор.

— Мястото на пода струва два реала. Сламата е чиста. Сменям я всеки месец.

София забелязаха половин дузина мъже, хъркащи по пода. Един от тях внезапно отвори очи и се втренчи в нея. Намигна съучастнически на ханджията, който се ухили в отговор. Беше посивял, вече доста стар и в устата му имаше само няколко зъба, но всичките остри като игли.

Тя бързо се дръпна назад.

— Няма да спя тук. Има ли някое друго място?

— Да. Отделна стая, като за благородниците. За четири реала, както вече казах.

— Покажете ми я — каза тя.

Ханджията я поведе нагоре по стълбите и отвори друга врата. Стаята бе далеч по-малка от първата. Вътре имаше грубо сковано дървено легло. Откакто се помнеше, никога не бе спала в истинско легло. Освен това имаше прозорец с изглед към улицата и поличка със свещ. Същински дворец.

— Оставам тук — каза София.

— Прекрасно. Ако ми платиш четири реала.

София отброи монетите. Усещаше погледа на мъжа. Сигурно мислеше, че е толкова неграмотна, че не познава стойността на металните кръгчета. Тя не беше чувала за друга циганка, която да може да разпознава букви, но всички прекрасно се справяха с парите. Както и тя в случая.

Когато глъчката долу се усили, София разбра, че е време. Същата глъчка, която бе чувала във всяка кръчма, в която се бяха отбивали с Пако. Клиентите пиеха, докато чакаха яденето да се приготви. София си пое дълбоко дъх и отвори вратата на стаята си.

Миналото лято тя пееше в обичайните си дрехи — надиплена пола и свободно падащи блуза и шал, всекидневното облекло на севилските циганки. Но тази вечер си сложи дантелена мантиля, пищна зелена пола с бродирани гънки и червено-бяла блуза. Дрехите, които катунът ѝ беше приготвил за бдението на Сара. Фанта ги беше прибрала в кошницата. София отново благослови старицата и се отправи към отсрещната страна на двора, откъдето се разнасяха оживени гласове и долитахе лъх на вино.

Задържа се за миг на прага. В единия ъгъл весело прашеше огън и отблясъците му играеха по стените. Между облаците цигарен дим видя гледката, която очакваше да завари мъже гаджо, същите като онези, които бе виждала в Триана. Работници и занаятчии, заели се да се напият за пореден път и по всичко личеше, че се справят добре. Никой не я забеляза. София изчака няколко секунди. Сетне вдигна ръце над главата си и плесна с длани, както в началото на всяка циганска песен.

Неколцина мъже се извърнаха и я погледнаха. Сетне още двама-трима. Постепенно глъчката замря, София не отвори уста, докато всички не млъкнаха. Продължи да пляска, докато ритмичното стакато на дланите ѝ не остана единствения звук, който се разнасяше в помещението. Сетне отметна глава и поде пламенната мелодия на фламенко. Това бе същата песен, която някога бе пяла недалеч от тук, в двореца Мендоса. Любимата песен на доня Кармен, същата, в която се говореше за отмъщението на оскърбената жена.

След няколко часа, като се прибра в стаичката си на горния етаж, София дълго не можа да заспи от вълнение и радост. Когато Пако бе неин господар, пеенето пред непознати я измъчваше, но тази вечер бе различно. Всичко бе различно. Не трябваше да се свива като мишка в ъгъла, а гледаше мъжете в очите, принуждаваше ги да ѝ обърнат внимание. Това караше пулса ѝ да се учестява и да се чувства по същия начин, както през онази нощ в края на лятото, когато бе принудила Пако да я послуша.

София си беше взела едно въгленче от общата зала, но преди да запали свещта, се погрижи да затвори и залости вратата на стаята си. Някои от мъжете долу я оглеждаха по съвсем недвусмислен начин, а тук законът на ромите не би могъл да я защити от изнасилване.

Сетне започна да опипва стената, докато не намери поличката и свещта. Запали я и пламъчето първо запраця, сетне се успокои и озари стаичката. София ахна. Цареше пълен безпорядък. Дрехите ѝ бяха разхвърляни из цялото помещение, а кошницата бе обърната и празна. Липсваха и шестнадесетте реала.

Каква глупачка бе само. Гордееше се, че е накарала мъжете да ѝ обърнат внимание, а сега разбираше, че не е научена да оцелява сама. Никой мъж не би си оставил така парите, под носа на крадците. Пако никога не се разделяше с кожената кесийка, която криете в гащите си. Но тя къде би могла да си скрие парите? Дрехите бяха скроени така, че да подчертават фигурата ѝ. Къде би могла да държи кесията си, ако се сдобиеше с такава? София се хвана за сърцето. Ами да, разбира се. Тук, между гърдите. Макар че се беше сетила прекалено късно.

Седна на ръба на леглото и постепенно се пребори с паниката. Беше изкарала шест реала. Два трябваше да дадена ханджията. Е, не беше чак толкова страшно, каза си тя накрая. С четири реала щеше да си наеме стая в следващата посада. А там щеше да изкара повече.

Планът бе съзрял в главата ѝ, докато пееше. Не можеше да остане тук. Кордова беше прекалено близо до Севиля. Утре щеше да поеме на север, но първо трябваше да си почине. Не можеше да си позволи да пилее сили и време във вайкане за глупавата грешка, която не можеше да поправи.

Въпреки решението и налегналата я умора, мина доста време, преди да забрави за парите. Сетне започна да се върти в леглото. Е, богаташкият начин на спане не беше чак толкова удобен. Някъде призори София просна одеялото на пода и легна долу.

Сега вече беше наистина удобно и тя постепенно се унесе. Последната мисъл, преди да потъне в сън, беше отново за парите. В крайна сметка беше получила полезен урок. Не биваше да забравя, че опасностите я дебнат не само от страна на циганите, но и на гаджо. И двете племена бяха нейни врагове. Тя не принадлежеше към нито едно от тях. Принадлежеше само на себе си.

Няколко часа след като англичанинът си тръгна от Кордова, съпругата на Доминго Мендоса пак запълзя по пода на най-старата и дълбока изба в подземията на двореца. Търсеше отчаяно, прехвърляйки между подпухналите си пръсти съдържанието на мухлясалите древни сандъци.

— Тук трябва да е. Няма къде другаде да е — мърмореше си тя. Но намираше само стари тефтери, пълни с бележки за древни реколти.

Кармен затръшна с отвращение поредната ракла. Сетне замръзна. Счуха ѝ се някакви стъпки. Напрягна слух, готова да духне свещта, която мъждукаше до нея. Нямаше никой, вероятно някой плъх ровичкаше в ъгъла. Сама беше.

Никому не би хрумнало да я проследи в утробата на двореца. Ами ако все пак натрапницата беше изпратила слугите си след нея? Мария Ортега обичаше да командва прислугата. Всекиму даваше да разбере коя е господарката в тази къща и цъкаше неодобрително с език, когато нещо се правеше по стария начин. По стария начин, както на времето преди Доминго да загуби всякакъв срам и да доведе любовницата си под същия покрив, под който живееше и законната му съпруга.

— Курва, puta, pimetera, rajaria — мърморейки под носа си обиди и клетви, Кармен пак затършува.

Никак не бе лесно да се преместят грамадните бъчви с вино, но тя провери зад всяка една от тях. Нищо. Но трябваше да е тук. Чула бе Доминго да разказва на англичанин. „Всички стари архиви говорят за плочата. Пише, че била направена от месинг, а буквите били издълбани от един роб мавър, най-добрият гравьор на света.“ Сетне летописците пространно обяснявали колко хубава била тази плоча и как ако нещо ѝ се случело, домът Мендоса щял да рухне. „Но никой не я е виждал от петстотин години, а ние пак сме тук“

На дъното на избата Кармен притвори очи и извика в паметта си разговора. Англичанинът беше запитал: „И какво е пишело на плочата, идалго? Какво е било гравирано на нея?“

Сякаш бяха пред очите ѝ — Доминго, англичанинът и онази puta, настанена на почетното място, да се тъпчат като прасета и да си мислят, че никой не ги вижда Кармен тихичко се захлади. Стариот дворец имаше многу тайни коридори и тя ги знаеше до един. Никой не подозираше, че тя постојано слуша и набљудава. И бе видјала как сопругът ѝ вдига рамене, свива се под погледа на курвата и признава, че думите треба да са били на иврит, прокълнатиот еврејски език, „така че дори да ја видя, нема да разбере какво пише на неа.“

— Ами старите архиви? — беше попитал англичанинът. — Те не споменават ли какво е пишело на плочата?

— Не. Поне аз не сум намерил таква нешто. Предполагам, че сички са знаели за какво става дума, така че никому не е хрумнало да ја записва специално. Никой не се е сетил, че следващите поколения може да не знаат надписа.

— С историците често се случва така — беше отбелязал англичанинът. — Винаги изпукаат нај-интересното.

Кармен си спомняше, че Марија Ортега се беше разсмяла звънко при думите на англичанина. Тя флиртуваше с него през цялата вечер, стрелкайки го с очи издад ветрилото всеки път, кога Доминго погледнеше во друга посока. Тази puta ја сърбеше меѓу краката за младиот англичанин. Сигурно презираше стареца, дете си мислеше, че ја е купил. Ах! Как само се беше молила на Девата онази жена да сложи рога на Доминго во сопствената му куќа, а тој да ја хване и да ја изхвърли на улицата.

Нямаше тој куќмет, но Девата сигурно се бе вслушала во молитвите ѝ. Не си ли личеше пръстот на судбата во тоа, че успя да чуе признанието на мажот си? Тридесет и пет години Доминго не бе обелвал и дума за нај-старата историја на родот Мендоса. Не го бе чувала да признава за срамниот им еврејски потек, докато го нямаше англичанинот. И така ѝ бе дал оружјето, за кое се молеше. Шеше да открие проклетата плоча и да ја даде на инквизицијата. И шеше да разправи на сички, че Доминго Мендоса е марано, че се е вљрнал скришом към прокълнатите еврејски обичаи. Шјаха да го изгорят, а ја нај-сетне да бъде отмиштена.

Кармен прекара четири часа во избата, но не откри ништо. Не се откажа толкова лесно. Търсеше вече седмици наред, преровила бе сичките четиридесет и шест стаи на двореца. Тоа бе последната ѝ

надежда. Трябваше бързо да намери плочата, иначе щеше да стане прекалено късно. Доминго беше болен. Кармен усещаше белега на смъртта върху него. Но нейният мъчител не заслужаваше да умре в леглото си.

— Не го оставяй да умре — молеше се тя, докато тършуваше в поредната стая. — Всевишни Боже, не оставяй Доминго да умре, преди аз да го убия.

У дома майката на Робърт прояви много по-голямо любопитство към дребните детайли в подредбата на двореца Мендоса.

— Ами завесите? — ненаситно питаше тя. — Ами какви прибори използват на масата?

— Завесите им са великолепни — обясняваше Робърт, хвърляйки закачлив погледи към баща си. Бенджамин Мендоса седеше с мъченическо изражение. Само от време на време пускаше по някоя демонстративна въздишка и тропаше нервно с пръсти по масата.

— Разкошно избродирани — не спираше Робърт. — Със същите копринени конци, както на паравана във вашата стая, майко.

— Китайски — изохка Бес. — Това е китайска коприна. Значи навсякъде има завеси, бродирани с китайска коприна?

— Не. Някои са от дамаска. Доколкото разбрах, внос от Франция. Великолепни цветове — той вдигна една вилица и я размаха безмилостно под носа на майка си. — И всичките им прибори са от масивно сребро. В сравнение с тях тези тук са като цигански дървени лъжици.

Приборите на масата на Бес бяха завещани от майка ѝ. Имаха орнаменти от венецианско стъкло и сребърна обковка. До днес си ги обичаше. Госпожа Мендоса стана.

— Ще си легна. Боли ме глава. Това е от отвратителния въздух в Лондон. Само да можех да се пренеса в провинцията, както всички почтени жени, щях да се съвзема за броени дни.

Мъжете вежливо се изправиха. Бенджамин целуна жена си по бузата.

— Починете си, скъпа. Убеден съм, че утре лондонският въздух няма да ви пречи толкова. Още щом тръгнете към ювелира, за да му

поръчат нов комплект прибори и ще ви се стори, че небето се прояснява.

Робърт наблюдаваше малката сцена с едва прикрита усмивка.

— Мисля, че рано или късно ще се предадеш — каза той, щом Бес си тръгна.

Бенджамин поклати глава.

— Казах й, че смятам да купя двореца Сейнт Джеймс, Ако кралят склони да ми го продаде, ще се пренесем. Иначе си оставаме на Гринич лейн. Девет поколения Мендоса са живеели тук, така че и аз все някак ще преживея.

— Мислех си, че сме древен род — спокойно отбеляза Робърт. — За двеста и петдесет години Англия ни направи истински англичани. Но вече не съм толкова убеден.

Бенджамин подскочи.

— Какво искаш да кажеш? В какво не си убеден? Да не си въобразяваш, че за шест месеца в Испания си успял да станеш испанец?

— Не, разбира се, че не. Но дон Доминго споменаваше петстотин години, сякаш за пет месеца. Разказа ми за историята на рода по времето на маврите, а и преди тях. Трябва да признаеш, татко, че това вече е истинска история.

— Може би. Но това е колкото негова, толкова и наша история — Бенджамин измъкна ядката на един орех и я потопи във вино. — Ти си също толкова истински Мендоса, колкото и Доминго. Всъщност, още по-истински. Ти си обрязан. Не съм го питал, това няма нищо общо с бизнеса ни, но не вярвам той да е обрязан.

— И аз не съм го питал. Но независимо дали е обрязан, той знае как да използва инструмента между краката си — захили се Робърт. Той разказа на баща си за Мария Ортега.

— Неприятна история — Бенджамин изглеждаше отвратен. — Ако не можеш без любовница, поне не я дръж под един покрив с жена си.

— Предполагам, че наистина не бива, но все пак... Не съм виждал доня Кармен, но за нея разправят страшни работи.

— Празни приказки. Курвата си е курва, а съпругата е нещо съвсем различно. И щом стана дума за това...

— Моля те, татко. Току-що се прибирам. Недей да ме измъчваш още от прага с приказки за женитба.

— Добре. Ще говорим за други работи. Ела в кабинета ми да поприказваме за сериозните неща, а не за онези глупости, с които пълниш главата на майка си.

Говориха повече от час. Всъщност говори главно Робърт. Бенджамин слушаше, като от време на време кимаше и си записваше по нещо. Доволен беше. Не че имаше какво толкова да се радва от провала с Местата и загубата на инвестицията, но това бяха само пари. Да имаш син бе нещо съвсем различно, а неговият се оказа достоен наследник на рода.

— Прекрасно — заключи той, щом Робърт свърши с доклада си. — Справил си се много добре, момче. Гордея се с теб.

— Благодаря, татко. Сега ме извини, но изведнъж целия омекнах. Беше дълъг път. Искам да си легна, ако нямаш нищо против.

— Лека нощ. Наспи се добре — сетне, когато младежът беше вече на прага, Бенджамин го спря и посегна към едно чекмедже на бюрото си. — Робърт, изчакай един момент. Пазех го, докато не му дойде времето. Мисля, че вече си готов да го прочетеш.

Той му подаде една подвързана с кожа книга, Робърт я взе и хвърли един поглед на заглавието. Сетне вдиша очи към баща си.

— Какво е това?

— Хроника. Написана първо на испански, когато първият Мендоса е дошъл в Англия. Сетне е преведена, не знам точно кога.

Баща му се стараяше да говори небрежно, но някаква нотка в гласа му накара Робърт да разбере, че държи в ръцете си нещо много ценно и че за Бенджамин не е било лесно да реши кому да го връчи.

— Лиъм чел ли е това?

Бенджамин поклати глава.

— Не. Лиъм знае за хрониката точно толкова, колкото и ти преди няколко минути.

Робърт знаеше, че е любимецът на баща си. Все пак Лиъм беше по-големият син и обикновено правата му се спазваха до последната запетая. Освен това Лиъм бе дарил реда с наследник, малкия Джоузеф Саймън Мендоса, роден по време на пътешествието на Робърт. Мислеше си... Е, прекалено беше уморен, за да си мисли за каквото и да е.

— Сядам да я чета още щом се събудя.

— Добре, така и трябва — кимна Бенджамин. — Струва ми се, че ще те заинтригува. Във всички случаи с нетърпение ще чакам да чуя какво мислиш за нея.

Робърт отнесе книгата в стаята си и я остави на нощното шкафче. И утре е ден. Ох, колко беше хубаво човек да си е в къщи, в своята стая, а след малко и в своето легло. Съблече се, пхна се под завивките и затвори очи. Сънят не идваше. Книгата го изкушаваше. Притегляше го и не му даваше да заспи, колкото и да бе капнал.

— Дявол да го вземе — изруга най-накрая той. Трябваше да прочете поне страничка-две.

— Какво е това?

През 1575 домът Мендоса се оглавяваше от дон Мигел Антонио и днес бе именният му ден, празникът на Свети Архангел Михаил. А по стечение на обстоятелствата и негов петдесети рожден ден. Очите му вече не бяха същите, затова той се надвеси по-ниско над жълтеникавата хартия, която му протягаше младежът от другата страна на масата.

— Разписка от вашата търговска къща. За хиляда златни дуката.

Събеседникът му се казваше Феликс Руес Забан. И неговият род живееше в Кордова от векове, но не бяха богати като Мендоса. Имотът им се състоеше от няколко лозя и една малка винарска изба. Феликс наскоро го беше наследил, заедно с дълговете на семейството. Но той бе надарен и с ум, както и с умението да надушва сделките.

— Намерих документа в един сандък на дъното на избата — обясни той. — Боя се, че прадедите ми са били добри винари, но некадърни счетоводители, така че не са държали сметките си в ред. Понякога изобщо не са водили сметки.

— Искате толкова пари — прекъсна го Мигел — Откъде знаете, че...

— Нищо не знам. Търсех нещо за историята на лозята, за добивите и качеството на гроздето през предишните реколти. Разписката беше... — той се поколеба — приятна изненада.

Мигел Антонио Мендоса си помисли, че изненадата не е чак толкова приятна за него. Хиляда дуката бяха много пари, дори за един

Мендоса. Той пак погледна документа.

— Доста е нечетлив.

— Да, но все пак се разбира за какво става дума — Феликс също се надвеси над листа и засрича редовете. — Аз, Бенхаджмен Шимон Мендоса, давам на Жилберто Руес Трацито, винаря, кредит от хиляда златни дуката, да бъде изплатен при представяне на настоящото — прочете той на глас. — Тук също е добавено „като отплата за неоценимата му услуга.“ И следва подпис.

Мигел кимна.

— Да, някой наистина го е подписал.

— Вашият прародител.

— Може би. Как би могло да се докаже това? Бенхадж... Не се сещам за такъв човек.

— Има и дата под подписа. 17 юни 1391 година.

— Така ли? Значи който е подписал този лист, е сложил и дата. Това не прави хартийката валидна разписка, издадена от законния глава на търговската къща.

Младежът се облегна в креслото си.

— Дон Мигел, аз обичам да чета за миналото. А вие?

Възлестият пръст нетърпеливо тропна по масивното черно дърво на масата.

— Давай по същество.

— През юни 1391 г. в Кордова е имало сериозни безредици. Целият еврейски квартал е изгарял до основи.

Беше казано открито. Наглият младеж си позволяваше да му навре в очите неприятното минало, еврейската кръв на рода Мендоса. Нямаше смисъл да го отрича, всички знаеха за това.

— Предполагам, че това е била важна дата за моите прадеди — призна Мендоса.

— Може би този Жилберто Руес ги е приютил. Те са оцелели, нали?

Старецът сви рамене.

— Не знам подробностите. Все някой Мендоса трябва да е оцелял, щом родът още съществува.

Феликс се поколеба, сетне пхна ръка в торбата, която бе донесъл и извади още нещо.

— Това беше при документа.

Дон Мигел остана загледан в плочката, която младежът му подаваше. Сетне раздразнено я опипа и захапа за ъгъла.

— Това нещо е златно, но какво общо имам аз с цялата тази работа?

— Не знам — призна Феликс. — Но си стоеше грижливо увито, а до него беше разписката. Май има някакви букви по него.

— Да, и аз имам очи — изсумтя дон Мигел. — Виждам, че пише нещо, но не мога да го прочета.

— И аз не мога. Но ми се струва... простете... струва ми се, че е написано на еврейски.

Мигел подскочи и изпусна плочката. Еретически писания. В неговата къща, в собствените му ръце. Инквизицията прочистваше Испания вече над сто години и бе приключила с основните си врагове. Но като се има предвид миналото на семейството, можеше да направи изключение...

— Не мога да чета еврейски писания — високо и отчетливо каза той.

— Никой не ви обвинява, че можете. Само си мислех, че може да е принадлежало на рода Мендоса — настоя Феликс — Някакво доказателство, че разписката е истинска.

Това беше логично предположение и за известно време се възцари мълчание. Дон Мигел обмисляше ситуацията. Мълчанието започна да изнервя младия Феликс Руес Той нямаше нито опита в преговорите, нито хватката на своя събеседник, така че пръв не издържа.

— Искам дългът да бъде върнат, дон Мигел. Това е мое право.

— Ако е имало дълг, наистина е твое право да си го поискаш — Мигел стана и задържа разписката в ръката си. — Бих искал да проуча по-внимателно този лист и да прегледам, старите счетоводни книги. Мога ли да задържа документа за ден-два?

Този път Феликс не се поколеба. Всички знаеха, че в сделките на Мендоса можеше да се вярва като на Всемогъщия Господ. И те, като него, можеха да правят злато от въздуха. Никога не лъжеха, защото не им се налагаше, пък и защото доверието в дома Мендоса струваше повече от пари.

— Разбира се, че можете да задържите документа и плочката, дон Мигел. Ще се върна вдругиден.

Мигел Антонио остана прав, изпровождайки младежа с поглед. Хиляда златни дуката. По всяко друго време подобен дълг просто щеше да бъде малко по-скъпичка дреболия. Но днес бе съвсем различно. Трябваше да се справи със сериозна криза, а тези пари можеха да се окажат последната капка, от която чашата да прелее. И Господ си правеше тази жестока шега с него точно на имения му ден.

Задущавайки се от безсилна злоба, Мигел размахна юмрук, към небето, сетне побърза да се прекръсти. Жена му тъкмо в момента трябваше да е в църквата и да се моли на Богородица. Не беше най-подходящият момент да хули Господа.

Годините, последвали царуването на Фердинанд и Изабела, донесоха много злато, но и разлюляха цяла Испания. Откриването на Америка накара всички глави да се завъртят от видения за слава и богатство, и мнозина поеха необмислени рискове. А за късмет точно тогава се случи две поредни поколения Мендоса да бъдат все дръзки мъже, склонни да заложат всичко на карта.

Дядото на Мигел Антонио имаше фатална слабост по колониалните авантюри. Достатъчно бе да му споменеш, че трите са нежни за инвестиция в колониите, за да бръкне до лактите в семейната каса. И всичко това, защото някога е бил приятел на Ел Колон. В най-голямата зала дори висеше портрет на откривателя на Новия свят. Защо? Бог може би знаеше, но Мигел със сигурност не.

Нито можеше да разбере защо баща му раздаваше стокова лека ръка кредити. В неговия случай дори нямаше някаква страст, която да извини всичко. Просто вземаше грешни решения, например с робите. Още през 1542 г., когато всичко живо беше разбрало, че либералите ще надделеят и ще забранят продажбата на индианци като роби, бащата на дон Мигел продължаваше упорито да инвестира в роботърговски кораби, натоварени с индианци от Испаньола и Панама.

Когато дойде ред на неговото поколение, Мигел се опита да компенсира грешките на предшествениците. Той бе далеч по-предпазлив, но пък нямаше късмет. В американските колонии трябваше да има вече поне сто хиляди испански заселници и те трябваше да внасят буквално всичко от метрополията. На пръв поглед финансирането на търговски кораби беше непоклатима инвестиция. Но не и когато Бог е решил да си играе със своите творения. Три кораба на длъжници на дома Мендоса изчезнаха в океана само за последните

девет месеца. И в трите случая собствениците фалираха и дългът им беше прехвърлен в графата „загуби“.

А сега това — дълг от мрачното минало на стойност хиляда златни дуката. Прекалено много му идваше, както и да го погледнеш. Може би в съкровищницата в градината щяха да се съберат хиляда дуката, но те бяха наистина последните. Именията Мендоса се простираха с километри и струваха безброй пъти повече, но в момента нямаха нищо в брой.

Но не тези мисли се въртяха в главата на дон Мигел Антонио, докато стоеше загледан в стената надвечер, на своя рожден ден. Тревожеше го синът му, Ромон. Имаше вече един век, откакто Мендоса поне официално бяха приели християнството, но никой от тях не пожелал да се замонаши. Докато не се появи Ромон. Тогава молитвите на Ана, жената на Мигел Антонио, се сбъднаха и най-малкият ѝ син пожела да влезе в ордена на доминиканците. И двамата родители останаха доволни. Мигел — защото една връзка с църквата нямаше да навреди на бизнеса. Но сега и двамата родители не знаеха какво да правят.

Вчера Ромон неочаквано се прибра. Обяви, че е решил да не влиза в манастир. Защо? Причината бе толкова ужасна, че Мигел се боеше дори да помисли за нея. Господи, как бе възможно такова нещо! Как може моят син да желае да приеме юдаизма!

— Това е заради книгите — беше проплакала миналата нощ Ана, докато лежах будни в семейното легло. Скоро щеше да се съмне, но и двамата не ги хващаше сън. — Казвах ли ти, че трябва да го пратим при францисканците. Всички доминиканци са луди. Учат, учат, учат, и за какво? Карат ги да учат дори еврейски и им дават да четат разни страхотии.

Знам — беше признал съпругът ѝ. — Но вече е прекалено късно да ми натякваш „казвах ли ти“. Млъкни и ме остави да помисля.

Но нищо не му беше дошло на ум, както и сега не му идваше. А вече се стъмняваше. Ана скоро щеше да се върне от църква. Ромон сигурно си стоеше в стаята, а нищо чудно и да се молеше на еретическия си Господ. Господи, какво да стори?

Вечерта устройха специално празненство. Разпънаха маси в западното крило. То бе издигнато от лудия дядо на Мигел, в чест на новооткритите колонии на запад, в Америка. Беше наел мудехари, испански маври, да го украсят и не бе жалил парите. Стените бяха покрити с пъстра глазура и мозайки, а по пода цветните плочки оформях сложни мотиви. Залата бе достойна за султан, а тази вечер блюдата сякаш излизаха от приказките.

Масите пращяха под тежестта на ястията. Три колета се въртяха на шиш от няколко часа, фазани, напълнени със стафиди, гнездяха под храсти от сладкиши, оризът беше подправен с канела и боядисан в жълто от шафрана. Имаше и кристала купа, пълна с новия плод, наречен „домат“, който конкистадорите бяха донесли от Новия свят. Друга една преливаше от ядливите грудки, на които викаха „картофи“, също дошли от колониите. Мигел потръпна, като си помисли за разноските по празненството. Но като вдигна глава и се огледа наоколо, разбра защо жена му бе решила да не жали парите.

Целият род се беше събрал. Петдесет и две погледа го гледаха очаквателно. Брат му, двете сестри с техните семейства, седемте му деца, шест от тях с половинките си, седемнадесет внука — дори Рамон бе напуснал уединението си и се държеше така, сякаш се бе прибрал единствено за да отпразнува петдесетия рожден ден на баща си. Ана бе постъпила правилно. Цяла Кордова щеше да научи за това празненство.

Дон Мигел се постара да изглежда радостен и весел, както се очакваше от него, но като прокара поглед по събраните роднини, видя само нови проблеми. Всички те разчитаха на търговския дом Мендоса, за да се нахранят и облекат. Всички бяха убедени, че дон Мигел ще осигури добри доходи за синовете им, богата зестра за дъщерите и охолна старост за самите тях. А само той разбираше, че домът Мендоса е на път да рухне под тежестта на толкова много готованци.

Най-сетне празненството свърши. Дъщерите го целунаха за довиждане и се прибраха по домовете на съпрузите си, а оженените синове му пожелаха лека нощ и се отправиха към апартаментите си, разпръснати из двореца. Безброй пристройки се бяха нароили в течение на вековете. Вече имаше тридесет и четири стаи и жителите на Кордова отдавна наричаха къщата „двореца Мендоса“.

Тази нощ обаче дон Мигел не се чувстваше като човек, който живее в дворец. Погледна Рамон и Ана, сетне прехвърли погледа си върху слугите, които разчистваха масата.

— Елате в кабинета ми. Трябва да поговоря насаме с вас.

Ана беше пребледняла и трепереше. Целият ден тя се беше люшкала между молитви и плач. Беше и се наложило да събере цялата си сила, за да се появи на празненството. А сега и съпругът ѝ я викаше на разговор, който по право трябваше да проведе сам, на четири очи със сина им Господи, дай ми сили...

Мигел се настани на обичайното си място зад масата и вдигна очи към жената и сина си.

— Сядай, жено. И гледай да не припадаш. Искам да ме слушаш внимателно, а не да лежиш в несвяст на пода. Рамон, какво реши?

Момчето наведе глава. Никак не му бе леко да вижда как родителите му страдат заради него.

— Няма какво да решавам. Друг е решил вместо мен.

— Кой по-точно? — изрева Мигел. Лицето му се наля с кръв, вените по врата му се издуха. — Кой е решил, че трябва да станеш отстъпник, престъпник и еретик? Кой е решил, че трябва да повикаш инквизицията и да изложиш на опасност живота на всички тези мъже, жени и деца, които видя събрани тази вечер? Кой? Кажи ми и аз ще го удуша с тези две ръце.

— Не можеш, татко — прошепна момчето. — Бог ме призова да постъпя така. Богът на нашите отци, на Мойсей, Авраам и Исак.

— И аз вярвам в Бога — Мигел снижи глас и загледа сина си право в очите. — Този Бог се казва Исус Христос. И Светата Троица Бог Отец, Бог — Син и Бог — Свети Дух. И той е славен от Светата Римска Апостолическа църква, а ти си еретик и ако не се покаеш, вечно ще гориш в ада.

Ана хлипаше. Не можеше да се сдържи. Рамон погледна не баща си, а нея.

— Майко, моля те... — не получи отговор, така че се обърна към дон Мигел.

— Кълна се пред Бога, че ако можех още да вярвам в това, което ти току-що каза, нямаше да се отказвам от църквата. Нищо на този свят не би могло да ме накара да ви причиня подобна мъка. Но не става дума за този свят и аз нямам избор.

Раман се изправи с горящ поглед. Цялото му тяло трепереше, докато търсеше подходящите думи.

— Само да можете да видите красотата на юдаизма, неговата чистота. Това учение с тъй завършено, татко, тъй изящно и обмислено. Всичко е взето предвид и си личи пръстът Божи. В юдаизма няма сблъсък между живота и религията, всичко се слива в единство... — той млъкна, като видя дон Мигел да вдига ръка.

Баща му се бе преобразил пред очите му. Целият му плам се беше изпарил и сега пред него стоеше един уморен старец.

— Добре. Говориш глупости, но, виждам, че си искрен. Щом вярваш в това, не би ме послушал, каквото и да ти разправам. Но искам добре да осъзнаеш какво си на път да сториш, Ромон. Като юдей ти не би могъл да останеш в Испания. Ако нарушиш закона, ще те хванат, ще те изправят пред инквизицията и първо ще те изтезават, а сетне ще те изгорят жив. Напоследък са се побъркали по аутодафетата. Хората искат зрелища. В нощта, преди да те качат на кладата, по улиците на Коредера, ще тръгне процесия със зелени кръстове. Ще качат един зелен кръст на олтара в катедралата, та всички да видят. И на сутринта, докато стъкмяват кладата за теб на Плаца де ла Калабера ще конфискуват цялото имущество на твоите роднини. Но по това време ние с майка ти отдавна ще лежим в килиите на инквизициите, ако не ни изтезават. Може и да бъдем вече мъртви. Твоите братовчеди, племенница и лели, братята и сестрите ти, всички, които видя тази вечер, ще бъдат разорени и пак ще са имали късмет, ако са ги оставили живи.

Той млъкна. В стаята се възцари мълчание. Дори Ана спря да плаче, вцепенена от страшните му думи.

— Това ли иска от теб твоят Бог, сине?

Главата на младежа безпомощно клюмна. Пръстите му се впиха в резбованите дръжки на креслото.

— Трябва да стана юдей — прошепна той. — Трябва да изкупя отстъпничеството на нашите прадеди. По закон ние сме евреи.

И тогава дон Мигел направи нещо странно. Оправи раздърпаните си дрехи, избърса потта от лицето си с една кърпа. Стана, отиде до шкафчето в ъгъла, извади стъкленица с вино и наля три чаши. Изглеждаше спокоен, делови, дори ведър. Сякаш цялото му вълнение, всичките му драматични речи, се бяха изпарили.

— Виж, опитай това. Успокой се. Имам план.

Рамон вдигна глава.

— Няма ли да ме предадеш на инквизицията.

— Аз ли? Сега вече съм сигурен, че си полудял. Да не мислиш, че вярвам на техните клетви и заплахи? Каквото и да разправят, няма да бъда хвърлен в ада, задето съм защитавал сина и семейството си. Ами ти? Още ли те влече мъченичеството, или си склонен да живееш като евреин, а не само да умреш като такъв?

— Разбира се, че предпочитам да живея — отвърна без колебание Рамон. — Талмудът е категоричен по този въпрос...

Писъкът на Ана прекъсна надигащият се цитат.

— Недей да споменаваш прокълнатите си еретически книги под моя покрив — предупреди го дон Мигел. — Майка ти смята, че ако доминиканците не те бяха научили да четеш на иврит и не ти бяха дали тези гнусотии, нямаше да стигнеш дотук. И поне в това не греши.

Рамон нищо не отговори. Щеше да се наложи Бог да му прости, задето не е защитил Талмуда. Все пак при тези обстоятелства...

Мигел се обърна към жена си.

— Върви да си лягаш, жено. Исках сама да видиш с очите си, че направих всичко по силите ми, за да го разубедя. Сега, като се убеди, ни остави да поговорим. И можеш да спиш спокойно. Всичко ще бъде наред. Обещавам ти.

Ана се надигна. Краката ѝ още трепереха. Трудно ѝ беше да повярва, че дори могъщият ѝ съпруг е способен да уреди такова нещо. Но искаше да му повярва, затова се постара да заглуши съмненията. Кимна на двамата, защото не бе сигурна доколко владее гласа си и излезе.

— А сега — обади се Мигел — ето какво искам от теб.

Говориха цяла нощ. Зазори се, преди да се убедят, че всеки детайли на плана е изпитан до съвършенство и няма как да се провали.

— А, има още една дреболия — каза Мигел, когато се надигнаха да излизат. — Любопитен съм дали една разписка, която ми донесоха вчера, е истинска. Можеш значи веднага да приложиш познанията си по иврит за благо на търговския дом. Утре ще прехвърлиш старите хроники. Тези, които са водени на стария ни език, са заключени на сигурно място в съкровищната в градината. Гледай никой да не те види, иначе инквизицията веднага ще ни надуши, колкото и да се

пазим. Но веднага ела да ми кажеш, ако откриеш нещо за някой си Бенхадж.

Мигел се поколеба за момент, сетне бръкна в пищното чекмедже на бюрото си.

— Искам да разбера също какво пише на това тук — каза той, пъхайки висулката в дланта на сина си.

След четиридесет и осен часа Феликс Руес Забол отново седеше в кабинета на дон Мигел. На масата между тях беше поставено тапицирано с кожа ковчеже с месингова обковка. Дълго беше колкото ръката му и високо четири педи. Беше заключено. Феликс не можеше да откъсне очи от него.

— Открили сте, че казвам истината. Документът си е в ред, нали?

— Разписката наистина е в ред. Или поне някога е имало един Бенхадж Мендоса, който е управлявал дома ни преди близо двеста години. Не се е проявил кой знае с какво, затова не бях чувал за него.

Феликс май не споделяше интереса на дон Мигел към семейната история на Мендоса.

— Това в ковчежето моите пари ли са?

Дон Мигел се усмихна.

— Вие сте млад и нетърпелив, драги ми приятелю. Това не носи успех в бизнеса. Пийнете чаша вино с мен. Напитката е доста специална и се надявам да ви хареса.

На масата имаше сребърна кана и дон Мигел напълни две метални чаши от нея. Виното беше тъмnozлатисто и тежко. Имаше дъх на орехи и плътен вкус, който изпълваше устата още от първата глътка.

— Доста прилично, нали?

Феликс не отговори веднага. Отпи още веднъж и дълго прехвърля течността по небцето си. Сетне доближи чашата до прозореца, надникна вътре и я помириша.

— Наистина впечатляващо — промърмори той. Въпреки че ръцете му се бяха изпотили от алчност, той си оставаше преди всичко винар. Отпи отново. — Необичайно, но с прекрасен вкус. Откъде го имате, дон Мигел? Как сте попаднали на него?

— Много просто. Отидох в градчето Херес де ла Фронтера и го купих от един дребен лозар.

— Че това е наблизно, на четири дни езда. Ходил съм в Херес де ла Фронтера, но не съм пил подобно вино.

— Така ли? Е, може би когато пак мина оттам, ще ви донеса и на вас. А сега, Феликс, да се върнем към деловата част.

Мигел Антонио отключи катинара на ковчежето и вдигна капака. Вътрешността му беше облицована с червено кадифе и напълнена със златни монети. Цялата стая сякаш стана по-светла.

— Ето ги и твоите хиляда дуката.

Всъщност бяха само деветстотин четиридесет и седем, толкова успя да събере. Но това нямаше значение.

Феликс се надвеси над парите. Очите му блестяха от алчност.

— Никога не съм виждал толкова пари закуп. Каквато и услуга да е направил моят пралядо на вашия, Бог да благослови и двамата.

— Амин — откликна събеседникът му и се прекръсти. Сетне тържествено извади разписката.

— Мога ли да я унищожа?

Феликс кимна. Дон Мигел накъса листа на малки парченца, които струпва на купчинка в ъгъла на масата. Сетне стана.

— Бихте ли изчакали няколко минути? Ще повикам някой слуга до го отнесе до вашия дом. И може би ще е по-добре да му наредя да се въоръжи.

— Да — отвърна Феликс. — Това е разумно. Почакайте само жена ми да научи. Тя не вярваше, че ще обърнете внимание на подобна стара хартия.

— Женски приказки. Всеки испанец знае, че домът Мендоса си плаща дълговете.

Дон Мигел тръгна да излиза, вероятно за да повика въоръжения слуга. Но на прага се поколеба.

— Феликс, чудя се дали... Не, важност няма смисъл. Вие не сте заможен, така че не можете да си позволите никакви инвестиции. Само богатите използват парите си, за да им носят повече пари.

Младежът присви очи и изгледа стария дон.

— В момента не съм чак толкова беден. Имам хиляда дуката. Какво имахте пред вид, дон Мигел?

Мигел се обърна, но все още си оставаше на прага. Не се върна на мястото зад масата.

— Хрумна ми, че вие може би сте по-учен от прадедите ви. Всъщност съм убеден, че е така. Нали вие намерихте документа. Но все пак...

— Аз определено съм по-умен от баща ми и дядо ми. Имам планове за лозята и избата. С тези пари, и ако реколтата се окаже добра, и ако времето не ни изненада, смятам да купя още земя.

— По хълмовете край Кордова ли? Естествено, че да. Но от там ще вадите същото вино, както семейството ви от поколения наред. Съвсем прилично вино, разбира се, но няма да свърши работа.

— Каква работа? Какво имате пред вид?

Мигел се постара гостът му да разбере, че в момента е подлаган на обстойна преценка.

— Може би... Защо пък не? Защо пък да не дам шанс на момчето да забогатее? Какво като е от бедно семейство. Е, добре. Седни, Феликс. Чуй ме сега.

Той бавно се върна на мястото си, като пътъм небрежно затвори капака на ковчежето. Жлътиците вече не им намигаха изкусителна.

— Смятам да инвестирам в производството на вино. Ще купя цял район с лозя. Всъщност вече го купих. В Херес Купувам и избата, за която споменах преди малко. Там правят виното по специална технология, която е измислена от бившия собственик. Всяка година, след като изстискат гроздовете, смесват ширата с вино от предишна реколта. Добавят и малко бренди. Сетили са се и за някои много хитри начини как да претакат и стабилизируют виното, но ти ще разбереш техническите подробности по-добре от мен. Знам само, че с тази технология за виното от Херес няма добра или лоша година. Колкото и некачествена да е реколтата, виното от предишните години я подобрява.

— Но това е забележително. За пръв път чувам подобно нещо.

— Опитай виното. Ако искаш, можеш да го пробваш пак — Мигел отново напълни чашите.

— Дори е по-добро, отколкото ми се стори в началото — каза Феликс. — Дон Мигел, маже ли да науча тази техника? Ако ми позволите да видя как го правят, това би могло да промени живота ми.

— Но разбира се, млади ми приятелю. Заради дълга на моя прадядо към вашия Ако това е вашето желание, така да бъде. Все пак аз си мислех за една по-интересна възможност.

— Така ли? Каква? Кажете ми.

— Успях да купя тази изба само защото родът на собствениците ѝ е на път да угасне. Останал е само един старец, който прави това вино по специалния си начин. Наоколо има и други, които също изкарват нещо подобно на пазара, но тяхното вино не може да се мери с това, което пиете в момента. В момента търся някой добър винар, *vinatem*. Човек, който да контролира поддържането на лозята и правенето на вино. Старецът ще го научи как, но все пак е по-добре моят човек вече да знае нещо за правенето на вино.

Феликс се отпусна в креслото. Пръстите му се впираха в дръжките на креслото, но иначе почти не си личеше какви усилия му струва да остане привидно спокоен.

— Разбирам от вино, дон Мигел. Всъщност аз съм се родил във винарска изба. Само като подуша бъчвата и мога да кажа дали виното е добро или лошо.

— Да, така и мислех. Но каква полза ще имаш, Феликс, ако просто те взема като наемен работник? Не така човек трябва да изплаща дълговете на своите прадеди — той потупа небрежно по капака на ковчежето. — Нито пък с някакви си хиляда дуката.

Дон Мигел се надвеси над масата и гласът му се сниши съучастнически:

— Не съм ти каза още най-хубавото. Имам и подписан договор да изнасям толкова вино от Херес, колкото мога да произведа. Не за колониите. В друга... посока. Има едни островитяни, които дават мило и драго за него. Викат му херес, или на техния език май звучи като „шери“.

Феликс зяпна.

— Англия!

— Шшт, не говори толкова силно!

Феликс послушно сниши глас.

— Но ние воюваме с тях. Как сте успели?... — дрезгаво прошепна той.

Мигел вдигна ръка.

— Не ми задавай подобни въпроси. Стига ти да знаеш, че подобни сделки могат да се уредят. Търговията си върви, каквото и да разправят разни крале и кралици.

Феликс поклати глава.

— Само един Мендоса би могъл да се захване с такова нещо. Нищо чудно, че сте толкова богат, дон Мигел.

— Да — кимна старецът. — Парите при пари отиват. Така е устроен светът. Никога не го забравяй. А това ни води право в същината на проблема. Смятам, че за да изплатя дълга на моя пралядо, трябва да ти дам възможност и твоите хиляда дуката да докарат още пари. Феликс, искаш ли да станем съдружници в това начинание? Ако си съгласен, съм готов да приема това ковчеже и една година работа без заплата в Херес като твоя вноска, която да се равнява на десет процента от предприятието.

Феликс едва се удържа да не скочи от радост. Беше толкова въодушевен, че не го свърташе на едно място. Да станеш съдружник на Мендоса си бе гаранция за богатство и сигурност. Никой Руес досега не се беше издигал толкова нагоре в обществената йерархия. Но се постара да спази приличието. Погледна дон Мигел и сви устни.

— Десет процента може би няма да стигнат, дон Мигел. Имам и семейство — четири деца, а чакам и пето. Какво ще кажете за двадесет процента?

В гласа му прозвучаха жални нотки, докато изричаше последното. Вече проклинаше алчността си.

Мигел Антонио дълбоко се замисли. Видимо се бореше със себе си, но накрая отсече:

— Да. Съгласен съм.

Стиснаха ръце, за да потвърдят сделката.

— Двадесет процента! — отбеляза по-късно той пред Ramon. — Бях готов да му дам и петдесет. Помогни ми сега да върнем тези пари в съкровищницата.

Дон Мигел беше казал истината пред Феликс, с едно изключение. Наистина беше купил винарската изба и лозята преди няколко месеца. Но до вчера не му беше и хрумнало да изнася виното за Англия. Определено можеше да се уреди, но като се има предвид отношенията между Филип II Испански и кралица Елизабет в Англия, транспортът беше доста рискован и скъп. Само нуждата да изкара Ramon спешно от Испания му подсказа тази идея.

Чиста печалба си беше и това, че не позволи на Феликс Руес да си тръгне с всичките му оборотни пари. Значи късметът на дома

Мендоса все още работеше. Дано да е така, защото Рамон щеше да има нужда от късмет. Бог да го закриля.

Бъдещият юдей напусна бащиния си дом след една седмица. Първата му спирка беше Амстердам, в Холандия. Този преход не беше толкова опасен, колкото втория, но все пак си имаше риск. Холандия си оставаше провинция на Испания, но протестантската ерес бързо се разпространяваше там. Колкото и да се стараеше инквизицията, не успяваше да изкорени новата зараза. Доминиканското расо на Рамон му осигуряваше пълното съдействие на властите, но му създаваше проблеми с местните хора. Все пак той беше Мендоса, така че се справи.

Трудното започна чак в градчето Зюдерзее. Там трябваше да намери един човек, когото баща му някога бе познавал.

— Разбира се, той няма друг избор, освен да отрича — беше му обяснил Мигел. — Но между нас казано, той си остава еврейин, макар да е приел кръщението.

Този марано дължеше пари на рода Мендоса, Дон Мигел беше спокоен, че поне няма да изхвърли сина му още при първото изречение. Останалото зависеше от Рамон. Той отново се справи. Прекара близо месец под покрива на холандеца и постепенно домакинът му спря да се страхува. Целта бе постигната. Уредиха прехвърлянето на Рамон в Англия, но по дълъг и обиколен маршрут. Дори му прошепнаха някои имена на хора, с които да се свърже в Лондон.

Ако имаше друг избор, Рамон надали щеше да се спре на Англия. Страната определено беше красива, заможна, кипеше артистичен живот, пък и се крояха велики планове за бъдещето. По времето на Елизабет Тюдор островът беше избегнал вътрешните войни. Въпреки това той на практика бе във война с Испания и Франция, което принуждаваше всички да спазват строги икономии. Протестантските пастори пък зорко следяха за благочестието на населението.

При управлението на Елизабет I, дъщерята на Хенри VIII и Ана Болейн, страната открито бе скъсала с Рим. Католическата литургия беше забранена и протестантската библия замести латинския требник. Що се отнася до евреите, официално в цялото кралство нямаше нито един такъв. Още през 1290 г. крал Едуард I Плантаженет беше решил

въпроса с един замах. Просто беше изгонил с едикт всички евреи от владенията си.

Но макар Англия да спазваше по-старателно от другите европейски страни папските инструкции срещу юдейската религия, тя не бе напълно изкоренена. В края на XIV век в Лондон имаше малка, но процъфтяваща колония от сефарадски евреи, преселници от Иберийския полуостров. Те се представяха за протестанти, избягали от инквизицията, но тайно следваха старите ритуали. Естествено, това не можеше да заблуди английските власти, но те не посягаха на чужденците, защото те бяха ценен мост за търговията с Испания и Португалия. Както бе изтъкнал и дон Мигел, войната не трябваше да се бърка с търговията.

През 1588 г., докато Елизабет I произнасяше прочутата си реч пред своите полкове в Тилбъри: „Знам, че ми е било дадено тяло на слаба и крехка жена, но имам сърцето и кръвта на крал...“ и докато английският флот громеше испанската армада, търговските планове на дон Мигел се увенчаха с успех. Бившият доминикански послушник Рамон тайно стана евреинът Авраама за пред хората протестантът Реймънд Мендоса. Беше се обзавел с жена, три деца и къща на Гринуичкия булевард, в Източен Лондон, с изглед към Тауър. Търговията му с вино от Херес процъфтяваше.

Благодарение на него и на дон Мигел — както и на винарския талант на Феликс Руес — корабът на дома Мендоса гордо се понесе по вълни от херес.

— Наистина това е безкрайно ценна книга, татко — Робърт остави подвързания с кожа том на бюрото на Бенджамин.

— И аз съм на същото мнение — спокойно отбеляза баща му. — Смятам, че това е забележителен документ.

Робърт се вгледа в лицето на баща си. Добър човек беше. Учтив и доброжелателен, предпазлив в бизнеса, любящ съпруг и баща, Бенджамин не приличаше на човек, който тайно крои някакви сложни планове. И все пак Робърт подозираше, че вчерашният му жест не е бил случаен. От няколко часа мислеше все за това. Накрая не се стърпя.

— Защо ми я даде?

Бенджамин се надвеси да прибере книгата в чекмеджето. Лицето му остана скрито за Робърт, докато отговаряше:

— Поради същата причина, по която те изпратих в Испания.

— Мислех си, че си ме изпратил да проверя инвестицията ти в онази история с Местата.

— О, и заради това. Не беше лош начин да навлезеш в проблемите — той заключи чекмеджето. — Но щях да измисля някакъв друг повод, ако не беше опитът да се нападне Местата.

— Повод за какво? Дявол да го вземе, защо ме мъчиш с гатанки?

— Успокой се, момче. И недей да ругаеш — Бенджамин провери още веднъж дали чекмеджето е добре затворено и като се увери, че всичко е наред, погледна към Робърт. — Слушай ме сега внимателно. Брат ти Лиъм е най-големият ми син. Когато умра, той ще оглави дома Мендоса.

— Знам. Винаги съм го знаел.

— Не ме прекъсвай. Лиъм ще наследи бизнеса на дома Мендоса тук, в Англия. При други обстоятелства на теб щеше да ти се наложи да работиш под негово ръководство. Лиъм щеше да бъде, как да се изразя... конституционен монарх. При това добър. Той е почтен и компетентен. Но ти, Робърт, си способен на много по-велики дела. Искам ти не само да царуваш, но и да управляваш.

Робърт зяпна баща си. Разбираше за каква новина го подготвя той, но умът му отказваше да го приеме. Поклати глава.

Бенджамин се надвеси над него, надделявайки без усилие над неговата съпротива.

— Вече познаваш историята. Разбрал си, че ние сме в правото си. Ние сме част от рода, Рамон Мендоса е бил син на Мигел Антонио. Рамон е един от моите прадеди, а ти си негов пряк потомък от десето коляно. Но ние няма да излагаме претенциите си пред някой човешки съд. Става дума за морално право. А нашето морално право е безспорно. Може и да не сме много вярващи, но сме опазили вярата си. Все някак съумяхме да останем евреи, макар и да не ходим в синагога. Поне обрязваме синовете си и не приемаме никой друг господ, за разлика от онези в Кордова.

На вратата леко се почука. Влезе прислужница с поднос.

— А, ето кафето — каза Бенджамин. — Благодаря.

Махна на момичето да ги остави сами и напълни чашките от сребърната каничка.

— Чаят е подходящ за след обяд, но сутрин човек има нужда от кафе, за да си раздвижи кръвта.

Робърт бавно отпи и се опита да подреди мислите си.

— Инквизицията още е сила в Испания.

— Така е, но вече е позагубила зъбите си, както ти сам ми събщи. А времената се менят, момче. Усещам го във въздуха. Лондонският дим, от който се оплаква майка ти, ще стигне до Мадрид, а сетне и до Кордова. Отсега го виждам. Ще има и тежки моменти, трябва да си предпазлив, но никога няма да ни се отвори по-добра възможност. Доминго е с единия крак в гроба. Всичките ми информатори го потвърждават. Няма да изкара до края на годината. А Пабло Луис е злобен гърбушко, който по цял ден се чуди как да изтребва невинните бикове.

— Доминго знае ли какво си намислил? И съгласен ли е?

Бенджамин се усмихна.

— Разбира се, че не знае. Доминго сам си вярва, че когато му дойде времето, сакатият син ще се преобрази и ще поеме юздите, както и други от рода Мендоса са го правили вече. Пък и се залъгва, че ще живее още дълго. Мисли си, че още има време да уреди нещата, да подготви Пабло...

И това беше човек, което Доминго смяташе за плах и предпазлив. А Робърт мислено се бе съгласил с него.

— Татко, мисля, че разбирам какво имаш предвид.

— Сигурен съм, че разбираш, Робърт. Подготвям се, откакто стана ясно, че Доминго няма да има здрав и способен син. Затова и се постарях да научил испански. Ти ще си следващият идалго. Искам да отидеш в Кордова и да оглавиш дома Мендоса.

— Пей, циганко и дано тези оскотели от виното глупаци млъкнат за малко.

София не видя кой и вика. В кафенето на Кале де лос Сиегос, Улицата на слепците, въздухът беше премрежен от облаците тютюнев дим и тежки алкохолни изпарения. Тя си проби път през навалищата, като придържаше червените си поли плътно към тялото и накрая се добра до масата на тореадорите, които си личаха по дългите свински опашки, закачени по жилетките. Там цареше оживена разправа за качеството на бикове, изкарани миналата неделя на арената. Все пак един реши да прояви учтивост и да ѝ обърне внимание.

— Буенас ночес, хитанита — каза той и я оципа отзад.

София се дръпна, но му се усмихна. Всички ѝ викаха „хитанита“, малката циганка, и всички ѝ пускаха ръце. Вече беше свикнала.

Откакто беше избягала преди четиринадесет месеца от Триана, тя бе научила доста неща — повечето неприятни. Като жена, непридружавана от брат, баща или съпруг, тя бе законна плячка на всеки местен мъжкар. Отгоре на всичко бе циганка и бедна. Нищо че пееше навсякъде и че винаги я канеха отново. Нищо че я засипваха с пари. София едва успяваше да свърже двата края.

Навсякъде трябваше да дава процент от припечеленото на собствениците на заведенията, но в цивилизовани градове като Валенсия, Толедо или Мадрид за това отиваше почти целият ѝ приход. Ако пък решеше да пее на открито, на някой площад или булевард, веднага долиташе местният Ре де лос Мендагос, кралят на просяците. И от името на гилдията на просяците и конфискуваше по-голямата част от парите. Все пак София се чувстваше по-спокойно в северните градове, въпреки алчността на местните хора. Така бе по-далеч от Андалусия и тамошните цигани.

От една седмица пееше в това мадридско кафене. Нямаше никаква официална уговорка, но хората бяха свикнали с присъствието ѝ и дори я чакаха. Бяха направили и някаква импровизирана сцена. А последните два дни собственикът я водеше тържествено до сцената и я

представяше гръмогласно на клиентите. Но днес, като си пое дъх да се провикне, се сети за нещо и се обърна към нея.

— Човекът, за който ви говорих, пак дойде, Житанита.

— Къде е — София се изпъна, за да огледа по-добре заведението.

— Ей там, вляво. Гологлавият.

— Стар е. И защо е седнал с тези трима махо?

— Всеки сяда при махо, сводниците, когато иска да си купи някоя жена. Само че този човек, освен другото, ги рисува.

— Не знам — колебливо каза София.

— Не бъди глупава. Поне поговори с него. Само че по-късно. Сега трябва да попееш.

Той я вдигна на бара. София нагласи червената си пола. Зелената, която ѝ беше дала Фанта, се бе износила. Новата ѝ пола беше по ръбена с виолетови шнулове и бродирана с черна дантела. Сама си я беше ушила, като пости една седмица, за да събере пари за памучния плат. Но парчето беше стигнало и за черна блуза, също обшита с черна дантела. Искаше да си купи и черна мантиля, но още не беше спестила достатъчно. Вместо това беше затъкнала в косите си цветя. Продавачките на цветя я познаваха и ѝ даваха с отстъпка. Тази вечер си бе избрала розови рози.

— Млъквайте, глупаци — изрева собственикът. — Тихо, за да може Ла Житанита да пее.

Глъчката постепенно замря и в кафенето се възцари тишина.

София още изпълняваше южняшки песни и фламенко, но имаше едно нововъведение в репертоара си — напоследък използваше ѝ кастанети. Циганите посягаха към резбованите парченца дърво, които се държаха между палеца и дланта, само когато щяха да танцуват. Но София ги използваше за съпровод на песните си, първо, защото публиката обожаваше остроото им щракане и второ, защото един мъж от Валенсия ѝ беше подарил един красив чифт кастанети. Чак когато всички утихнаха под звука им, из кафенето се разляха нейните песни. Песни за любов, отмъщение, радост и болка.

— Художникът недочува — обясни и по-късно собственикът. — Но казва, че усещал ритъма на музиката ти. Разправя, че му влизал в костите.

— Да не е глух?

— Да. Преди няколко години пипна срамната болест. Но още чука.

Беше се научила да не се изчервява, когато ѝ говореха като на уличница. Това беше част от цената, която ѝ се налагаше да плаща заради липсата на мъжка закрила.

— Сигурно това ще иска и от мен. А аз не искам. Тогава защо да си губим времето и двамата?

— Девствената Житанита — собственикът я ощипа по бузата. — Всички разправят, че не си разтваряш краката пред първия срещнат. Сигурно е така. Но художникът не те вика за това. Има си достатъчно жени да му топят леглото. Иска да те нарисува.

— И ще ми плати за това?

— Да, така казва.

Тя се поколеба няколко секунди, сетне кимна.

Собственикът си проби път през навалищата до масата на художника. Тримата махо още бяха там, но се сместиха да направят място на София.

— Дон Франсиско — обяви собственикът, — ето я, както ви бях обещал — той се обърна към София. — Това е най-великият художник в Испания, Житанита. Дон Франсиско де Гойя-и-Луциентес. Най-видният ми клиент. Гледай да не го обидиш.

— Житанита — каза Гойя. — Това е прякор. А как е истинското ти име?

— Викат ми София — знаеше, че трябва да говори по-високо, но гърлото я болеше от пеенето и от облаците тютюнев дим. Художникът се наведе над масата. Не я беше чул.

— София — изкрещя тя.

— А, сега чух. Хубаво име. Казаха ми, че си дошла от Севиля, София, Там има ли много синеоки циганки?

Тя поклати глава.

— Да, така си и мислех. Но не съм виждал досега очи с подобен цвят. Искам да го хвана за картините си. Ще ми позираш ли?

София се поколеба.

— Не знам, дон Франсиско. Не искам да ви обиждам, но никога преди не ми се е случвало да позирам. Ще ми обясните ли какво значи това?

— Няма нищо сложно. Ти ще седиш, а аз ще рисувам. Само главата и раменете. Можеш да си останеш облечена. Три реала на час.

— За колко часа?

Предложението беше изкусително. Може би щеше да изкара някоя пара от това. И нямаше да я дели с никого. Собственикът вече й беше казал, че няма да иска процент.

— Четири, може би пет часа — каза художникът. — Докато не свърша, няма да знам колко време ми трябва.

София се поколеба, сетне прие. Може би ако маестрото се позабавеше, щеше да й даде достатъчно пари за черна мантия.

— Добре — каза Гойя. — Добре. Радвам се. Ела утре — той й даде адреса на ателието си. — Виж, написал съм го тук. Ако се загубиш, покажи хартията на някой да те упъти. На някой свещеник, или друг образован човек.

— Няма нужда, дон Франсиско. Аз мога да чета — гордо отвърна София и пхна листа в деколтето си.

Той не я чу. Вече се беше извърнал и говореше с мъжа от лявата му страна. Но махото, седнал до София, я огледа с внезапно пробуден интерес. Той носеше пищния костюм, характерен за професията му — дълга пелерина, влачеща се по земята и огромно сомбреро с паунови пера. Къдрите, които се подаваха изпод шапката, бяха тъмнорижави. София също го изгледа предизвикателно, сетне се извърна. Време беше да поее още малко.

— Сензорита — рижият мъж изникна изпод сянката на крайпътния чинар и застана на пътя на София.

Тя вървеше бавно, загледала в един водоносец и магарето му. Животното мъкнеше два огромни меха с вода. Разправяха, че в Мадрид имало седемстотин чешми и че цялата вода от околните планини била докарана в града. Звучеше невероятно, но можеше пък и да има известна истина. За едно поне беше сигурна — досега не беше виждала жена да мъкне кофа с вода в Мадрид. А по-богатите не караха дори прислугата да им носи вода от чешмите. За това си имаше общински служители и те разнасяха водата по частните домове. Други пък събираха боклука, а си имаше специални хора дори за почистването на улиците от конските изпражнения.

Разправяха също, че в Мадрид живеели близо двеста хиляди души. Преди да дойде в града, не вярваше в целия свят да има двеста хиляди души. Нищо чудно, че за всичко си имаше организация, дори за доставката на жени по домовете. София вдигна поглед към рижиya махо, но не го поздрави.

— Сеньорита — повтори той — искам да говоря с вас.

Тя се опита да го заобиколи.

— Аз обаче не искам да говоря с вас, сеньор.

Махото ѝ препречи пътя.

— Че защо? Сега излизате от художника, нали? Как беше? Маестрото постави ли лицето ви на портрет, за който сетне цяла Испания да говори?

— Всичко, което направи Гойя, сетне се обсъжда из цяла Испания. Що се отнася до портрета ми, не знам. Още не е готов.

— И вие прекарахте в студиото четири часа. Не отричайте, аз ви видях, когато влизахте. Това прави дванадесет реала. Плати ли ви?

София поклати глава.

— Лъжете — ухили се мъжът. — Знам, че плаща на моделите си след всеки сеанс.

София пхна зад гърба си ръката, в която стискаше монетите.

— Не, не е. Не ми е платил. Кълна се.

— Не се притеснявай. Няма да искам моя пай. Имам си хубава маха, която ми носи добри пари.

Май беше прав. Не я причакваше заради парите. Това ѝ даде смелост.

— Твоята маха е глупава. Всички тези жени, които спят с мъже за пари, а сетне носят припечеленото на техните махо, са глупачки. За какво са ѝ такива като теб?

Мъжът се разсмя.

— Не мога да ти обясня за какво съм ѝ аз, но мога да ти го покажа, ако искаш.

София пак се опита да го заобиколи, но той се протегна и я спря.

— Чакай, не съм дошъл да ти говоря за това. Имам делово предложение, но не каквото си мислиш. Нищо не ти струва да ме изслушаш. Ела, ще седнем на чаша вино и. Ще го обсъдим.

Тя тръгна с него, защото беше по-лесно, отколкото да седи и да се разправя, пък и защото следобедът беше топъл, защото нямаше

какво да прави до десет часа, когато трябваше да пее в кафето на Кале де лос Сиегос и защото самата мисъл за самотната килийка, където спеше, я потискаше.

Той я хвана под ръка и я преведе покрай основите на новия музей, който щяха да вдигат на Дел Прадо. Недалеч имаше едно заведение, където наливаха силното и ароматно червено вино от Роха. Край цялата стена стояха наредени големи дъбови бъчви. Прислугата пълнеше от канелките големи калаени кани и ги разнасяше на клиентите, насядали на дълги пейки зад грубо издялани дървени маси. Залата беше пълна с махо. Личаха си отдалеч по пъстрото облекло, сякаш се гордееха със занаята си. Имаше и жени — до една хубавички и облечени по последна мода. Махи, които издържаха тези паразити.

— Не ми харесва тук — обърна се София към мъжа, който ѝ се беше представил като Педро. — Казвай бързо каквото имаш за казване и да си тръгвам.

— Ще изпием по чаша, ще ти обясня за какво става дума и сетне си свободна да правиш каквото си искаш.

Педро махна на момчето, което обслужваше клиентите. То веднага дотича с каната си, напълни чашите и драсна нещо на стената зад гърба им.

— Наздраве — каза Педро, отпивайки от нея с поглед, докато надигаше чашата. — Красива сте, Житанита, Надявам се, че маестрото ще хвърли цялото си майсторство във вашия портрет.

Не му отговори. Не я беше повикал, за да ѝ обяснява колко е красива. Вече трябваше да му е станало ясно, че не смята да става ничия маха. Ако ѝ се наложеше да изпадне чак дотам, предпочиташе да бъде обикновена „puta“, улична проститутка. Поне щеше да знае каква е и да пази всичко припечелено за себе си. До смърт ѝ беше омръзнало да дели парите си с разни мъже заради някакви измислени от тях причини. Засега преживяваше, като продаваше гласа си. Ако ѝ се наложеше да продава тялото си, сама щеше да поставя условията.

— Имам един приятел — обади се най-сетне Педро. — Много важен и много влиятелен в своята област. Толкова важен, колкото Гойя е в неговата.

— Явно имаш много видни приятели. Чудя се какво толкова намират в теб.

Махото пламна.

— Ама и ти имаш един език, като на дърта вещица. И аз започвам да се чудя дали не съм сбъркал.

— Май си прав — София понечи да стане, но Педро я хвана за ръката и я придърпа обратно на пейката.

— Сядай. И си дръж устата затворена. Не ми харесваш особено, Житанита, пък и съм сигурен, че аз не ти харесвам. Но са ми поставили една задача и мисля, че ти си момичето, което ще свърши работа. Миналата вечер каза, че си можела да четеш. Не излъга ли?

— Не, не ви излъгах.

— Къде се научи?

Не знаеше отговора на този въпрос. Беше се научила да чете и смята някъде в онази част от миналото си, за която не си спомняше нищо.

— Не е твоя работа.

Педро сви рамене.

— Да си прочела някоя книга досега?

Най-накрая беше успял да събуди любопитството ѝ. За последните четиринадесет месеца София беше останала с впечатлението, че вече е чула всички въпроси, които мъжете имат да задават на жените. Всичките искаха еднакви неща. Е, този въпрос беше нов.

— Не — смутено отвърна тя. — Не съм чела истинска книга. Че къде бих могла да намеря такова нещо?

— Не знам, но нали каза, че си можела да четеш.

— Мога. Ти можеш ли? — той кимна. — Виждаш ли онази табела? Ще ти кажа какво пише на нея.

Тя прочете списъка на различните изби, от които беше докарано виното и съответните цени.

— Невероятно — каза Педро, когато тя приключи. — Досега не бях виждал жена да може да чете. Освен може би някоя от благородните или богатите.

— Предполагам, че общуваш най-вече с жени от аристокрацията. Този път Педро не обърна внимание на обидата.

— Онзи мъж, за който ти споменах в началото. Моят влиятелен приятел. Той ме помоли да му намеря компаньонка — София пак се надигна. — Дявол да те вземе, стой си на мястото. Не е, за каквото си мислиш. Трябва му някоя, с която да си приказва. Има си жена, но тя е

дебела, грозна и той не може да я гледа. Затова търси някоя красива жена, с която да си говори за книги и... — той направи драматична пауза — и за музика. Каза, че би било добре да намеря някоя, която да свири на мандолина или китара, но ако беше чул за теб...

— Това ли е всичко? — София вече се увери, че я взема за глупачка. — Значи иска само да си приказваме за книги и музика. И какво ще ми даде в замяна?

— Всичко — протичко отвърна Педро.

— Какво имаш предвид?

— Чу ме какво казах. Ще даде на тази жена къща, в която да живее. Вече дори е купил къщичката, един мъничък дворец край пътя за Толедо. Ще ѝ купува също храна и дрехи. Нали ти казах, всичко.

— А тя какво ще ти дава на теб?

— Нищо. Уговорката ми е само с господина. Той ще ми плати. Ти няма да имаш нищо общо.

— И защо точно аз? Защо не се обърне към някоя благородна дама?

— Благородните дами не стават компаньонки.

— Някой го правят — настоя София.

— Знам. Но той търси някоя, която да не принадлежи към неговия свят, някоя напълно различна. Е, какво ще кажеш?

— Не.

— Защо не?

— Не ти вярвам. Мисля, че ме лъжеш и не вярвам, че цялата история е толкова невинна. Аз съм певица, не проститутка.

Педро сви рамене.

— Както искаш. Жалко все пак, защото те чака, за да поговорите. Ей онзи мъж там.

Не можеше да удържи любопитството си. София се обърна и погледна, където ѝ сочеше. Единственият мъж в заведението, който не беше облечен като махо. Истински господин, с черен фрак, кремава жилетка и копринени чорапи. Не беше млад, косата му вече бе посребрена. Гледаше я настойчиво.

— Това ли е той? — попита тя, като се извърна към Педро.

— Да. Ела да се поразходим. Той ще тръгне след нас. Така сме се уговорили. Двамата ще можете да поговорите. Сетне сама ще решиш

дали да тръгнеш с него, или не. Можеш само да спечелиш, Житанита, а не рискуваш нищо.

Тъй и не се върна при Гойя, за да довърши портрета. Просто забрави за него, тъй като от мига, в който Педро я запозна с Хавиер, всичко се промени.

София се пренесе в къщата край пътя за Толедо в началото на май 1801 г. Педро и Хавиер я наричаха „къщичка“, но за София това беше цял палат. Имаше пет стаи, наредени около вътрешния двор. В двора я посрещна едно дърво — мимоза, цялата обсипана в тежки жълти цветове. Ароматът им проникваше из всички стаи. А когато се покажеше на прага, можеше да види кралския дворец.

— Харесва ли ти — попита Хавиер.

— Великолепно е — София се хвърли на врата му. — Ти си невероятен, Хавиер.

Още не можеше да разбере защо я иска, защо ѝ предлага толкова много в замяна на нещо тъй незначително, но вече бе престанала да се притеснява и благославяше късмета си. Може би това бе „прекрасното бъдеще“, което Фанта бе видяла в нейните карти.

— Надявам се, че няма много да скучаеш, защото аз няма да мога да идвам често — повтаряше за дванадесети път Хавиер.

— Няма, обещавам ти. Ще се чувствам като принцеса.

— Надявам се. Безкрайно ме радваш, София и искам да бъдеш щастлива. А сега да седнем и да си поговорим за книгата, която ти донесох миналата седмица.

— Хареса ми. Най-много ми хареса дон Кихот, но всички хора в тази книга са прекрасни.

— Персонажи — поправи я внимателно Хавиер. — Така наричат хората, описани в някоя книга. И защо смяташ, че всичките са прекрасни? Някои от тях не бяха ли доста жестоки в подигравките си към дон Кихот?

София прехапа устни и се замисли.

— Май да. Не се бях замислила за това, но сега... Да, прав си.

Обсъждаха романа един час, сетне тя му попя малко. Той харесваше най-много нежните мелодии на солера. Никога не беше изпълнявала фламенко пред Хавиер.

— Прекрасно — прошепна той, когато последните тонове отзвучаха. — Прекрасно.

На вратата се почука. София се стресна и пребледня.

— Влезте — каза Хавиер, после се обърна към София. — Не се бой. Това е просто прислужницата.

Прислужница! Не бе и сънувала, че може да има прислужница.

— Скъпа, това е Хуана, Тя ще се грижи за теб.

София видя да влиза една жена, стара като Фанта и със същото сурово изражение. Не приличаше на прислужница. Повече приличаше на пазач, който да я следи и да докладва на Хавиер какво прави в негово отсъствие.

— Не ми трябва прислужница.

— Напротив — настоя той. — Според мен ти трябва. Освен това познавам Хуана от години. Готви прекрасно. Много ще ти хареса.

София се обърна към прислужницата.

— Можете ли да правите задушен таралеж?

Старицата пребледня.

— Не готвя такива гнусотии.

— Така си и мислех. Хавиер, аз съм циганка и съм свикнала да живея като циганка. Ти го знаеше, когато ме повика.

— Много ми харесва начинът, по който живееш, синеока моя циганко. Но ако смяташ да останеш в тази къща, Хуана също ще остане.

София огледа стаята и си помисли за бараката зад конюшните, която доскоро ѝ служеше за убежище срещу дъжда и вятъра, при това за пет реала седмично.

— Ще те науча как да готвиш таралеж — каза тя на Хуана.

Прислужницата тъй и не усвои това изкуство като хората, но самата тя научи София на доста неща.

— Приготвила съм ви банята, сеньорита — каза тя на София още същата вечер, след като Хавиер си тръгна.

— Какво си приготвила?

— Банята, сеньорита. Готова е в кухнята, до огъня.

София последва Хуана от чисто любопитство. На пода, до голямата камина, беше поставен кръгъл меден леген. От него излизаше пара.

— Какво си сложила вътре?

— Топла вода, доня София. И билки, за аромат.

Никой досега не ѝ бе викал доня София, дори Хавиер. Тя смело се приближи до легена.

— Не е удобно човек да се навежда така — отбеляза тя, докато се готвеше да потопи глава под водата. — И е прекалено горещо.

— Не се прави така — спокойно каза Хуана. — Свалете си дрехите и ще ви покажа.

София обмисли положението.

— Богатите жени така ли правят?

— Да. Особено когато са млади и хубави. Къпането излезе на мода напоследък.

Това сложи край на колебанието. София започна да се съблича. Беше направила на Хавиер, че е циганка само защото това бе по-изгодно в момента. Но в себе си бе решила да научи да се държи като жените гаджо. Затова и беше приела предложението на Хавиер. Като циганка, животът ѝ постоянно висеше на косъм и тя трябваше всеки ден да се бори за оцеляването си. Като жена гаджо, тя беше в безопасност и всичко необходимо само се появяваше отнякъде, сякаш паднало от небето.

— Сега какво да правя? — попита тя, след като се съблече.

— Влезте в легена, доня София. Аз ще ви измия.

В първия момент имаше чувството, че са я попарили с вряла вода.

— Сварих се!

— Не, сеньорита. Така е само за няколко секунди, сетне ще ви стане приятно. Седнете обратно в легена.

София приклепна намусена и се потопи цялата под водата. Заля я вълна от удоволствие и покой.

— Хуана, това май наистина е хубаво. Ти някога къпала ли си се?

— О, да, сеньорита. Предишната ми господарка настояваше да бъда много чиста и да мириша на хубаво.

София понечи да попита коя е била предишната ѝ господарка, но прислужницата я обливаше с ароматизирана вода, която вземаше с порцеланов черпак от голямата кофа. Сетне започна да търка косата на София с листа от лимоново дърво. Миришеше прекрасно и София също се чувстваше прекрасно. Всичките ѝ въпроси се изпариха и тя се отдаде на непознатото доскоро чувство на безметежен покой.

— По-хубава си от всякога — каза Хавиер, когато се появи на следващия ден. — И миришеш много съблазнително.

— Преди не миришех особено хубаво, нали? — попита София.

— Е, да кажем, че сега е още по-хубаво. Сега миришеш като дама.

— Добре. Такава и искам да бъде.

— Ще станеш — обеща ѝ Хавиер. — Ще те науча, а и Хуана ще ти помага. Това дали ще те направи щастлива, София?

— Много щастлива.

Наистина беше така. И да бъде щастлива май бе единственото нещо, което искаха от нея. Когато Хавиер се отбиваше, двамата говореха за нещата, на които ѝ бе казал да вика „литература“, а сетне тя му пееше бавни и тъжни песни. Сетне опитваха какво е приготвила Хуана за вечеря. Докато се хранеха, той ѝ обясняваше по какво да разпознава различните сортове и реколти вино и как да приготвя и сервира сложни блюда от рода на фазана. Освен това той търпеливо ѝ помагаше да усвои тънкостите на доброто възпитание — как да си служи с приборите и салфетките, как да пие от стъклена чаша, а не от гледжосана купичка.

Ако трябваше да посочи най-забележителното нещо в новия си живот, София би избрала съдовете. В пещерите на Триана ѝ наливаха в калаена чаша. В посадите и кафенетата сервираха в глинени гледжосани купички. А в новата къща Хавиер я беше снабдил с крехки порцеланови съдинки и стъклени чаши, в които се отразяваха всички цветове на дъгата. Когато ги зърна за пръв път, София потръпна от удоволствие, сякаш съдините бяха част от някакъв забравен спомен, от времето преди да стане циганка. Тъй и не успя да го хване, не съумя да пробие завесата около миналото си, но всеки път се радваше на белите и индиговосини чаши, които красяха масата в къщата край пътя за Толедо.

От своя страна Хавиер с искрено удоволствие я учеше на всички тези неща, с които не се бе и надявала да се сблъска.

И май това бе цялото удоволствие, което бе склонен да извлече от нея. Държеше я за ръката, когато се разхождаха и я целуваше за довиждане, преди да си тръгне. Това бе и целият физически контакт между тях. Понякога София се чудеше дали не е умряла, някак без да усети, и дали не е отишла на небето.

— Доминго е мъртъв — делово съобщи Бенджамин Мендоса през декември 1801 година.

В паметта на Робърт изникна човекът, на когото бе гостувал преди две години.

— Кога е станало това? И как?

— Починал преди три месеца, през септември. Проклетата блокада на Наполеон бави новините от Испания. Да не говорим за пратките херес. Що се отнася до начина, по който е умрял — изглежда, че е станало в леглото му. Сърцето му спряло. Погребали го с всичките католически церемонии. В некролога се споменава и опечалената вдовица. В доклада на моя информатор се споменава, че тя нападнала любовницата му на гробището. Направила голям цирк от погребението.

— Предполагам, че Мария Ортега е успяла да излезе наглава с доня Кармен.

— Казваше, че никога не си я виждал.

— Съпругата ли? Не, видях любовницата. Има забележителна външност.

— Да, това вече си го казвал. Ще трябва да се справиш и с двете, но не вярвам да ти създадат много проблеми.

— Значи не си променил решението си? — попита Робърт.

— Не, разбира се, че не съм. Нали не си забравил всичко, което си говорехме?

— Не съм забравил, но...

— Какво „но“? Робърт, ако не ти стиска да се захванеш с това, по-добре ми го кажи от сега.

Робърт не отговори веднага. Плъзна поглед по удобната, позната стая, в която беше отраснал, в която десет поколения негови прадеди бяха отраснали и си помисли какво всъщност е неговото наследство.

— Ще са захвана с това — отвърна накрая той. — Не осъзнавах колко всъщност го желая, докато ти не ми заговори за твоите планове. Оттогава не мога да мисля за нищо друго. Понякога имам чувството, че се побърквам.

— Властта — каза Бенджамин. — Заради нея мъжете се бият и умират.

— Допреди няколко месеца бих казал, че парите са по-важни. Сега съм съгласен с теб.

— И двамата знаем истината — Бенджамин отиде до прозореца и се взря в далечината. Къщата почти не бе престроявана от шестнадесети век насам. Имаше два етажа, долният от камък, а горният от дърво. Прозорците бяха тесни и стъклата бяха подсилени с оловни рамки. Изгледът към Тауър, Лондонската кула, беше донякъде влошен от мътното старо стъкло, но все пак символът на кралската власт върху живота и смъртта си личеше ясно.

— В наши дни властта значи пари. В предишни времена може и да е било различно. Не знам. Сигурен съм обаче, че днес парите владеят всичко, каквото и да си мислят коронованите глави, когато сънуват техните си сънища.

— Казвал ли си това на Лиъм — попита Робърт.

— За смъртта на Доминго ли? Не, още не съм.

— Имах пред вид твоите планове.

— Не. И за това не съм му казал — Бенджамин хвърли поглед към часовника на полицата. Месинговото му махало се клатеше равномерно. — Ще се появи всеки момент. Заедно ще му кажем.

Равинът, който оглавяваше церемонията по обрязването на Лиъм Самюел Мендоса, го бе нарекъл Лео. Майката бе предпочела англо-ирландското име Лиъм. И двете означаваха едно и също, лъв. Лиъм изглеждаше достоен за него. Имаше величествена грива от пясъчноруса коса и хищен гърбав нос, но приликата му със свирепия звяр свършваше дотук. Беше бавен, педантичен и малко тромав, на него можеше да се разчита и обикновено успяваше да запази спокойствие. Доскоро Робърт си мислеше, че Лиъм е наследил характера на баща си. Сега вече не бе толкова сигурен на кого всъщност се е метнал брат му.

— Значи Доминго умрял — повтори Лиъм, след като Бенджамин му съобщи новината. Сякаш трябваше да складира вестта някъде в паметта си.

— Да. Преди два месеца. Добре ме чу — днес Бенджамин не проявяваше обичайното търпение към сина си.

— Значи Пабло Луис ще оглави дома Мендоса.

— Пабло Луис ще наследи титлата идалго — кимна Бенджамин.
— Тя му се полага по закон. Може би си въобразява, че и домът Мендоса ще премине в неговите ръце така леко. Ако изобщо се сееща за бизнеса, в което се съмнявам.

Лиъм изглеждаше умерено заинтригуван.

— Ако не е Пабло Луис, тогава кой ще застане начело?

— Твоят брат Робърт.

Лиъм погледна първо Робърт, сетне Бенджамин, сетне отново брат си.

— Успял си да уговориш това с Доминго, докато си бил в Испания ли?

— Нищо не съм уговорил — отвърна Робърт. — Това е план на баща ни.

Лиъм повтори процедурата с въпросителния поглед, като местеше глава първо към баща си, сетне към брат си. Накрая продума.

— Съжалявам. Не можах да разбера.

— Дявол да го вземе, момче! — избухна Бенджамин. — Не виждаш ли цялата логика? В Кордова няма човек от семейството, който да застане начело. Доминго остави само един син, побъркан гърбушко, който върлува из цялата страна, опръскан до лактите в бича кръв. След като умра, ти трябва да оглавиш нещата в Англия, така че остава само Робърт. Така ще бъде най-добре. Когато ти командваш тук, а Робърт в Испания, домът Мендоса ще стане по-силен от всякога.

Добре го извъртя, стара лисицо, помисли си Робърт. Лиъм ще се почувства поласкан и няма да забележи какво става. Точно така се и получи. След няколко минути Лиъм ентусиазирано обсъждаше бъдещите им планове.

— Всичко трябва да стане тихо и мирно — обясняваше Бенджамин. — Робърт просто трябва да се върне възможно най-бързо в Кордова и да поеме юздите, които Пабло Луис несъмнено вече е изпуснал. Мисля, че гърбушкото ще се радва някой да снесе товара от плещите му.

— Няма как да не загуби — спокойно отбеляза Робърт. — Ако ми помогне, ще е най-добре и за него.

— Не се притеснявай, ако ти се наложи да вдигнеш малко шум — изсумтя баща му. — С добро или с лошо, важното е да се справиш. Не вярвам все пак този побъркан да ти се опре. А можеш да разчиташ

на помощ от съвсем неочаквани места. Този план не ми е хрумнал в последния момент. Подготвям се от двадесет и шест години. Лиъм, май е време да тръгваш. Трябва да бъдеш в адмиралтейството след един час, нали?

— Нови кораби ли — попита Робърт, когато Лиъм излезе.

— Най-малкото един. Имаме късмет, че Нелсън успя да вмести в програмата си едно нападение срещу Копенхаген, между задачите си да прави нови копелета на лейди Хамилтън и да си поръчва нови вицеадмиралски униформи.

— Отново битката за власт, за която спомена по-рано — отбеляза Робърт.

— Горе-долу, макар че от войната рядко печелят хората, които водят битки. Те са пионки в ръцете на по-силните. Впрочем знам от сигурен източник, че новият ни премиер ще предложи мир и ще подпише някакъв договор с Наполеон. Смятам, че Пит е решил, че е време за малко мир, затова си подаде оставката и уреди избирането на Адинктън. Той не е държал толкова пламенни речи срещу Наполеон, затова ще му е по-лесно да предложи мир.

— Бог да благослови министъра, който сключи мир. Тогава нашите доставки на херес пак ще тръгнат.

Бенджамин кимна.

— Да, така е. Но независимо дали воюваме или не, нашата задача е да държим кесията на хората, които контролират армиите и флотите. Това е истинската власт, момче, и заради нея ти утре потегляш към континента.

Той сложи на бюрото една малка кутийка.

— Имам нещо за теб. Виж го.

Робърт отвори кутийката. На сиво-синьото кадифе лежеше медальон, дълъг около седем сантиметра и широк пет. Огледа го внимателно.

— Този надпис е на иврит, нали?

— Да. Знам, че не можеш да го разчетеш, но сигурно се сещаш какво пише, нали?

— Не, как бих... — Робърт внезапно вдиша поглед. Баща му се усмихваше. — Господи, наистина знам — промълви младежът. — Това е висулката, за която пишеше в старата хроника. Доказателството за

верността на разписката, което Феликс Руес предоставил на Мигел Антонио през 1575 г.

— Същата висулка. Или поне смятам, че е така. Със сигурност знам само, че Рамон Мендоса я е донесъл в Англия. Оттогава се е предавала от баща на син. Сега я давам на теб.

Най-вероятно се беше предавала от бащата на най-големия син. Робърт разбра защо баща му беше изпратил Лиъм по работа. Прокара пръсти по медальона.

— Можеш ли да ми кажеш какво пише?

— Това е стих от един от нашите псалми. „Am eshkacheck Yeroslalayim tishkack, yimiru tidbak Lbhoni“ — цитира Бенджамин. — „Ако те забравя, Йерусалиме, нека ме забрави десницата ми.“ Семейното предание на Мендоса гласи, че този стих станал девиз на семейството някъде през седми век, когато ги изгонили от Кордова и те били принудени да се преселят в Танжер, Северна Африка. Тогавашният глава на семейството накарал да гравират тези думи на вратата на дома му в Африка. За да напомня на потомците, че техният истински дом, техният Йерусалим, е Кордова.

— Седми век — прошепна Робърт. — Невероятно.

— И на мен така ми изглежда. Преданието гласи също, че един от неговите потомци финансирал първото нахлуване на маврите в Испания. Естествено, за да може родът Мендоса да се върне в Кордова.

— Мислиш ли, че това може да е истина?

Бенджамин сви рамене.

— Историята ли? Не знам. Но независимо дали е истинска или не, звучи поучително. Не я забравяй, Робърт. Не забравяй също за съдбата на Рамон и за наученото в Англия. Ще ти трябва цялата хитрост и умение, които можеш да събереш, момче. Няма да е толкова лесно, колкото казах на Лиъм. Но ти ще победиш и домът Мендоса ще се възвиси, по-силен и по-богат от всякога.

Пътят беше бавен и заобиколен, както преди две години и поради същата причина — френската блокада. Нощта беше студена и влажна. Робърт стоеше на палубата на двумачтовия холандски китобоен кораб. Беше вдигнал яката на палтото си, за да се предпази от студа и се беше подпрял на купчина грижливо навити корабни въжета.

Китобойният кораб щеше да го закара до Ротердам. Оттам щеше да поеме по суша за Испания — с карета, ако можеше да се уреди, или на кон. Знаеше какво го чака. Останалата част от пътуването щеше да е доста по-неприятно. Ръбестият корпус на китобойния кораб се тръскаше по вълните като плоско камъче, запратено от дете на морския бряг. В момента трюмът стоеше празен, но целият съд бе пропит от вонята на китова мас.

Капитанът беше холандец, нисък, набит и квадратен като кораба си, но също толкова сигурен и стабилен. Можеше напълно да се разчита на него. Години наред бе служил по корабите на Мендоса, кръстосващи между Саутхамптън и Кадис. На тях научи английски и се превърна в поредната брънка от веригата делови контакти, с които империята на Мендоса обхващаше света. Когато холандецът пожела да заработи за своя сметка, Мендоса му дадох пари да купи първия си китобоен кораб. Той плащаше лихвите и даваше дял от печалбата си в продължение на пет години. Но знаеше, че още не се е изплатил за услугата. Обърна се към пътника си:

— Добре ли сте, господин Робърт?

— Толкова добре, колкото може да се желае, капитан Грауман.

— Радвам се. Донесох ви това — той му подаде калаено канче.

Робърт го пое и отпи. Очакваше да е чай, но усета вкуса на ром.

— Благодаря ви. Точно това ми трябваше.

— Оставям ви на мислите ви. Ще стигнем до пристанището към изгрев-слънце.

Мислите на Робърт се въртяха най-вече около последния разговор с баща му. Много от нещата, които си казаха, звучаха като сбогуване, сякаш старецът не се надяваше да се видят отново. Соленият вятър го плесна по бузата. Солен като сълзи. Не беше в характера му да плаче, не му се беше случвало от детска възраст, но усещаше в устата си вкуса на тъгата. Той се смесваше с надигащата се възбуда, която караше кръвта да пламти.

Медальонът висеше на врата му. Усещаше го под дрехата. Беше прочел отново целия псалм, преди да потегли. Сто тридесет и шести псалм, който започваше така: „При реките вавилонски, там седяхме и пишихме, кога си спомняхме за Сит“. Той не плачеше, но помнеше.

Каретата на Робърт влетя в Пацио дел Речибо през широката двойна порта, гледаща към улица Авероес, Кочияшът спря конете под големия орех, чийто клони покриваха целия двор и го пазеха от лятното слънце. Сега балдахинът от черни вейки бе изпъстрен тук-таме със зелени петънца, февруарско обещание за приближаващата пролет, която в Андалусия никога не закъсняваше.

Робърт отвори вратата на каретата и скочи на плочите, без да изчака прислугата. Трима слуги с кафяво златистата ливрея на Мендоса стояха пред входа към централната сграда. Позна един, който бе виждал и преди две години — майордомът Хуан. Хуан го гледаше със смесица от подозрение и объркване.

— Затворете вратата към улицата — нареди Робърт. — И се погрижете куфарите ми да бъдат занесени на мястото им, а на кочияша да се плати и да се нахрани, преди да си тръгне.

Той тръгна към вратата, пред която стояха слугите.

— С цялото ми уважение, сеньор, но не ни казаха, че ще имаме гост. А и домът е в траур.

— Разбира се, че ще е в траур. И аз съм в траур. И не съм гост, Хуан, а член на семейството. Робърт Мендоса, не ме ли помниш?

— Разбира се, че ви помни. И аз също — Мария Ортега влезе във вътрешния двор през една по-малка вратичка отляво. — Добре дошъл, дон Робърт. Не ви очаквахме, но сте добре дошъл.

Останала си беше все същата забележителна жена. Висока почти колкото него и, съвсем необичайно за испанка, с червена коса и зелени очи. И си стоеше в къщата. Това беше и най-интересното при нея.

— Добър ден, доня Мария. Много ми е приятно да ви видя отново. Единственото, което помрачава радостта ми, е общата загуба.

— Присъствието ви разведрява нашата печал.

Размяната на любезности следваше протокола, но в зелените очи на доня Мария играеха многообещаващи съблазнителни пламъчета. Тя се обърна към слугите и бързо им разпореди да се погрижат за

новодошлия. Робърт влезе в двореца, без да я изчака да мине пред него, както би подобавало за домакия.

Три часа по-късно той разговаряше с Мария Ортега в една от помалките трапезарии.

— Реших, че ще ви е приятно да се нахраните тук. Не защото не сте почетен гост, а понеже ми се стори, че тук ще е по-уютно след дългото ви пътуване.

— Така е — съгласи се Робърт. Тя беше седнала на почетното място, което по право се падаше на домакинята и беше облечена в черна дантела, като опечалена вдовица. — Миналия път не видях тази стая — каза той. — Очарователна е.

Три от стените бяха бели, без никаква украса. Четвъртата представляваше открита аркада, отворена към вътрешен двор. Малък фонтан ромонеше там между редици кипариси, грижливо подрязвани от поколения градинари.

— Съгласна съм с вас. Не ви ли е студено?

— Чувствам се прекрасно.

Робърт беше вдигнал дългата покривка на масата и беше пъхнал краката си отдолу, както му бяха показали при миналото посещение. Под масата гореше мангал е въглища.

— Надявам се, че блюдото ви харесва, дон Робърт — каза Мария. — Готвачът ни е прочут със своето *cerdo adobado*.

Робърт спокойно набучи на вилицата си още една хапка подлютено свинско месо.

— Великолепно! — безсрамницата нямаше да се справи с него толкова лесно, колкото си мислеше. Нямаше да се поколебае да яде и много по-гнусни неща от свинско, щом залогът бе тъй висок. — Как е доня Кармен?

Мария дискретно сви рамене. Изисканата млечна белота на кожата ѝ бе подчертана от черния плат.

— Както винаги, предполагам. Трудно е да се прецени. Но да говорим за по-приятни неща. Разправете ми за пътуването си.

Хубостта ѝ бе донякъде необичайна. Чертите бяха прекалено ясно изсечени, а погледът прекалено проникателен, но определено имаше чар. Тъмночервената коса беше събрана в стегнат кок, поддържан по андалуска мода от масивен гребен от черен кехлибар.

Обиците също бяха от черен кехлибар. Отгоре на всичко тялото ѝ бе като изваяно.

Мария Ортега се надвеси над масата, така че той по-добре да огледа великолепната ѝ град. Робърт усети как панталонът му стеснява. Но не биваше да се отпуска точно сега. Нито моментът беше подходящ, нито пък дамата, която вече бе прекалено тясно свързана с дома Мендоса. Отклони поглед, но знаеше, че тя е забелязала неговата реакция. Робърт махна на лакея, почти незабележим в сянката на бюфета.

— Донеси още свинско. Прекрасно е, доня Мария. Лично ще отида да похваля готвача.

Под предлог, че е уморен, успя да си тръгне от трапезарията преди полунощ. Дали му бяха същата стая като преди, широка и разкошна, с балкон и изглед към поредния вътрешен двор. На резбованата масичка в ъгъла гореше газена лампа. Фитилът ѝ явно отдавна не бе почистван и пламъчето едва блещукаше.

Нещо се размърда в сянката. Робърт инстинктивно посегна за пистолета, който неизменно държеше мушнат в колана си, откакто бе напуснал Лондон. Нямаше го там. Беше решил, че за пръв път от седмици насам може да вечеря невъоръжен. Дявол да го вземе! Сега щеше да си плати за лековерието.

Съществото, което беше пристъпило в светлия кръг около лампата, разгада жеста му.

— Няма защо да се боите от мен, сър. Не мога да се меря с вас. Миналия път, когато бяхте тук, не се срещнахме. Обикновено стоя далеч от хората. Но съм ваш приятел.

Беше джудже. Едва достигаше кръста на Робърт, а главата му бе тъй несъразмерно голяма, че човек очакваше всеки момент да се търкулне от плещите.

— Кой сте вие — попита Робърт. — Какво правите тук?

— Казвам се Хари Хоукинс. Познавах баща ви.

— Англичанин ли сте? Откъде познавате баща ми?

— Роден съм в същата къща като вас. На Гринуичкия булевард. От една от кухненските прислужнички, която работеше за вас. Повечето хора от моя вид завършват живота си в някоя клетка, излагани по пазарищата за пари. Благодарение на този светец, баща ви,

не ме сполетя същата съдба. Той ме нарече с една дума на вашия език, мицвах. Знаете ли какво означава тя?

Робърт поклати глава. Не можеше да откъсне очи от обезобразеното същество и същевременно се чувстваше виновен заради собственото си здраве.

— Мицвах е божия заръка, но и добро дело. Господин Бенджамин каза, че аз ще бъда неговия мицвах, а той би искал да бъде моя. Погрижи се да получа образование и се оказа, че ме бива в сметките. Работех за него, когато вие се родихте. Помня този ден. Колко щастливи бяхме всички в къщи, че домът има още един наследник!

— А защо сте тук? — подозренията на Робърт се бяха изпарили. Той се отпусна в креслото до масичката с лампата и махна на джуджето да последва примера му. — Кога дойдохте в Испания?

— Скоро след вашето раждане баща ви ме изпрати в Кордова.

— Да шпионирате, нали — попита Робърт. — Това е била истинската причина.

Голямата глава се поклати.

— Не. Това е първото нещо, което идва на ум, но не е истина. Аз бях осенен от Бога и приех истинската вяра, католическата — джуджето благочестиво се прекръсти. — В Англия не гледат с добро око на католиците. Нито пък на юдеите, както знаете. Но за разлика от вашето семейство, аз държа да изповядвам открито вярата си.

Което пък означаваше, че неговият работодател и покровител е трябвало да плаща огромната годишна такса, налагана на всички извън официалната църква.

— Разбирам — каза Робърт. — Все пак вие също така сте шпионирали. Баща ми каза, че имал свои източници на информация тук.

— Това не е шпиониране — възрази Хари Хоукинс. — Добрият християнин не бива да шпионира. Но кой друг човек би ме нарекъл своя „божия заръка“, как мислите?

— Не се сещам за много такива.

— Нито пък аз. Затова като осъзнах какво става тук и как може да навреди то на вашия баща и семейството му, изпратих писмо. Това не е шпиониране.

— Какво става тук?

Джуджето погледна каната и чашите, оставени на масата. Робърт улови погледа му и наля бренди на двамата.

— Какво ви накара да решите, че интересите на баща ми са застрашени?

Хоукинс изпи чашата на един дъх. Робърт се зачуди дали събеседникът му не се уморява да носи толкова голяма глава.

— Писах му, че дон Доминго пропилява имота на Мендоса и че вече не е останало почти нищо.

— Лъжете.

— Не лъжа, сър — каза го с такова спокойно достойнство, че не бе възможно да не му повярваш. — Преди близо година писах на баща ви как стоят нещата. Тъй и не получих отговор. Откакто идалгото умря, нещата тръгнаха още по-зле. Тъкмо се готвех да пиша отново, когато вие пристигнахте. Предполагам, че сте изпратен от баща ви заради моите вести.

— Не съм чувал за вашето писмо. Не вярвам и баща ми да го е получил. Щеше да ми каже. Сигурен ли сте, че сте написали това писмо?

— Разбира се, че съм сигурен. Аз не...

— Вие не лъжете. Вече го казахте. И аз ви вярвам, Хари Хоукинс. Но и вие трябва да ми повярвате. За пръв път чувам подобно нещо. Причината безспорно е във войната. Не можем да поддържаме прилична връзка, откакто блокадата започна. Но сега е времето да науча всичко. Толкова ли е зле?

— Толкова зле, колкото изобщо е възможно — отвърна Хоукинс. — Няма никакви кюлчета злато. Нито едно. И почти никакви пари в брой. С две думи, няма с какво да плащаме. Домът Мендоса живее на кредит, вместо той да отпуска кредити.

— Велики Боже! — Робърт наля по още едно бренди. Беше силна, малко остра испанска напитка, а не изискан френски коняк. Пареше устата, спускаше се като огнена топка по хранопровода и се разгаряше като жарава в корема. Точно от това имаше нужда при подобна вест.

— Ами къщите, земите? Мендоса държат половин Андалусия.

— Наистина — съгласи се Хоукинс. — Така е. По-скоро дори две трети. И са стъпили навсякъде из Испания. Но почти всичко е заложено като гаранция по разни сделки. Всъщност, дон Доминго беше

много потаен, сър. Не можах да разбера кои са истинските кредитори. Още не ги знам кои са. Мога да ви кажа само едно: точно преди да умре, дон Доминго взе заем от някакъв човек от Мадрид. И заложи cortijo срещу заема.

Кортихо бе обширно имение, разположено южно от града. Кралят на Кастилия, прогонил маврите от Кордова през дванадесети век, го бе подарил на рода Мендоса. Днес фермите, лозята и маслинените горички, разпръснати из кортихо-то, струваха невероятна сума.

— И колко получи срещу това? — попита Робърт.

— Десет хиляди реала.

— Десет хиляди? Това е шега. Кортихото струва десет пъти по десет милиона реала.

— Знам. Има и нещо друго, сър.

Робърт изпъшка.

— Най-добре да ми кажете всичко наведнъж.

— Дон Доминго обеща да заеме на краля тридесет милиона реала. След седемнадесет месеца, сър. До юли 1803 г.

— Тридесет милиона!

— Да. Не мисля, че дон Доминго беше с всичкия си през последните дни. Струва ми се, че... — гласът му изтъня.

— Хайде, казвай. Какво ти се струва? В момента ти си единственият ми източник на информация. За да мога да се ориентирам поне малко, трябва да ми кажеш всичко.

— Струва ми се, че Мария Ортега слагаше разни неща в храната му. За да полудее — последните думи бяха прошепнати. Джуджето отбягваше погледа на Робърт.

— Господи! Знаех, че крои нещо, но... Какво полза има тя от всичко това?

— Това не го разбрах, сър. Опитвах се да проуча. Знам, че излиза от къщата и се среща с непознати хора. Но природата не ме създала да се промъквам скришом по стъпките на хората, без да ме забележат. Децата ме зяпат. Възрастните хора също, понякога. Подвикват, свиркат подире ми и се хият. Не ме бива за тази работа.

— Не се извинявай за нещо, което не зависи от теб — побърза да го успокои Робърт. Не беше трудно да си представи колко е суров

животът към горкото същество. — Вие сте се справили изключително добре, Хари Хоукинс. Надявам се да станете и мой мицвах.

Джуджето се измъкна от стаята по въжена стълба, закачена на балкона. Беше влязло по същия път. Робърт го проследи с поглед, докато се спускаше с неочаквана ловкост по стълбата. Сетне откачи металната кука от балкона и я пусна долу. Хоукинс изчезна между нощните сенки. Робърт се върна в стаята и забеляза, че някой е мушнал под вратата сгънат лист хартия.

Първата му мисъл бе, че вероятно е от доня Мария. Сигурно го канеше в леглото си. Убедена, че и този Мендоса ще потъне в същата дупка. Наведе се и взе листа „Ела в избата с виното утре в четири часа“. Нямаше подпис, но безспорно не бе от сеньорита Ортега. Тя се държеше като кралица. Не би му насрочила среща в подобно скрито място по време на сиестата, когато цялата къща се бе унесла в следобеден сън. Значи още някой искаше да сподели някаква тайна с него в тази омагьосана къща.

Робърт последва тромавата фигура надолу по тунелите, гърчещи се под стария дворец.

— Тук — проговори най-сетне тя. — Тук можем да поговорим, без да ни чуе някой шпионин.

Доня Кармен беше още по-отвратителна, отколкото разправяха хората — туловище тъй подпухнало и разплуто, че почти бе загубило човешкия си силует, две дупки в увисналите гънки кожа по лицето, там, където трябваше да са очите. Увита беше в черен плат, който прикриваше всичко, освен лицето. Може би целият дворец беше прокълнат, може би всеки негов обитател ставаше чудовищно грозен. Не, джуджето си беше родено в Лондон. Просто обезобразените създания бяха оскърбени от хората и бяха готови да се съюзят с него. Или поне беше склонен да допусне, че е така.

— Какво искате от мен, доня Кармен?

— Справедливост.

— Понякога тя зависи и от гледната точка — предпазливо каза той.

— Искам тя да умре — прегракнало прошепна жената. — Искам тя да бъде посрамена така, както посрамиха мен.

— Предполагам, че имате пред вид доня Мария.

— Не споменавай името ѝ пред мен! Искам тази руга да страда така, както тя ме накара да страдам.

— Обсъдихте ли този въпрос със сина си? — Робърт внимателно следеше изражението ѝ. Опитваше се да разчете какво става в очите, които едва се виждаха под масата подпухнала плът.

— Да, още на погребението. Каза, че ще направи нещо, но оттогава не се е мяркал. А тя още е тук. Разпорежда се в моята къща, сякаш Доминго още е жив и нищо не се е променило.

— Всичко се променя, доня Кармен.

— Искях и неговата смърт — продължи жената, сякаш без да го чува. — И той умря. Но не както смятах. Искях инквизицията да го изгори, но не го намерих...

— Какво не сте намирали? — прекъсна я той.

— Доказателството, което да представя пред инквизицията. Плочката, за която той ви разказа. Но той умря. Мирно, в леглото си, докато спял. Така разправят всички. Ха! Беше между краката ѝ, като разгонено животно. Аз ги гледах. Винаги ги гледах. Наложил ѝ се да го маха от себе си и да наглася всичко така, сякаш беше спал сам.

Робърт прикри усмивката си. Е, не беше чак толкова страшна смърт за един мъж. Доминго си беше късметлия до последно. Нямаше дори да му се наложи да оправя цялата бъркотия, която бе оставил след себе си.

— Защо ми разправяте това?

— Трябва да я прогоните от дома ми. Щях да я убия сама, но тя има много приятели, които биха отмъстили за нея. Аз съм беззащитна жена. Не бих могла да им се изплъзна.

— Какви приятели? Кого имате пред вид?

— Вижда се с разни хора. Могъщи и влиятелни хора, които си уреждат тайни срещи с нея. Доминго тъй и не разбра това, но аз я следях. Следях ги и двамата. Знам всичко, което става в този дворец.

Робърт беше готов да се обзаложи, че горката жена му казва истината. Хубаво беше, че получи потвърждение на поне част от нещата, които му бе съобщил Хари Хоукинс.

— Заради вас ще я изгоня, доня Кармен. Но трябва да помогнете. Тя го изглежда подозрително.

— Как? Аз съм бедна, безпомощна жена. Какво бих могла да направя за вас?

— Трябва да поговоря със сина ви. Искам да повикате новия идалго. Кажете на Пабло Луис, че се налага да се върне в Кордова. Знаете ли къде може да бъде открит?

— Може би — тя сви рамене. Дори този обикновен жест изглеждаше нечовешки при нея, карайки пластове подпухнало месо да се разлюлеят. — Сигурно е някъде при тореадорите. Където има най-добра корида в момента. Вероятно в Мадрид.

— Изпратете му съобщение, че се налага веднага да се прибере, че имате нужда от него. Кажете му, че като син не може да остави майка си в беда. Че това е негов дълг. Пишете му каквото искате, само не споменавайте, че съм тук. Докарайте го в Кордова. Ще успеете ли?

— А вие ще изхвърлите ли тази рута, която ми причини толкова болка?

— Да. Споразумяхме ли се, доня Кармен?

— Si, англичанино. Споразумяхме се.

Робърт използва първата възможност. На следващата сутрин той закуси в стаята си. Като слезе в централната зала и попита слугите къде е доня Мария, му отговориха, че е отишла в града.

— На фризьор, сеньор.

В Кордова младите жени ходеха ли по фризьори? Нямаше сестри, така че нямаше откъде да знае, но поне майка му винаги викаше фризьора си в къщи. Ново потвърждение за подозренията на джуджето. Жалко, че не се събуди по-рано, за да я проследи. Но още не беше късно да се заеме с по-важната задача. Робърт махна на един лакей да дойде с него и тръгна към горните етажи на двореца, където бяха апартаментите на господарите.

— Какво значи това? — Както беше предполагал, Мария Ортега беше минала на връщане през Patio del Recibo и сега гледаше смаяно купчината сандъци и кутии, струпани на двора.

— Вашите вещи, доня Мария. Вашите услуги вече не са нужни тук.

Робърт стоеше облегал на рамката на вратата със скръстени ръце. Всички слуги бяха изчезнали някъде, но той забеляза един тъмен

силует до прозореца на горния етаж.

— Моите услуги ли? Кой сте вие, за да ми казвате от какво има нужда тук? Искам да говоря с дон Пабло. Той е идалгото.

— Така е. Но дон Пабло го няма, докато аз съм тук. Наредил съм на кочияша да ви откара, където желаете — той вдигна ръка й в двора влезе една малка карета. При следващия сигнал изникнаха трима слуги и започнаха да товарят багажа.

— Това е чудовищно — изсъска тя. — Никъде няма да ходя.

— Боя се, че ще се наложи. Аз съм Мендоса, доня Мария. А вие не сте. И съпругата на покойния ми братовчед нареди да напуснете този дворец. Ако настоявате градската стража да дойде, мога да я повикам. Но честно казано ми се струва, че ще предпочетете да не се стига дотам.

Тя го изгледа предизвикателно, сетне сведе очи. Един лакей отвори вратата на каретата. Робърт пристъпи напред и подаде мака кожена кесия.

— Вашата заплата за следващите два месеца. Тридесет реала. Нали всичко е точно?

Знаеше, че официалната й заплата е петнадесет реала месечно. Хоукинс му беше донесъл счетоводните книги и той бе проверил. Също така беше установил, че тя е харчила стотици пъти повече всяка седмица, благодарение на Доминго. Затова задържа бисерната й огърлица, когато й събираха багажа. Не толкова заради някакво дребнаво отмъщение, колкото за да покаже, че знае за нейното праросничество. Но тя още не беше разбрала това. За миг му се стори, че няма да вземе кесията. Но тя се пресегна и я грабна.

— Ще съжаляваш за това, англичанино — прошепна тя. — Обещавам ти, че ще съжаляваш.

През първите седмици след пристигането си Робърт рядко се сещаше за Мария Ортега и нейната заплаха. Беше запленил от друга жена. Кордова го очарова. Тя бе най-красивото същество на този свят. Не можеше да повярва, че при първото си посещение не бе усетил нейната магия. Може би защото тогава не можеше и да мечтае, че някога тя ще му принадлежи. Сега не бе така.

През целия февруари и в началото на март той обикаляше града от сутрин до вечер. Влюби се безнадеждно в тесните ѝ улички, където на фона на бялата стена изпъкваше като в картина някоя врата, прозорец или саксия. Нощем сънуваше широките алеи, засенчвани от портокалови дръвчета, ромолящите фонтани, разкошните общински сгради и потайни вътрешни дворчета. Чуваше песента на Кордова, но понякога тя отекваше като погребален звън в ушите му.

Бенджамин беше прав. Парите значеха сила. Те планираха Робърт да се пребори с един безумен гърбушко за контрола над едно огромно богатство. Изобщо не бяха мислили, че ще се наложи да спасяват това богатство, което можеше всеки момент да се изплъзне, нито пък че ще трябва спешно да търсят тридесет милиона реала до следващото лято. И никой не можеше да го посъветва как да надвие Пабло Луис при условие, че той никакъв не се показва. Идалгото не отговаряше на посланията на майка си. Робърт още не се беше срещнал с него, нито пък знаеше къде е.

Беше постъпил по най-логичния начин. Писа до Лондон и помоли за пари и съвет. Още нямаше отговор, но писмото навярно още пътуваше. Но беше възможно баща му да не разбере посланието, написано нарочно неясно, от страх да не попадне в чужди ръце. Все пак имаше и една добра новина — хората още не се досещаха за финансовите затруднения на дома Мендоса. Доминго беше обладан от много бесове. Беше хвърлил — и загубил — невероятни суми в битката срещу Местата, но до последно си беше останал потаен и предпазлив. Лешоядите още не бяха усетили миризмата на мърша.

Слаба утеха, помисли си той. Стоеше на покрития мост, който водеше към кула от другата страна на река Гуадалкивир. Римляните я бяха издигнали като преден пост в отбраната на града. Вероятно с парите на Мендоса. След като бе прочел историята на Рамон, бе посклонен да вярва на старите легенди. Нищо чудно още в първи век от новата ера тук да бе живял някой Мендоса и в такъв случай той със сигурност бе заемал пари на римския прокуратор, който е управлявал Кордова. Сетне на готите и вестготите, дошли на вълни едни след други. А според баща му семейството финансирало нахлуването на маврите през 711 г. Петстотин години по-късно фамилията преценила, че арабските емири вече не и вършат работа и златото на Мендоса

потекло към испанските крале, които изхвърлили маврите обратно в Африка.

— И всичко това е било напразно — прошепна той на прохладния мартенски вятър, който щипеше бузите му. — Само за да мога аз през 1802 г. да дойда и да наблюдавам как разграбват и опустошават дома ни.

Робърт се обърна и тръгна обратно към двореца. Хоукинс го чакаше на входа. Джуджето изникна от сянката зад сините мраморни колони, които се издигаха от двете страни на парадното стълбище.

— Господи! Стресна ме, Хари. Защо постоянно се спотайваш по ъглите?

— Простете, сър. Свикнал съм да се прикривам. Хората не обичат да виждат такива като мен. Те...

— Да, разбирам. Е, какво има? — не биваше да прекъсва така малкия човек, но беше прекалено потиснат, за да го утешава и успокоява.

— Новини, сър. Пристигнаха, докато ви нямаше и си помислих, че ще пожелаете да ги научите веднага.

— Какви новини? От баща ми ли?

— Не е от господин Бенджамин, сър. Не е лично писмо. Сключили са мир. Наполеон и Адинктън. Англичаните и французите са подписали мирен договор в Амиен. Не изглеждате много радостен, сър. Това значи край на блокадата. Ще можем да изпращаме повече вино.

— Да, това ми е ясно. И се радвам. Много добре сте постъпили, Хоукинс. Веднага изпратете съобщение до Кадис, че трябва да натоварят един кораб за Англия.

— Вече го направих, сър.

— Добре.

Робърт се извърна. Мигел Антонио и синът му Рамон бяха спасили семейството благодарение на виното от Херес, но сега времената бяха други.

— Господин Робърт — тихо каза джуджето. — Може ли да ви отнема още една минута?

Робърт спря на прага.

— Да, разбира се. Какво има?

— Струва ми се, че открих името на човека от Мадрид.

Той веднага се извърна към джуджето.

— Наистина ли успя да се справиш? Как?

— Шифърът, сър. На който дон Доминго си е записвал имената на хората, от които вземал назаем. Успях да го разгадая. Мога да прочета бележките.

Робърт беше видял малкото тефтерче с драсканиците на Доминго. Дни наред си беше блъскал главата над него, докато не се отказа.

— Всевишни Боже! Това е прекрасно, Хоукинс. Сега вече имаме за какво да се захванем. Ела в стаята ми и вземи проклетото книжле. Ако знаем кой е врагът, ще успеем и да се справим с него.

Изправи се и си пое дъх като човек, когото са помилвали точно преди обесването. Ще отиде да види онази проклета пиявица в Мадрид. Ще събере десет хиляди реала — подобна сума не беше непосилна — и ще се откупи от копелето. Тогава корихото, с цялото му богатство и доходи, ще бъдат освободени от ипотеката и той ще може да ги използва както намери за добре. Това беше някакво начало. Господи, това вече определено беше нещо.

София беше повлечена от тълпата, която се стичаше към Plaza Mayor, централния площад. Усещаше миризмата на бикове, заградени в ъгъла на обширния площад, над който бяха надвиснали внушителни сгради.

Из тълпата афиционадос, запалени по коридата, вече се обзалагаха и си уреждаха срещи след зрелището. Жители на Мадрид от всички класи и съсловия, освежени от сиестата, се бяха струпали, за да се забавляват и да се порадват на следобедното априлско слънце.

София се включи в общия поток, който я тласкаше напред. Беше облечена в семпла сива рокля, без цветя и бижута. По нищо не личеше, че е циганка или дори андалуска. Същите дрехи носеха всички заможни млади жени: тесен корсет, върху който падаше краят на шала, с който бе покрила главата си и бухнала пола до глезените. София не искаше да привлича чужди погледи.

На площада тя успя да си намери място пред украсения с флагчета подиум, на който щеше да се настави официалният организатор на празненството, алкалде — кметът на Мадрид. Той беше

избран от местните гилдии и в града си бе по-обичан и уважаван от краля. Съпругата на алкалде седеше до него. Зяпачите се струпаха около тях като пчели на мед. Други пък ги поздравяваха, подвикваха и махаха отдалеч.

За десет минути площадът се напълни, с изключение на покрития с пясък кръг по средата, където щеше да се проведе коридата. София забеляза няколко деца, накачулени по околните покриви. Навярно циганчета. Случвало ѝ се беше да види цигани в Мадрид, но не познаваше никой от тях и вземаше мерки те да не я видят. София придърпа шала си, така че да засенчва лицето и зачака. Дългоочакваното зрелище скоро щеше да започне. Тримата тореадори, които щяха да излязат на арената, вече се молеха в параклиса до площада на покровителя на тяхното съсловие, Свети Спас — Христос Спасителя.

С ъгълчето на окото си забеляза някакво движение. Алкалде бе размахал бялата си кърпа. Време беше. Тръбите и барабаните подеха пасо добре. Героите на деня направиха своята тържествена обиколка на площада. Начело вървяха тримата тореадори, които щяха да се бият днес. Всеки беше следван от своята свита — бандеримрос, пикадорес, прислуга. Накрая минаха двата впряга от по три мулета, които щяха да извличат трупове на бикове.

Всички бяха ослепителни, с разкошни дрехи, с пищни многоцветни ленти, пелерини, шапки, копани и звънчета. Шествието стигна до подиума на алкалде и се поклони. Тълпата нададе рев, когато той хвърли ключа от клетката с бикове на един прислужник, който го улови сръчно в шапката си. Още по-силна вълна от рев се надигна, когато съпругата на алкалде се наведе и хвърли копринения си шарф на най-високия от тримата тореадори.

София не беше впечатлена от колоритната церемония. Самата корида не я интересуваше особено. Беше дошла, за да види отблизо алкалде и неговата съпруга. Когато шествието тръгна и вниманието на двамата се насочи в друга посока, тя можеше да ги огледа по-внимателно. За нея това бе далеч по-важно от коридата, тъй като кметът на Мадрид се оказа Хавиер, нейният покровител. А жена му не беше дебела и грозна, както бяха казали на София. Тя бе млада, хубавичка и много весела и отдалеч си личеше, че Хавиер много я обича.

— Какво има, София?

— Няма нищо.

— Не, определено се е случило нещо. Познавам те, скъпа. Мина вече почти година и можах да те опозная.

— Хавиер, защо ме издържаш?

Не пролича да е изненадан от въпроса. Остави вилницата си на масата и я разгледа внимателно.

— Може ли да отговоря с друг въпрос? Защо стоиш тук?

Тя прокара пръсти по брошката, закопчана на корсета ѝ. Хавиер ѝ я беше подарил с думите, че камъкът отговаря на цвета на очите ѝ.

— Знаеш как живееш, преди да те срещна. Ти ми стори голяма добрина, Хавиер.

— Но сега е друго — отвърна той. — Ти научи всичко, което можех да ти дам, София. Но оставаш тук.

— Къде мога да отида? Освен това — тя се поколеба. Не беше сигурна дали той ще успее да я разбере. — Даде ми още едно нещо, което надали осъзнаваш. Даде ми време, за да отгледам моята омраза.

— Права си. Не го осъзнавах. Никога не съм те свързвал с омраза, скъпа.

Гласът на София потрепери.

— Грещиш, Хавиер. Аз не съм светица и знам какво значи да мразиш — София стана. Беше прекалено развълнувана, за да продължи да вечеря. — Разказах ти за детето си. Разказах ти какво му направиха, как умря.

— Да. Значи се научи да мразиш своя мъж?

— Не се научих. Казах вече, ти просто ми даде време. Омразата ми към Пако е по-стара, отпреди да те срещна, още от времето, когато бях в Триана. Но през първата година се борех да оцелея и почти го забравих. За известно време почти ми беше излязъл от главата.

— А сега?

— Сега имам множество свободни часове, за да обмислям плана си.

— План за отмъщение — каза Хавиер. — Много такива планове са били подготвяни досега, София. И в продължение на стотици години те почти никога не са проработвали. Омразата и мъстът са

силни чувства, моя малка циганко. Те замъгляват мозъка. Ако искаш да постигнеш нещо, трябва да обмислиш всеки детайл много внимателно. Тогава имаш някакъв шанс. Кажи ми какво смяташ да правиш с този твой циганин убиец?

— Още нищо не съм решила. Нищо не ми се струва подходящо. Но ще измисля нещо. Сега имам време и ще измисля нещо.

— И заради това не си тръгваш?

Тя поклати глава.

— Това е само една от причините. Дори може би сравнително маловажна причина. Но ти не ми отговори. Защо ме издържаш? Какво печелиш от това, Хавиер? Аз не съм ти дала почти нищо, Хавиер.

— Предполагам, че си очаквала нещо друго. Смятала си, че независимо от първоначалните обещания, рано или късно ще поискам да спиш с мен.

— В началото наистина мислех така — София плъзна очи по познатото лице на Хавиер. Той остана спокоен под изпитателния поглед. — Наистина мислех така — тихо повтори тя. — Докато не разбрах, че ти си алкалде и не видях жена ти.

За няколко минути се възцари тишина. Накрая Хавиер продума:

— Коридата. Сигурно там си разбрала. Сигурно си дошла да видиш борбата с бикове.

— Да — призна тя. — Първия път беше случайно. Минавах покрай Големия площад и нямах нищо друго за правене. Оттогава често ходя там.

Той тихо се засмя.

— Смешна работа, не се бях сетил за това. Знаех, че не обичаш коридата, но не взех предвид, че може случайно да ти хрумне да се отбиеш. Това е нормално за жените. На Виктория ще ѝ бъде много забавно, като разбере какъв глупак съм бил.

— Това е жена ти, нали? Казва се Виктория.

— Да.

— Много е хубава.

— И много по-млада от мен. Но много я обичам и мисля, че тя също ме обича.

— Тогава защо — София се надвеси над масата и удари с юмруче махагоновия плот. — Защо, защо, защо?

— Седни, скъпа. Трябва да ти разкажа нещо.

Приказваха цял час. Когато разговорът приключи, София го изпрати до входа на малката къща. Пролетната нощ беше топла и имаше пълнолуние. София се облегна на рамката на вратата, мачкайки с пръсти ресните на шала си.

— Добре — каза накрая тя. — Нищо не обещавам, но можеш да го доведеш, когато намериш за добре.

— Благодаря — Хавиер се наведе и я целуна по бузата. Това беше най-голямата близост, която двамата си позволяваха.

— Срещали сме се вече — каза Пабло.

— Да — съгласи се София. — Но преди много години. Не очаквах, че ще си спомните.

— Не бих могъл да забравя очите ви и вашия глас. Познах ви още с влизането си.

— Хавиер не ви ли каза коя съм?

— Не ми каза нищо, освен че трябва да дойда в къщата и да се срещна с един човек. Помислих, че става дума за някой тореадор.

София се усмихна.

— И сега сте разочарован? Казват, че ставате и лягате с мисълта за кордата, идалго.

— Така е. Но обичам и фламенко. Не, сеньорита. Не съм разочарован. Или поне няма да си тръгна разочарован, ако вие ми попеете.

Този път не взе кастанетите. Хавиер й беше казал, че Пабло Луис е истински ценител и предпочита класическото изпълнение. Идалгото щеше да се сети, че кастанетите обикновено се използват за съпровод на танцърките. София вдигна ръце и започна да пляска. Дланите започнаха да я щипят. Отдавна не беше пляскала така, защото Хавиер не беше от почитателите на фламенкото. Все едно, нали тази вечер го нямаше. Само Пабло Луис Мендоса, когото той изпрати при нея. Като махо, в крайна сметка, каза си тя. И ако махнем украсата, аз съм си маха. Е, не съвсем. Пабло не плащаше за нея, поне не връчваше парите на Хавиер пред очите на София.

— Той е болезнено самотен — беше й обяснил Хавиер. — Някои хора си мислят, че цялото му сърце е отдадено на бикове. Но аз го познавам добре и съм убеден, че той е културен и чувствителен човек. Между другото много се интересува и от циганите. Не можех да се нарадвам на късмета си, че намерих циганка, когато започнах да търся приятелка за Пабло Луис.

— Значи приятелка, не любовница — беше попитала тя.

— Може би. Ти ще решиш това, София. Единствената ми грижа е той да те обича и да се грижи за теб.

— И искаш да повярвам, че единствената ти подбуда е чистото християнско милосърдие? Че си хвърлил толкова време, пари и усилия само за да доставиш утеха на Пабло Луис Мендоса? Само защото ти е приятел?

— Мисли каквото си искаш — беше свил рамене Хавиер. — Мотивите ми са си моя работа. Единственият ми въпрос е дали ти ще приемеш да свършиш тази работа.

— Ами ако кажа не? Откъде си могъл да знаеш, че ще приема тази роля?

— В началото не се притеснявах дали ще приемеш или не. Когато една жена е взета от калта и оформена по мое усмотрение... Смятах просто да те принудя, ако не проявеше благоразумие.

— А сега?

— Привързах се към теб. Нищо няма да направя против волята ти, София. Искам само да го видиш и да прецениш дали ще можеш да ми направиш тази услуга.

И така същата вечер тя се оказа в уютния будоар на къщата, където живееше вече повече от година и даваше частно представление в чест на един гърбушко, зад когото стоеше най-голямото богатство в Испания.

Изпя две песни — една за жената, очакваща любовника си и другата за любовните мечти на млада девойка. Пабло слушаше внимателно през цялото време и се усмихна одобрително, когато тя свърши.

— Сещам се за още една — каза той. — На времето я пееше на майка ми. Говореше се за мъст.

В очите му се четеше нещо. Може би отчаяние, предположи тя.

— Често ли мислите за мъст, дон Пабло?

Смехът му беше горчив.

— На кого да мъстя? На съдбата ли? Ако знаех на кого да си отмъстя, отдавна да съм го направил. Няма на кого... Изпей ми тази песен, моля те.

Тя се поколеба.

— Как е доня Кармен?

Пабло сви рамене.

— Както винаги. Не съм я виждал от погребението на баща ми. Искан да се прибера в Кордова. Някакъв братовчед от Англия е дошъл на гости, но нямам време. Подготвям един млад тореадор за неговата алтернатива през юли. Прякорът му е Ел Севиляно, но е циганин. Като теб.

София не си беше признала през Хавиер, че вече е срещала идалгото. Той я познаваше от много отдавна и тя се чувстваше притеснена. Това му даваше по-голяма власт над нея, отколкото десетки Хавиеровци. Не искаше да споделят спомени за циганите.

— Ще ви изпея песента за циганите, ако искате.

— Ще ми достави огромно удоволствие, сеньорита.

Тя си пое дълбоко дъх, вдиша ръце и поде: „Ay, madre mia. Ay, mi amor. Soy la victima de destino muy tiuro...“.

Пабло също започна да пляска. Тя се сети, че той знаеше циганските напеви. В Кордова той беше останал в сянката, пляскаше с ръце, но не се бе присъединил към песента ѝ, за разлика от днес. „Soy la victima de destino muy duro“. Аз съм жертва на тежка участ. Наистина беше жертва, въпреки цялото му богатство. Притеснението ѝ се изпари. Усети прилив на нежност към него, която някак напомняше чувствата ѝ към мъничката Сара. По някакъв странен начин възприемаше Пабло Луис като същото безпомощно дете, каквото някога бе Сара.

Жасминът се виеше около прозореца на спалнята в нейната къщичка и пръскаше благоухание в юнската нощ. София вдъхна сладкия му аромат и помилва гладката кожа на мъжа, който лежеше до нея. Нощта беше безлунна и в стаята бе тъмно, въпреки отворения прозорец. Безкрайно внимателно и предпазливо тя докосна изсъхналата му ръка.

— Недей — дрезгаво прошепна Пабло.

— Моля те, не бива да се срамуваш. Не се гнуся от никоя част от теб.

— Защо? Всички жени, с които съм бил, се гнусяха от мен.

— Защо до една са били уличници. А аз не съм уличница, Пабло. Ти си ми скъп.

В гърлото му заклокочи някакъв звук — полустон, полутържествуващ вик и той я притегли към себе си. Желанието, което набъбваше в него в продължение на седмици, го изгаряше. Накрая тя го бе насърчила да я поиска открито и го бе отвела в спалнята си, където неговият срам бе отнесен от потока на страстта. Но Пабло не бе опитен любовник. Не умееше да я разпали с милувки, нито да я обладае със смесица от грубост и нежност. Просто намери отвора, който му трябваше, влезе в нея и след няколко секунди приключи.

— Съжалявам — прошепна той.

— Недей. Аз за нищо не съжалявам.

Няколко секунди той не отговори.

— Всъщност и аз не съжалявам. Обичам те, София. Можеш да ми се смееш, можеш да разправиш на всички как Пабло Луис, гърбушкото, си е загубил и малкото останал ум по теб, но такава е истината. Обичам те.

— Знам — промълви тя. — Затова сме тук.

Това беше истинската причина. Не бе нито заради Хавиер, нито заради далечните му планове, които го бяха накарали да оформи от циганката София една жена, в която Пабло да се влюби и сетне да го доведе при нея. Нито пък защото нямаше избор. Можеше да откаже, Хавиер бе казал, че е свободна сама да реши и София му вярваше. Определено не беше, защото е влюбена в Пабло. Не и беше много ясно какво изпитва към него, но то не приличаше на любовта от песните, които пееше. По-скоро бе нежност, жал и загриженост. И мисълта, че от всички мъже на света само той наистина има нужда от нея.

— Няма да ти се смея, Пабло — промълви тя. — Никога няма да ти се смея. Кълна се.

Улицата „Мъртвото куче“ криволичеше между съборетините в най-бедния квартал на Мадрид. По средата течеше открита канавка, пълна с лепкава течност, в която се смесваха помия и пикня на хора и животни. Паветата от двете страни едва позволяваха на човек да върви, без да стъпва във вонящата каша. Два просяка тръгнаха един към дут от двете страни на уличката.

— Por aquí — прошепна единият, когато се сблъскаха пред ниската портичка на една полуразрушена къща. Бутна я и тя се отвори.

Вторият просяк беше прегърбен, явно от възрастта, но трябваше да се наведе още повече, за да влезе в ниската стаичка. Първият го последва.

Помещението беше влажно и тъмно, а таванът едва позволяваше на първия просяк да се изправи в цял ръст, който впрочем не беше малък. Оказа се, че не бе старец. По-скоро младеж.

— Странно място за сключване на сделки — отбеляза Робърт.

— Защото тук се сключват странни сделки. Хората ме познават. Това е едно от малкото места, където надали някой ще се сети кой съм.

— Искате да кажете, че в клоаката на красивия ви град не им пука за алкалде, който служи на богатите.

Първият мъж запали една свещ и я постави на обърнатата бъчва, която заместваше масата. Под светлината усмивката му приличаше на озъбване на череп.

— Да не би лордмерът на Лондон да постъпва по друг начин — попита Хавиер.

— Не знам. Не вярвам. Политиката тече далеч от този квартал. А подобни квартали има във всички градове по света.

— Съгласен съм — Хавиер пхна ръка под парцалите си и извади сгънат лист хартия. Сложи го на олющеното дъно на бъчвата. — Моята част от сделката.

— А това е моята — Робърт остави едва кожена кесия до листа. — Искате ли да ги преброите?

— Не вярвам, че ще рискувате толкова много по тъй елементарен начин, сеньор — поклати глава алкалде.

— Не — съгласи се Робърт. — Не бих го направил.

Струваше му невероятни усилия да уреди тази среща, дори след като научи името на човека от Мадрид, заел десет хиляди реала на Доминго. Трябваше да събере пари, като продаде някои вещи от двореца — естествено перлите на Мария Ортега, но освен това някои златни украшения и част от сребърните прибори. За повечето хора това не би представлявало проблем, но ако се разчуеше, че Мендоса разпродават семейните си прибори, кредитът на дома щеше да рухне. Затова се наложи да прибегне до посредници, които пък да се обърнат към други посредници, цяла верига от предпазни брънки между него и купувачите. Успя да се справи, но не беше лесно и загуби много време.

Още повече време загуби да уведоми алкалде на Мадрид, че знае кой е тайният кредитор на Доминго Мендоса, че иска да плати дълга и

да си получи разписката. Робърт взе листа и бързо прегледа текста.

— Доволен ли сте — попита Хавиер.

— Напълно — Робърт посегна към свещта и задържа хартията над пламъка. Едно ъгълче се запали и той я държа, докато пламъците не стигнаха до пръстите му. Сетне я пусна на глинения под и остана загледал в нея, докато цялата не се превърна в пепел.

— Готово — каза той, като бутна пепелта с крак.

— Готово — кимна Хавиер, като пхна парите в пазвата на безформения парцал, който заместваше ризата.

Робърт вдигна поглед към събеседника си, като се опитваше да разчете изражението под грима.

— Сега, когато приключихме, бихте ли ми казали каква беше вашата цел?

— Не виждам какво неясно има. Кортихото на Мендоса е кралска хапка.

— Но самата мисъл, че заради някакви десет хиляди реала ще премине във ваши ръце...

Хавиер отново се усмихна.

— Носят се разни слухове, сеньор. Нищо сигурно, само хората споменават това-онова. По ъглите шушукат, че могъщите Мендоса вече не са чак толкова могъщи и че един полуобезумял старец е на път да разпилее натрупаното от поколения по-силни хора. При тези обстоятелства човек е склонен да поеме известен риск.

— Значи най-сетне се срещнахме, братовчеде. Съжалявам, че не можах да те посрещна в Кордова, но постоянно бях зает с други неща.

— Наистина жалко — кимна Робърт. — Вие съобщихте, че сте зает. Имаме късмет, че се случи да дойдем по едно и също време в Мадрид.

Пабло махна със здравата си ръка.

— Наистина е късмет. А в тази къща има достатъчно място и за двама ни.

Къщата представляваше малък палат с двадесет стаи в покрайнините на Мадрид. Освен че бе доста по-малка, тя нямаше и чара на двореца в Кордова. Бе доста грубовата постройка, монолитна и грамадна, но ѝ липсваше елегантност и ведрина. Четвъртитото ѝ

туловище беше издигнато преди повече от век от един Мендоса, който бе умрял, преди да успее да преспи в нея. Робърт знаеше, че е ипотекирана. Питаше се дали и братовчед му знае.

— Съжалявам, но тук не е особено уютно. Рядко се случва някой да се отбие насам. Мисля, че съм първият Мендоса от няколко поколения насам, който редовно идва в Мадрид.

— Чувствам се много добре — учтиво отвърна Робърт. — Благодарен съм за гостоприемството, Пабло. Майка ви бе така добра да ми предложи да остана тук, докато не приключа с работата си в града. Не знаехме, че сте тук.

— Разбира се. Останете колкото пожелаете. Не знам какво ще правя следващата седмица, но прислугата е добре обучена. Няма да ви създават никакви проблеми.

И докога ще си разменяме нищо незначещи любезности, запита се Робърт, докато изпълняваше своите стъпки в този балет, при който двамата събеседници се проучваха взаимно.

— Стига само да не ви притеснявам.

— Нищо подобно — увери го Пабло. Сетне вирна брадичка и огледа открито англичанина. — Явно си приличаме по нещо. По цвета на дрехите. Напоследък почти никой, в Испания не се облича в черно. В Англия може би не е така?

— И в Англия е същото. Цветните фракове и чорапи са много модни. Аз просто никога не съм си давал труда да ги поръчвам.

— Моите мотиви са малко по-различни — сухо отвърна Пабло. — Но сигурно вече сте се досетили. Впрочем знаете ли кога в Мадрид спряха да носят черна пелерина и сомбреро?

Робърт поклати глава и Пабло продължи.

— По времето на Карлос III, през 1776 г. Вашият парламент обсъждаше Декларацията на независимостта на северноамериканските колонии, а в Мадрид не можаха да измислят нищо по-добро от това да мъдруват върху закони за дрехите. Забраниха да се носи пелерина и широкопола шапка. Някой идиот внушил на краля, че под тях много лесно можело да се скрият оръжия или лица.

— Значи пелерината ви е забранена от закона — Робърт не можа да удържи усмивката си. — Испанските затвори трябва да са пренаселени, щом има закони дори за дрехите.

— Вече не е забранено. Същата година на Връбница се вдиша бунт. Тълпата беше твърдо решена да носи такива дрехи, а кралят — да ги забрани. Слава Богу, сред тъпаците в двора се намери и един умен човек. Граф Аранда обяви, че всеки може да се облича както си иска, но същевременно направи сомбрерото и пелерината официална униформа на палачите. И тъй като никой не иска да се облича като палач... — Пабло махна със здравата си ръка.

— Интересна история.

— В тази страна се носят много интересни истории — тихо отвърна Пабло. — Ако ги научите, ще успеете да разберете по-ясно нашия характер. Докато не осъзнаете това, няма истински да ни опознаете, дори и да говорите езика ни. Ходили ли сте на корида, братовчеде Роберто?

— Предпочитам да ме наричате Робърт, ако нямате нищо против. Никога не съм ходил на корида.

— Да, имах подобно чувство. Бихте ли искали да сте мой гост на коридата, която ще се проведе тази неделя следобед? Това е алтернатива на един младеж, от когото се интересувам напоследък.

— С удоволствие — отвърна Робърт. — Искам да разбера Испания, братовчеде Пабло. Наистина искам.

Глъчката беше оглушителна. Робърт не би повярвал, че толкова много хора могат да се струпат наведнъж на Пласа Майор, големия площад. Бяха се подредили в шест редици около бариерите, които ограждаха арената.

Само алкалде и съпругата му седяха. Пищно украсените им кресла се издигаха на подиум под разкошен балдахин. Робърт хвърли поглед към Хавиер. По нищо не приличаше на просяка, с когото се срещна преди няколко дни. Днес, наметнат с официалната си мантия, изглеждаше величествен и мъдър. Раздаваше благосклонни усмивки наляво и надясно. Съпругата му беше доста хубавичко мишле, но бледнееше пред младата жена, с която дойде Пабло Луис.

Робърт се опита да я огледа скришом. Имаше чувството, че вече я е виждал някъде, но не можеше да си спомни точно къде и как. Когато Пабло ги представи един на друг, по нищо не пролича тя да го познава отнякъде. Сега тя извърна прекрасните си сини очи към него и

Робърт беше заловен, че я зяпа. Отчаяно затърси някаква подходяща реплика, за да замаже неудобната ситуация.

— Запалена ли сте по коридата, доня София?

— Не съвсем. Идвала съм десетина пъти, нищо повече. Но дон Пабло обеща, че днес ще станем свидетели на нещо забележително.

Погледна към идалгото, но Пабло Луис не я беше чул. Той напрегнато изучаваше биковете, заградени в ъгъла на арената и хвърляше от време на време поглед към арката, под която тореадорите щяха да минат след малко.

София отново се извърна към англичанина. Не беше престанал да я зяпа, откакто се запознаха. С изключение на златистокафявите му очи по него нямаше нито едно цветно петно. Косата му беше черна като дрехите. Орел, реши тя. Могъща хищна типа, винаги настръхнала и готова да се нахвърли върху плячката си. От него се излъчваше сила. Цялата аура на страховития му род се бе концентрирала върху него. Човек лесно можеше да го вземе за истинския идалго.

София нагласи ветрилото си така, че да вижда Хавиер. Той тъкмо беше дал знак с бялата си кърпа.

— Гледайте — каза тя. — Всеки момент ще започне.

Пабло вдигна здравата си ръка и посочи тореадорите, които излизаха на арената.

— Míra! Вижте! Ето го, начело на шествието — той се извърна към Робърт. — Тореадорът, който ще представи своята алтернатива, винаги излиза пръв срещу бика.

Робърт понечи да каже нещо, но братовчедът не му обръщаше внимание. Той вече говореше на София.

— Е, скъпа, как ти се струва моят Севиляно? Чакай, не ми казвай още. Първо го виж как се бие.

София беше благодарна, че мъжът до нея не можеше да откъсне поглед от арената и не ѝ обръщаше внимание. Тя се вкопчи в бариерата с две ръце и се наведе напред, борейки се с мисълта, че богоподобното създание, което предизвикваше смъртта, бе Карлос. Господи, не можеше да е той. Но беше. Тореадорът, за който Пабло постоянно говореше, бе същият Карлос, когото Зокали и мъжете от катуна наричаха страхливец. Същият мъж, който избяга точно когато тя имаше най-голяма нужда от него.

Робърт забеляза, че жената до него е силно развълнувана, но го отдаде на коридата. Встъпителната част беше приключила и тъкмо отключваха клетката с биковете, за да пуснат първото животно на арената. Няколко секунди нямаше нищо. И сетне едно черно чудовище се появи на пясъка.

— Господи — промълви Робърт. — Не съм си представял, че това нещо е толкова грамадно.

— Над половин тон — отвърна Пабло, без да се обръща. Погледът му беше прикован върху Карлос, застанал самотен и напълно спокоен, небрежно придържайки с дясната си ръка традиционната пелерина, тъмнорозова от едната страна и жълта от другата.

— Сега бикът се колебае дали да се бие — обясни Пабло. — Оглежда се за своето стадо, иска да го оставят намира, но вижда само този човек и решава да се бие до смърт.

Пред Робърт се завъртя калейдоскоп от цветове. Черно туловище, розова пелерина, златни и сребърни нишки по синия костюм на тореадора се извиха като вихрушка. За миг човекът и бикът сякаш се сляха в едно цяло, сетне животното се оказа на другия край на арената, а от хиляди гърла се разнесе първото могъщо „оле!“ за този следобед.

— Какво стана — попита той. — Помислих си, че е намушкарал момчето.

Пабло с цялата си душа беше на арената и дори не чу въпроса. Наложил се София да отговори.

— Има прекрасна техника. Това беше пълна вероника, изключително добре изпълнена и много близо до гърдите на тореадора — тя застана по-близо до англичанина и се зае да му обяснява. Имаше нужда да говори, за да заглуши хора от въпроси, страхове и надежди, надигнал се в главата ѝ. — Това се нарича *terdo de vams*. Това е първото действие от коридата. В него участват тореадорът с пелерина и пикадорите.

Откъм тълпата се разнесе нов рев, който заглуши гласа ѝ.

— Гледайте — извика тя до ухото на Робърт. — Гледайте как той примамва бика с пелерината, а сетне я използва, за да го накара да профучи встрани от тялото.

Карлос стоеше като вкопан в земята, в абсолютно класическа стойка. Русата му коса беше сплетена в традиционната малка плитчица, привилегия за съсловието на тореадорите. Тя падаше точно

отвесно на гърба му, в пълно съответствие с правилата на изкуството. Беше безукорен. В настъпилата тишина се чуваше неговото цъкане с език, за да примами бика и шумоленето на пелерината. Животното отново се хвърли напред. Карлос го контролираше спокойно и уверено и с леки движения на пелерината го караше да профучава края него. Последва цяла серия от спираци дъха вероники, като всеки път рогата преминаваха все по-близо до ребрата му.

— Оле! Оле! Оле! — дланите на познавачите чак пушеха от настървеното ръкопляскане.

— Вижте — София неволно стисна Робърт за ръката. — Вижте това!

В началото изглеждаше, че Карлос води бика в нова вероника, но в последната секунда той развя пелерината над главата си, сякаш щеше да я облича. Розовото и жълтото избухнаха нагоре, като цветете избуяло към слънцето, застинаха за миг и сетне бавно се спуснаха надолу. Бикът профуча встрани, движен от собствената си инерция.

— Фарол — прошепна София. — И преди съм го виждала, но никога в толкова чисто изпълнение.

Робърт усещаше ръката ѝ върху своята. Пръстите ѝ се бяха впили в кожата му с учудваща сила.

— Майчице — изохка тя. — На колене е!

Тореадорът наистина беше застанал на колене пред бика. Но не защото се бе препънал, както Робърт помисли в първия момент. Полите на пелерината отново се люшнаха. Бикоборецът нямаше как да скочи, ако не бе изчислил правилно пътя на животното. Но грамадният му враг бе напълно подчинен на неговата воля. Последва още една спираща дъха фигура от коридата, сетне тореадорът се изправи и протегна ръка към публиката, която избухна в неистови аплодисменти.

Тореадорът се оттегли зад бариерата.

— Какво става — попита Робърт. — Свърши ли.

— Не, сега е ред на пикадорите.

Двама конници излязоха на арената. Носеха дълги копия, а едното око на конете им беше закрито.

— За да се движат само по посока на часовниковата стрелка вътре — обясни София. — Не трябва да застават отдясно на бика. Той винаги тръгва надясно.

Ел Севиляно се беше оттеглил за момент зад бариерата, така че Пабло можа да им отдели миг внимание.

— Мнозина не разбират защо се прави това — каза той на братовчед си. — Забиват копията в бика не за да го изтезават, а само за да го поизморят и за да наведе по-ниско глава, когато нападне за последен път.

Робърт не отговори. Каквото и да обясняваше Пабло, на него това му се струваше излишна жестокост. След няколко минути всичко приключи и конете се изнизаха през същата врата, през която бяха влезли.

— Сега започват бандерилерос — прошепна София. — Втората част. Тореадорът сам ще забие бандерилите, защото това е неговата алтернатива.

Ел Севиляно отново беше на арената. Носеше две заострени пръчки. Робърт прецени, че са дълги по около 60 сантиметра. Украсени бяха с ленти и дълги тесни знаменца и докато той разбере какво става, торерото претича край бика и ги заби в двете му плешки. Тълпата отново изрева. Явно мъжът отново отговаряше на изискванията на ценителите. Е, определено беше бърз, дявол да го вземе!

— Шест бандерили — обясни София. — Три чифта. Те също карат бика да наведе главата си, когато напада за последен път. Същевременно го настървяват. Казват, че раните придавали само сила и ярост на един наистина добър бик.

Шестте бандерили бяха забити, преди тя да довърши обяснението.

Глъчката утихна. Атмосферата се промени. Допреди миг викове те „оле“ на тълпата се сблъскваха един в друг като вълни, но сега зрителите се умълчаха. Тромпетите изсвириха няколкото трели на „пасо добле“. На арената се появи още един човек.

— Това е Пепе Талоса — прошепна София. — Много е прочут и е пълноправен матадор. Той ще удостои с титлата Карлос след края на „алтернативата“.

Робърт я погледна. — Кой е Карлос?

— Ел Севиляно. Това е истинското му име.

Изглеждаше смутена. Робърт се запита защо ли. Сетне вниманието му отново бе приковано от драмата на посипания с пясък кръг. Новодошлият тореадор даде един меч и нова пелерина на Ел

Севиляно. Тълпата мълчеше и чакаше, като се разнесе одобрително мърморене само когато младежът поздрави алкалде.

— Той посвещава този бик на кмета — обясни София.

Човекът, когото София бе нарекла Пепе Талоса, излезе от арената. Младежът бе останал сам. Робърт разбираше и без обяснения, че това е последното действие от драмата. Това се четеше по лицата на всички наоколо. Пабло Луис се бе надвесил над парапета, свързан с невидима нишка с младия мъж, сякаш бе едно цяло и с тоreadора, и с оръжието му.

— Buena fortuna — промълви София.

Робърт я чу. С нея ставаше нещо, което не му бе съвсем ясно. Нещо прекалено дълбоко и лично, за да се дължи само на този кръвожаден спорт, или изкуство, или каквото там беше. Но сега не беше моментът да се замисля. Тореадорът бе увил пелерината около меча си и като ги движеше с една ръка, поведе бика в нови фигури от балета на коридата. Опасността, на която се излагаше, бе очевидна дори за невежи като Робърт. И очевидно се справяше добре. Виковете „оле“ ставаха все по-силни и по-чести, а човекът и звярът се въртяха като пъстър детски пумпал на пясъка. Робърт се потопи в атмосферата на мястото, погълнат от жегата, слънчевите лъчи и виртуозното изпълнение и накрая крещеше като всички други.

На София ѝ бе секнал дъхът. Човек не можеше да си представи, че Карлос ще предложи нещо по-добро от това, на което вече бяха станали свидетели. Но не. През последните пет минути, с меч и мулета в ръка, той бе още по-изящен и елегантен, още по-безукорен и смел.

Пропя, един самотен тромпет. Тълпата затаи дъх. Карлос замря. Протегна ръка и се завъртя в кръг, така че всички зрители да видят лицето му. Щеше да убива заради тях, бикът бе техен.

Погледът му се плъзна по трибуните, докато не се спря на лицето на Пабло Луис. Вече се бе насочил към следващата редица, когато се сепна и пак погледна към него. Очите му останаха приковани върху София. Безмълвни думи прелетяха между тях, над окървавения пясък, но като се изключи моментното колебание, по нищо не пролича какво е станало.

Карлос се изправи в цял ръст и втренчи поглед в бика. Звярът също го гледаше. Сетне младежът се хвърли напред. Тялото му се

извиси във въздуха и докато прелиташе край бика, той заби меч в единственото уязвимо място на животното, между двете плешки.

Ел Севиляно беше убил бика в същия невероятен стил, в който бе издържана и цялата му алтернатива. Беше довършил животното с един-единствен удар, нанесен а volarіe, без да се докосва до земята. Грамадното черно тяло потръпна, животното се олюля за секунда, колкото човек да си поеме дъх и сетне рухна. София усети как Пабло Луис трепери от вълнение, сякаш той самият бе нанесъл този безукорен удар, за да приключи една безукорна корида.

За няколко секунди зрителите останаха смълчани, за да попият по-добре чистата поезия на движението, която се бе разгърнала пред тях. Сетне по арената заваляха цветя и последната жена, дошла на коридата, хвърли поне по едно. Аплодисментите разтресоха старите стени на Пласа Майор.

Те щяха да се разнесат надлъж и нашир из Испания. И до последното село или градска махала щеше да стигне вестта за тази алтернатива. Пабло се надвеси над рамото на София и се обърна към Робърт:

— Помни какво видя днес, мой английски братовчеде. Ние разголихме душата си пред теб и ти видя как се ражда една легенда.

София знаеше, че той ще дойде. Изпрати Хуана да си ляга и зачака до откrehнатата врата на малката къща край портата за Толедо. Разпозна звука на стъпките му още преди да го види. Сетне той заобиколи ъгъла, затича се към нея и спря на няколко метра пред вратата.

Карлос се загледа в нея. Беше късно, минаваше полунощ. Луната осветяваше тъмната коса на София и правеше по-дълбоки нейните секващи дъха очи.

— Наистина си ти — прошепна той.

— Аз съм — сърцето ѝ се блъскаше в гърдите. Да го види след всичко това, след всички тези години. Главата ѝ се замайваше от чувствата, които се биеха помежду си. Гняв, изненада, дори ехо от любов. София не можеше да ги различи. Чувстваше всичко наведнъж.

— Днес, на коридата — промълви Карлос. — Сигурен бях, че си ти. Сетне си казах, че трябва да греша. Тази нощ, докато празнувахме в

таверната, попитах Пабло коя бе жената с него...

— И той ти каза името ми?

— Не — той пристъпи по-близо я докосна, сякаш за да се увери, че е истинска. — Не каза почти нищо, а аз не исках да настоявам...

София кимна, за да потвърди това, което той вече се беше досетил, макар може би още да не бе осъзнал напълно.

— Къде е идалгото в момента? И как ме намери?

— Още празнува. Боя се, че е много пиян. Останалите, всички онези хора, които изведнъж излязоха мои големи приятели, също са много пияни. Езиците се развързват повече, отколкото трябва, когато хората си напълнят търбусите с вино. Някой спомена за жената, която живеела край Пуерга дел Толедо и която... — той сам се прекъсна.

София остана загледана в него още няколко секунди, сетне се дръпна от прага.

— Влез. Не можем да говорим на улицата.

— Нищо не се е променило — каза Карлос.

— Нищо не е както преди — настоя София.

— Защото си мислиш, че преди години аз съм те изоставил?

— Ти наистина ме изостави.

— Не. Не можеш ли да разбереш? — Карлос седеше сковано на едно малко канапе, покрито с розова дамаска. През последните години и той бе свикнал с разкоша, свикнал с навиците на богатите гаджовци, но все още не можеше да го свърже със София. Трудно му беше да осъзнае, че те двамата седят в тази хубава къща и тя е домакинята. Гаджовците си я бяха взели обратно. Сякаш бяха отмили годините, прекарани сред циганите.

— Тръгнах, за да намеря пари за откупа. Трябваше да платя на Пако — повтори той за кой ли път. — Не съм те изоставил. Следвах законите на ромите.

— Ти така твърдиш. Но за мен е същото, Карлос. Теб те нямаше, а мен ме омъжиха за един нерез, който накрая уби и детето ми. Как очакваш да се чувствам?

— Разбирам какво изпитваш към Пако. Само че защо обвиняваш и мен? Какво можех да направя, София?

— Можеше да ме вземеш със себе си. Вместо това избяга сам и ме изостави и затова стигнах дотам.

— Мислех си, че имам две години — Карлос безпомощно прокара пръсти през косата си. Тази вечер не я беше сплел на малка плитчица, а просто висеше на опашка. — Докато Хоселито не ми каза, че са те омъжили, дори не ми хрумна, че Зокали ще пренебрегне закона и ще съкрати срока на годежа.

— Зокали бързаше да прибере парите. Всички вие искахте по нещо от мен. Само Фанта се оказа различна — София стана от канапето и започна да кръстосва нервно стаята. — Само Фанта действително се грижеше за мен. Не мога да отида да я видя, защото ще ме пребият с камъни още щом ме зърнат. Таборът вярва, че аз съм убила Сара. Какво ще кажеш по този въпрос, скъпи ми матадоре? Те ме отгледаха, те бяха единственото ми семейство и си мислят, че съм убила дъщеря си.

— Фанта почина — тихо отвърна той.

София замръзна.

— Кога?

— Преди година. От време на време се виждам с Хоселито. Той ми каза.

Тя се отпусна на малкото зелено кресло, тапицирано с щампована коприна и закри очите си с длани.

— Преди години Фанта беше най-близкото нещо до майка, което бих могла да имам. И тя е умряла преди година, а аз не съм разбрала. Ето, такъв е животът ми, Карлос. Откъсната съм от корените си като дърво, носено от поток.

— Не, не си сама — той отиде до нея и пое дланите ѝ в ръце. Те бяха отпуснати и студени като лед. — Ти си моя, София. Вината си била моя. Омъжи се за мен. Аз съм най-добрият матадор в Испания. Ще имаш бижута и най-скъпите дрехи. Ние ще...

Тя надигна глава и се засмя сухо.

— Карлос, не си ли задаваш въпроса как мога да си позволя да живея в подобна къща? Не се ли питаш какво правех на коридата редом до Пабло Луис Мендоса? Той е твоят покровител. Сигурно знаеш, че не е обикновен треньор на тореадори. Той е най-богатият човек в Испания.

— Знам, но... — той се озърна, сякаш виждаше къщата за пръв път, сетне отново я погледна. София носеше бледосиня копринена рокля с черна дантела. Косата ѝ беше сплетена на кок, захванат с верижка от матови перли. Други бисери блещукаха на деколтето.

Той се наведе, хвана я за раменете и я разтърси.

— Тази вечер хората намекваха за разни работи. Не им вярвах. Но не са ме лъгали, нали? Любовник ти е. Побърканият гърбушко те е купил. Заради него си в тази къща.

— Не е точно така, както си мислиш — тя махна ръцете му от раменете си и стана. — Но е почти същото. Как иначе бих могла да оцелея, Карлос? Какво според теб би могла да направи една самотна жена без пари, без семейство и без закрила? Може да стане улична проститутка, или маха, или да си намери някой богат и дискретен покровител. За мой късмет попаднах в третата категория.

— Уличница — изсъска той през зъби. — Можеш да го украсяваш с всякакви хитри гаджовски обяснения, но пак си оставаш уличница.

Ръката на София се стрелна и се стовари върху бузата му. Носеше диамантен пръстен и той прокара кървава резка върху кожата.

— Как смееш! По-тъп си и от бикове, които избиваш. И много по-страхлив! Колкото и бикове да изколиш, ще си останеш Карлос Страхливеца.

Той се надвеси над нея и я накара да се огъне назад, като без никакво усилие удържаше ръцете ѝ.

— Уличница! Евтино курве! Лъжкиня, вещица гаджовска! Защо, за Бога, не те оставих на бандитите! Защо не те оставих на Ел Хамбреро жива да те изяде!

За миг сякаш някаква завеса се скъса и София зърна зад нея такъв ужас, че умът ѝ отказваше да го възприеме. Ахна и спря да се бори.

— О, Божичко... Богородице... Това значи бил Ел Хамбреро през онази нощ в планината... — тялото ѝ се тресеше от ридания. — Спомням си, Всевишни Боже, спомням си. Имаше една жена, той отрязва гърдата ѝ и я изяде. А сетне бебето...

— Недей! Имай страх от Бога, София, не си спомняй.

Той я залюля като дете. Цялото му желание за мъст се бе изпарило, когато кладенецът на спомените ѝ се отвори.

— Не съм имал по-зловеща нощ през живота си. Не исках да ти разказвам за нея. Радвах се, че си забравила. Прости ми, че ти припомних. Прости ми, София. О, Божичко, толкова те обичам. Винаги съм те обичал. Не ме интересува какво си правила. Още си моя. Аз те спасих и ти си моя...

Думите му прииждаха една след друга. Те минаваха покрай нея. Усещаше само силните ръце, които я носеха към сигурно място, както през онази нощ. Сякаш двата мига се бяха слели. Тя се вкопчи в Карлос като в единствения сигурен стълб сред целия невероятен ужас, който бушуваше наоколо. Чуваше писъците, усещаше миризмата на горяща плът и виждаше огромния мъж на бял кон, по чийто брада се стичаха струйки кръв, докато дъвче човешко месо.

— Дръж ме, Карлос — примоли се тя. — Не ме пускай. Не ме давай на него...

— Хайде, хайде. Тук няма лоши хора. Само аз съм тук, ние сме заедно и никой няма да посегне върху теб.

За пръв път я целуна по устата и усети вкуса на устните ѝ. Дори солта от сълзите ѝ му се стори сладка. Карлос усети как тя се топи в прегръдката му, копринената рокля се плъзна надолу и той прокара длан по извивката на бедрата и ханша ѝ.

— Моя си — прошепна отново той. — Моя си.

Двамата се отпуснаха на килима все така прегърнати и той накрая я облада. Взе я по същия начин, по който я бе спасил през онази нощ сред хълмовете край горящото селце Мухергорда — бързо, инстинктивно и без да крои планове за бъдещето.

— Какво друго си сецаш — попита той след известно време, легнал до нея в тъмното, заровил лице в дългата черна коса и вдишвайки дълбоко уханието на лимон, с която тя бе пропита.

— Нищо повече. Винаги съм си мислела, че ако си припомня онази нощ, всичко ще се върне в паметта ми. Коя съм, откъде идвам, кои са родителите ми. Но не мога. Спомням си само за Ел Хамбреро.

Отново се разтрепери и той я успокои с леки целувки и нежно потупване.

— Всичко е наред, любов моя. Сега си на сигурно място.

На София ѝ се щеше да му повярва, но знаеше, че това не е истина.

— Чуй ме, за Пабло...

— Не споменавай това име. Искам да забравя, че изобщо се е раждал. Искам да забравя, че те е докосвал. Ще отидем някъде далеч, София. Той няма да ни намери.

— Не.

— Не разбирам. Какво друго бихме могли да сторим? — той се надигна на лакът и се загледа в лицето ѝ, осветявано от млечната светлина на луната, лееща се през прозореца.

— Прекалено е късно да бягаме, Карлос. Можехме да го направим преди няколко години, но ти не пожела. Не мога да оставя Пабло. Той има нужда от мен.

— Ще го оставиш! Не ти вярвам, не мога да ти повярвам. Нищо ли не разбираш? Ти си моя. По право. Аз те изнесох от онзи ад и ти ми принадлежиш.

— Не, чуй ме и ти поне веднъж — тя също се надигна. Гърдите ѝ бяха великолепни, меки и заоблени, с тъмнорозови връхчета. Не се притесняваше от тях, както всяка нормална циганка. — Казах ти го още щом влезе. Нищо не е както преди. Аз съм такава, каквато ме виждаш, а не онова дете, което си отнесъл. И ти си се променил. Вече не си нечистокръвният страхливец, когото чистите цигани едва търпяха край себе си. Ти си Ел Севиляно и цяла Испания е в краката ти. Дължиш го на Пабло Луис Мендоса. И двамата му дължим всичко. Не искам да го съсипем, нито заедно, нито поотделно.

— Не бих могъл да живея, като знам, че той те докосва тук — той сложи ръка на гърдата ѝ. — Или тук — пръстите му се плъзнаха между нейните крака. — Така ли прави той? Или така?

Той я възбуждаше, разпалваше плътта ѝ с милувки, каквито не бе сънувала дотогава.

— Кара ли те да въздишаш както сега, любов моя? Кара ли те да трепериш така? Да стенеш както сега? Кажи ми!

В отговор тя произнесе само неговото име. Като дълъг стон, който остана да трепти във въздуха, докато и тя не достигна върха. — „Карлос, аххх...”

— Е? — той лежа по гръб на килима. Дишаше тежко като нея и кожата му бе мокра от пот, сякаш я бе следвал по целия път.

— Не мога да оставя Пабло — прошепна тя. — Ти избери за себе си, Карлос. Аз няма, защото не мота.

Той се претърколи и се отпусна върху нея. Това беше неговият отговор.

Вестоносецът прелетя през „Пуерта дел Сол“, приведен над гривата на дорестия жребец. Едната му ръка беше вкопчена в юздата, а другата размахваше камшика. Отпред се издигаше мрачната грамада на „Палацо Реал“, кралския дворец. Той зави, за да заобиколи и сградата, и въпросите на стражата. Улицата вдясно щеше да го изведе по-бързо до целта. Къщите от двете страни почти докосваха ребрата на коня, а чаткащите подкови разплискваха воняща кал по стените и по ботушите на ездача. Той дори не я забеляза.

Нямаше време да минава през конюшната зад самотната къща на Кале дел Кампо. Пристегна в галоп и дръпна юздите пред самата порта. Жребецът се изправи на задните си крака и гневно изцвили. Ездачът беше скочил от седлото, преди предните подкови отново да ударят паважа.

— Съобщение за идалгото — извика той, докато думкаше с юмрук по дебелията тридесет сантиметра дъбова порта. — Спешно!

Облечената в ръкавица ръка блъскаше почти две минути по дървото. Накрая грамадните черни панти изскърцаха.

— Да не си луд — попита, старият иконом. — Кой си ти и защо ни будиш посред нощ?

— Нося вест за идалгото — повтори мъжът. — Трябва веднага да потегли за Кордова. Доня Кармен е тежко болна. Казват, че е на смъртно легло.

В стаята беше задушно. Прозорците бяха плътно затворени срещу вредните изпарения, за които всички знаеха, че носят болести. Леглото, оградено с черни завеси, се издигаше на подиум, който стигаше до стената. Тъмни вълнени килими покриваха мраморния под, а креслата и канапетата, които запълваха почти всеки квадратен сантиметър от стаята, бяха тапицирани в черно. Не защото в къщата от сега се готвеха за траура, доня Кармен бе избрала декора доста преди да се разболе.

Миризмата на кръв, урина и изпражнения проникваше навсякъде.

— Слагаме й пиявици всеки ден от един месец насам — обясни лекарят на Пабло Луис. — А през последните шест дни й даваме каломел като пургатив. Съжалявам, идалго, но почти нищо друго не може да се направи.

Пабло го отпрати с едно махване на ръка и отиде до леглото. Беше отслабнала. Лечението не бе способно да се справи с треската, но бе премахнало подпухналостта, която я измъчваше от години. Наведе се над нея, достатъчно ниско, за да чуе хрипкавото дишане и да усети тежкия й дъх.

— Мамина — промълви той, връщайки се към отдавна забравеното детско обръщение. — Аз съм, дойдох.

Черните очи се отвориха и се спряха върху него. Кармен се опита да вдигне ръка, за да го докосне по бузата, но не успя. Разтвори устни и издаде някакъв звук. Пабло се наведе по-ниско. Тя отвори по-широко уста, насилвайки се да произнесе думите, които не искаха да излязат. Само някакво съскане се надигна от гърлото й. Но трябваше да проговори. Трябваше да му каже, че англичанинът всъщност е юдей, че иска да заграби контрола над търговската къща и че джуджето е негов шпионин. Искане да отнемат, от Пабло законното му наследство.

— Евреин — с усилие изграчи тя.

— Знам, мамина — прошепна Пабло. — Знам. Това няма значение.

Трябваше да му каже какво огромно значение има. Трябваше да го накара да разбере, че тяхното единствено оръжие е инквизицията. Той трябваше да намери плочката, да издаде езичника на инквизицията и тогава никой не би могъл да посегне на наследството му. Тя успя да произнесе първата сричка: „Пло...“ — прошепна тя. Сетне умря.

Свещеникът кръжеше около отворения ковчег, пръскайки го от време на време със светена вода. Капките летяха от китката палмови вейки, захванати със златен пръстен. Скъпоценните камъни по него отразяваха пламъците на десетките свещи, а през златистия прозорец над олтара се разливаше мека светлина. Въпреки това по-голямата част от катедралата на Кордова тънеше в мрак. Върху храма падаха сенките от околните стени. Победоносните християнски крале бяха дарили на църквата сградата на грамадната джамия, построена преди четиристотин години от ислямските халифи. Християнската църква беше издигната сред руините на мюсюлманския храм, но останките от масивната ислямска архитектура бяха надделели над победителите.

Гора от мраморни колони се издигаше във всички посоки докъдето стига погледът. Колоните носеха арки, издялани от разноцветен камък и украсени с толкова сложна резба, че приличаха на усукани нишки. Робърт лесно можеше да си представи босоногите араби да правят ритуалните поклони вътре, облечени в снежнобели роби и препасали ятагани. Белезите на католическия култ му се струаха само временно вмешателство в атмосферата на мястото.

Стоеше зад носилката на доня Кармен редом с Пабло Луис, на мястото, отредено за роднините. Службата продължаваше от часове, но Робърт не можеше да следи латинските песнопения. Хвърли поглед към тялото. Сега почти бе склонен да повярва на слуховите за някогашната и хубост. Смъртта бе премахнала подпухването, обезобразявало я през последното десетилетие. Косата ѝ беше скрита в черна мантия, а тя самата носеше черна копринена рокля. Изглеждаше красива и спокойна, съвсем различна от побърканата жена, която заговорничеше с него в подземията на двореца.

Заупокойната служба приключи и Робърт тръгна редом с Пабло да изпроводи ковчега до последното му убежище. Шествието излезе от мрачната църква, която хората още наричаха *la mesquita*, джамията и

излезе на просторния двор. Следобедното андалуско слънце заслепи Робърт. Затвори очи и отново ги отвори. Мария Ортега стоеше на няколко крачки от него и гледаше ковчега. Видя омразата и тържеството, изписани на лицето ѝ. Тази жена знаеше прекалено много. Беше нещо, което баща му би нарекъл заплетен възел, проблем, който не можеше повече да бъде пренебрегван. Но едно по едно. Първо погребението. Сетне Пабло Луис.

Стъмни се, преди двамата мъже да могат да останат сами в една от многото зали на двореца.

— Предполагам, че трябва да сложим ред в някои дела — каза Пабло.

— Не бих ви ангажирал с това тази вечер — отвърна Робърт. — Трябва да обсъдим много важни проблеми, но и утре е ден.

— Утре няма да съм тук: В неделя Карлос ще излезе на арената във Валенсия. Доня София вече ме чака там. Ще тръгна на изгрев-слънце.

— Доня София ще прояви разбиране. Що се отнася до тореадора, сигурно ще се справи с една корида и без вас.

Пабло отпи глътка вино.

— Не се съмнявам, че ще се справи и без мен. Аз, съм този, който държи на отиването във Валенсия — спокойно обясни той. — Не Карлос.

— Разбирам.

— Наистина ли?

— Така ми се струва. Но какво смятате да правите с всичко това? — Робърт махна с ръка, обхващайки всички видими и невидими части от имението. — Някой трябва да наглежда двореца и делата на Мендоса, Пабло.

По-възрастният мъж поклати глава.

— Нито се интересувам, нито имам дарба за търговия. Вие знаете това. Нали затова сте тук?

— Не съм сигурен, че правилно разбирам...

— Да, Робърт. Правилно разбирате. Странно нещо е човек да има гърбица и саката ръка. Хората си мислят, че нещо не е наред и с ума му. Но с ума ми всичко е наред, братовчеде. Не ме подценявайте.

— Мислите ли, че го правя?

— Не съм сигурен, но ако си представяте, че не знам как се стремите да овладеете дома Мендоса, тогава да. Подценявате ме.

Робърт изчака няколко секунди, преди да отговори.

— Някой трябва да го контролира — каза той накрая. — Сам не може да се управлява. Трябва да го разберете.

Пабло стана.

— Правете каквото искате, аз ще си лягам. А, Робърт, един последен детайл. Онова джудже, Хоукинс. Нали знаете, че ви е наполовина брат?

Смайването на Робърт беше изписано на лицето му.

— Виждам, че не сте знаели — захили се Пабло. — Баща ми каза преди години. Защо иначе Бенджамин би се загрижил за съдбата на горкото създание? Лека нощ, Робърт. И сбогом, предполагам. Няма да се видим на сутринта. Наредил съм да приготвят каретата за тръгване на изгрев-слънце, както ви казах. Един Бог знае кога пак ще намина към Кордова. Мразя този проклет дворец. Останете колкото си искате. Наглеждайте нещата. На вас ви е приятно, а за мен е все едно.

Робърт вдигна поглед от счетоводната книга, която преглеждаше и се обърна към джуджето, седнало на висок стол от другата страна на масата.

— Хоукинс, искам да ви питам нещо. Кой беше баща ви?

— Не знам, сър. Никога не съм го виждал, а майка ми никога не говореше за това. Взел съм нейното име, Хоукинс. Тя беше Сали Хоукинс.

— О, разбирам — нищо не разбираше. Откакто Пабло Луис потегли за Валенсия преди две седмици, използваше всяка възможност, за да огледа внимателно джуджето. Все още не можеше да различи никоя черта на Бенджамин по лицето или обезобразеното тяло на малкия човек.

Мисълта, че в жилите на горкото същество може да тече същата кръв като в неговите, не притесняваше Робърт. Хари Хоукинс не беше виновен, че изглежда така. Но като бучка от горчино съмнение му пресядаше мисълта, че баща му е имал любовница от прислужниците.

И в собствената му къща. Спомняше си как Бенджамин се бе надигнал от възмущение, когато му разказа за дон Доминго и Мария Ортега.

— Съпругата си е съпруга — беше отсякъл тогава главата на семейството. — Любовницата е нещо друго. Човек не трябва да ги държи под един покрив.

Бог му беше свидетел, Робърт признаваше, че понякога на един мъж му се налага да кривне от правия път. Той самият имаше доста проблеми напоследък. Периодичните му набези към публичните домове в Кордова нито го задоволяваха, нито пък бяха безопасни. Не вярваше на тези копринени чаршафи. Беше видял какви болести може да пипне човек на тях. Рискът беше прекалено голям. Трябваше да си намери жена. Край на проститутките.

Въздъхна. Беше се заричал така поне шест пъти, откакто пристигна преди четиринадесет месеца. И това решение сигурно щеше да изтрае колкото предишните. Слабините му щяха да започнат да пламтят, и нищо нямаше да може да ги угаси, докато...

Някой почука на вратата.

— Да видя ли кой е, сър?

— Да, Хоукинс. И ако не е спешно, го остави на половин заплата за три месеца. Прислугата знае, че не бива да ме безпокои тук.

Това правило беше въведено от дон Доминго. Той го намери за добро и го възприе.

Джуджето отвори вратата, излезе в тунела между стаята със счетоводните книги и двореца и я затвори зад гърба си. След секунда се върна.

— Наистина е спешно, сър. Вестоносец от Кадис. Донесъл е писмо от Лондон.

Робърт го взе и хвърли един поглед на червения печат.

— От баща ми е, Хоукинс. Първото от половин година насам. Вече се чудех дали не ме е забравил.

Нетърпеливо отвори писмото и веднага позна елегантния почерк на Бенджамин. Прехвърли го набързо и когато вдигна глава, се усмихваше.

— Нищо чудно, че му е отнело толкова време. Сигурно не е било лесно да се уреди. Нареди да приготвят карета, Хоукинс. И въоръжена охрана В Кадис ни чака важна пратка.

— Златни слитъци ли, сър? — тихо попита джуджето.

— Златни слитъци, Хоукинс. Достатъчно кюлчета, за да изпълним обещанието към краля и да ни остане. Най-сетне малко злато, за да започнем да си застиламе пътя из това бласто.

Елегантният тримачтов търговски кораб беше закотвен почти на миля от брега. Шестимата мъже гребяха юнашки в наетата лодка, но им трябваше почти час, за да стигнат до него. Робърт седеше на кърмата, заслушан в плясъка на греблата. Наближиха кораба и той се загледа в изящната извивка на „Кралица Джудит“. Подобно на неговия близък, „Кралица Естер“, корабът имаше шестнадесет оръдия, по осем от всяка страна. Той преброи пет черни гърла, насочени към лодката. „Кралица Джудит“ беше тежковъоръжена и определено имаше доста по-многоброен екипаж, отколкото е обичайно за търговски кораб.

Корпусът беше дълбоко потопен, а квадратните платна — свити. Вече се бяха приближили достатъчно, за да се различи червеният флаг на британския търговски флот, който се развяваше на задната мачта. Под него беше златистокафявото знаме на Мендоса. Лодката се долепи до борда. Робърт стана.

— Ей, „Кралица Джудит“! Може ли да се кача на борда?

Един моряк се надвеси над борда с фенер в ръка, така че да освети лодката. Явно за да се увери още веднъж в това, което вече бе видял с далекогледа.

— Кой пита?

— Робърт Мендоса. Къде е капитанът ви?

— Тук, мистър Робърт — Руди Грауман пристъпи към борда. — Можете да се качите. Боцман, пуснете въжана стълба за госта.

Грубата конопена стълба се разви надолу и Робърт бързо се изкатери на палубата.

— Баща ми писа, че вие ще поемете кораба, капитан Грауман. Да не би отново да работите за дома Мендоса? Какво стана с китобойния кораб?

— Нищо му няма. Или поне се надявам да е така. Мистър Бенджамин ме помоли да поема този транспорт, защото ви познавам лично, мистър Робърт. Май смята стоката за ценна.

По усмивката на холандеца Робърт разбра, че знае за товара.

— Така ли — засмя се Робърт. — Е, баща ми винаги е бил предпазлив човек.

— Елате долу, сър. Там ще говорим по-спокойно.

Робърт кимна, но се обърна към лодката, преди да последва Грауман.

— Връщайте се на брега. Ще ви платят още щом пристигнете в залива.

— Кой, изродът ли, сеньор? — изскимтя първият гребец. — От неговите ръце ще трябва да си вземем парите?

— Ако искате да получите някакви пари, ще трябва да ги вземете от сеньор Хоукинс. И се дръжте учтиво с него. Няма да ви зарази, суеверни глупаци такива — Робърт се извърна към Руда Грауман: — Секретарят ми е джудже. Бог да му е на помощ. Самата вярност и почтеност е, но тези испански идиоти мислят, че е белязан от дявола или някаква подобна глупост.

— Сигурно това причинява повече затруднения на него, отколкото на вас, сър.

— Да, капитане, прав сте. А сега да слезем долу. С удоволствие ще опитам от онзи прекрасен ром, с който винаги се запасявате.

Седнаха в каютата на собственика. Тя чакаше Робърт, откакто „Кралинд Джудит“ беше отплавала от пристанище Блекуел на Темза.

— Пътуването беше леко, сър. Екипажът ни е от тридесет души, просто за всеки случай. Всеки човек е подбран много внимателно. Първо баща ви проверяваше дали може да им се има доверие, сетне аз гледах дали си разбират от занаята.

— Тридесет ли? Това обяснява оръдията. Но са прекалено чисти, за да са влизали в употреба. Имахте ли някакви проблеми?

— Не, слава Богу. Натоварихме през нощта и потегляме призори. Постарахме се никой пират или корсар да не научи какво носим и явно сме успели.

— Добре. И френският флот вече не кръстосва наоколо, за да ни притеснява. Ще оскърбя ли холандската ви гордост ако отбележа, че Великобритания отново владее моретата?

— Не гордостта ми, мистър Робърт. Може би здравия ми разум.

— О, и защо?

— Не знам как вие гледате на нещата, но поне що се отнася до мен, не вярвам мирът между Наполеон и Англия да трае дълго.

Робърт бавно отпи от чашата с капитанския ром и взе парче от баницата с месо, която беше донесъл корабният готвач.

— Случайно да се сте дочул нещо по-конкретно, капитане, или това беше просто догадка?

— Догадка. Предполагам, че вие ще го наречете така, сър. Но се основава на нещата, които хората разправят из Лондон и Ротердам.

Баницата беше прекрасна. Не беше осъзнал досега колко му липсва добрата английска храна.

— Често казано, нямам определено мнение. В много отношения Кордова е на края на света. Няма ги пресните вести и слухове, които гъмжат в Лондон.

— Винаги са ми казвали, че в Испания е по-различно. Откъсната, някак сама за себе си.

— Да, или поне хората са такива. Всичко е свързано с религиозния им фанатизъм. Но иначе е красива страна, прекрасна — Робърт преглътна последната хапка и отръска трохите от ризата си. — Е, готов ли сте да докарате кораба си в пристанището, капитане?

— Когато кажете, сър. И ще ви призная, че нямам нищо против да се отърва от товара. Или поне от стоте сандъка с надпис „Асам“.

Робърт се усмихна.

— Значи това ще отнесем обратно в Кордова. Чай от Асам. Няма много печалба от него. Испанците си падат повече по кафето. Но няма значение, капитане. Някои пратки крият и приятни изненади. Ще се върнете с товар вино. Петстотин бъчонки с вино от Херес. И едно специално буренце за личните нужди на баща ми. Двадесет годишно амонтилядо. Доста приятно. Ще се погрижите да стигне до него, нали?

— Ще направя необходимото, сър. Кога ще вдигнем котва?

Робърт надникна през илюминатора, сетне хвърли поглед към джобния си часовник.

— Щом приливът го позволи. Всеки момент, ако не се лъжа.

Холандецът кимна.

— Приливът тъкмо тръгна, мистър Робърт, а и вятърът се надигна. Пресметнали сте го безпогрешно. Ще стане от вас моряк.

— Съмнявам се — усещаше как стомахът му се бунтува. Клатушкането на кораба бе омесило баницата и рома в лепкава топка, която се надигаше в корема му. — Хората ми чакат в Кадис. Колкото

по-бързо този специален чай бъде разтоварен и потегли за Кордова, толкова по-скоро ще си отдъхна.

— Мистър Робърт, мога ли да ви питам нещо?

— Каквото пожелаете, Хоукинс. Чудех се кога ли ще се решите да ми кажете за какво сте се замислили. Някак усещам, че не е за това — Робърт кимна към стоте сандъка с чай, трополящи в каретата зад тях. Всяко дървено сандъче беше пълно със златни слитъци от по сто и шестдесет унции. Всяко сандъче струваше приблизително шест хиляди фунта стерлинги или петстотин хиляди реала. Заедно правеха петдесет милиона реала. Щяха да стигнат за крал Карлос, проклета да е алчната му душица, и щяха да останат. Колкото и скъпоценен да беше товарът, Робърт не се притесняваше сериозно дали ще успеят да го докарат до Кордова.

И в Испания, както навсякъде другаде, имаше разбойници, но от двете страни на каретата яздеха по дванадесет тежковъоръжени конници. Всеки носеше златистокафявата ливрея на Мендоса, всеки беше снабден с мускет и сабя. Самият Робърт беше затъкнал чифт пистолети в пояса си. Когато се бе наложило да избира дали да пътува открито със силен отряд, или да прибегне до хитрост и маскировка, Робърт предпочете първия вариант. До момента се бе оказал прав и никой разбойник не посмя да рискува. Убеден беше, че ще е така и през останалата част от пътя.

— Ако не бяха златните слитъци — каза Хоукинс — щях да ви помоля да се отклоните от пътя си, сър.

— Да се отклоня къде? И защо? — той се загледа в джуджето. Питаше се дали не е сгрешил в преценката си! Може би потокът от клетви във вярност бе само стръв и той бе захапал кукичката. Но не вярваше. Инстинктът му подсказваше, че Хари Хоукинс е искрен, когато го уверяваше във верността си. — Причината трябва наистина да е много сериозна, за да не продължим право към Кордова.

— Искам да се срещнете с един човек — джуджето го гледаше настойчиво, влагайки цялата си душа в молбата. — Жизненоважно е, сър. И минаваме покрай него. Надали ще има по-добра възможност.

— Възможност за какво?

— За да обърнете потока, отприщан от дон Доминго — отвърна Хоукинс. — За да могат Мендоса да се наредят сред силите на доброто, сред ангелите и да спечелят Божията благословия.

— Да се наредят сред ангелите — тихо повтори Робърт. — Това ще е нещо ново за Мендоса. Хоукинс не видя нищо смешно в отговора.

— Знам. Затова е и толкова важно. Само един час, сър. Няма да отнеме повече. И ще бъдем в безопасност. Кълна се.

Успя да го убеди. Любопитството на Робърт беше събудено, думите на Грауман го бяха смутили, пък и се чувстваше откъснат от големите новини. Освен това охраната си оставаше еднакво ефикасна и на път, и когато охраняваше една спряла карета.

— Добре, значи един час. Само толкова. И при условие, че не трябва да се отбиваме от пътя.

Лицето на Хоукинс беше самият портрет на радостта. Телцето му трепереше от щастие.

— Знаех си, че времето е узряло. Молах се на Девата да ми посочи най-подходящия момент и тя го направи. Почти няма да се отклоняваме, мистър Робърт. Вижте там вляво.

— Имате предвид онази яка крепост на хълма ли? В каква лъвска бърлога ми предлагаш да се напъхам, Хоукинс?

— Не е бърлога, сър. Това е свято място, манастирът „Светата Кръв Христова“. Ще ни посрещат добре и никой няма да ни стори зло, обещавам ви.

Робърт вървеше бавно по алеята редом с монаха, който му се беше представил като брат Елиха. Стояха в най-далечния край на манастирския двор, сред отрупани с плод дръвчета. До тях имаше няколко праскови и кайсии, а малко по-встрани бяха ябълките, крушите и наровете. Изчакваше събеседникът му да започне пръв и междувременно го изучаваше. Монахът беше висок колкото Робърт и също толкова слаб, но в очите му гореше светият пламък на фанатизма. Робърт бе заинтригуван. Хоукинс определено смяташе, че двамата трябва да си кажат нещо важно, но какво общо би могъл да има той с този облечен в кафяво расо монах?

— Вие не сте католик, нали сеньор? — попита монахът.

— Не, не съм. Може би Хоукинс ви е предложил да ме обърнете в правата вяра?

— Не точно в светата вяра, макар че ще се моля за вас, дон Робърт. Може би в своята милост. Той ще ви отвори очите за грешки те на протестантизма.

Брат Елиха изчака няколко секунди. Робърт усещаше, че монахът се надява той да отрече, че е протестант. Е, можеше да си чака колкото иска. Робърт нямаше намерение да предаде на инквизиторите още един еврейин, готов за кладата. Плочката с юдейски писмена още висеше на врага му, скрита под ризата. Впрочем, нямаше да им трябва дори това доказателство. Стигаше им да му свалят гащите и щяха да разберат всичко. Все пак си беше глупост да носи плочката. Трябва да я скрие на сигурно място още щом се върне в Кордова.

Мълчанието започна да тегне. Накрая монахът се реши.

— Ще ви се доверя. Заради гаранцията на Хари. Да поседнем, дон Робърт. Тук никой няма да ни чуе, обещавам ви.

— Не ме притеснява дали някой ще ме чуе — побърза да каже Робърт. — Нямам тайни за криене, брат Елиха.

— Знам. Но аз искам да ви кажа неща, които бих предпочел да останат между нас. Не точно тайни. Истини. Каквито никой в Испания не може да си позволи да изрече на висок глас. Хари казва, че в жилите ви тече и испанска кръв, макар да сте англичанин.

— Така е.

— Разбира се, че е така, щом сте Мендоса. Потомък на могъщия род, който често насочваше историята ни и причини толкова злини... Знаете ли, напоследък често си мисля за дома Мендоса. В крайна сметка вие сте се оказали по-малко вредни за Испания и Андалусия, отколкото по-блестящите аристократични родове. И сте доста по-богати от тях.

Робърт си помисли за златните слитъци, охранявани от стражата в предния двор на манастира.

— Честно казано, да, по-богати сме. Дали не искате известна помощ за вашата благотворителна дейност, отче? Това ли имате пред вид?

— Не съвсем — монахът сне кафявата си качулка и се обърна с лице към госта. Робърт забеляза, че събеседникът му е по-млад, отколкото изглеждаше на пръв поглед. Синкава рязка се простираше от

дясното му ухо до ъгъла на тънките устни. Къде ли би могъл един Божи служител да получи такъв белег?

— Ще започна с едно признание. Аз не съм това, което расото позволява да се предположи.

— Не сте. Тъкмо си мислех същото — Робърт постави ръка на пистолета, запасан на пояса му. Не го бяха обискирали за оръжие, нито го помолиха да си остави пистолетите, а и той самият не беше предложил. — Какъв сте тогава?

— Човек, от когото не бива да се боите — спокойно отвърна монахът, проследявайки с поглед жеста на Робърт. — Имах предвид, че не съм човек с чиста душа, намерил мир и покой в Бога. Предполага се, че всички тук сме такива, но аз не съм.

— Човек трудно намира покой, или поне такъв покой, за какъвто вие споменахте.

— Прав сте, но аз дойдох тук, за да търся именно това. Мир, покой и време да се моля. Не успях да ги намеря.

— Мога ли да попитам защо?

Ръцете на монаха, отпуснати в скута му, се свиха в юмруци.

— Защото страданията на моите сънародници не ми дават мира. Познавате ли ни наистина, дон Робърт? Съзнавате ли, че целият ни народ още живее в Средновековието? Че благородниците презират кралете бурбони, че политиката ни е прогнила отвътре, че ни раздират страхове и вражди, че висшите класи нямат и капчица патриотизъм и единствените им мотиви са алчност и омраза? Че презрението им към нисшите съсловия ни превърнаха в страна, където няколко рода са богати, а всички останали бедни и не могат да се надяват на нищо по-добро?

— Чувал съм всичко тези обвинения — каза Робърт. — Не знам дали са напълно основателни.

— От началото до края — брат Елиха махна към градината наоколо. — Вижте това тук. Същински рай, нали? Но знаете ли защо в Андалусия има плодородна земя? Ще ви обясня. Защото маврите са изкопали канали и са направили напоителна система. Никой християнски владетел преди или след тях не си е дал труда да направи нещо подобно. В най-северните провинции има достатъчно естествени водоизточници. Тук имаме арабските канали. В останалите части от страната има само сухи и безплодни плата.

Монахът стана и нервно започна да кръстосва полянката пред Робърт. Дланите му бяха скрити в ръкавите на расото, а възелът на монашеския му въжен колан подскачаше в такт с крачките.

— Испания преживява, като внася злато и сребро от колониите. Вие, сър, живеете, като давате назаем пари, които почти винаги трябва да бъдат върнати с лихвата след пристигането на поредния кораб от Америка или Тихия океан. Докога според вас тези далечни земи ще позволяват да бъдат ограбвани в полза на така наречената страна майка? Видяхме народите в Северна Америка и Франция да се надигат. Скоро същото ще стане и в Испанска Америка.

Робърт се облегна на стола си, опитвайки се да прецени човека, който изнасяше тази тъй пламенна реч. Както сам беше признал, в случая външността лъжеше.

— Да кажем, че съм съгласен с вашето твърдение, брат Елиха. Само за да можем да продължим разговора. В такъв случай какъв изход бихте предложили вие?

— Наполеон.

Робърт се сепна.

— Това е силно лекарство. Може да убие болния.

— Болният, както сам казахте, е Испания. Тя вече е на смъртно легло. Франция се намираше в същото положение преди революцията. Затова се стигна до там.

— И доведе до царството на гилотината — напомни му Робърт.

— Да. Именно това имам предвид. Наполеон е далеч за предпочитане пред една гражданска война. Той сложи край на зверствата във Франция.

— Може би. Но както сам изтъкнахте, аз не съм испанец. Не искам да се месея в политиката.

Монахът отново седна и се надвеси над събеседника си. Говореше бързо и уверено. Личеше си, че дълго е обмислял всяко изречение.

— Вие сте Мендоса. И ми казаха, че в момента реално вие контролирате испанския клон на дома. Подобна сила не може да остане неутрална. Трябва да сте с нас или срещу нас, дон Робърт. Няма друг изход.

— С кого или срещу кого? — спокойно попита Робърт.

Събеседникът му също седна, отново поставил под контрол страстта си.

— Малка група, стремяща се да донесе свобода и справедливост на тази страна.

— Вашата църква досега не е полагала особени усилия в тази посока.

— Не църквата, а продажните хора, които понякога се прикриват зад името ѝ. Но този път няма да ѝ попречат тя да се нареди сред силите на доброто, сред ангелите.

Хоукинс беше използвал същите думи. Мендоса могат да се наредят сред силите на доброто, сред ангелите, беше казал той. Може би. Но каквото и решение да вземеше в бъдеще, Робърт предпочиташе първо да научи нещо по-конкретно за плановете на въпросните ангели.

— Не мога да се ангажирам — бавно продума той. — Но ще изслушам какво имате да ми казвате. И няма да хвърля дома Мендоса в открита битка срещу вас, без да ви предупредя предварително.

— Бихте ли се заклели в това, дон Робърт?

— Давам ви думата си, брат Елиха. Думата на Мендоса. Това значи горе-долу същото.

— Да, вярвам, че е така — монахът бръкна в един отвор на кафявото си расо и измъкна късче хартия. — Ето, тази личност би могла да ви разкаже по-подробно за всичко.

Робърт взе листчето, без да го поглежда.

— Само един въпрос. Какво е мястото на Хари Хоукинс в цялата тази история?

— По дух Хари е с нас — отвърна монахът. — Макар да не може да ни помогне с много, горкото създание. Но се моли за нас. Той е светец, нали знаете.

Робърт не погледна листчето, което му беше дал монахът, преди да поемат отново пътя към Кордова. Когато прочете написаното там име, очите му се разшириха от изненада. Прочете го отново и се обърна към Хари Хоукинс.

— Вие още сте англичанин, нали Хари?

— Зависи какво имате предвид, сър.

— Каквото казвам. Син на английската земя, предан поданик на негово величество Джордж Трета, крал на Великобритания.

— Не съвсем, сър.

Робърт вдигна ръце към небето.

— Какво? Предателство, така ли!

— Не ми се подигравайте, мистър Робърт. Наистина, роден съм в Англия и кръвта ми е английска. Но вече ви разправих, че съм тук от двадесет и седем години, колкото е целият ви живот. Говоря тукашния език, следвам тукашните обичаи, ям тукашната храна. Също както испанците. А Испания, слава на Бога, е католическа страна.

— Значи сърцето ти е тук — меко каза Робърт. — Да, мога да го разбера. Но какво знаеш за онова ято революционери, с които си се свързал?

— Не съм се свързал с никакви революционери, сър — възрази джуджето. — Просто вярвам в справедливостта, дон Робърт. Моят изповедник ме запозна с брат Елиха. Той реши, че бих могъл да му помогна заради службата си в дома Мендоса — той поклати огромната си глава. — Но до днес с нищо не можах да му бъда полезен. Вие дойдохте в отговор на моите молитви, мистър Робърт. Затова и можах да ви доведа в манастира.

Робърт не отговори. Монахът твърдеше, че джуджето е светец. Може и да е истина. В момента бе по-важно да разбере какво знае Хоукинс за тази тайна организация и нейните цели. И най-важното, кому беше по-предан Хари Хоукинс, на дома Мендоса или на брат Елиха?

Робърт дръпна юздите на коня и го накара да премине в тръс. Умишлено изчакваше, за да принуди и другия конник да извърви част от пътя към него. Подножията на планините северно от Кордова бяха пусти и каменисти, способни да изхранят само няколко кози. Това място беше наречено „ранчо“, но той не видя никакъв добитък, нито пък коне, освен двата, които приближаваха в тръс.

— Добър ден, дон Робърт — каза Мария Ортега.

Той се забави с отговора. Огледа я внимателно. Изглеждаше много добре. Яздеше с лекота, черните ѝ ботуши блестяха под дългата черна пола и стегнатия черен жакет — болеро. Шапката ѝ също беше

черна. Тъмният фон бе озаряван единствено от жаравата на червената коса и от китката невени, затъкната над ухото под широката периферия на шапката.

— Благодаря, че дойдохте да ме видите, доня Мария.

— Брат Елиха ме предупреди, че скоро ще се обадите. Затова не се изненадах, когато ви видях да пристигате.

— А, да, монахът революционер — спокойно отбеляза Робърт. — Склонен съм да мисля, че той е обяснението за вашия... да го наречем „съюз“ с дон Доминго.

— Да, станах любовница на Доминго заради нашата кауза — откровено отвърна тя. — С мен няма защо да си подбирате думите, дон Робърт.

— И какво щеше да спечели вашата кауза от това? Все още не разбирам напълно.

— Не можем да победим без дома Мендоса. Без него нямаме никакъв шанс в Андалусия, а може би и в цяла Испания. Нямахше почти никаква вероятност Доминго да ни подкрепи съзнателно. Той не бе способен да крои мащабни планове. Налагаше се да прибегнем до други методи.

— Те няма да свършат работа при мен, сеньорита.

— Знам. Затова благодаря на Бога, че брат Елиха ви е убедил.

— Обещах само да ви изслушам и сетне отново да поговорим. Не съм поемал никакъв друг ангажимент — поклати глава Робърт.

— Това е началото.

— Ако искате да продължа по този път, ще трябва да ми кажете и кой друг е замесен.

Някакъв заек претича през храстите и конят на Мария се стресна. Тя придърпа юздите и го овладя без усилие, сетне отново го подкара успоредно с Робърт.

— Не мога да направя това. Пък и не познавам повечето от нашите съмишленици. Това е най-сигурната предпазна мярка. Инквизицията още прибъгва до изтезания, а никой не може да каже за себе си дали при едно сериозно изпитание от него ще излезе приличен мъченик.

— Освен може би Хари Хоукинс. Според брат Елиха той бил светец.

— Може и наистина да е — съгласи се тя. — Заради кръста, който трябва да носи. Но той не знае никакви компрометиращи факти за когото и да било. Включително и за мен, между другото.

— А какви бяха истинските цели на Хавиер, алкалде на Мадрид?

По погледа ѝ пролича, че е уцелил. Това бе догадка, изстрел наслуки, но попадна в целта.

— Хавиер е напълно предан нашата кауза — призна тя.

— Затова вие уредихте той да даде назаем на Доминго десет хиляди реала и да вземе кортихо като гаранция. Дадохте му ключ за крепостта, помогнахте му да овладее част от дома Мендоса? Нали така стана?

— Или поне се опитах да го направя. Нужно ни е влиянието на Мендоса. Вече го признах.

— Ако желаете да ви помогна, ще се наложи да ме убедите, че го заслужавате. И че интересите на дома Мендоса го изискват. Иначе ще бъда ваш враг и няма да загубя. Не си правете илюзии по този въпрос, доня Мария.

— Не, не се притеснявайте, няма — тя насочи коня си в посоката, откъдето беше дошла. — Трябва да тръгвам.

— Ще разговаряме ли отново?

— Когато пожелаете. Довиждане, дон Робърт.

— Hasta otego. До скоро, доня Мария.

Тя понечи да смушка коня, но сетне дръпна юздите и отново се приближи до Робърт.

— Един последен въпрос, с ваше позволение. — Той кимна. — Какво направихте с перлите ми?

— Продадох ги. Благодарение на вас имаме извести затруднения с парите в брой. В момента те са разрешени.

— Разбирам. Радвам се, че сте се справили с проблемите си, дон Робърт, но жалко за перлите. Рядко се среща наниз с такава чистота. Имах известна слабост към тях.

Робърт видя отново доня Мария чак през октомври. Този път отиде до къщата. Тя почти по нищо не се различаваше от проста селска колиба — едноетажна кирпичена постройка, сгушена в подножието на планината. През нощта ставаше студено. В огнището

пращяха борови цепеници и стопляха, дебелите бели стени и червените плочки по пода.

— Сама ли живеете тук? — попита Робърт.

— Само с трима прислужници. Един приятел бе така добър да ме подслони тук, когато вие ме изхвърлихте.

— Не се надявайте да ви се извиня. Заслужавахте си го.

Мария се надвеси над огъня и го разбърка с ръжена, вдигайки рояк от благоуханни искри.

— Може би. Поне от вашата гледна точка.

— От всяка гледна точка. Вие манипулирахте Доминго и посрамахте жена му.

— Заради каузата — отвърна тя. — Вече ви го обясних.

— И пак заради каузата убихте братовчед ми.

Тя вдигна изумените си изумрудени очи към него.

— Да го убия! Не! Кой ви каза такова нещо? Доминго почина от сърдечен удар.

— Така разправят. Разправят също, че през последните месеци сте му давали нещо, за да полудее. Вероятно това го е довършило.

Тя поклати глава. Тази вечер цветята в косата ѝ бяха бели и хвърляха бледи сенки по бузите.

— Давах му опиум, за да притъпя болката. Той живееше в непрестанни мъки. Давах му опиум в продължение на години. Вероятно това удължи живота му.

— Разбирам — без да чака покана, Робърт си наля малко бренди от гарафата на масата. Тя повдигна едната си извита вежда, но предпочете да премълчи. — Предполагам, че опиумът също така е притъпил бдителността на Доминго — продължи той. — Пречупил е волята му и го е направил по-лесна плячка. Сигурно не е било особен проблем да получите подписа му под разни документи, когато е бил упоен.

— Да — призна тя. — Но поне в началото намеренията ми бяха добри.

— Мисля, че имаше някаква стара пословица по този въпрос, сеньорита. Споменаваше се нещо за пътя към ада.

Тя стана и се облегна на кахлените плочки до камината.

— Можете да ме наричате сеньора. Някога бях омъжена. Кажете ми, юдеите вярват ли в ада?

— Не съм дошъл да си говорим по богословски проблеми.

— Нито пък аз. Какво решихте?

— Нищо. Все още не сте ми разяснили плановете си.

— Просто ще изчакаме удобния момент, за да се отървем от този некадърен крал и ще поканим Наполеон да ни помогне, ако е възможно.

— Тогава Испания ще се превърне в част от Франция.

— Не — настоя тя. — Никога. Наполеон е прекалено умен, за да си въобрази, че испанците ще се откажат от независимостта си. Ще станем съюзник на Франция. И по неин пример ще променим законите си. Всички ще бъдат равни пред тях. Ще гласуваме Конституция. Инквизицията ще бъде забранена. Простите хора ще заживеят по-добре.

— А на прасетата ще поникнат криле — меко довърши Робърт. — Доня Мария, вие повтаряте либералните глупости, които се разправят по всички столици. Реалността рядко отговаря на очакванията на идеалистите.

— Този път ще бъде различно. Сам ще се убедите. Особено ако ни помогнете и хвърлите богатството и влиянието на дома Мендоса на наша страна в битката.

Тя говореше пламенно и убедено. Бузите ѝ пламтяха от възмущение. Устните ѝ се навлажниха и останаха полуотворени. Под зелената кадифена рокля гърдите се надигаха бурно при всяка нова фраза.

— Вие сте забележителна жена — каза Робърт. — Мога само да се възхищавам на вашата всеотдайност и преданост към идеалите, каквото и да смятам за шансовете да ги осъществя.

Мария го огледа внимателно.

— Аз съм свободна жена — отвърна тя накрая. — Каквото и да си мисли обществото за моето поведение. Правя каквото поискам, вземам каквото поискам, като мъж.

— И искате Испания да се промени, както и самата вие да вземете участие в тази промяна.

— Нямах предвид това.

— Тогава какво?

— Искам вас. Не ме гледайте така. Нямам предвид завинаги. Само за днес. Смятате ли, че един мъж би могъл да ме пожелае,

Робърт?

— Определено. Но обикновено аз си избирам жените, а не те мен.

— Тогава не осъзнавате какво губите. Покорността няма нищо общо със страстта, англичанино. Имате още много да учите — докато говореше, тя развързваше връзките на корсажа си и го разтвори. Гърдите ѝ се измъкнаха на свобода. Бяха точно толкова разкошни, колкото обещаваха! — Ела — каза тя и той нямаше сила да устои.

Мария се извиваше в ръцете му като опитна любовница, каквато всъщност си беше. И имаше пълно право — нищо в досегашния му опит не можеше да се сравни с невъздържаната страст и откритото ѝ желание. Тя изискваше да ѝ достави удоволствие и му показваше как да го направи. Той скоро откри, че да доставяш удоволствие е далеч по-възбуждащо, отколкото просто да задоволяваш нуждите си с някоя покорно отпусната уличница. Когато силните ѝ бедра се обвиха около кръста му и тя започна да се извива под него обезумяла от възбуда, той се заизкачва по една спирала от наслада и нейната настойчивост го разпалваше и тласкаше все по-нагоре.

— Още — шепнеше тя. — Още. Почакай малко, още малко. Още. — И накрая — Хайде, сега, сега искам всичко.

Той достигна върха и се завъртя във вихъра там горе.

Облече се и се приготви да тръгва чак призори.

— Още не съм обещал нищо — напомни той.

Тя лежеше гола на канапето до тлеещата жарава, отпусната, задоволена, със свободно пусната червена коса и порозовяла от насладата кожа.

— Знам. Не съм се надявала да те спечеля за нашата кауза в леглото. Направих го за себе си, не за Испания.

— И заради мен, може би.

— Надявам се да е така.

— Така е — кимна той.

— Значи ще се върнеш при мен, нали?

— Бих искал — призна той.

— Тогава не се притеснявай. Винаги ще се радвам да те видя. Каквото и да бъде решението ти по другите въпроси.

Той кимна и тръгна да излиза, но се спря на прага.

— Щях да забравя. Донесох ти нещо.

Даде ѝ малък пакет. Тя го отвори и разцъфна в усмивка.

— Моите перли.

— Трябваше ми известно време, докато ги открия. Иначе щях да ги донеса и по-рано.

— Радвам се, че ми ги даваш днес. Благодаря ти, Робърт.

Тя ги сложи на шията си и огърлицата се уви, сияеща и прелъстителна, около голите ѝ гърди.

Зората бе сивкаво петно в един мокър и черен свят. Колелата на колоната карети разбиваха гъстата жълта кал, която полепваше на парцали по спиците, пръскаше по ребрата на конете и бавно се стичаше надолу като тебеширени петна. Севиля едва се мержелееше в далечината, скрита под струите дъжд — размит мираж, крайна цел на едно невъзможно пътуване.

— Зле започва — отбеляза Пабло.

Никой от двамата му спътници не отговори.

София се загърна по-плътнo в пелерината си. Чак сърцето ѝ се беше вкочанило. Седнала между Пабло и Карлос, тя бавно се смразяваше от студ, който достигаше до душата ѝ. Не усещаше телесната топлина на двамата мъже, нямаше дори далечно ехо от огньовете, които споделяше с двамата си любовници.

„Това е мъртворешкият студ.“ Мисълта дойде като внезапно прозрение и веднъж загнездила се в съзнанието ѝ, отказа да излезе. Тази седмица някой щеше да умре в Севиля. Може би тя? София не знаеше. Но нямаше да се мине без смърт.

Пабло се наведе и вдигна кадифеното перденце, закриващо прозореца на каретата.

— Виж.

Карлос и София погледнаха в посоката, където им сочеше Пабло. Видяха редица мъже в раса, със спуснати качулки, наредени от подножието на хълма до върха му. Носеха къси, масивни оръжия — множество кожени ивици, усукани като змии и закрепени за яки дръжки от слонова кост. Единственият звук бе плющенето на камшиците по техните гърбове и рамене, докато мъжете напредваха бавно.

— Флагеланти — прошепна Карлос.

Тримата пътници проследиха с поглед мълчаливите редици, които се спуснаха по хълма и изчезнаха неизвестно накъде.

— Изстъпленията по време на Страстната седмица в Севиля — въздъхна Пабло. — Никога не съм могъл да го разбера. Но

предполагам, че вие двамата сте свикнали.

София не отговори. Карлос измърмори нещо неразбираемо.

Дали се досеща, запита се тя. Беше ли обърнал внимание Пабло, че когато са тримата заедно, Карлос и София практически не отварят уста? О, Божичко, защо прие да дойде? Защото Пабло настояваше.

— Ще прекараме прекрасно, София — повтаряше той. — Стига си се притеснявала за циганите. С пръст няма да посмеят да те пипнат, докато си с мен. Това е най-добрата корида за сезона. Страстната седмица в Севиля, как можеш да изпуснеш такова нещо?

Беше като дете, открил отново радостта от живота. Не бе способен да се отдели от нея, имаше нужда от нея. Не можеше да го лиши от това. И ето я тук, в каретата, седнала между двамата мъже, всеки от които имаше безспорни права върху душата и тялото ѝ.

В Севиля ги чакаше тяхната къща. Мендоса навсякъде имаха по някоя къща, която да ги очаква. Специално тази беше дадена назаем, обясни Пабло. От един гранд, който дължал толкова пари на семейството, че вземал мерки никога да не се случи в един и същи град с идалгото. Подобно на другите къщи, в които София се настаняваше със своя покровител за няколко дни или седмици, тази тук беше голяма, хубава и пълна с прислуга.

— Определено предпочитам къщата му, вместо дълга — захили се Пабло. — Горкият глупак не разбира това. Сигурно не знае, че Робърт брои ден и нощ жълтиците на Мендоса, а не аз.

София позволи на една прислужница да свали наметалото ѝ. Колко естествено беше започнала да приема присъствието на прислугата. За десетте месеца, откакто Пабло я взе в леглото си и пое контрола над живота ѝ, тя усвои маниерите и привичките на богатите дами.

Очакваха ги и всичко беше готово. София отиде до огъня, който пращеше в камината. Един лакей донесе вино и тя с благодарност пое чашата.

— Ще дойдеш ли с нас в granaderia, скъпа?

— Не, Пабло, предпочитам да остана, ако нямаш нищо против.

— Разбира се, че нямам — той пое ръката ѝ и я притисна до устни те си. Тя усещаше погледа на Карлос. Пабло сякаш не забелязваше как я гледа той. Никога не забелязваше. В душата ѝ се надигаше вик, а той не забелязваше и това.

— Как се държиш, когато сте сами с него? — беше попитала тя Карлос.

— Различно е — бе отвърнал той. — Когато съм с него, говорим за бикове и корида. Всичко е както преди.

Понякога си представяше един въображаем диалог между тях.

„Любя я набързо — би казал Карлос. — Не заспивам до нея, както ти имаш навик. Вземам я, където и когато ми падне случай. И трябва да я видиш тогава, Пабло. Трябва да я видиш как се извива и стене, как жадува за това, което само аз мога да ѝ дам. С теб е мила и нежна, а с мен е като разгонена кучка...“

Но този следобед подобен разговор нямаше да се състои. Матадорът и неговият покровител щяха да отидат до ранчото, където отглеждаха бикове за тази корида, най-престижната от всички. Щяха да огледат животните, срещу които Карлос щеше да излезе след три дни, когато свършеше Страстната седмица и започнеше Великденската фиеста. Щяха да си говорят за храброст, тактика, прийоми и новата техника с пелерината, която Карлос усъвършенстваше в момента. Нямаше да стане дума за София.

— Ще остана тук — повтори тя. — Внимавай, Пабло. Облечи се добре. Студено е.

Той ѝ се усмихна и я докосна по бузата.

— Не се безпокой, мъниче. Почини си. Ще се видим ли сетне в църквата?

— Да, разбира се.

Подобно на катедралата в Кордова, главната църква в Севиля също бе изкарала пет столетия като джамия. Нейната кула — минаре беше издигната от маврите и бе дала на сградата името, известно на всеки местен жител — „La Giralda“. Тя се издигаше на края на района, в който някога живеяха евреите, а сега се наричаше Кварталът на Светия Кръст.

Само няколко пъти бе влизала в La Giralda. Винаги прекарваше великденските празници в Триана и ходеше със Зокали и Фанта в кварталната църква „Света Ана“. Днес сводове на катедралата се извисяваха мрачно над нея, покрити с траурни ивици черен или червен плат. Погледна масивните носилки, по които бяха наредени великански

статуи. След няколко часа щяха да ги понесат по улиците. Но както бяха наредени сега в дъното на църквата, очакващи покаяващите се насочи, те изглеждаха поовехтели и безобидни.

— Ние сме там — каза Карлос, като я откри сред тълпата молещи се и я поведе за ръка към другия ъгъл. — Той те чака.

Пръстите му изгаряха плътта ѝ.

— Той каза ли нещо?

— Много неща. Всичките за бикове. Колко пъти съм ти повтарял, той нищо не подозира.

— Карлос, не можем...

— Шшт. Не сега. Ела, той те чака.

Тя застана до него, вляво от централния олтар. Пабло Мендоса стоеше над клюките, недосегаем за тях благодарение на невероятното си богатство и пълното безразличие към общественото мнение. Подобно на всичко живо в Андалусия, и църквата дължеше пари на Мендоса. Дори и един епископ не би си позволил да критикува делата на Пабло. Ако някой в Севиля намираше за скандално гърбушкото да се появява на публични места с любовницата си, щеше много да се замисли, преди да сподели мнението си с някого.

Процесията влезе от задния вход. Послушник в бяло расо с кръст в ръка предвождаше свещениците и епископите, облечени в червено. Други послушници носеха свещи и размахваха кандилници, пълни с тамян. Отиваха до олтара двама по двама, покланяха се пред него и сетне се разделяха на две колони, които се нареждаха от двете страни на помещението, запазено за свещенослужителите от другата страна на олтара. Службата на Велика Сряда беше започнала.

Щом литургията свърши, множеството цехове и гилдии, които бяха дали обет да се покаят публично за греховете си на този ден, се наредиха около носилките със статуите и разгънаха хоругвите, бродирани с копринени и златни нишки. Босоноги, прегънати под чудовищно тежките статуи, те помъкнаха товара си из града, стенойки и молейки за опрощение на греховете им.

Улиците на Севиля гъмжаха от хора като мравуняк. От тълпата изникваха ръце, за да се докоснат до светите изображения, но се отдръпваха обратно и разчистваха пътя, щом идалгото се доближеше. Пабло, Карлос и София стигнаха до Пласа де Санта Мария в момента, когато часовникът отброи пет удара. След няколко минути по пътя за

Гренада се появи нова процесия. Дванадесет матадори в парадни дрехи носеха изображението на El Cristo de la Salud, Христос Спасителя, покровителя на техния занаят. Обикновено статуята стоеше в селцето Сан Бернардо, но на този ден я внасяха в града. Карлос изчака на колене да минат край него.

Сетне отново се появиха флагелантите, които продължаваха да размахват бичовете си, а по белите им раса се кръстосваха кървави резки. Дъждът най-сетне престана и оранжевото зарево на залеза захлупи града.

Стоновете не спряха цяла нощ. Призори, легнала до заспалия Пабло, София още дочуваше плющенето на бичовете иззад тежките завеси, плътно спуснати над четирите прозореца.

И тя се покайваше. Защо тогава не бе излязла навън през нощта, за да стене, пролива сълзи и оплаква съдбата си? Тя предаваше хора, които ѝ вярваха. Не само Пабло, тя беше предала и Сара. Още една година бе отминала, а тя дори не се опита да отмъсти за смъртта на дъщеря си. Дори не бе видяла Пако. В началото новооткритият лукс бе притъпил омразата ѝ, а сега новата вина я караше да мисли за други неща...

Някъде в тъмните улици мъжки глас поде класическа сиеста, изливайки душата в молитва. Песента влетя през отворения прозорец и София остана заслушана, докато гласа не се загуби в далечината. Бузите ѝ бяха мокри от сълзи.

Процесиите продължиха да обикалят четиридесет и осем часа. Всяка се движеше по точно определен маршрут, неотменно следван от десетилетия. Всеки цех, гилдия и сдружение ревниво бранеше своите свети места от съперниците.

Богородица де ла Еспернаса беше изнесена от енорийската църква „Богородица Макарека“, а статуята на Исус Всеблагия — от църквата „Сан Лоренцо“. Кварталът Дел Соло също си имаше покровителка, Богородица де лае Ангусшас, а хората от Трихано се молеха на Богородица де ла Соледад. Следобед на Разпети петък изкараха и последната статуя и я понесоха по моста, който свързваше квартала Триана с града. По спокойните води на реката заиграха отраженията от раните на окървавеното тяло на Спасителя, изобразен в последния миг от живота му на земята, Христос де ла Екепирацион.

Жителите на Севиля се събраха, за да съпроводят Исус по последния му път.

— Най-сетне свърши — изпъшка Пабло. — Велики Боже, ама че странен град. Странен град в странна страна. Знаете ли защо Откривателят избрал не Кадис, а Севиля за своя главна квартира?

София поклати глава.

— Защото — продължи Пабло — през 1492 г. заливът на Кадис бил претъпкан с кораби с евреи, които техните католически величества Фердинанд и Изабела били изхвърлили току-що от страната. Ние сме склонни да се отдаваме на крайности, скъпа. Това явно е част от националния ни характер. Най-вече в Севиля. Казват, че трима флагеланти умрели. Самобичували се до смърт. Някоя година се случва и повече да измрат, нали?

София кимна. Не можеше да откъсне очи от шествието, което се виеше от хълмовете Триана към катедралата.

— Някои хора имат да се покаяват за много неща — каза тя.

Пабло проследи погледа ѝ.

— Ти не си сред тях — нежно отвърна той. — Забрави за това, мъничката ми. Ти затвори тази страница. Вече нищо не могат да ти направят. Освен това днес е Великден, или поне утре ще бъде. Край на покаянията, време е да празнуваме — той взе ръката ѝ. — Чак след като се запознах с теб, научих как да се радвам на фиестата.

Очистила се от безпокойството, София бе готова да празнува за едно с него. Беше Великден. Априлското слънце огряваше Плаца де Торос и зрителите крещяха от удоволствие, като гледаха как рогата на бика минават на милиметри от матадора, който беше техен съгражданин, Ел Севиляно. Виковете „Оле! Оле!“ разтърсваха сградите около площада. Докато бе безименно циганче, те го презираха, но откакто избра името на града им за свой прякор, Карлос се превърна в техен идол. „Оле!“ крещяха те, докато Карлос изпълняваше поредната серия от вероники и приключи с праметната зад гърба му пелерина, в една зашеметяваща гонера.

— Става все по-добър — отбеляза Пабло. — Все по-безстрашен от ден на ден.

И всеки път, когато се любим, все по-малко го е грижа за живота му, добави наум София.

Потърси познато лице в тълпата. По едно време ѝ се привидя Зокали, сетне Пако. Когато се вгледа по-внимателно, се оказа, че се е припознала. Те все едно нямаше да я разпознаят, сега бе жената на идалгото, с копринена рокля и дантелена мантия. А дори да я познаеха, нищо нямаше да направят. Беше се издигнала прекалено на високо, за да посмеят да посегнат срещу нея. София съзнаваше това, но все пак продължаваше да се вглежда в лицата, търсейки частици от миналото си. То вече ѝ се струваше толкова далечно, колкото и онези детски години, изличени от съзнанието ѝ.

На окървавения пясък на арената Карлос довърши бика под тържествуващия рев на тълпата. Почетният председател на коридата му връчи двете уши на животното като знак за изключителна храброст и умение.

— Този път ще ти се наложи да вземеш решение — каза Мария.
— Не можеш вечно да лавираш.

— Защо да не мога — Робърт прокара длан по косата ѝ, заслушан в пролетните песни на птичките под прозореца. Биваше си я тази жена. Не беше тесногръд фанатик като отец Елиха. Все повече оставаше с впечатлението, че Мария служи тъй предано на каузата на либералите не толкова от любов към свободата и равенството, колкото заради бъдещата власт. Робърт се чувстваше по-спокоен с жена, която не бе побъркана революционерка, а просто предпочиташе да е близо до властта. Затова Мария продължаваше да го притегля все тъй силно, колкото и преди седем месеца. Не беше влюбен в нея, но я разбираше. Понякога дори му бе по-приятно да си приказва с нея, отколкото да я носи към кревата.

— Смяташ ли, че нещо се промени, след като нарушиха Амиенския мир?

— Разбира се, че ще се промени. Англия отказва да се изтегли от Малта и обяви война на Франция. Наполеон с пълно основание е решил, че Англия ще продължава да му пречи, докато не я завладее.

— Благодаря, че ми изясни положението — сериозно отвърна той. — Нищо не разбирам от политика и добре че си ти, за да ме

ориентираш.

— Стига си се закачал. Ти си Мендоса. Всичко разбираш.

— А ти коя си? Точно това никога не си ми обяснявала, Мария. Какъв е този род Ортега, който те е оставил на свобода, да правиш каквото си искаш?

— Никой не ме е оставял. Аз сама се освободих, Робърт. Мислех, че си го разбрал.

— Може би — той счупи един бадем и замислено го сдъвка. — И все пак това не е отговор. Откъде си се пръкнала? Дори ти трябва да имаш някакви родители.

— Разбира се, че имам. Или по-скоро имах. И двамата починаха. Родът ми е от Барселона, на север. Не съм ходила натам от години.

Прииска му се да я запита от колко години, но размисли. Ако го беше направил, сигурно щеше да му издере очите. Доколкото можеш да прецени, тя минаваше тридесетте. Някъде около тридесет и пет. Със седем години по-голяма от него. Беше си признала, че се е омъжвала, та дори, но отказваше да отговори дали съпругът ѝ е жив или мъртъв, кой изобщо е бил. Все пак му беше казала нещо доста по-важно.

— Трябва да знаеш едно нещо. Аз не мога да имам деца.

Значи съпругът ѝ, който и да бе той, надали е съжалявал, когато тя е напуснала дома им. А Робърт не трябваше да се притеснява дали няма да почука някой ден на вратата му с негово бебе на ръце. Като цяло сделката беше прекрасна, с изключение на вечното ѝ натякване за избора, който трябвало да направи.

Робърт не смяташе да взема страна. Не виждаше защо трябва да се замесва. Предпочиташе да изчака и да види какво става. Наполеон настъпваше в Швейцария и Италия, създаваше военни лагери и арсенали в Болоня, Кале, Дюнкерк и Остенде. Намеренията му бяха очевидни — смяташе да направи десант в Англия, както бе предрекла Мария. Но за тази цел щеше да му се наложи да прекоси Английския канал, а Адинктън бе наредил на Нелсън да построи достатъчно селен флот, за да потопи всички френски кораби. Най-добре да почака.

Мария продължаваше да бърбри нещо. Той изплува от дрямката си и се обърна към нея.

— За Бога, жено, стига си приказвала. Не съм яздил посред нощ до това нещастно ранчо само за да те слушам как нареждаш — приключи той и се разсмя. Тя не се обиди. Прегърна го и повдигна

устни към него, за да получи целувка. Взе я бавно, наслаждавайки се на всичко, което тя можеше да му даде. Слава Богу, не трябваше да се притеснява кой ще пере тези проклети копринени чаршафи.

Седмица по-късно доня Мария му изпрати вестоносец с бележка, която гласеше просто „Ела.“ Това го озадачи. Никога досега не бе го беше викала. Отбиваше се до ранчото, когато намереше за добре и тя винаги го чакаше там. Прецени все пак, че е по-добре да отиде. Можеше да се окаже нещо важно. Ако пък беше решила да се глези лесно щеше да се оправи с това. Но още докато подаваше юздата на коня си на протичалия слуга, разбра, че тя не е сама. Пред конюшната вдясно от къщата беше спряла непозната карета.

— Робърт, тези хора държат да поговорят с теб. С Хавиер вече се познавате, а другият господин е...

— Позволете ми да ви се представя просто като Маноло, дон Роберто — мъжът, който беше прекъснал Мария, тракна с токове и се поклони. Носеше сиво-кафяв редингот и кафяви копринени чорапи, които щяха да се пръснат по късото му, мускулесто и набито туловище.

Хич не изглеждаше зле, този приятел, но Робърт бе готов да се обзаложи, че обикновено носеше униформа. Мария се суетеше около чашите. Робърт взе една, отпи и зачака. Усещаше се Хавиер се мъчи да разгадае изражението му и го погледна в очи.

— Значи ме надхитрихте — отбеляза кметът на Мадрид.

Робърт се усмихна.

— Не знам точно в какво, но се радвам да го чуя.

Хавиер също се усмихна.

— Вие, дон Робърт, поехте контрола върху организацията, която аз от дълги години се борех да овладеея. Вие се оказахте троянския кон.

— Сам-самичък да свърша същата работа, като цяла армия гърци? Чудно как досега не съм го осъзнал.

— Робърт — остро се обади Мария.

Той се извърна рязко и я измери с поглед. Очите му горяха. Тя се сви, стресната от внезапната му ярост.

— Може би ще е най-добре да пристъпим към същността на проблема — каза Робърт. — Разбирам какво желаете, дон Хавиер, но

не виждам какъв смисъл има да го обсъждаме. Искяхте да се срещнем, господа. Защо?

— Заради тридесет милиона реала — спокойно отвърна Маноло.

— Така ли? Това са много пари.

— Домът Мендоса е обещал да ги даде на краля след два месеца — отвърна Хавиер. — И въпреки че Мария се постара да осуети това, а и аз направих каквото зависеше от мен, вие докарахте парите от Англия. Сега са складирани в двореца Мендоса и чакат кога ще намерите за добре да ги предадете на краля.

— Бих казал, че шпионите ви си изкарват честно парите — кисело отбеляза Робърт. — Но аз не съм крил намеренията си.

— Не сте — съгласи се Маноло. — Това беше интересен ход.

— Мендоса рядко се промъкват изотзад.

Хавиер си наля чаша херес.

— Вие англичаните май имахте специален израз. Нещо като „да си точиш ножа“.

— Да, чувал съм да казват така — Робърт отпи още няколко капки от бледата течност в чашата си и пак зачака.

Маноло си прочисти гърлото.

— Позволете ми да изясня ситуацията. Движени от високопатриотични мотиви, Хавиер и Мария са положили всички усилия, за да не допуснат Карлос да получи помощ от страна на Мендоса...

— Карлос е законният крал на Испания — прекъсна го Робърт.

— Законен крал, точно така. Както Мария Луиза е законната кралица. Ще ви помоля да ми повярвате, дон Робърт, че всички испанци еднакво силно желаят доброто на родината си. Единственият спор е как най-добре да го постигнат.

— Много добре. Напълно съм склонен да ви повярвам. Самият аз не съм испанец, но също желая доброто на тази страна. Не мразя Испания, дон Маноло. Тогава защо да отказвам помощта, която моят дом е обещал на законния владетел на Испания? Доколкото разбирам, вие ми предлагате да постъпя точно така.

— Не сте съвсем прав — отвърна Хавиер. — Молим ви единствено да изчакате малко. И може би да изпратите тридесетте милиона не пряко, а чрез посредник.

— Кой посредник имате предвид? Може би доживотният пръв консул на Франция?

— Наполеон скоро ще стане крал на Испания — спокойно отвърна Мария. — Знам го от сигурен източник.

— Прекрасно — Робърт вдигна чаша. — Господа, аз реших да се провъзглася за крал на Кордова, а защо не и на цяла Андалусия. Щом всеки е тръгнал да си слага корона, защо не и аз? Каня ви да ми станете придворни.

— Вие ни се подигравате, дон Робърт — тихо каза Маноло. — Но ние говорим за сериозни неща, които носим в сърцата си. Карлос IV е олигавен идиот, а престолонаследникът Фердинанд е горе-долу същият. Кралицата, Бог да я благослови, единствена е способна да управлява. И търси консорт, който да е достоен за нея.

А, сега вече се сети. Маноло беше умалително от Мануел. Значи това беше Мануел де Годой, началникът на придворната стража, за когото разправяха, че е любовник на Мария Луиза. А явно мечтаеше и за още по-висока титла. По лицето на Робърт не пролича какво се е досетил.

— Тогава да говорим сериозно. Какво искате да направя?

— Забавете парите за Карлос — повтори Хавиер. — И помислете дали няма да е добре да инвестирате по-разумно тридесетте милиона реала. С по-голяма полза за дома ви.

— Каква полза?

Маноло прочисти гърлото си.

— Правото домът Мендоса да основе национална банка.

Велики Боже! Ябълката, която беше заседнала на гърлото на Доминго. Правото да контролира златото и среброто от колониите и да печата банкноти, гарантирани от държавата.

— Това е интересно предложение — тихо отвърна той. — Но кой ще ми даде тази привилегия?

— Владетелят на Испания — каза Маноло. — Ще подпише декрет и привилегията ще бъде ваша. И никой няма да оспори кралската воля. И двамата знаем, дон Робърт, че това е официалната процедура.

— Може би — отговори Робърт след няколко секунди.

— Може би какво? — попита Хавиер.

— Може би всичко ще стане така, както обещавате — Робърт остави празната чаша на масата. — Остават четиридесет дни до крайния срок, в който тридесетте милиона реала да бъдат докарани в Мадрид. Ще изчакаме да видим как ще се развият събитията дотогава. А сега, лека нощ, доня Мария. Лека нощ, господа. Благодаря ви за крайно поучителния разговор.

София предпочиташе да остава в малката къща край Толедската порта, когато двамата бяха в Мадрид. Още преди няколко месеца Пабло я купи от Хавиер и даде нотариалния акт на София.

Беше хубава юнска утрин. След няколко часа щяха да ходят на неделната корида. Тя седеше пред тоалетната си масичка и се приготвяше за излизане. Розовата копринена рокля, която щеше да облече, висеше окачена на вратата на гардероба в момента носеше само пет фусти. Гърдите ѝ бяха великолепни, особено когато вдигнеше ръце, за да се срещне. Пабло се беше отпуснал на леглото и я следеше с поглед, изпълнен с обожание.

— Много ми харесва, че си безсрамна — нежно каза той.

В началото тя не го разбра.

— А, това ли имаш предвид — тя хвана гърдите си и се разсмя. — Циганките казват, че над кръста няма нищо срамно.

— Тогава се радвам, че на времето си била циганка. Защото сега си моята Житанита — той помълча няколко секунди. — София, трябва да те питам нещо.

Пулсът ѝ се учести. Всеки ден очакваше кога ще се стовари обвинението, което не би могла да отхвърли, кога ще я смаже товарът на изневярата. Но Пабло не изглеждаше ядосан. По-скоро се стесняваше за нещо.

— Какво има? — изрече тя, прекоси няколко крачки до леглото и го помилва по бузата. — Всичко можеш да питаш.

— Способен ли съм да имам дете?

Тя се отдръпна смаяна.

— Не! Искам да кажа, не знам... Защо си решил...

— Не може да е от теб. Вече си родила една дъщеря. Мислех си, че щом съм способен да се любя, мога и да заплодя, но може би не е така, може би заради... — той вдигна сакатата си ръка и прошепна. —

Сигурно е заради мен. Не си заченала досега, а сме заедно от една година.

София се извърна и прокара ръка по посребрените четки за коса, наредени на масичката.

— Искаш ли дете, Пабло? Копеле?

— Не копеле, не.

— Но ще бъде такова.

— Не и ако се оженим.

София не отговори няколко секунди.

— Вече съм омъжена, знаеш го — отвърна тя накрая. — Аз съм съпруга на Пако. Оженихме се в криптата на Санта Ана. Църквата благослови брака — тъжно добави София.

— Тези неща могат да се уредят. Циганинът Пако няма никакво значение, скъпа. В момента говорим за мен.

София поклати глава.

— Не, не е точно така. Никога не ми е хрумвало, че можеш да си мислиш за това. Взех мерки да не забременея. Предполагах, че няма да искаш дете от мен.

Сега беше негов ред да зяпне от изненада.

— Как си могла да направиш такова нещо?

— Не е трудно. Жените от моето племе знаят какви билки да използват.

— Но това е убийство. Нали на времето са те обвинили в същото нещо, за дъщеря ти, имам предвид.

— Да се премахне детето в утробата или след раждането е убийство. Това е против закона на ромите, макар жените гаджо постоянно идват да ни искат билки, които да махнат заченатото дете. Обикновено им даваме малко накълцан магданоз и се кълнем, че това е наша тайна билка. Но има истински билки, които не позволяват на жената да зачене. Те не са против закона на ромите.

— Но са против закона на църквата — кисело отбеляза той.

— Мислех си, че ти самият желаш това, Пабло. Искрено съжалявам, ако съм те разочаровала.

Всъщност изобщо не съжаляваше. Как би могла да износи дете, без да знае дали е от Пабло или от Карлос? Ами ако родеше русо бебе със сиви очи? Какво щеше да си помисли тогава Пабло? Не, не си струваше дори да мисли за това.

— Боя се, че не съжаляваш — той стана и застана зад гърба ѝ, загледан в нейното отражение в огледалото. — Виж себе си, виж и мен. Как би могла да искаш дете, което да бъде белязано като баща си? — той се извърна. — Голям глупак съм. Понякога успявам да си внуша, че наистина ме харесваш и забравям.

София скочи.

— Пабло, недей да говориш така. Не е истина. Много те харесвам. Наистина. Виждам истинския човек и не обръщам внимание на обвивката. Трябва да ми повярваш. Недей си тръгва... Моля те...

Той затръшна вратата, прекъсвайки фразата ѝ по средата.

След двадесет минути прислужницата Хуана почука и влезе. София още седеше полуоблечена пред тоалетната масичка.

— Доня София, матадорът дойде.

Тя потръпна. На времето Фанта казваше „за вълка говорим, а той в кошарата“.

— Кажи му да изчака в двора. Ще дойда след няколко минути.

Избърса сълзите си и се напудри отново. Погледна розовата рокля, но още не си беше сложила корсета и не искаше да губи време, за да си играе с връзките. Наметна жълтия копринен пенъоар, завърза колана и взе черно лакирано ветрило. Забеляза, че ръцете ѝ не треперят. Чувстваше се много спокойна и сигурна, изпълнена със самообладание. Беше взела решение.

Карлос чакаше под обсипаните с розов цвят олеандри в централния двор. Още не беше облякъл парадния си костюм.

— Защо си дошъл? — попита тя. — И защо не си се облякъл за коридата?

— Търся Пабло. Има проблем. От ранчото не са ни изпратили същите бикове, които огледахме онзи ден. Вместо тях са дошли други.

— Няма го тук. Хуана не ти ли каза?

— Да, каза ми.

— Тогава защо не го потърсиш някъде другаде?

Той пристъпи напред и я докосна по рамото, сетне пръстите се плъзнаха към гърдите ѝ.

— Искан да видя и теб. Недей да ме гониш. Нещо лошо ли се е случило?

— Скарахме се с Пабло и още не съм се успокоила. Тръгвай си, Карлос.

— За какво се карахте? — присви очи той.

— Не за каквото предполагаш. Пабло иска да се оженим.

— Няма да стане — изсъска той. — Няма да го допусна. Освен това вече си омъжена.

— Знам. Той каза, че това можело да се уреди.

— Как да се уреди?

— Не знам. Вероятно с парите на Мендоса. Могат да купят всичко, включително и анулиране на брака.

Той се опита да я прегърне, но София го отблъсна.

— Недей. Недей посред бял ден. Хуана може да ни гледа.

— Чумата да я тръшне. Според теб тя дали те шпионира? Може би докладва редовно на Пабло и той знае всичко. Може би си играе с нас като котка с две мишки. Хайде да избягаме, София. Да се измъкнем от всички тези лъжи и преструвки. Как можеш да издържаш на такъв живот?

— Пабло не би наредил да ме шпионират. Той ми вярва. Именно затова е толкова страшно и затова не можем да избягаме — тя разтвори ветрилото. Лятната жегата се усещаше дори под сянката на олеандровите дръвчета и асмите. — Искате дете.

— Господи Боже, защо ме измъчваш така. Не можеш да му родиш дете. И дори да заченеш, откъде знаеш, че ще е от него?

— Не бих могла. Затова и не искам — гласът ѝ беше спокоен и уверен. Как можеше да говори така, сякаш нищо не я разкъсваше отвътре? Но се налагаше. Налагаше се да довърши започнатото. — Взех решение. Смятах да ти го кажа чак след коридата, но щом си дошъл...

— Какво да ми кажеш?

— Че смятам да сложа край на това.

— Не разбирам.

Тя сви ветрилото.

— Напротив, разбираш. Повече няма да се срещаме. Край. Не мога да лъжа така Пабло. Иди си, Карлос. И не се връщай. Или поне не се връщай без Пабло.

— Просто така — тихо каза той. — Гърбушкото ти предлага да се оженим и ти реши да ме разкараш.

— Няма нищо общо с женитбата. Не знам дали ще приема. Знам само, че не мога повече да живея в страх и срам.

— А моите чувства?

— Не нося отговорност за тях, Карлос.

— Носиш отговорност. Откакто те измъкнах от ада в Мухергорда, живея заради теб. Имаш дълг към мен, София. Дължиш ми живота си.

— Не! — изплю думите тя. — Стига толкова, Карлос. Омръзна ми да слушам все това. Не можеш вечно да ме държиш в тази примка. Тръгвай си. За Бога, просто се махни. Всички испанки са готови да се хвърлят в краката ти. Замерят те с цветя, пращат ти бележки. Възползвай се от привилегиите на матадора и си намери жена, която няма да мрази и теб, и себе си всеки път, когато я докоснеш.

Той се надвеси над нея, изтръгна ветрилото и го хвърли в ъгъла.

— Остави ме. Да не си полудял? Ще пиця...

Ръката му се стрелна и я зашлеви през лицето — веднъж, втори път, после пак и пак. Ударите бяха много по-силни от плесницата, която бе получил през онази първа нощ преди една година. София се свлече на земята, хлипайки. Жълтият пенъоар се разтвори и гърдите ѝ се люшнаха навън.

— Всички цигани бият жените си, нали? — обади се нечий мек глас. — Разправят, че обичаите им били такива.

София вдигна обляното си със сълзи лице. Пабло стоеше до жасминовия храст. Черната му пелерина и сомбрерото се открояваха на фона на яркозелените листа и белите цветове. И по тъгата, която струеше от очите му се виждаше, че е разбрал всичко.

— Не — прошепна София. — Нищо не си разбрал. Ние с Карлос се познаваме от деца. Никога не сме ти го признавали, но...

— Стига — прекъсна я той. Гласът му беше спокоен. Само очите крещяха от болка. — Стига толкова лъжи, София. Няма нужда от тях. Странно как боят може да бъде толкова интимен акт, колкото сексът — той се обърна към матадора. — Карлос, трябва да се облечеш. След по-малко от час си на корида. Ако не побързаш, няма да има време да се помолиш. — Погледът му отново се насочи към София. — Извинявам се, че ви обезпокоих. Върнах се само да кажа, че съжалявам, задето повиших тон и че те моля да дойдеш с мен на площада да видим

поредния триумф на Карлос. Лош късмет, нали? Тази история е наистина тъжна, а аз се оказах такъв глупак.

Идалгото не можеше да не дойде. Стоеше на обичайното си място зад бариерата на Плаца Майор. Тълпата около него нададе възторжен рев, когато пуснаха първия бик за този следобед. Това не беше бикът, който Пабло очакваше да види. Животното бе червеникаво, с несиметрично разположени рога. Дамгата на плешката показваше, че идва от същото ранчо, но не беше същото животно. Още в първата му атака имаше нещо необичайно, сякаш някак кривна встрани.

Хората наоколо усетиха, че нещо не е наред. В гласовете им, на дигащи се като вълна след вълна, започна да се примесва някаква нотка на безпокойство. Пабло си пое дъх и усети как в сърцето му затрепка пламъче на надежда. Сетне внезапно разбра какво ще стане. И се зарадва.

Карлос стоеше зад борладерото, пролуката в оградата, запазена за матадора. Най-довереният му помощник, който Пабло му беше намерил още преди четири години, излезе на арената и накара бика да профучи няколко пъти край пелерината му. Това се наричаше „да закове бика“, да позволи на тореадора да прецени противника си.

Ела, матадоре, помисли си Пабло. Ела и виж какво съм ти подготвил.

Обикновено трепереше, когато Карлос започнеше да обработва бика. Тогава имаше чувството, че той, Пабло, държи в сакатата си ръка пелерината, сякаш тълпата приветства него, Пабло. Тогава се потапяше цял във възбудата от опасността и в замайването от кръвта и победата. Днес цялото му тяло трепереше, когато животното нападна. Днес не беше матадор, а бик.

Ще те убия, защото уби всичко, заради което живееш. Ти имаше всичко, а аз имах толкова малко. И ти посегна дори на това малко, оскверни го и ми го открадна. Виж рогата ми. Добре ги огледай. Огледай ги, преда да се забият в теб.

Ударът се стовари при втората терция, докато забиваше бандерилите.

Виждаш ли колко те презирам, матадоре? Дори не си дадох труда да те убивам, когато правиш прословутите си трикове. Няма да допусна да умреш на върха на славата си. Просто минавам и небрежно те помитам. Отказа се от бандерилеросите и предпочете сам да забиеш железата в мен. Защото си опиянен от радост. Смяташ, че най-сетне си прогонил побъркания гърбушко и жена му е твоя. Но няма да ѝ се радваш, матадоре. Минавам покрай теб, извързвам глава и те закачам с рога. Сега и двата ми рога са в корема ти, матадоре. И като разтърси глава, те ще се забият по-дълбоко, ще разкъсат червата ти и ще прережат сърцето.

След двадесет минути някой се сети за идалгото, който бе покровител и най-добър приятел на матадора и отиде да го потърси. Той стоеше край оградата и хлипаше, сякаш оплакваше собствената си смърт.

На следващата сутрин го откри личният му прислужник. Идалгото висеше от полилея в спалнята си в двореца Мендоса на Кале дел Кампо. Носеше позлатения параден костюм на тореадор. Никой не беше виждал да го облича досега. Сигурно го беше поръчал тайно, вероятно доста отдавна. Кройката прикриваше гърбицата и сакатата ръка.

Двете години, изтекли след самоубийството на Пабло, бяха изпълнени със сътресения и на Робърт често му се налагаше да взема решения. Той, един англичанин, сега бе идалгото. Понякога се чудеше какво ли разправят хората по този въпрос. Нищо, доколкото можеше да се съди по реакциите им през тази мразовита октомврийска сутрин.

В която и уличка на Кадис да свърнеше, Робърт виждаше да кипи подготовката за фиестата на Архангеловден. Никой не му обръщаше внимание и надали имаше човек, който да се замисля за драмата, която се подготвяше на няколко километра от тук.

Но Робърт се замисляше. Той бе изчислил шансовете си и бе заложил всичко на една карта. Щеше да спечели, защото нямаше никаква друга възможност. И щеше да празнува с Кадис. Музика, песни, танци по улицата — фиеста, каквото можеше да се развихри само в Испания.

Навсякъде бяха разлепени плакати, че през цялата седмица ще има корида и ще пее някаква певица, наречена Ла Житанита, малката циганка. Доколкото можеше да се съди по изображението, щеше да изпълнява фламенко. Плакатите представляваха доста грубовати щампи, но можеше да се различи, че жената носи бухнала андалуска носия и е вдигнала високо ръце, в които държи кастанети. Робърт подмина плакатите. И на това щеше да му дойде времето. Сега чакаше двама души — брат си Лиъм и Хари Хоукинс.

Лиъм дойде пръв. Пристигна на осемнадесети октомври през нощта, със силна стража. Завесите на каретата му бяха спуснати и той постоянно се оглеждаше назад, сякаш очакваше да види хайка преследвачи зад гърба си.

— Стига си треперил — каза му Робърт. — Нелсън гони адмирал Вилньов и армадата му, а не теб.

— Неговата светлост е последната ми грижа — кисело отвърна Лиъм. — Испания е във война с Англия. Аз съм поданик на вражеска държава.

— Това важи и за мен. Не забравяй, че аз съм англичанин.

— Като те погледне човек, може и да не се сети. Съвсем си се поспанчил, Робърт.

— Е, не съвсем. Само доколкото ми е изгодно. А ти се успокой, никой в Испания няма да посегне на граждан, независимо чий поданик е. Ела, качи се да поговорим спокойно.

Поведе Лиъм през поредица коридори из просторните складове на Мендоса. В подземните изби бъчонките шери чакаха да бъдат натоварени. Над тях имаше разкошно обзаведен шестстаен апартамент в испански стил.

— Доста тежко — отбеляза Лиъм, плъзвайки поглед по мебелировката. Просторният салон беше претъпкан с масивни кресла с позлатени орнаменти и тапицерия от червено кадифе, а по стените висяха гоблени с ловни сцени. На полирания дъбов паркет беше проснат турски килим в кафяво и златно. А в средата на помещението се издигаше масивна резбована маса от абанос, на която горяха шест сребърни свещника...

— Не съм я обзавеждал аз, а Доминго — обясни Робърт. — Или може би някой идалго преди него. Не съм си давал труда да проверя, пък и рядко се отбивам насам. Сега дойдох само да те видя и... — той сам се прекъсна. — Е, няма значение. Ела в кабинета ми. Ще ти се стори по-познат.

Беше обзавел кабинета по собствения си вкус — две широки, удобни кресла, тапицирани с мека зелена кожа, няколко масички с месингови лампи, голямо бюро от африканско тиково дърво и лавици с изцяло подвързани книги на испански и английски.

— Е, тук по-добре ли е? — попита той.

— Много е приятно. Но продължавам да мисля, че щеше да е по-удобно да се видим в Гибралтар.

— Щеше да се чувстваш в безопасност там, нали? Английска територия и прочее. Но ми трябваш тук, Лиъм. И трябва да поговоря с теб.

— Всичките ти писма повтарят само това от шест месеца насам. Честно казано, ако баща ни не настояваше, не бих дошъл.

Робърт наля вино в двете чаши.

— Татко ме изпрати да поема контрола в Кордова. Справих се с това.

— Признавам го. Никой не отрича успехите ти, Робърт. Никога не сме били така доволни от испанския ни партньор. И слава Богу, че се справяш. У дома е истински ужас.

— Данъците ли?

— Да. Това проклето правителство.

— Но всичко е в името на войната срещу Наполеон. Ти презираш този самозванец, нали Лиъм?

— Разбира се, че го презирам. Но битката ще се реши по море. Никога не бихме се справили с Наполеон по суша.

— Може би — отвърна Робърт. — Значи всичко зависи от Нелсън, нали? Ти как мислиш?

— Да, но каква полза имаме от него, когато корабите му си играят на криеница с Вилньов из Индийския океан? Чумата да ги тръшне и двамата.

Робърт хвърли поглед през прозореца. В залива под него се издигаше гора от мачти.

— Вече не са в Индийския океан — спокойно отбеляза той. — Нелсън е на няколко мили от брега, а испанската и френската армади са се събрали тук, в Кадис.

— Знам. Да не съм сляп, човече — Лиъм стана и отиде при брат си до прозореца. — Какво чакат според теб? — въпреки обичайното му презрение към военните работи, сега гласът му беше изпълнен със страхопочитание. — Господи, изглеждат непобедими.

— Не съм съвсем наясно какво чакат. Но съм убеден, че това са дяволски добри кораби. Сам построих и платих за петнадесет от тях.

— Петнадесет! Петнадесет кораба, които да нападнат Англия! Ти наистина си се поиспанчил. Преди малко просто се пошегувах, но явно е било истина.

— Стига си ме гледал така. Седни и ме изслушай. Нали затова те повиках. Не можех да рискувам да го напиша. Трябваше да избирам, Лиъм, и аз направих своя избор.

— И избра Испания пред Англия?

Робърт удари с юмрук по масата.

— Домът Мендоса пред всяка нация на този свят. Това е голямата ни цел, Лиъм. Затова са ни родили и отгледали, независимо дали ни харесва или не. Испания е съюзник на Франция, така че се наложи да я подкрепи със своя флот. И ако Наполеон спечели, и ние печелим.

— Зависи кои са тези „ние“, нали? — попита Лиъм. — Аз бих предпочел да кажа, че ако Англия спечели, и ние печелим. Английският клон на Мендоса печели.

Робърт съзнаваше, че брат му има право, но не беше склонен да го признае. Той самият се беше борил месеци наред със себе си, преди да приеме. Но когато Пабло се обеси, а Наполеон се провъзгласи не за крал, както бе предрекла Мария, а за император, и след като се срещна още десетина пъти с Мануел де Годой, Хавиер и Елиха, най-накрая се реши. Защото никой Мендоса не би могъл да устои на наградата, която му обещаваха.

— Мендоса са един дом — отвърна той на брат си. — Едно цяло. И — той си пое дъх и най-сетне го изрече. — И ако победим, ще бъдем упълномощени да създадем Национална банка на Испания.

Лиъм зяпна. Огромният залог накара дъха му да секне.

— Сигурен ли си? — хрипкаво прошепна той накрая.

— Сигурен съм. Имам писмено обещание от човека, който ще стане крал на Испания. И новият император лично го потвърди.

— Но петнадесет кораба — повтори Лиъм. — Ти ли плати за всичко?

— Да, Петнадесет бойни кораба. Четири от тях линейни, с по три палуби и над сто оръдия всеки.

— Велики Боже! Колко ти излезе?

— Почти двеста милиона реала. Над три милиона лири стерлинги. Баща ни даде началния капитал между другото. Позволих да ме убедят, че Карлос IV не е достоен да получи златните слитъци, които донесе Руди Грауман.

— Но остатъка... Ти трябва да си заложил всичко — Лиъм постепенно осъзнаваше размера на залога и факта, че цялата тази невероятна сума беше хвърлена срещу неговата родина, която впрочем бе родина и на Робърт.

— Остатъкът е толкова малък, че няма значение. Практически всички заеми са гарантирани със злато и сребро, което трябва да бъде докарано от колониите. Аз хвърлих тези пари.

Лиъм позеленя.

— Всичките ли? — прегракнало попита той. — Всяка стотинка, която домът ще спечели през...

— През следващите петдесетина години — прекъсна го Робърт. — Разпределих риска между банкери от Испания, Прусия, Италия и Швейцария. Ако загубя, никой от тях поотделно няма да може да стане новия идалго. В Кордова няма да има нов господар. За Бога, Лиъм, опитай това вино. Стегни се. Направих го. Нямахе друг начин да събера парите. Не можех да ги искам от теб или от баща ни. Особено като научих за новите данъци. Но помисли си, Лиъм, ще станем Национална банка на Испания. Всеки кораб, който пристане тук, ще минава автоматично под наш контрол. Ще държим кесията на цялата нация.

— Ами ако ти загубиш?

— Защо постоянно повтаряш „ти“? По-скоро ако „ние“ загубим...

Лиъм поклати глава. В лъвската му грива вече имаше и сиви кичури. Изглеждаше по-стар от годините си.

— Не, тук грешиш. Ти сам си взел това решение, Робърт. Ти не си... — той се поколеба коя дума да използва. — Ти не си някой от князете Медичи или източен сатрап. Не си някой владетел по Божия милост или по наследство.

Робърт небрежно махна с ръка.

Лиъм стана, възвърнал достойнството си.

— Много добре. Ти си взел решение, сам и по своя воля. Вече не бих могъл да те спра. Корабите са тук, под командата на Наполеон. Нелсън също е тук... Да изчакаме да видим какво ще стане — той се извърна и тръгна към вратата.

— Няма ли да останеш — попита Робърт. — Приготвил съм ти стая. Предполагах, че...

— Благодаря ти, но бих предпочел някой хотел. За няколко дни, колкото да уредя прехвърлянето си в Англия — той кимна към залива, почернял от кораби. — Оттук надали ще може да се мине.

— Лиъм, чуй ме. Имам добър източник на информация. Каквото и да се случи, ние първи ще научим. Можем да се възползваме от това предимство. Онова джудже, казва се Хари Хоукинс... Може да му се има пълно доверие. Чака на рибарска бригантина, на няколко мили от брега. Ще наблюдава битката и ще ни уведоми.

— Не мисля, че имам нужда от подобна информация — мрачно отвърна Лиъм. — Но се сещам за Хоукинс. Баща ни го проводи в

чужбина същата година, когато ти се роди. Бях само на шест годиш, но човек трудно забравя такива като него. Горкото човече, надявам се, че не си изпратил и него на смърт.

* * *

Четири дни по-късно един вестоносец влетя в складовете на Мендоса призори. Беше десет-дванадесет годишно момче, което един бързоходен катер беше докарал до брега преди няколко минути. Към пристанището се бяха насочили и други лодки — бригантината на Робърт не бе единственият съд, изпратен да наблюдава битката край нос Трафалгар на 21 октомври. Но джуджето се беше зарекло, че неговото писмо ще стигне първо в ръцете на дон Робърт. И той наистина беше първият човек в Кадис, който узна новината.

Детето се стрелна през големите порти на склада и спря, дишайки тежко и цялото обляно в пот. Въпреки ранния час няколко докери разместваха бъчонките с вино.

— Къде е идалгото? Имам вест за него, спешно е.

— Ето ме — Робърт излезе от сянката в дъното на мрачната изба. Почти не беше затворил очи след разговора си с Лиъм. Не го свърташе на едно място. Тази нощ, поради липсата на нещо по-добро, бе седнал да провери пратката вино от Херес.

— Дай ми пакета, дете — каза той, загледан изпитателно в лицето на момчето. То се опитваше да изглежда голямо и самоуверено, но по очите му личеше какво е видяло край Трафалгар. — Страшно беше, нали? — меко попита Робърт.

Момчето кимна.

— Ужасно, дон Робърт. Кръв, навсякъде кръв. Морето беше почервенияло.

Едва се удържа да не попита кой бе излязъл победител от това клане. Но предпочете да замълчи. Момчето можеше и да не е разбрало. Вчера цял ден се носеше тътенът на топовете, източният вятър довяваше ехото от битката до брега. В подобна битка едно неопитно дете надали би разбрало колко кораби са потопени и колко са оцелели. Освен това предпочиташе да бъде сам в момента, когато щеше да узнае съдбата си.

— Браво, момче — каза той. — Ще бъдеш възнаграден.

Махна на един мъж, минаващ край него.

— Погрижи се да го нахранят. Аз се качвам горе. Никой да не ме безпокои.

— Да, дон Робърт.

Качи се в апартамента си и грижливо изми лицето и ръцете си от праха в склада. Сетне седна и спокойно и педантично отвори пакета. Беше опакован в намаслена кожа, непропускаща вода. Вътре имаше четири листа, гъсто изписани с четливия почерк на Хари Хоукинс.

„Виждахме съвсем ясно и двете армади. Нелсън имаше двадесет и седем кораба, а обединеният флот на Вилньов и адмирал Гравина наброяваше тридесет и три съда. Нелсън бе на борда на «Виктори». Виждах го съвсем ясно през далекогледа си. Носеше всичките си ордени, сър. Много величествен. Признавам, че изпитах известна гордост. Всичките кораби бяха вдигнали платна, така че разбрахме, че развръзката наближава. Тогава, минаваше единадесет и половина, човекът с мен, който разбираше от сигнали с флагове, сър, ми съобщи, че «Виюпори» разпраща заповед до всички британски съдове. «Англия очаква всички да изпълните дълга си», такова било съобщението, сър. Не можех да ги чуя, но с далекогледа виждах как моряците викат. Наистина бях впечатлен, сър. В нашия флот нямаше нищо подобно. Ние имахме повече кораби и повече оръдия, но хората май нямаха особено желание да се сражават. Надявам се да ми простите, че говоря такива работи, господин Робърт, но според мен заради това си заслужихме наказанието от съдбата.“

Робърт спря да чете и се загледа в пристанището. Времето се беше обърнало и през нощта силният вятър беше издухал барутния дим от хоризонта. Атлантическият океан блещукаше под изгряващото слънце. Вълните му бяха спокойни и дори лениви.

А беше толкова уверен. Напълно убеден, че рискът не е толкова голям, колкото изглежда. Въпреки всичко, което бе наприказвал на

Лиъм, никога не му беше хрумвало насериозно, че може да загуби. Смяташе с един блестящ удар да издигне дома Мендоса до такава висота, каквато никой от прадедите му не бе и сънувал, да я направи първостепенна сила не само в Испания, но и в цяла Европа, а защо не и в света. Вече беше обмислял планове за настъпление и в Северна Америка. И всичко се бе изпарило, идната власт и цялата слава.

Нямаше нужда да чете писмото на Хоукинс до края. Но все пак трябваше да допие до дъно горчивата чаша.

„Почти съм убеден, че Нелсън е мъртъв. Но съм сигурен, че той победи. Деветнадесет от нашите кораби се предадоха, сър. Останалите бяха потопени. Бог да ни е на помощ, господин Робърт. И Бог да е на помощ на дома Мендоса. Вие постъпихте правилно, сър. Сигурен съм. И макар сега това да изглежда като грешка, аз съм сигурен, че Бог няма да забрави праведната ви постъпка и ще ви благослови.

Ваш смирен слуга во Христe: Хари Хоукинс.“

Робърт грижливо сгъна листата и отново ги зави в намаслената кожа. Сетне си наметна пелерината, излезе от склада и отиде в хотела, където беше отседнал Лиъм. Намери брат си да закусва на една закътана маса в дъното на общата зала. Беше сам, околните маси също бяха празни. Хората явно страняха от англичанина.

— Ето. Прочети го и се радвай — той хвърли писмото на масата. — Скоро новината ще стигне до всички. Докато идвах, видях десетина лодки да гребат към брега. Но това писмо пристигна първо.

— Нелсън ли победи? — прошепна Лиъм.

— Да. Ти също победи, ако може да се вярва на думите ти от онзи ден. Банката тук рухна, но Наполеон вече няма да се осмели да тръгне срещу Англия. Нещо повече, Великобритания стана безспорен властелин на моретата, вероятно вовеки веков.

— Робърт, изслушай ме. Съжалявам. Наистина съжалявам. Доста мислих върху това, което ми разказа. Знам, че си постъпил според разбиранията си. А сега какво ще стане? Какво ще стане с Кордова?

— Край на Кордова. Ще минат няколко месеца, докато всичко рухне окончателно. Падежът на повечето дългове е през следващата година. Кръвта ще изтича бавно и ще имаме време да уредим достойно погребение. Върху двореца и повечето имения в Андалусия не тежат ипотеки, но с банката в Кордова е свършено.

— Значи ще се прибереш у дома? Баща ни ще иска да научи повече подробности.

— Не смятам да се прибирам. Съмнявам се, че баща ни ще иска да ме види след този провал.

— Не си прав, Робърт. Ти си неговият любимец. Една грешка в преценката няма да го накара да си промени отношението.

Робърт поклати глава.

— Напротив, ще го накара. Все едно. Не виждам какъв смисъл има да се прибирам. Ще остана тук, за да оплаквам мъртвеца. Това, Лиъм, е стар испански обичай — да бдиш над трупа, докато той не започне да се вмирисва. Да кажем, че това е една от онези испански привички, които ми харесват.

Робърт прекара следващите три дни в безпросветно пиянство. Накрая, когато стомахът му отказваше да приеме повече вино и ракия, той се дотътри до апартамента си над склада и се строполи в леглото.

Събуди се гол, сам в задушливия мрак. Завесите около леглото и на прозореца бяха спуснати. Нищо не си спомняше, но явно прислужникът му го бе съблякъл. Робърт дръпна балдахина и се изправи неуверено. Господи, как го цепеше главата! Довлече се олюлявайки се, до прозореца, пребори се с пердетата и разтвори широко капациите. Слънцето вече клонеше към залез, а времето се беше позатоплило. Въздъхна дълбоко и усети как живителният морски въздух навлиза в гърдите му.

— Индаленсио! — Не беше лесно да се прекоси стаята, за да дръпне звънеца. Предпочиташе да се провикне. — Индаленсио, идвай тук. Трябваш ми!

— Да, сеньор. Веднага.

— Баня, и по-бързо. Божичко, целият съм се вмирисал. И нещо за пиене.

— Банята е готова, дон Робърт. Поддържам, водата топла — прислужникът беше два пъти по-дребен от Робърт, но го хвана под ръка, за да му помогне да стане.

Робърт го бутна встрани.

— Мога да се държа на краката си Индаленсио.

Дотътри се до съседната стая, където го чакаше месингово корито, пълно с димяща вода. До него един мангал с разпалени въглища поддържаше топъл огромен чайник. Цялата стая беше изпълнена с пара. Топлината и влажният въздух в малката стаичка внесоха покой в душата му още преди да се потопи във ваната.

— А, така е по-добре. А сега, Индаленсио, нещо за пиене. Клин клин избива, но ти не знаеш този израз, естествено.

— Не, сеньор. Но съм ви приготвил нещо за пиене — дребничкият човечец му подаде сребърна чаша.

Робърт я пие и подозрително подуши съдържанието.

— Мирише като херес. Олороза. Но е топло.

— Да, сеньор Робърт. Топло вино олороза със сурово яйце. Много е полезно на следващата сутрин.

— Клин клин избива — изсумтя Робърт. — Точно това имах предвид преди малко.

Изпразни чашата на един дъх.

След половин час Робърт беше умит, изчистен и облечен в нови дрехи, физически се чувстваше значително по-добре. Що се отнася до останалото, никоя баня не би могла да му помогне. Може би ако се разходи... Да снее камъка от сърцето му.

Вече се свечеряваше, но улиците бяха празни. Обикновено по това време испанците излизаха на централната улица, за да видят познати, да си разменят клюки и да позяпат хубавите жени. Сеньоритите също стрелкаха с очи минувачите иззад ветрилата си, под бдителните погледи на придружаващите ги мъже. Робърт забеляза десетина фенери, накачени около площада, където се провеждаше коридата. А, да, фиестата на Архангеловден. Хората нямаше да допуснат разгрома на армадата да им помрачи празника. Но все пак надали щяха да правят корида по мръкнало. Любопитството му се събуди и той се насочи към площада.

Някакъв мъж седеше на обърнат кош на няколко крачки от площада. Той се надигна и му препречи пътя.

— Какво става? — попита Робърт.

— Концерт, сеньор. Всеки посетител трябва да плати по един реал. Дори благородниците — щастливо заяви мъжът, наслаждавайки се на моментната власт.

Робърт беше твърде заинтригуван, за да се обижда, така че измъкна една забутана монетка от джоба си. В ъгъла на площада, където обикновено седеше председателят на коридата, се издигаше дървена естрада. Сега там стояха и чакаха двама мъже, единият с китара, а другият с мандолина. Робърт чу някъде отдалеч звука на кастанети. А, да, сега се сети. Певицата на фламенко, за която бяха разлепили плакати.

Кастанетите продължиха да отмерват ритъма още няколко секунда, сетне тя се появи под светлината. Това привлече вниманието на тълпата и шушукането заглъхна. Когато мандолината поде ритъма на кастанетите, всички вече бяха затаили дъх в очакване. След още няколко секунди китаристът прокара пръсти по шестте струни и в нощта се разнесе най-еротичната мелодия на света.

Тя бавно пристъпи напред, като продължаваше да твори музика само с пръстите си. Беше облечена в червено и черно — андалуска носия, с плътно прилепнала по хълбоците пола, която се разширяваше надолу във водопад от дантела. Косата ѝ бе прихваната с тробен, а зад ухото ѝ имаше затъкната червена роза. Познаваше тази жена. От тук не можеше да я различи достатъчно ясно, но беше сигурен, че...

В този момент тя отвори уста и този неин невероятен, зашеметяващ глас, тъй чист и извисен, го накара за си спомни всичко.

— Досега не свързвах доня София с циганката от онази посада край Севиля — каза ѝ той, докато се разхождаха по улицата зад складовете.

Тя не се усмихна.

— В известен смисъл аз също не ги свързвах, поне до миналата година. Тя принадлежеше към един свят, а спътницата на идалгото — към друг.

— Но вие ги събрахте.

— Да, когато ми се наложи.

— Моля да ме извините.

Тя го изглежда смаяно.

— За какво да ви извинявам?

— Не се бях сетил, че можете да останете без пари. Просто бях предположил, че Пабло е взел навреме някакви мерки да не се нуждаете от нищо след смъртта му.

Как би могла да му обясни какво всъщност бе тласнало идалгото към смъртта? Дали той ѝ беше простил в последния миг? Дали кръвта на Пабло и Карлос още лепнеше по ръцете ѝ? Не, не можеше да му обясни, че всъщност това опрощение бе единственото нещо, от което истински се нуждаеше.

— Вие не носите отговорност за това — отвърна тя. — И моето положение не беше чак толкова бедствено. Остана ми къщата в Мадрид, както и много бижута. Нямаше опасност да гладувам, дон Робърт. Недейте да се чувствате виновен заради мен.

— Моля ви, доста неща сме преживели заедно. Не можем ли да минем на „ти“? И щом не си се нуждаела от нищо, тогава защо... — той не довърши въпроса си. Не беше негова работа как тя си изкарва хляба.

— Защо пея пред публика и така съм си затворила вратите на висшето общество ли? — довърши тя. — Не, не се притеснявайте, въпросът е съвсем естествен. Но една любовница, та била тя и любовница на Мендоса, не става част от висшето общество. — Той се сети за Мария Ортега, но София продължаваше да говори и споменът се разсея. — Освен това определено имах нужда от нещо, макар и то да не бе пари.

— Какво тогава?

— Искях да бъда независима, да не разчитам на никого, освен на себе си, за да си осигуря бъдещето.

— И затова пак тръгна да пееш по кръчмите. — По гласа му не личеше да е особено убеден.

— Не — възрази София. — Не както пеех преди няколко години, когато ме срещна. Пътувам с двама музиканти, видя ги преди малко, но аз им плащам, а не те на мен. И пея само когато имам предварително уреден ангажимент, и то по най-големите фиести и панаири в Испания. Не прося по някоя монетка след изпълнението си. Робърт, на мен ми плащат, защото хората искат да ме видят.

— Като на матадорите — каза той и веднага съжали за сравнението. — Извинявай, глупаво беше от моя страна.

Тя сви рамене.

— Много време мина оттогава. Ти няма защо да помниш всичко това.

— А ти?

София се извърна към него и се загледа в лицето му, белеещо се на лунната светлина. Не можеше да отгатне какво знаеше той и за какво се досещаше. В кафявите му очи не се таеше никакво обвинение.

— Много време мина оттогава, но и много кръв се проля — тихо отвърна тя. — Не, не ми беше лесно да забравя.

— Матадорите рискуват живота си всеки път, когато излязат на арената. А Пабло Луис не принадлежеше напълно на този свят от мига, в който се е родил. Не трябва да се обвиняваш за съдбата и на двамата.

— Може би.

Робърт забеляза как тя се увива по-плътно с шала си.

— Студено ти е. Не трябва да те държа навън по това време. Предполагам, че си отседнала в някой хан.

София кимна. Двамата се обърнаха и тръгнаха към града.

— Кога ще мога да те видя отново? — попита той на прага.

— Утре ще пея за последен път тук. Сетне потеглям. Следващата седмица имам друг ангажимент. Между другото, в Кордова.

— Ще вечеряш ли с мен утре след концерта?

— Ако желаете.

— Да, определено желая. Ти си като глътка свеж въздух, София. Точно от това имам нужда в момента.

— Някакви грижи са те налегнали, май? — попита тя. Сетне го изненада с проникателността си. — Поражението на адмирал Гравина се е отразило зле на сделките ти, нали?

— И така може да се каже — призна Робърт. — Но можем да си говорим и за по-приятни неща. До утре, Житанита.

Подаде му ръка и той я целуна, сетне се поклони, обърна се и си тръгна.

Сам се чудеше на себе си. Да търчи подир една жена, когато целият му живот бе съсипан, а парчетата от мечтите и плановите му се люшкаха по вълните край Трафалгар наред с остатъците от армадата. Но я желаше. Искаше да притъпи болката от поражението с огъня

на... С какъв огън всъщност? На секса? Не, по-скоро търсеше някаква победа.

— София, защо не пътуваме заедно до Кордова? Изпрати хората и багажа си напред. В една посока сме, така че защо не си правим компания?

— Няма ли да останеш в Кадис?

Той се усмихна и наля вино от гарафата. Бяха в трапезарията на апартамента му над складовете.

— Няма причина да оставам тук.

Тя го изгледа замислено. Този мъж я смущаваше. Смущаваше я още от деня, когато застана до нея на Големия площад в Мадрид, на алтернативата на Карлос и тя се зае да обяснява коридата на английския братовчед на Пабло.

— Много си загубил в битката край Трафалгар, нали?

— Да.

— Най-лошото е, че той също е англичанин.

— Беше. Получих потвърждение на новината. Нелсън е бил убит в битката.

— Това утешава ли те по някакъв начин?

— Не, защо да ме утешава? — той набодне с вилицата си парче месо от елен, печено с круши и хвойна. — Нямам нищо против него. Ставаше дума за търговия.

— Но ти си англичанин, също като него — настоя тя.

— Аз съм Мендоса.

София заби поглед в чинията си.

— Семейството, значи — тихо каза тя. — Според теб човек трябва да е верен най-вече на семейството си.

А тя самата, на кого трябваше да бъде вярна? Кой бяха родителите ѝ? Къде се бе родила?

— Така смятам аз — отвърна Робърт. — Или поне така смятах.

— Пабло беше на друго мнение.

— Знам. Това бе основният му проблем. Покойният ми братовчед отказваше да приеме съдбата, за която беше роден. Искаше да замени наследството си за нещо друго. Подобни опити винаги се провалят.

София поклати глава.

— Грещиш. Не това беше основният проблем на Пабло. А що се отнася до наследството... — тя се поколеба. — Не съм толкова

сигурна.

— Няма да споря за Пабло. Ти го познаваше по-добре от мен. Но какво ще кажеш за наследството? Защо не си сигурна? Ти не се ли връщаш към собственото си наследство?

Тя се засмя, но в смеха ѝ нямаше нищо весело.

— Разбирам какво имаш предвид. Но не си прав. Аз съм толкова циганка, колкото и ти.

Трудно му беше да се съгласи. Все пак я беше видял преди няколко години, преди да замине за Мадрид и да стане нов човек. Тогава тя му разказа за живота си.

— Но най-ранните ти спомени са за циганите — отвърна накрая Робърт. — Значи те са истинския ти народ и истинското ти наследство.

София сложи ръка на сърцето си.

— Тук не ги усещам като моя народ.

Сетне, преди Робърт да успее да отвърне нещо, тя стана и взе шала и ветрилото си.

— Късно стана, време е да си тръгвам.

— А какво реши за пътуването? Ще тръгнем ли заедно за Кордова?

— Ще пътуваме заедно — кимна София.

След един ден път ги посрещна топлото меко слънце на вътрешна Андалусия. София усети как лъчите му я стоплят, но не слънцето караше кръвта ѝ да кипи. Мъжът до нея я притегляше неудържимо. Той седеше на отсрещната седалка на великолепната каляска, тапицирана в кафяво и златно, цветовете на Мендоса. Дъхът ѝ секваше, когато я погледнеше с топлите си кафяви очи. През първата нощ отседнаха в една забутана посада. Робърт я погледна въпросително. Тя едва не кимна. Искеше да отстъпи. Не защото от две години насам не бе изпитвала това удоволствие. Не, това нямаше нищо общо. Именно поради тази причина мъжът бе толкова опасен.

— Е, все ще се намерят две стаи — весело отвърна тя. — Не вярвам да има други посетители.

На следващия ден приближиха Севиля.

— Още не се е мръкнало — отбеляза Робърт. — Да продължим ли още час-два? Знам едно малко ханче недалеч от Кармона. Много е

хубаво.

— Да — отвърна София. Да продължим.

Ханът бе малък и непретенциозен, но край него лъкатушеше поток.

— Очарователно е, Робърт.

— Пяла ли си тук?

— С Пако ли? Не, не се сещам.

Робърт тръгна да се разпорежи за багажа и конете, а тя се насочи към ханджията.

— Две стаи, една за господина и една за мен.

В очите на стопанина проблесна презрително пламъче. Една истинска дама не би пътувала сама, без съпруг или брат. София го изгледа предизвикателно. Само да посмееше да каже нещо!

— Да, сеньорита — сведе поглед той.

Стаята ѝ беше на последния етаж, под самите керемиди на покрива. Имаше балкон с изглед към потока, а в далечината се виждаха стръмните хълмове и варосаните къщи на Кармона. София остана на балкона до късно след полунощ. Гледаше тъмните прозорци на къщите и си мислеше в колко ли от тях мъже и жени, любовници, съпрузи и съпруги, се любят в момента. Сетне поглеждаше към странноприемницата. Стаята на Робърт бе от отсрещната страна на двора. Под завесите му се процеждаше светлина.

Представи си го как седи в леглото, облегат на пухените възглавници, вероятно зачетен в някоя книга. Дали пижамата му беше копринена? Или ленена? Колко лесно би могла да провери. Можеше да се промъкне по коридора, да почука на вратата и той щеше да я посрещне с отворени обятия. В това поне беше убедена, той я искаше. Какво правиш с мен, англичанино? Защо допускам да стават такива неща с мен? Някакъв бухал избуха в отговор.

На следващата сутрин тя не слезе за закуска в общата стая. Предпочете да си поръча кафе и препечени филийки в спалнята. Сетне нареди да ѝ приготвят баня. Прислужницата се нацупи и започна да мърмори, че и създавала излишна работа. Никой клиент досега не бил искал такова нещо. София държеше на своето и накрая надделя. Дойде време да се облича и тя избра от гардероба си една синя рокля и шапка в същия оттенък. Знаеше, че този цвят отива на очите ѝ. Когато слезе по стълбите, каляската вече я чакаше в двора.

— Добро утро, София. Добре ли спа? — в очите му проблесваше присмехулно пламъче, сякаш знаеше, че е будувала цяла нощ.

— Много добре, Робърт. Надявам се, че ти също си почина.

— Не ме свърташе в леглото — отвърна той. — Дълго не можах да заспя.

— И за какво мислеше?

— За теб.

Тя очакваше този отговор. София оправи шала си и усети как погледът му проследи нейното движение, докато тя нагласяше гънките му върху гърдите си.

— Тази сутрин изглеждаш прекрасно. Не мога да преценя кое ти отива повече, андалуската носия или синьото.

— За всеки цвят си има подходящи моменти.

— Да — кимна той. — За всяко нещо има подходящо време.

— Безсънната нощ те е направила философ.

Той се разсмя и й помота да се качи в каляската. Кожата на ръката ѝ пламна там, където я докосна. Робърт също се качи и седна на отсрещната седалка.

— Познавам една жена, която се мисли за напълно свободна. Повечето хора биха се съгласили с нея. В сравнение с теб обаче тя цялата е оплетена в условности.

— Условностите никога не са ми били от полза. Научих да се справям и без тях — отвърна тя.

Първият час от пътуването премина в мълчание. Изчерпахме запасите от безлични учтивости, помисли си София. Сега трябва да казваме истината или да мълчим. Предпочитам да мълча, защото не знам истината. Не, не е точно така. Знам истината, но тя ме ужасява. Две години градах стена срещу всяко чувство. И сега това.

Не смееше да погледне към него. Опасяваше се, че няма да успее да се овладее, ако продължи да го гледа. Вместо това наблюдаваше нивите и ливадите, които пробягваха под прозореца на каляската. По едно време, когато слънцето почти бе достигнало зенита си, той се обади:

— Приготвил съм ти една изненада. Ще обядваме на едно специално място.

— Още някоя очарователна странноприемница ли?

— Не. Вече сме на територията на Мендоса, София, от няколко часа сме на нея. Това е семейното кортихо. Доколкото знам, то е дар от Фернандо III, защото Мендоса са му помогнали да изгони маврите и да овладее окончателно Кордова.

— Мендоса са част от историята на Испания, нали?

— Вземали са участие във всички по-важни събития, според семейните предания. Трябва да призная, че са сменяли приятелите и враговете си без особени угризения.

Нещо проблесна в погледа му, докато казваше това. Дали не беше подкрепил френско-испанския флот срещу лорд Нелсън и английската му ескадра? В такъв случай бе загубил и вероятно именно тази загуба го измъчваше в момента.

— На всички ни се налага да вземаме решения — меко отвърна тя. — Понякога те се оказват погрешни. Това е съдба, късмет или както предпочиташ да го наречеш. Но твоят праядо наистина е за завиждане. Това е красива земя, Робърт. Прекрасна.

— По-голямата част са ниви, градини и селски колиби, но има и една по-удобна къща, макар и да не е много голяма. Разправят, че някакъв Мендоса я е построил през четиринадесети век. Не знам дали е истина. Доста е примитивна. Въпреки това е прелестна, по свой си начин. Надявам се да ти хареса.

Беше предупредил за пристигането им и двамата прислужници, мъж и жена, ги чакаха на прага. Жената беше приготвила заек, задушен с диви портокали. Поднесе им го пред весело пращящата камина в голямата стая. Освен нея, в къщата имаше още само две малки спални и кухня.

— Родът ни никога не се е оттеглял от града и нямаме големи хазиенди в провинцията — обясни той. — Не вярвам някой Мендоса да е живял тук.

Тя побутна парченце месо в чинията си. Гърлото ѝ беше прекалено сухо, за да преглъща. Въпреки това се стараеше да поддържа необвързващия разговор.

— Винаги ли са живели в Кордова?

— Да, каквото и да значи „винаги“. Не знам кога точно е дошъл в града първият Мендоса. Но в едно съм сигурен, те са живели там много преди да е построен днешният дворец. Предшественикът му е

бил опожарен някъде през тринадесети век. Така че сегашният дворец почти може да мине за нов. Парвеню някакво, няма и петстотин години.

Той се ухили и сърцето ѝ подскочи. Ръцете ѝ се разтрепериха и се прокле, че се е издала. Сигурно бе забелязал всичко, но по нищо не му пролича.

— Въпреки това дворецът е нещо изключително. Трябва да го видиш.

Тя не пое риска да го погледне в очите.

— Стои ли още дворът с портокаловите дръвчета? Още ли са на мястото си розовите храсти, които се отразяват в басейна?

— А, разбирам. Не се сетих, че Пабло сигурно ти е показал двореца.

— Не, не ми го е показвал — тя му разказа как още като момиченце е пяла на доня Кармен.

— Значи съдбата ти отдавна се преплита с тази на Мендоса — отбеляза Робърт. Той се пресегна през масата и прокара пръст по дланта ѝ. — Какво би казала по този въпрос циганката ясновидка, която те е отгледала?

— Тя би го нарекла съдба.

— И би имала право. Разбрах, че си част от съдбата ми още щом те зърнах.

Край на преструвките. Трябваше да вземе решение. Вдигна глава и погледна Робърт в очите.

— Още щом зърна кого, Робърт? Циганката от посадата или доня София?

— И двете. И двете жени ме привличаха, още преди да разбера, че става дума за една и съща личност.

София издърпа ръката си изпод неговата, вдигна чашата с вино и отпи. Не можеше да се каже, че бе взела решение, по-скоро се предаде пред силата, която я притегляше неустойимо.

— Робърт — спокойно каза тя, оставяйки чашата на масата. — Искаш ли да се любиш с мен?

Той ахна, сетне отметна глава и се разсмя неудържимо.

— Ти си цяло чудо, Житанита. Не вярвам да има друга като теб в тази страна.

— Не отговори на въпроса ми.

Дали нямаше да стигне дотам в мъжката си гордост, че да ѝ откаже? Можеше да ѝ отвърне, че сам си подбира партньорките и сам решава с кого да спи. Видя как по лицето му пробягва колебание, но огънят в очите ѝ погълна присмехулните пламъчета в неговия поглед.

— Да, дявол да те вземе, искам. Не съм сигурен дали ти вярвам, доня София. Но определено те желая.

— Прекрасно. Тази врата може ли да се заключва — тя кимна към вратата, която водеше към останалите помещения. — Двете спални не ми изглеждат особено удобни. Пък и са студени. А кухнята няма да свърши работа.

Той отиде до вратата и дръпна тежкото резе. Когато се върна, тя вече се бе съблякла. Стоеше до камината и отблясъците от пламъците играеха по бялата ѝ кожа.

Първият път се любиха с настървение, телата им с години бяха очаквали този миг. Сетне отново, нежно и внимателно. Когато свършиха, в нея се надигна прилив на спокойствие и умиротворение. Толкова пътуване, толкова години на блуждаене и търсене, но накрая бе намерила мястото си.

В стаята вече се беше смрачило. Само догарящият огън осветяваше помещението.

— Защо — тихо попита Робърт. — Защо точно аз, и защо избра този момент и това място?

— Нали точно за това ме доведе — всяка дума я изпълваше с щастие. Вече можеше да говори свободно. Беше се отдала без остатък и нямаше връщане назад. — Защото ти трябвах. Защото за пръв път през живота си разбрах какво значи любов.

И усети как той се отдръпва от нея, макар да не направи никакво движение.

Думите ѝ внезапно го сепнаха и заседнаха като камък в стомаха му. Беше забавно, за миг дори му се бе сторило, че е намерил някакво временно убежище от всичките си грижи. Но съдбата отново му бе изиграла номер, София предлагаше нещо прекалено голямо точно в момента, когато не можеше да го приеме. Нямаше избор.

— София, чуй ме. Не мога... Искам да кажа, точно в момента положението е такова, че...

Млъкна. Стана му ясно, че думите бяха безполезни и не можеха да не звучат като жестока подигравка.

Тя лежеше безмълвно. Приливната вълна на страстта се бе оттеглила и я бе оставила на пустия бряг. Загубих го, осъзна тя във внезапен пристъп на студена проникателност, която обаче не заглуши болката. Никога не е бил мой, а сега го загубих окончателно.

И тогава разбра. Най-сетне наказанието я бе застигнало. Двама мъже умряха заради нея. Смъртта на дъщеря ѝ не бе отмъстена. Цяло езеро от кръв, как досега бе успявала да се задържи на повърхността му? За миг пожела спокойствието на смъртта, но знаеше, че няма да се отърве толкова лесно. Беше влязла в чистилището. Щеше да загуби Робърт и така да си плати за греха, за цялата проляна заради нея кръв.

* * *

Той не отиде на нито един от концертите ѝ в Кордова. Целият град се бе струпал да чуе Житанита и да я поздрави, но не и идалгото от дома Мендоса. На третия ден от престоя в Кордова тя заряза последния остатък от гордостта си. Знаеше каква ще бъде развързката, но нямаше да се предаде без бой.

Дворецът Мендоса беше затворен. Всички капаци на прозорците бяха дръпнати, портите също бяха затворени и никой не отговори, когато тя позвъни на големия месингов звънец пред централния вход. Дали не си бе отишъл? Но в такъв случай поне слугите трябваше да са тук. София обиколи двореца отвън. Това ѝ напомняше за дните, когато просеше с Фанта. На Еврейската уличка спря точно на мястото, където ги бе пресрещнал Пабло Луис. Виждаше го като жив. Призракът му я мамеше нанякъде. Тя тръсна глава, прогони видението и отново тръгна.

Вратата беше на същото място, на което я помнеше. Несъмнено водеше, както преди, в Двора с портокаловите дръвчета. Опита се да я отвори, но резето беше спуснато. Малко по-нататък, на тясната безименна уличка, тя напипа на камъка знаците, които Фанта беше издълбала преди толкова години. До тях имаше нови. Някой катун беше минал и циганите бяха издълбали три успоредни линии под кръг с точка в средата. Знаците на Фанта казваха, че циганите могат да се надяват тук да им се усмихне щастието. Новите белези гласяха точно обратното. Тук смятат циганите за крадци, казваха те. Значи доня

Кармен беше намразила племето им, след като никое сот пророчествата на Фанта не се бе сбъднало. И за мен не позна, Фанта, помисли си София. Казваше, че ме очаквало светло бъдеще, Фанта. А сега съм бивша уличница, бивша убийца и единственият мъж, когото обичам, не иска да ме погледне.

Беше обиколила целия дворец и отново излезе пред портите, гледащи към централния двор. Поколеба се, преди да дръпне отново звънеца. Встрани имаше малка портичка. Тя се отвори и от там излезе някакво дете. Не, не беше дете, а възрастен човек, но джудже. Подсмърчаше в ленена кърпичка и носеше траур.

— Сеньор, извинете ме, тук ли е идалгото?

Той я погледа няколко секунди, преди да отговори. Тя видя, че малкото същество още хлипа.

— Не, сеньорита — отвърна то. — Идалгото е мъртъв.

София ахна.

— Не е възможно. Видях го преди три дни.

— Още ходи — тихо отвърна джуджето. — Диша, яде, говори. Но е мъртъв. Не знам какво ви е свързвало с него, сеньорита. Но по-добре си тръгвайте. Тук няма нищо за вас — той се извърна и погледна отново портите. — Всичко е мъртво вътре, сеньорита. Това е гробница.

Тя го изпрати с поглед, сетне се втурна към малката вратичка, която водеше към двора с портокалите и я заблъска с юмруци, докато не ги разрани. Викаше и заклинаше Робърт, дори когато гласът ѝ съвсем прехрипна. По едно време бе абсолютно убедена, че той стои от другата страна на вратата, само на няколко сантиметра разстояние, и я слуша. Но от отвъдната страна не дойде никакъв звук. След един час София се призна за победена и си тръгна.

Робърт остана няколко минути до басейна, в който се отразяваха портокаловите дръвчета. Чувахе гласа ѝ да повтаря името му и малките ѝ юмручета да блъскат вратата. Когато не можеше да издържи повече, влезе в двореца.

„Обичам те“. Простички думи. Толкова мъже и жени са ги повтаряли от сътворението на света насам. „Обичам те“. Когато тя прошепна това, за миг цялото му бъдеще проблесна пред него. През остатъка от живота си той нямаше да съществува, нямаше да

притежава нищо — защото не можеше да даде нищо. Тя го обичаше, тази красива, възхитителна жена, а с времето и той би могъл да се влюби в нея. Но ако го допуснеше, това би било върховното предателство, окончателното отхвърляне на всичко, заради което бе докаран на този свят и което вече бе успял да съсипе. Ако приемеше любовта на София и я обикнеше на свой ред, щеше да означава, че се измъква от справедливото възмездие. Престъплението му беше безспорно, трябваше да си понесе и наказанието. И би било връх на падението да я кара и нея да поеме част от мъката, която по право трябваше да изстрада сам.

През цялата нощ блуждаеше из разкошните стаи на двореца Мендоса. Гласът ѝ го преследваше. Дълго след като София бе загубила надежда и си бе тръгнала, той чуваше ехото от виковете ѝ. Робърт знаеше, че няма да се отърве от него до края на дните си, той щеше да се влее в хора от призрачни гласове, укорителни, обвиняващи, подигравателни, които се надигаха от старинните стени на семейния дом.

Два огромни полилея висяха от покрития с фрески таван в централната зала. Робърт застана под тях и се сети за Пабло Луис. Отиде до прозореца и пробва здравината на копринения шнур, който придържаше завесите. Сетне се отказа. Не виждаше каква разлика би имало да потърси забвение в смъртта или да приеме любовта на София. И в двата случая това би било страхливо бягство.

Излезе тичешком от трапезарията. Стъпките му отекваха в пустите коридори. На втория етаж в източното крило имаше дълга галерия. Стените ѝ бяха окичени с портрети на Мендоса, живели преди много години. Робърт застана пред тях. Целият бе плувнал в под, дишаше тежко, но събра всичките си сили и ги вложи в един вопъл, едновременно болезнен писък и клетва:

— Ще издържа. Съгрехих и ще понеса наказанието.

* * *

Свещеникът не знаеше какво да реши. Държеше кръщелното между ревматичните си старчески пръсти, но не подписваше. Жената стоеше до него и чакаше.

— Сеньорита, има и други начини...

Сините очи срещу него не трепнаха. Около тях имаше тъмни сенки, свидетелство за неотдавнашно изпитание, но те само подчертаваха красотата им. Но свещеникът продължаваше да се колебае.

— Вие искате от мен да сторя нещо грешно — прошепна той. — Да се закълна в нещо, което не е истина.

— Съвсем малък грях, дон Лоренцо. Трябва вие да го сторите, никой друг в селото не знае да чете и пише. И на вас ще ви повярват.

— Но това е измама.

— Само вие и аз ще знаем това — наведе се София. — Две хиляди реала, дон Лоренцо. Ще ви стигнат за нова църква и за кладенец, та хората ви да не трябва да ходят два километра до реката за вода. Къде другаде ще намерите две хиляди реала?

— Никъде — призна той. — Добре, ще го подпиша.

Вече два пъти беше давал това обещание — преди една седмица, когато тя му предложи сделката и тази сутрин, когато донесе документа. Но все не можеше да се престаши. Отново прочете текста.

„Аз, долуподписаният Лоренцо Гонсалес Рудин, енорийски свещеник на село Енчинасола, провинция Андалусия, с настоящото удостоверявам, че жената, известна под името София ла Хитанита, роди отроче от мъжки пол в селото на двадесет и деветия ден от месеца февруари, лето Господне Хиляда Осемстотин и четвърто. Отрочето получи Свето Кръщение на четвъртия ден от рождението си и му бе дадено името Рафаел Пабло Мендоса София, съгласно повелята Господня и закона на Светата Църква.“

— Всичко е вярно, с изключение на датата — посочи жената.

— С изключение на датата — призна той.

Момчето беше родено преди една седмица, на двадесет и девети юли 1806, но тя настоя той да се закълне, че се е появило на бял свят две години и няколко месеца по-рано.

— Името — смънка той. — Може би ако бяхте предпочели някое по-скромно име, а то с това могъщо семейство...

София стана.

— Ако не искате, не подписвайте, дон Лоренцо. Но ще ви помоля да решите по-бързо. Навън ме чака каретата. Ако откажете, ще се намери и друг свещеник, който има нужда от две хиляди реала.

Дон Лоренцо написа името си с дребни, сгърчени букви, сякаш се надяваше, че ангелите няма да могат да ги разчетат отгоре.

София взе документа и го постави в приготвената кожена кесия. Сетне му подаде торбичката със златните монети.

— Благодаря ви. Надявам се, че новата ви църква ще бъде наистина хубава, дон Лоренцо.

— Сеньорита, не знам какво ви е подтикнало да се решите на подобен грях. Съгласен съм, че това не е моя работа, но ви съветвам да се покаете пред Бога. Не можете да живеете с подобен грях на душата си.

— Напротив — отвърна тя. — Мога да живея. Същинските неприятности ще започнат чак когато ми се наложи да се представя пред съда там горе. Сбогом, дон Лоренцо.

Каретата чакаше пред къщата на свещеника. Кочияшът помогна на София да се качи и зачака заповеди.

— Към Качерес — нареди тя. — И карай внимателно.

Тя се надвеси над малкото вързопче и оправи бялото дантелено одеялце, което беше паднало на лицето на бебето. Жената, която държеше момчето, ѝ се усмихна.

— През цялото време ли спа, Роза?

Дойката кимна. Не можеше да отговори по друг начин. Преди няколко години върху Енчинасола бяха връхлетели бандити. Те избиха цялото ѝ семейство, а на самата нея отрязаха езика, след като я бяха изнасилили. Девет месеца по-късно тя бе родила момиче, но за нейно безкрайно облекчение то почина след няколко дни. Сетне, преди млякото в гърдите ѝ да пресъхне, една съседка умря при раждане. Роза кърми детето две години, срещу храна и покрив, сетне пък друга жена нямаше кърма, а сега се появи тази дама с очи, сини като скъпоценни камъни, която тайно роди момче. Сигурно детето беше незаконородено, иначе защо трябваше да пази тайна? Това не притесняваше Роза. Дамата щеше да я вземе в Качерес, на цели три

дни път от родното ѝ село. В града никой нямаше да знае за позора на Роза. Тя отново се усмихна и кимна на доня София.

Каретата излезе от селото и пое по междуградския път. Тук вече не друсаше толкова. София посегна и взе детето на ръце. Нямаше и месец, а вече бе истински хубавец. Обичам те, малки Рафаел, с този твой кичур черна коса и тези очи, които сега са сини, но може след време да станат кафяви. Радвам се, че не взех мерки да сложа преждевременно край на бременността. Ти си моето съкровище и аз ще те закрилям. Когато пораснеш, ще ти кажа, че баща ти е починал, че е умрял още преди раждането ти. Няма да познаеш болката да бъдеш отхвърлен от собствения си родител. Това няма значение, ангел мой. Мога да те обичам за двама. Ще ми се налага да те оставям задълго сам с дойката, за да изкарвам насъщния хляб за двама ни, но ще се грижа за теб, Рафаел, докато някой ден не тръгнеш да отвоюваш законното си наследство. Когато този ден дойде, сине мой, ти ще си готов.

Каретата подскочи на някакъв камък и София за малко да изпусне детето, но го удържа.

КНИГА ВТОРА

Въпреки бляскавата победа на Нелсън край Трафигар, през есента на 1810 г. Наполеон забрани на цяла Европа да търгува със страната, която той наричаше „коварния Албион“. Това нанесе страхотен удар на британската промишленост и търговия. Хиляди бяха изхвърлени на улицата без работа, а милиони трябваше да оцеляват на ръба на гладна смърт. През 1810 г. английският износ за континента спадна до осем милиона фунта стерлинги годишно. През следващата 1811 г. цифрата беше един и половин милиона фунта стерлинги. Във въздуха витаеше дъхът на революция. Тъкачите лудити тръгнаха да разбиват машините и да воюват срещу индустриалната революция, която беше на път да превърне Англия в най-голямата сила на света.

Вътрешните сблъсъци бяха само блед отзвук от войните навън. Успоредно с Наполеон, Англия трябваше да се бие и със Северна Америка и износът за колониите спадна с пет шести. Правителството не виждаше друг изход, освен да вдигне данъците, но бремето стана толкова тежко, че цялата икономика на страната бе на ръба на катастрофата. Накрая един банкрутирал банкер влезе с пистолет в парламента и застреля министър-председателя пред очите на събраните депутати, но това, естествено, не промени нещата кой знае колко.

Амбициите на Мануел де Годой вече не се ограничаваха с това да спи с испанската кралица или да провежда реформите, за които мечтаеха радикали като брат Елиха или Мария Ортега. Годой вече се стремеше към трона, трябваше му трон, независимо кой. В един момент Кастилия бе на път да му се изплъзне, тогава той започна да крои планове как да завоюва Португалия. Наполеон беше наредил на португалците да спрат да търгуват с Англия. Когато те отказаха, изпрати двадесетхилядна армия в Испания, която се насочи към Лисабон. Де Годой също вдигна своята армия. Като не можеше да се съпротивлява на обединените сили на врага, португалското кралско семейство избяга в Бразилия. Французите анексираха Португалия, а

Наполеон изпрати още три армии в Испания. Естествено, за да подкрепи испанските си съюзници.

Но кой всъщност управляваше Испания? Официалният престолонаследник, инфантът Фердинанд, кроеше планове как да сваля Годой.

Хората на Годой се биеха с хората на Фердинанд по улиците на градове и села, докато най-сетне на испанците не им писна от тях и от вездесъщите френски войници. В Мадрид избухна бунт, жителите му сваляха Годой и го хвърлиха в тъмница. Крал Карлос не разбираше вече какво става и абдикира в полза на Фердинанд. Но бе забравил да поиска благословията на императора в Париж. Френските батальони влязоха в Мадрид и освободиха Годой. Наполеон отказа да признае Фердинанд за крал, а привика и двете страни на конференция в Байон.

Испанците разбираха, че императорът парвеню смята да сваля династията на Бурбоните и да основе нова династия, Бонапарт. На втори май 1808 г. многохилядна тълпа преби с камъни френските часови пред кралския дворец в Мадрид. Мнозина бяха разкъсани с голи ръце. Французите откриха огън по тълпата. Залп след залп, куршумите се забиваха в плътта и трошаха костите. Единственият испанец, който спечели нещо този ден, бе Гойя. Той наблюдаваше всичко от един хълм наблизо и обезсмърти сцената в картина, наречена „Втори май“, Ел дос де Майо.

Фердинанд сам се уплаши от бурята, която беше призовал, абдикира на свой ред и върна короната на баща си. Карлос IV не посмя да се върне при разбунените си поданици, невярната си съпруга и нейния коварен любовник. Връчи испанската корона на Наполеон, който я прехвърли на брат си Жозеф, след като други двама негови приближени отказаха да се нагърбят с укротяването на един тъй див народ. Бурбоните и Годой получиха тлъста пенсия и щяха да изживеят дните си в разкош в Марсилия, но като бяха парите в сравнение с испанската корона? Доволен от сделката, Наполеон се върна триумфално в Париж, където го приветстваха като безспорния господар на Европа.

Новият крал завари Испания разбунтувана. Селяните тръгнаха с ножове срещу френските карабини, а църквата обяви кръстоносен поход срещу Жозеф Буонапарте. Не му помогна това, че бе обявил католицизма за единствена разрешена религия в неговото кралство —

свещениците твърдяха, че той е либерал, франкмасон и дори, връх на ереста, не знае думичка испански.

Това бе типично иберийски конфликт, белязан с цялата страст и свирепост, характерни за местните нрави. Двете страни зарязаха всякакви задръжки. Режеха ръце, кастрират се един друг, разпъваха се на кръст, хвърчаха отсечени глави, бесеха и побиваха на кол. Църквата наливаше масло в огъня, като призоваваше паството си на бунт в името на Господа Бога Исуса Христа, Света Богородица и Свети Йосиф. Гойя направи серия рисунки, наречена „Ужасите на войната“, която сетне стана прочута по целия свят.

Дворецът Мендоса бе видял много превратности на съдбата. Сега той се бе превърнал в затвор. Робърт освободи цялата прислуга, с изключение на Индаленсио. Хари Хоукинс го молеше на колене да му разреши да остане. Плачеше, че няма къде другаде да отиде и че службата на Мендоса е единственият смисъл на живота му, но идалгото не отстъпи. Накрая джуджето си тръгна, подсмърчайки, а Робърт пусна резетата на портите, затвори капаците на прозорците и пусна завесите от златотъкана дамаска, които някога бе описал на майка си с възхита и завист.

В четиринадесетте вътрешни двора розите, жасмините и бугенвилиите първо избуяха и дори завзеха околните стени, сетне пожълтяха и изсъхнаха, защото нямаше градинари да се грижат за тях, да ги подрязват и поливат през изгарящото андалуско лято. Повечето дървета обаче оцеляха. Корените им се впиха по-дълбоко в почвата и достигнаха до подземните потоци. Но плодовете на портокалите, лимоните, грейпфрутите и наровете гниеха по клоните. Само Индаленсио от време на време откъсваше по някой, когато господарят му приемеше да сложи нещо в уста.

Робърт ядеше рядко, винаги по различно време. Обикновено не знаеше дали е ден или нощ. Капаците на прозорците винаги бяха плътно затворени. Единствено свещници осветяваха палата. Понякога му се случваше цяла седмица да не излезе на откритите вътрешни дворове, като особено грижливо избягваше Двора с портокаловите дръвчета, където бе слушал как София го зове и блъска вратата. Всеки път, когато малките ѝ юмручета се бяха удряли в дървото, той бе потръпвал — сякаш ударите падаха върху него самия, довършвайки го, забивайки последните пирони в ковчега.

Никога нямаше да забрави. Нито София, нито клетвата си да оцелее и издържи достатъчно дълго, за да изплати със страдания своя грях. Но тази клетва, изречена пред обвинителните лица на предците му, бе последният израз на човешко чувство от негова страна. Оттогава се бе превърнал в ходещ труп. Вътрешният му огън бе угаснал,

заместен от вкочаняващия студ на смъртта. Беше призрак, безполезен за живите мъже и жени, враг на самия себе си.

Кордова е мъртва, беше казал той на Лиъм. Но не бе само Кордова. Цялото му същество се бе съсредоточило върху едно нещо, а той го унищожил със собствената си ръка. Бе хвърлил наследството си на глутницата побеснели кучета, беше съсипал наследството, събирано десетки поколения. Нямаше прошка за такъв Мендоса.

Бенджамин може би щеше накрая да му прости, но той почина, а Бес скоро го последва. Оставаше Лиъм, но той си имаше достатъчно грижи и след като Робърт упорито отказваше да му отговори, накрая спря да пише. Пък и защо да пише, в Кордова вече нямаше хляб. Домът Мендоса вече изцяло се бе прехвърлил в Англия, но подобно на страната си, Лиъм се бореше за собственото си оцеляване. Откриваха се някои нови възможности, но Лиъм не бе такъв човек, че да ги съзре и да рискува. И нямаше време да се безпокои и за брат си, който бе излязъл предател. Много по-важно бе да се опита да спаси поне част от онова, което Бенджамин му бе завещал в Англия.

В Кордова кръвта се изцеждаше капка по капка. Падежите на заемите идваха един след друг и печалбите, докарани от колониите, отиваха в касите на кредиторите. Хората клатеха глави, когато станеше дума за рухването на могъщия банкерски дом, но имаше и други, по-важни новини. Времената бяха такива, французите окупираха Андалусия и бяха посрещнати, както навсякъде, от групички „герилерос“, които светкавично нападаха и се оттегляха през нощта. Те не знаеха що е милост към врага и сами не молеха за милост.

До Робърт стигаше по някоя вест от външния свят. Новините сякаш се процеждаха през дебелите стени и зарезените порти, но отминаваха покрай него, без да го засегнат. Вече не принадлежеше към света на хората. Грижите на живите същества си бяха тяхна работа. Неговият свят се ограничаваше с четиридесет и шестте стаи на двореца Мендоса и той блуждаеше из тях часове наред. От време на време спираше пред някоя стена, покрита с паяжина или се заглеждала в оставените от него стъпки в прахта, напластен по мраморните плочи.

Мария Ортега дойде една вечер през 1809 г. Влезе през портичката откъм съдийската улица. Явно си бе запазила някой и друг ключ. Индаленсио я завари в двора с фонтаните, да стои загледана в

пукнатата тръба от лазурит, която на времето водеше към басейн, издълбан от монолитно парче розов кварц.

— Доня Мария, не знаех...

— Къде е идалгото?

— Не знам, сеньорита. Някъде тук трябва да е, но... — той безпомощно сви рамене.

— Намери го и ми го доведи. Трябва да поговоря с него.

Слугата се върна след няколко минути.

— Съжалявам, доня Мария. Не желае да се среща с вас. Трябва да си тръгвате.

— Кажу ми, че няма да мръдна оттук, докато не поговорим. Кажу ми, че ако трябва, ще остана тук, докато пусна корени. Не можеш да ме изхвърлиш, Индаленсио. Не си толкова як.

След половин час Робърт влезе в двора през една от тайните вратички и застана до нея на лунната светлина. Мария ахна, сетне се хвана за главата. Това не бе същият човек, който бе видяла преди четири години. Беше напълно побелял. Очите му трескаво блестяха, а болката и угризенията бяха набраздили бузите и челото му. Носеше парцалив черен фрак, който висеше по скелетоподобното му тяло и черни бричове, омацани с кал и мръсотия. Но той бе последната й надежда. След няколко секунди успя да се овладее.

— Добър вечер, Робърт.

— Махай се.

— Първо трябва да поговорим.

— Нямам какво да ти казвам. Ти също нямаш какво да ми кажеш. Махай се.

— За Бога, Робърт, изслушай ме. Много вода изтече навън. Станаха страшни, невероятни неща. Ти можеш да сложиш край на това. Длъжен си да ни помогнеш да сложим край на това.

Той се засмя. Гласът му беше старчески и пресеклив.

— Погледни ме, Мария. Мъртъвците нищо не могат да направят. Недей да търсиш помощ от призраци.

Тя се изправи в целия си ръст, така че очите им бяха на еднаква височина.

— Напротив, дори един призрак може да стори много, ако носи името Мендоса. Нямаме водач, Робърт. Никой не може да издигне глас достатъчно високо, за да спре насилието, към което призовават

свещеници и епископи. Твоят глас обаче все още е силен. Хората ще се вслушат в думите на Мендоса. Всичко, за което се борихме, всичко, в което вярвахме, е потопено в кръв. Трябва да сложим край на това.

— Аз се борих и вярвах единствено в дома Мендоса. Ти знаеше това. Никога не съм се преструвал. Загубих, съсипах Дома Мендоса и нищо не остана след катастрофата. Аз съм последният от този род в Кордова и вече съм мъртъв.

Тя опита друга тактика.

— Наполеон въведе нова конституция в Испания. Не си ли чул? Знаеш ли както пише там? — тя направи драматична пауза. Робърт дори не я погледна. — Прекрасна новина, Робърт! Може да донесе нов възход на дома Мендоса. Премахват се всички феодални монополи. Край на Местата. А осведомени хора ми казаха, че той все още е склонен да даде на Мендоса привилегията да основе Национална банка на Испания.

— На кой Мендоса? Не ме ли чу? Няма друг, освен мен, Мария, а аз съм труп. В банката вече няма нито пари, нито банкер. Затова имай милост, ако изобщо знаеш какво значи тази дума, и ме остави на мира.

Тя продължи, сякаш не го беше чула.

— В Конституцията пише и други неща. Инквизицията ще бъде премахната. Въвежда се свобода на религията. Няма вече защо да криеш, че си евреин, Робърт. Целият род Мендоса ще може да се върне към старата юдейска вяра. Нали това искаше. Никога не си ми го казвал, но знам, че е така.

— Щом си успяла да влезеш, сама ще намериш и пътя за връщане — той тръгна към вратата.

— Робърт, почакай. Моля те, само още една минута. Хари Хоукинс ме помоли да ти предам нещо.

Това име най-сетне събуди някаква искрица живот.

— Горкият Хари. Как е?

— Не е съвсем здрав, но е много щастлив. Когато го изгони, той отиде при брат Елиха. Сега е послушник в манастира, но е хванал треска. Ту го разтриса, ту му минава, на пристъпи, но всеки път го оставя все по-слаб.

— Това не ме изненадва — промълви Робърт. — Нали ти казах, това е краят на Мендоса.

Тя не разбра какво има предвид той, но предпочете да не се задълбочава.

— Хари ми даде писмо за теб — тя му подаде един плик, но Робърт не посегна да го вземе. — Хайде — каза тя, сякаш подмамваше дете. — Хайде, вземи го. За теб е. Хари показва къде е спасението за теб, за дома Мендоса и за цяла Испания.

Той отново се разсмя пресекливо.

— Това не може да е писмо, Мария. Трябва да е философски камък, който превръща камъните в злато. Не вярвам Хари Хоукинс да се добрал чак до такова нещо.

Той пак се обърна и този път не успя да го задържи. Мария остана до пресъхналия фонтан до зазоряване, като от време на време прокарваше пръсти по пукнатините в скъпоценния син камък. Накрая се призна за победена, стана и излезе на улицата. Но понеже не бе от тези, които се предават лесно, остави писмото на камъка.

Мина цяла седмица, преди Робърт отново да се отбие в двора с фонтана. Когато блуждаенето му го отведе до там, не забеляза плика. Есенните листа го бяха покрили с плътен кафяв килим.

Седна на мястото, където бе видял Мария и се опита да си спомни как изглеждаше тя, как се бе извивало тялото ѝ през онези отдавна отминали дни. Но единственото лице, което изникваше от паметта му, имаше удивителни сини очи. София. Спомняше си само за нейните милувки. Понякога се улавяше, че си задава въпроса дали и тя си спомня за него. И тогава бързаше да прогони тези мисли, както бе прогонил всичко друго — един труп нямаше какво да си спомня.

Студеният вятър полъхна от север и Робърт потръпна. Сетне погледна надолу и забеляза, че листата до него са се размесили и под тях се подава някакво писмо. Поколеба се, посегна да го вземе, сетне се отказа и дръпна ръката си обратно.

Този фонтан бе тъй красив на времето. Трябва да имаше няколкостотин години. Навярно го бяха издялали мудехарите — араби, останали в Испания след реконкистата като занаятчии, работещи за християнските си господари. Старият ръкопис, който Бенджамин му беше дал да прочете в Англия, разказваше за мудехарите, които един древен Мендоса докарал да му украсят двореца.

Толкова поколения бяха преминали преди него. Кой ли щеше да дойде след смъртта му? Какво ли щеше да се случи, когато тялото му най-сетне приемеше истината, че е мъртъв и спреше да диша? Французите засега не го закачаха. Може би защото бе единственият човек в Испания, който не им причиняваше никакви неприятности? Но може би като умреше, французите щяха да разквартируват някой взвод в двореца. Или испанските патриоти щяха да го превърнат в своя крепост. За пръв път в историята на този край нямаше да се намери някой Мендоса, който да сложи ръка върху него. Е, все някога и това трябваше да се случи. Нямаше да се наложи да чака дълго. Скоро някой непознат щеше да се разхожда из двореца, щеше да разглежда цялото това повехнало величие и щеше да си каже, че някога тук са живели и властвали силни и горди мъже, докато един техен потомък не ги е предал.

И все пак... Вдигна неохотно плика и го отвори. Мина доста време, преди да се насили да прочете какво му е писало джуджето.

Не трябва да се предавате, господин Робърт. Днес само вие можете да помогнете на Испания. Ето защо ще ви кажа нещо, което не съм споменавал досега. Винаги съм се молил да се обърнете в правата вяра. И продължавам да се моля. Но ако старата религия може да спаси дома Мендоса, и аз ще я благословя. Отидете в малката стаичка до женския двор. Под белега на стената има камък, който може да бъде вдигнат с лост. Бог да ви благослови, сър.

Ваш брат во Христа Бога...

Женският двор беше ограден от всички страни с изкусно издялани каменни решетки. Според семейните предания там е бил храмът на дома Мендоса през годините, когато родът е сметнал за по-благоразумно да приеме исляма. Това нямаше как да се провери, но все пак женският двор беше в най-старата част на двореца, пощадена при реконструкцията преди петстотин години. Стаичката, за която му писа Хари Хоукинс, бе малка, но много изящна, с поизбеляла червеникава

мозайка на ябълки и фриз от тъмнозелени листа, виещи се около тавана.

Белегът на стената бе около половин квадратен метър. В четирите ъгъла имаше дупки от гвоздеи: Хари Хоукинс не бе направил чак толкова голямо откритие. Всички знаеха как се е появило петното на стената. Още при първото му посещение в Кордова, Доминго доведе тук Робърт и му заяви: „Разправят, че месинговата плочка е била закачена тук“.

— Но не знаеш какво е пишло на нея, нито къде се намира сега?

— Не — бе свил рамене Доминго. — Нищо повече не знам. Нали ти казах вече.

— Но не си замазал петното, нито си запълнил дупките от гвоздеи.

Доминго се бе прекръстил.

— Боже опази. Дори не съм си помислял да правя такова нещо. Това е семейно предание. Петното трябва да стои на стената, макар всички да са забравили причината.

На Робърт вече му бе все едно. Погледна към пода. Беше застлан с големи каменни плочи, а фугите между тях бяха запълнени с хоросан. Носеше къса кирка. Вдиша я и пъкна острието под камъка, за който бе писал. Хари Хоукинс. Оказа се по-лесно, отколкото очакваше. Почти не му се наложи да натиска кирката.

Подпря камъка на стената и освети дупката отдолу със свещ. Имаше само кал и глина. Разчовърка ги с острието на кирката. Личеше си, че си стоят така от векове. Нямаше нищо. Само един луд, който блуждае из двореца.

Посегна към плочата, за да я върне на предишното ѝ място и тогава забеляза надписа от обратната и страна. Беше на иврит, а значи неразгадаем за него. Изруга от разочарование. Сетне под пламъка на свещта проблесна още един надпис, този път на испански. Някой идалго бе превел изречението на испански. *Hay un tesoro en la cueva*. В пещерата има съкровище. Почеркът май бе на Доминго.

Значи старецът все пак знаеше иврит. А може би бе накарал Хоукинс да му намери някой преводач. Да, явно така бе станало. Това обясняваше и как джуджето се е добрало до тази тайна. Но не виждаше какъв смисъл има в цялата тази работа. Първо, нямаше никаква пещера

и второ, дори съкровището наистина да бе съществувало, Доминго отдавна го бе пропилял.

Робърт върна плочата на място. Поредната легенда, дошла от славното минало на Мендоса. Вече не можеха да му помогнат. Нищо не можеше да му помогне, защото бе мъртъв. Сви се на пода и заспа под петното на стената, останало от някой древен договор, който неговото семейство бе сключило с Бога, или с Дявола. Или с двамата заедно.

Огънят открояваше лицата на селяните. Мургави, оцавени от вятъра лица, привикнали повече на палещото слънце по нивите им, отколкото на сенките и дима в тази пещера, скътана по средата между Ла Рамбла и Пуенте Жентил. Никой не се усмихваше, когато срещнеше погледа на София. Всички бяха сериозни, замислени не изпълнени с обожание. От два часа им пееше андалуски песни — най-вече фанданго, тук-таме по някое фламенко, а накрая приключи с войнствена севилска саета.

— Почини си, Житанита — каза Хуан Санчес. — Сигурно вече си се уморила — той беше дребен, прегърбен човечец. Пушката изглеждаше прекалено голяма в неговите ръце. Хората му го наричаха Ел Моно, маймуната, а французите — „изчадие адово“. В Андалусия той бе герой.

— Мога и да продължа, ако искате — София наистина можеше да пее още часове наред, само и само да вдъхне малко надежда на тези хора, скрити по пещерите си, с измъчени и свирепи селски лица. — Ако ви харесва, може да попея. Още.

Зад гърба ѝ Енрике дръпна една струна на китарата. Той беше неин кочияш през годините, когато живееше в Мадрид. Сетне, в известен смисъл, той я въвлече във войната.

— Разбира се, че ни харесва — отвърна Санчес. — Но съм се заклел утре да те предам жива и здрава на хората от Хаен. Страх ме е да си помисля как ще ме посрещнат, ако те докарам с прехрипнало гърло — той стана и протегна ръка. — Хайде, пригответе ми място за спане.

В дъното на пещерата беше проснат чист сламеник, а около него имаше импровизиран параван от конопени чували.

— Не е като спалня на благородник — усмихна се Санчес. Повечето му зъби бяха изпадали. — Но това е най-доброто, което можем да ти предложим.

— От две години моите спални са все такива — върна му усмивката София. — Не бих ги заменила за нищо на света.

Наистина беше убедена в това. Вече бе взела решение.

Когато войната започна, София реши, че това не я засяга. Тя трябваше да води свои собствени битки и да се бори със собствените си врагове. Освен това трябваше да мисли и за Рафаел. Вече бе станала доста известна, сега бе на път да стане и богата, с което щеше да осигури бъдещето на сина си. Затова предпочете да не обръща внимание на френските униформи по улиците.

— Доня София — и каза нейният кочияш през пролетта на 1809 г. — Вече не мога да ви возя.

Бяха в Мадрид, в къщата на София край Толедската порта. Смяташе да потегли вечерта за Качерес, за да се види с Роза и Рафаел. Мисълта, че ще се наложи да си търси нов кочияш никак не зарадва София.

— Какво искаш да кажеш? Защо няма да можеш? Мислех, че си доволен от службата си при мен, Енрике. Мислех, че ти харесва...

— Доволен бях — беше я прекъсвал той. — Но сега не е време човек да търси добра служба.

— Заради войната, така ли?

— Да, сеньорита. Заради войната.

— Слушай, говориш глупости. Какво значение има един герилеро повече или по-малко?

Енрике бе свил рамене.

— Почти никакво. Но все пак...

Така да бъде. Имаше и други кочияши София реши да го освободи, но все пак го помоли да остане още една седмица при нея, докато му намери заместник.

— Трябва да бъде сигурен човек, Енрике, Нали разбираш?

— Разбира се, Житанита. Заради Качерес.

Качерес, където бе скрила сърцето си. Божичко! Толкова неща я терзаеха, толкова удари бе понесла. Семейството, което никога не бе имала и за което не можеше да си спомни, убитата от Пако дъщеря, постоянното угризение, че не е отмъстила за детето, споменът за

Пабло Луис и за Карлос... И Робърт, Робърт Мендоса, който я бе накарал да изпие до дъно чашата на самотата и унижението. Но въпреки всичко именно той ѝ бе дал най-голямото съкровище — Рафаел.

Същата вечер бяха потеглили за Качерес. Това би трябвало да бъде последното им пътуване заедно. Докато ѝ помагаше да се качи в каретата, на София ѝ се стори, че забелязва в очите му безмълвен укор.

— Разбери ме — бе казала тя. — Знам, че ти е трудно да го приемеш, но... — сетне бе млъкнала. Не можеше да се надява просто устроено същество като Енрике да осъзнае, че не са ѝ останали душевни сили да се измъчва и за война, която почти не разбира и която не е в състояние да спре.

По южния път обикновено имаше много пътници, но не и през нощта. Пътуването беше опасно и в мирно време, а сега, когато по него патрулираха френски драгуни и испанските герилеро поставяха засади, бе още по-опасно. Но София не можеше да си позволи да пътува през деня. Ако хората научеха, че има незаконно дете, никой нямаше да стъпи на концертите ѝ.

Енрике беше опитен кочияш и уверено водеше впряга, но след четири часа път дръпна юздите.

— Проблем ли има?

— Вижте, сеньорита — посочи той с камшика.

Тя се обърна. Дълга редица от дървени кръстове се точеше от двете страни на пътя. На всеки висеше по един човек.

— Богородице — ахна София. — Не мога да повярвам на очите си! Не, не, не!

Енрике се смъкна от седалката, преценил, че разпънатите хора имат по-голяма нужда от утеха и помощ, отколкото господарката му. София проследи с поглед как той отива до първия кръст. Не можеше да откъсне очи от него. Пипнешком потърси чантата си, намери една кърпичка и я притисна до устата си. Енрике спря пред първия труп. София не можеше да се удържи. Трябваше да слезе от каретата и също да погледне.

Застана до Енрике, но той не ѝ обърна внимание. София дълго гледа застиналите в предсмъртна агония черти на разпнатия, сетне се

обърна към кочияша си. По бузите му се стичаха сълзи.

Той бавно тръгна между кръстовете — без да бърза, спирайки за по няколко секунди пред всеки от тях. София го последва. Препъваше се, на моменти губеше равновесие, но не можеше да спре. Трябваше да се поклони пред всяка една от жертвите, да извърви пътя до края. Сетне Енрике я хвана под ръка и я заведе обратно в каретата.

И чуха стон.

София замръзна. Пръстите на Енрике се стегнаха върху ръката ѝ. После я пусна и хукна обратно към кръстовете. Тя го видя как търси оцелелия и когато спря, разбра, че го е намерил. Енрике бе замръзнал пред последния кръст в редицата. София не усети как краката сами я понесоха натам.

— Дали е...

— Да, май да. Струва ми се, че е жив. Видях устата му да се отваря и затваря.

София пусна кърпичката и протегна ръце. Искаше да свали човека от кръста, но още докато посягаше, осъзна колко безнадеждно е положението. Краката на човека бяха промушени с огромен гвоздей, здраво забит в дървото. Двете му китки бяха заковани по същия начин. Почти нямаше кръв, пък и дори да бе текла през деня, слънцето я бе изсушило. Само малки кафяви ивички се точеха от ръцете и краката на разпнатия.

— Успял е да се дръпне нагоре и да диша — прошепна Енрике.
— Разпънатите умират от това. Тялото им увисва на гвоздеите и те не могат да дишат. Задушават се.

— О, Божичко, о Божичко — бе единственото, което намери да каже тя. — А сега? Дали вече е мъртъв?

— Не знам. Може би.

— Тен пиетас... — устните едва се разтвориха, но и двамата доловиха шепота. — Тен пиетас.

Имайте милост. Каква милост? Всевишни Боже, как би могла да помогне на този човек? София усета, че бузите ѝ се стичат сълзи. Енрике също хлипаше. Но дори да изплачеха цяла река от сълзи, с нищо нямаше да облекчат мъките на този човек. Нека умре, помоли се тя. Велики Боже, сложи край на мъките му. Мъжът отново простена.

София си пое дъх. Сетне, движена от внезапен импулс, отвори уста и запя.

Трелите на саетата се лееха прозрачни и чисти. Гласът не ѝ изневери. На него винаги можеше да разчита. Не откъсваше поглед от лицето на разпнатия — по едно време ѝ се стори, че ѝ се усмихва — и продължаваше да пее.

— Стига толкова, доня София — докосна ръката ѝ Енрике. — Достатъчно пяхте. Вече е мъртъв. Трябва да тръгваме.

Последните звуци отлетяха в мрака.

— Мъртъв ли е? Сигурен ли си, Енрике?

— Да. Дълго се мъчи, но...

— Не е възможно!

— Наистина беше дълго, сеньорита. Честна дума. Почти час. Вашите песни му помогнаха.

София знаеше, че са му помогнали. Знаеше също, че трябва да се включи във войната.

В пещерата на герилеросите Хуан Санчес продължаваше да я гледа с почуда, сякаш все още не можеше да повярва, че тя наистина е пред него.

— Преди някого години ви зърнах веднъж, доня София. Преди войната. Пеехте в градините на Алхамбра, в Гренада. Не можех да си купя билет, но се покатерих по стената, когато пазачът гледаше в друга посока. Никога не съм и сънувал, че ще пеете само за мен и за още десетина като мен.

— Никой от нас не предполагаше какво всъщност значи войната. Ти от Гренада ли си? — попита тя.

— Бях. Сега — той сви рамене. — Сега съм от ада, или поне французите разправят така.

— Но когато ги изгоним, сигурно ще се върнеш в Гренада?

— Може би, но не вярвам.

— Защо? — София наистина беше изненадана. Знаеше колко привързани са селяните към родните ниви.

— Там ме чака само кръв. Драгуните убиха жена ми и четири от децата ми. Петото, дъщеричката, ослепиха и тя умря след няколко дни. Бях в маслиновата горичка до къщата. Всичко чух и видях, но не можех да им помогна. Драгуните ни обвиниха, че сме укривали герилероси. Дотогава не знаех какво е герилеро.

София беше чула стотици подобни истории. Безсмислено беше да се опитва да ги утеши с някакви банални думи. Можеше само да им попее. Докосна бузата му с ръка.

— Лека нощ, Хуан Санчес. Надявам се, че тази нощ ще спиш добре.

Когато Ел Моно се върна при огъня, още държеше ръката си допряна до бузата, по която го беше помилвала. Един от герилеросите драскаше с въглен нещо по парче кожа. Санчес се надвесил над рамото му.

— Очите не са добре. Има по-големи очи.

Мъжът направи още няколко щрихи с въглена.

— Така е по-добре — кимна Санчес.

Това се беше превърнало в своеобразно състезание. Всяка група герилероси, на която гостуваше Ла Житанита, ѝ правеше портрет. Когато се срещаха за обща акция, сравняваха портретите. Картините обикаляха. Някой бяха попаднали дори в ръцете на французите и се носеше слух, че са обявили награда за главата ѝ. Според някои дори французите не биха изпаднали чак дотам, че да обявят награда за главата на една жена, но това нямаше особено значение. Все едно, никога нямаше да я хванат. Герилеросите я предаваха от група на група като истинско съкровище.

Нещо прошумоля в храстите пред пещерата. Санчес пусна картината и посегна за ножа си. Другата му ръка вече бе сграбчила мускета, подпрян на стената. За по-малко от пет секунди всички в пещерата се разпръснаха по местата си, въоръжени и готови за битка. По пътеката се зададе някакъв човек. Буташе пред себе си френски драгун в омацана с кръв униформа. Едната ръка на драгуна беше отсечена от китката. Испанецът, който го беше пленил, носеше кожена чанта. Ръката, която я беше стискала, още се люшкаше, прикована с верига към дръжката.

— По-лесно ми беше да я отрежа, отколкото да кълцам веригата — обясни човекът. — Добър вечер на всички.

— Защо си ни довел тази свиня — изсумтя Санчес.

— Май разбира малко испански. Може пък и да ни каже нещо, ама реших, че трябва да дам и на другите да се позабавляват.

Ел Моно кимна.

— Добре, само го закарайте по-настрана. Тя заспа. Не искам да я буди посред нощ с писъци.

На сутринта София и Енрике потеглиха, охранявани от трима мъже. Когато наближиха пътя, тя забеляза трупа. Беше гол, ръцете и краката му бяха забити в земята с кестенови колчета. Тъй и не беше успяла да свикне с тези жестокости. Извърна глава и го отмина.

— Не се притеснявай, Житанита — обади се един от герилеросите. — Французинът е ял нещо развалено и просто се е задавил.

София не можа да се удържи да не го погледне отново. Отрязаният полов орган на французина се подаваше от устата му.

Жълтите каменни стени, които ограждаха Качерес, увенчаваха върха на един стръмен хълм. Основите на крепостта бяха построени още от римляните. Маврите издигнаха още няколко кули, сетне християните подсилиха стените. Градът-крепост се свиваше зад огромните укрепления.

София го гледаше от седалката на малкия файтон, който герилеросите бяха откраднали за нея преди няколко дни. Цялата се беше стегнала. Не откъсваше поглед от конете, сякаш ги тласкаше със силата на волята си.

Енрике плющеше с камшика от капрата, изстисквайки максималното от впряга, сам той прищпорван от нейното отчаяние.

— Почти стигнахме, доня София — извика той през рамо, но вятърът отнесе вика му.

Файтонът беше единственото нещо, което мърдаше в околността през този зноен юнски ден. Покритото с прах черно туловище на колата вдигаше широк пояс от пушилка зад себе си. Над града пред тях бавно набъбваше облак от мазен черен дим. Дано да си жив, мълчаливо се молеше София. Дано да си жив и здрав, ангел мой. Мама идва, Рафаел. Недей да умираш.

— Вратата май е заключена — извика Енрике.

— Не, не е възможно — София оттук виждаше, че портите са затръшнати. Огромните крила на Пуерга де сан Антонио бяха плътно запечатани, отрязвайки Качерес от останалия свят.

Двама въоръжени стражи стояха пред тях. Носеха ливреята на рода Голфинес, истинските владетели на Качерес от петнадесети век насам. Сега, през 1811 г., те бяха по-силни от всякога, защото испанците отхвърлят краля узурпатор от Мадрид и се подчиняваха единствено на местните си власти.

— Не можете да влезете — извика един от тях, когато файтонът наближи. — Забранено е. Нарезждане на херцога.

Досега София стоеше сгушена под сянката на чергилото във файтона, но като чу пазача, се подаде навън.

— Моля ви, трябва да вляза. Ще ви платя колкото поискате.

— Съжалявам, сеньорита. Никой не бива да влиза и никой не бива да излиза. Такива са заповедите.

Той пристъпи по-близо до файтона. Лицето на госпожата бе скрито под качулката на тъмната ѝ пелерина. Чувал бе да разправят за тайнствената жена, която идвала и си отивала от време на време и която никой не виждал ясно. Сигурно господарят знае коя е, иначе отдавна би наредил да я задържат. Но днес имаше нареждане да спира всички, без изключение. Заповедта беше влязла в сила преди две седмици, когато избухна епидемията от едра шарка.

— Съжалявам — повтори той.

София махна качулката, откривайки лицето си. Забеляза как очите на пазача се разшириха от учудване, когато я позна. Беше съвсем младичък, почти дете.

— Ще ми направиш ли тази услуга, момче — попита тя.

— Житанита, не знаех...

— Никой в Канчерес не знае, че идвам тук. Но сега ти знаеш, защото съм отчаяна.

Вторият пазач беше останал до вратата по време на разговора. Сега, като видя, че става нещо особено, се присъедини към групичката.

— Това е Ла Житанита — прошепна му момчето. — Казва, че трябвало да влезе и че било много важно.

Вторият пазач бе по-възрастен и опитен. Нямаше да допусне едно хубавичко лице да го заблуди, както това хлапе с жълто около устата. Какво можеше да търси тук Ла Житанита? Надникна във файтона. София му позволи да я огледа хубаво, сетне отново се скри под качулката.

— Майчице, наистина е тя. Но моля ви, Житанита — нервно възкликна той. — Имайте страх от Бога и от Света Богородица. Какво ще стане с нас, ако хванете едра шарка?

София им отвърна бавно, отчетливо, обръщайки се поред ту към единия, ту към другия пазач.

— Моето момче, зеницата на окото ми е зад тази врата. Ако не го спася, повече няма да пея. И ако смятате, че клетницата пред вас и нейните песни значат нещо... Е, повече никой няма да ги чуе.

Никой не отвърна. Зад тях се разнасяше само тежкото дишане на двата дорести коня с разлепени от препускане муцуни. Пазачите се

спогледаха, сетне се обърнаха към кочияша и към жената, чието лице се знаеше от Андалусия до Галисия и чийто песни се бяха превърнали в символ на борбата срещу френските нашественици. Накрая помладичкият махна на кочияша да се надвеси по-близо.

— Завий надясно — прошепна той. — Към портата, която води за площада Сокоро. Всеки ден я отварят някъде по това време. Само за няколко минути, когато да вкарат прясна храна и лекарства — той потръпна. — И да изкарат трупове.

Кочияшът кимна, изплющя с камшик и конете препуснаха отново.

Файтонът спря под стените недалеч от площада.

— Ще дойда с вас, сеньорита — каза Енрике. — Можем да оставим колата тук.

— Не, остани с конете. Чакай ме тук. Няма нужда и ти да рискуваш, Енрике.

Той се опита да възрази, но без успех. София прекоси площада сама, с наведена глава, скрита в пелерината си, сякаш бе посред зима, а не задушен юнски ден.

Никой не и обърна внимание. Мъжете, които се суетяха пред тясната порта, бяха видимо уплашени и бързаха да приключат по-скоро с работата си. От другата страна монахини с черни раса им подаваха плътно завързаните конопени чували с трупове. София се плъзна край тях и никой от мълчаливите, припрени фигури не ѝ обърна внимание.

Улиците бяха пуси. Паникьосаните жители на Качерес се бяха изпокрили по домовете си, зад плътно спуснатите капаци и се надяваха, че пердетата ще удържат навън заразните изпарения, които носеха страшната шарка. София забързано подтичваше по Кале де Глория, сетне сви в лабиринта от тесни улички зад двореца на Галфинес. Идвам, ангел мой, безмълвно се молеше тя. Идвам, Рафаел, само ме почакай.

Вратата на къщата, където бе настанила преди няколко години Роза и Рафаел, бе затворена. София едва не изпусна ключа от разтрепераните си пръсти. Накрая влезе. Предпочете да не губи време отново да заключва вратата, но докато търсеше с поглед Рафаел, почти несъзнателно пусна резето.

Тъмната фигура се измъкна от сянката и натисна вратата. Късото, набито туловище хвърляше уродливо широка сянка под следобедното слънце. Мускулестата ръка се напрегна по-силно. Резето е пуснато. Чумата да я тръшне тази курва. Пак нямаше късмет. Туловището отново се спотаи в сянката и зачака, както чакаше от седмици насам.

— Рафаел! Роза! Къде сте? — София отваряше тичешком вратите на стаите. Всички водеха към огрявания от слънцето вътрешен двор, в който шумоляха малки палмови дръвчета. Нямаше никой. — Ето ме. Дойдох веднага, щом научих за болестта. Ще ви отведа. Рафаел, обади се, миличък. Мама е дошла...

В отговор се разнасяше само шумоленето на палмовите листа. Но между поривите на вятъра се чуваше и някакъв друг звук, сякаш някой тихичко скимтеше в далечината. Някакво коте. Не, май беше дете. Рафаел!

Извика отново, сетне замря и се заслуша. Първите няколко секунди чуваше само туптенето на сърцето си, сетне до нея отново достигна скимтенето. Идваше някъде откъм кухнята. Но вече беше проверила там. Нямаше никой.

София се върна в кухнята. Печката беше угаснала. Прокара ръка по пепелта. Вглицата бяха изстинали отдавна. Отнякъде миришеше на дим, но не можеше да прецени дали идва от изгасналото огнище или се процежда през пролуката между капаците, докаран с някой повей на вятъра от кладите, където горяха труповете.

— Рафаел — извика отново тя. Този път по-тихо, за да не уплаши детето. — Мама е, миличък. Къде си?

Скимтенето този път дойде по-отблизо, разкъсвайки сърцето ѝ. Озърна се обезумяла, търсейки откъде едва звукът. До огнището имаше малка вратичка, почти затисната от големия бюфет. Дръпна я. Беше заключена отвътре. София се наведе и надникна през ключалката. Вътре беше тъмно. Да, там имаше стълбище, сети се тя. Само веднъж се беше качвала по него, когато оглеждаше къщата за пръв път. Стълбите водеха до малка изба с бъчви вино и до килера. И двете помещения бяха тъмни и влажни. Боже Господи, защо бяха заключили Рафаел в избата? И къде беше Роза?

— Рафи — тихичко се обади тя през ключалката. От години това бе галеното обръщение, което използваше само когато двамата са сами.

— Аз съм, миличък. Не мога да вляза, вратата е заключена от твоята страна. Ще трябва да се качиш по стълбите и да ми отвориш. Чуваш ли ме, Рафи?

— Да, мамичко.

Простичките думи я изпълниха с радост. Там беше. Жив.

— Качи се по стълбите, миличък. Отвори вратата. Голямо, силно момче си вече, ще се справиш.

Чу го как трополи по стълбите — в началото плахо, сетне хукна към нея. Чуваше го как пъхти, докато се бори с ключалката. Мина цяла вечност, докато се справи, но тя не го припираше. Накрая вратата се отвори и тя прегърна детето си и го залюля.

— Рафи, Рафи! Благодаря ти, Боже. Дойдох веднага, щом чух какво става тук, скъпи. Дай да видя как си.

София махна кичура черна коса от челото му и внимателно го огледа, търсейки жълтеникавите пъпки на шарката. Лицето му беше чисто. Хвана ръцете му и ги провери в полумрака зад спуснатите капаци на кухнята. И те бяха чисти. Вдигна ризата, машинално отбелязвайки, че тя е мръсна и очевидно не е сменяна от седмици. По меката детска кожа нямаше белези на шарка. Притисна го толкова силно, че момчето едва не извика. Главата и се беше замаяла от облекчение.

— Криехме се — обясни момчето, обвило врата ѝ с тъничките си ръце. — Миришеш на хубаво, мамичко. В килера също мирише на хубаво, затова ние с Роза се скрихме там, та болестта да не стигне до нас. Но тя заспа и не иска да се събуди. Бутах я, ама тя не иска да се вдигне. Гладен съм, мамо. Нищо не съм ял днес.

София го настани върху масата от борови дъски, без да обръща внимание на наслоилия се грах. Намери буца сирене в шкафа под прозореца. Старо и изсъхнало, но не беше почнало да мухлясва.

— Заповядай, момчето ми. Изяж го. След малко ще намерим нещо по-добро.

Изчака го мълчаливо, докато ядеше. Млечните му зъби отпред бяха паднали миналия месец, но новите вече пробиваха. Безукорни бели зъбчета, изящни като всичко останало по него. Малкото, но яко телце, гъстата къдрава коса, която бе наследил от нея и златистите очи на Мендоса. Всичко по него беше прекрасно. И нямаше шарка.

— Слушай сега, ангелче. Сега ще трябва да постоиш малко тук. Чакай ме и никъде недей да ходиш ще се върна след няколко минути.

— Къде отиваш?

— В избата. Трябва да видя какво става с Роза, момчето ми. Сетне се връщам.

На масата имаше свещ на груба глинена поставка. София взе огнивето от полицата над огнището. Огледа се за кълчищата и ги намери по тежката миризма на маслото, с което бяха напоени. Не знаеше къде ги държи Роза, защото никога не се бе занимавала с домакинстване в тази къща. Впрочем, от години не се бе занимавала с домакинстване в никоя къща.

Накрая намери каквото ѝ трябваше и се насили да спре треперенето на ръцете си. След няколко опита успя да изкара искра. Кълчищата задимяха и тя ги раздуха. Сетне пхна в тях една напоена със сира клечка. Тежък серен дим се разнесе във въздуха, когато клечката се запали. София запали свещта, духна клечката и затвори капака на кутията с кълчища, за да угаси пламъка вътре.

— Нали ме чу, Рафи? Стой тук и ме чакай. Ще се върна след няколко минути.

Трябваше да се свие на две, за да слезе по стълбите. Дори като влезе в избата, пак не можеше да се изправи, защото сводът се спускаше ниско над главата ѝ. Огледа се. Свещта хвърляше треперливи отблясъци по влажните стени. Човешкото тяло лежеше свито в най-далечния ъгъл.

Разбра, че това е труп още преди да се надвеси над него. Личеше си, че смърт е навестила сгърчените под неестествен ъгъл ръце и крака на Роза и бе докоснала гърдите ѝ, които вече не се надигаха. Но София трябваше да провери. Длъжна бе някак да ѝ се отблагодари за вярната служба и за това, че обичаше Рафаел почти толкова силно, колкото родната му майка.

От тялото се разнасяше сладникава миризма. Миришеше на болест, не на разложение. Сигурно беше починала съвсем наскоро, или пък каменните стени на избата я бяха запазили хладна. София се надвеси над нея и я освети със свещта. Нищо не си личеше под дългата черна рокля, която я покриваше от врага до петите. Дери в смъртта Роза си бе останала свенлива. Лицето и бе извърнато към стената.

София неохотно посегна и се опита обърне главата. Но вратните жили се бяха вкочанили от смъртта. Щеше да ѝ се наложи да обърне цялата Роза, за да погледне лицето ѝ. София усети, че ѝ се повдига. Но не можеше просто да се обърне и да си тръгне, без да направи някаква мъничка жертва за жената, която беше служила предано години наред. Тялото се обърна и тупна меко на пода. София доближи свещта и едва заглуши ужасения си писък. Чертите на Роза се бяха променили неузнаваемо. Цялото лице бе подпухнало и обсипано с отворени червени язви, които на челото се сливаха в огромно кафеникаво петно, подобно на изпражнение.

— Мамичко. — Рафаел се спускаше по стълбите. — Моля те, мамачита, ела при мен. Страх ме е да стоя сам.

— Недей да слизаш! Ей сега идвам — София изтича нагоре по стъпалата, избута сина си през вратата и я затръшна зад себе си.

— Роза събуди ли се — попита момчето.

— Не, синко. Няма да се събуди повече. Господ е прибрал Роза при себе си.

Момчето понечи да попита още нещо.

— Шшшт. Друг път ще поговорим, Рафи. Първо трябва да те отведе на сигурно място.

Вдигна го на ръце и излезе тичешком от кухнята на обляния със слънчеви лъчи вътрешен двор. Трябваше да го остави на земята за миг, за да вдигне резето, сетне отново го сграбчи. Дори не си даде труда да заключи отново. Всичко, което ѝ трябваше от този град, бе в ръцете ѝ. Останалото можеше да върви по дяволите.

Нямаше специален план как да се измъкне от Качерес. Вратичката до Плаца де Сокоро сигурно вече беше заключена. Но навярно бяха оставили пазачи, а пазачите можеха да бъдат подкупени — с лицето и с името ѝ, превърнали се в символ на съпротивата срещу французите. Двамата пред вратата Сан Антонио се бяха поддали, и тези нямаше да устоят.

Чу трополенето зад гърба си, преди да види човека. Някой пъхтеше зад нея. Видя как плешивото теме проблясва на светлината, а под него намига пламъчето на златна обица във формата на змия, малко по-надолу просветна дългото острие на нож, изваден от ножницата. Изпищя и се вкопчи по-здраво в сина си, който косматите лапи на Пако се мъчеха да издърпат от нея. Тя пък дърпаше момчето

към себе си с яростта на див звяр. Имаше здрави кожени ботуши, удобни за дълъг път. Прицели се и се опита да го изрита в слабините, но не успя.

София в първия миг бе изпищяла от изненада и уплаха, но това остана единственият вик, който се разнесе на улицата. Бореха се мълчаливо. София риташе отчаяно, дебнеше за ножа, който можеше да се стовари всеки миг, но още повече се стараше да запази Рафаел от ударите. Но Пако имаше други намерения. Хвърли ножа и задържа момчето с две ръце. Опитваше се да ѝ отнеме детето, да я събори на земята и да избяга с Рафаел.

Минаха няколко секунди, преди момчето да усети какво става и да се разпиши „Мамо, мамо“. То също се вкопчи по-здравов във врата ѝ. София нямаше време и сили, за да му отговори или да го успокои. Пак се опита да ритне Пако в слабините, но отново не уцели. Той бе сграбчил Рафаел за пояса и почти успя да го издърпа. Тогава платът изпраща и поддаде. Циганинът остана само с парцал в ръка. Той изпсува и пак посегна към детето.

— Сеньора, какво става — някакъв човек тичаше към тях. Монах с кафявото расо на францисканския орден. — Какво искаш, циганино? Остави ги намира!

Пако застина за миг. Погледна София, сетне Рафаел, сетне и монаха. Той щеше да стигне до тях всеки миг. Пако се обърна и хукна.

София се подпря на стената, без да изпуска Рафаел, който хлипаше от страх. Монахът спря пред тях.

— Добре ли сте? Кой беше този човек? Какво искаше?

София пропусна въпросите край ушите си.

— Благодаря ви, отче. Вие ни спасихте.

Монахът я огледа внимателно. Качулката ѝ беше паднала, тя цялата беше разчорлена и запъхтяна. Това не му попречи да я познае.

— Вие сте Ла Житанита, нали?

София кимна.

— Какво правите тук по това време — той не изчака да чуе отговора. — Няма значение, сетне ще ми разправите. Дайте аз да понося детето.

Тя продължаваше да стиска Рафаел. Не можеше да се насили да го предаде в чужди ръце, даже на този очевидно благосклонен непознат.

— Не се бойте — усмихна се той. — Казваме се отец Алфонсо. Нищо лошо няма да ви сторя. Дайте ми детето и елате с мен. И на двамата ви трябва покрив над главата и лекарска помощ. Ще ви заведа на сигурно място.

София неохотно му позволи да поеме момчето. Знаеше, че няма избор. Не познаваше Качерес. Идваше тук всеки път, когато можеше да отдели няколко дни, но винаги гледаше да пристигне посред нощ, заключваше се в къщата с Рафи и Роза и сетне отново потегляше след спускането на мрака. Нямаше представа къде ги вода отец Алфонсо. Минаха по някакви улици, сетне излязоха на широк площад, прострял се пред голяма църква. Заобиколиха църквата, завиха надясно, спуснаха се по тясна уличка и накрая спряха пред една врата, вградена във висока каменна стена.

— Заповядайте, Житанита. Няма от какво да се боите, уверявам ви — той пусна София да влезе преди него.

Намираха се в нещо като кабинет — малка квадратна стаичка с разпятие на стената, бюро, два стола и лавици с книги. София протегна ръце и монахът ѝ върна момчето. Чак тогава тя си позволи да рухне на единия стон, прегърнала Рафаел, който продължаваше да подсмърча и да се притиска до нея с цялото си телце.

Отец Алфонсо постоя няколко секунди, загледан в майката и детето. После, без да каже нито дума, се извърна и излезе през една вътрешна вратичка. След няколко минути се върна. Зад него вървеше монахиня с черен воал, която носеше поднос с две чаши и чиния сладкиши.

София ахна, като видя монахинята.

— Къде сме — попита тя.

— В Каза де лос Инфермос — отвърна монахът. — Но не се бойте. Казах ви, че ще бъдете в безопасност и наистина няма от какво да се страхувате.

— Как ще съм в безопасност? Никой не излиза жив от Каза де лос Инфермос. Освен това тази жена е от сестрите гробарки.

— Да, така е. И все пак те самите се наричат Сестри на надеждата. Няма смисъл да се обръщате към нея, между другото. Те са дали обет за мълчание. Хапнете, сеньорита. Дайте и на детето да яде. Сладките неща са полезни при подобни бедствия. Нали знаете, че захарта дава сила?

Взе една чаша от подноса на монахинята и я подаде на София. Тя се поколеба.

— Хайде — насърчи я той. — Не се бойте. Аз не съм само монах, но и лекар.

София предпазливо отпи от чашата. Наистина беше сладко. Горещ шоколад, към който цяла Испания се беше пристрастила, от както започнаха да докарват какаови зърна от Испанска Америка.

— Вземи и ти, Рафи. Хубаво е — поднесе чашата до устните на момчето. То изпи една глътка, сетне извърна лице. — Не искаш ли повече? Нали казваше, че си гладен. Хайде, опитай поне от сладкиша.

— Вече не съм гладен. Боли ме гърлото.

— Ще те боли, защото викаше. Изпий си чашата и ще ти стане по-добре.

Момчето тръсна глава.

— Навсякъде ме боли, мамачита. Не само гърлото.

Отец Алфонсо се приближи.

— Дайте да го прегледам, сеньорита.

София притисна Рафаел по-плътно към себе си.

— Не. Знам какво си мислите, но няма шарка. Огледах го навсякъде. Няма никакви пъпки.

— Пъпките ще се появят по-късно — внимателно отвърна монахът. — Хайде, Житанита. Мога да ви помогна. Позволете ми да ви помогна.

Тя отново му позволи да поеме сина й. Не откъсваше поглед от него, докато преглеждаше малкото телце. Мълчаливата монахиня също ги наблюдаваше. Накрая отец Алфонсо се обърна към нея:

— Първият стадий, но вече доста напреднал. Вземете го. Знаете какво трябва да се направи.

Рафаел изпищя, когато облечената в черно жена го вдигна. София скочи от стола си.

— Не! Те пипат труповете. Заразени са.

Францисканецът застана между майката и монахинята, която държеше момчето.

— Сеньорита, изслушайте ме. Сестрите не пренасят зараза. Те не могат да се заразят. Но детето вече се е заразило. Хванало е едра шарка. Трябва да разберете това. Ние можем да му помогнем, но

единственото, което вие можете да направите, е да се молите детето да изкара болестта по-леко.

София се строполи обратно в креслото, хлипайки. Видя как монахинята отнася Рафаел нанякъде. Чу го как пищи и я вика. Нищо не можеше да направи и това бе най-мъчителното от всички изпитания.

Алфонсо посегна към масата и вдиша малка стъкленица.

— Ракия. Пийнете, ще ви олекне.

Тя гаврътна на един дъх парливата течност и му върна импровизираната чаша.

— Беше с бавачката — обясни тя със забит в земята поглед. — Тя е умряла от шарката, преда да дойда. Не знам кога точно. Може би вчера вечерта, а може би тази сутрин...

— На колко години е момчето — попита монахът.

— На осем — излъга тя, без да се поколебае. Тук поне бе на твърда почва. Беше скроила плана, още докато носеше Рафаел в отровата си и оттогава не се бе отклонявала от него.

— Дребничък е за възрастта си — отбеляза францисканецът. — Давах му по-малко години — тя не отговори. — Не знаех, че Ла Житанита имала син — добави той.

— Никой не знае. Рафаел открай време живее в Качерес с бавачката си. Тя го гледаше. Аз наминавах доста често, но внимавах да не ме видят — тя започна да кърши ръце. — Този път закъснях. Бях при герилеросите по хълмовете край Зафра. Всичко е толкова объркано. Англичаните се отказаха да нападат Бадахос. Не могат да го превземат с щурм. Изтеглят се обратно към Португалия. Едва преди няколко дни разбрах, че в Качерес имало шарка. После пък трябваше да чакам, докато ми намерят кола — сълзите ѝ отново потекоха. — Бързах, бързах колкото мога, но съм закъсняла.

— Моля ви, сеньорита, успокойте се. Може би не е късно. Когато болестта не е напреднала... — той спря. Не искаше да ѝ вдъхва напразна надежда, пък и разговорите за болестта само щяха да утежнят състоянието ѝ. — Не губете кураж, сеньорита. По-добре ми разкажете за Бадахос. Носят се слухове, че французите вече не смеели да се бият на открито поле.

— По хълмовете разправяха, че дон Артуро щурмувал града на два пъти. Но английските стълби не стигали до върха на стените, а

тараните не вършели никаква работа срещу каменните укрепления.

— Явно ние, испанците, сме ги построили прекалено здрави и сега си патим от това — сухо отбеляза монахът. — А този дон Артуро, генералисимусът, когото англичаните наричат Уелингтън? Що за човек е?

— Герилеросите разправят, че бил като лъв. Вярвам им.

— И аз — отвърна Алфонсо. — Всичко това ще остане в историята, знам го. Наполеон направи само една грешка. Не осъзна, че испанският народ не може да бъде завладян, за разлика от испанския трон. А всеки селянин, като заколи някой французин, крещи „За Богородица и за Житанита“. Имат ви за светица, сеньорита.

— Не са толкова наивни — каза София. — Знаят, че не съм светица. Но приемат песните ми като свои. Покрай мен виждат по-добре страната си и осъзнават за какво се бият. Нищо повече.

— Това никак не е малко. Църквата и Испания са ви длъжници, Житанита — сетне, понеже видя, че се е поуспокоила, попита. — Ще ми разкажете ли нещо повече за циганина, който ви нападна? Тя не отговори.

— Това бащата на момчето ли е? — меко попита Алфонсо.

— Майко Божия! Как можете да си помислите, че онова животно е бащата на Рафаел? Разбира се, че не е.

— А кой е?

— Това не е ваша работа, отче.

— Разбирам — значи беше отгатнал правилно. Момчето беше незаконородено. Някой разправяха, че Ла Житанита имала много любовници. Други се кълняха, че това било злостен слух, разпространяван от французите, за да разрушат ореола ѝ в очите на селяните. Не стига, че невярната кралица си имаше любовник и искаше да го качи на трона, ами сега и символът на съпротивата бе тръгнал по същия път. — Разбирам — повтори той.

— Съмнявам се — отвърна София и стана. — Кога ще мога да видя Рафаел?

— Веднага ще ви заведе при него.

Тръгна след него по лабиринта от мрачни коридори. На няколко пъти минаваха край мълчаливи силуети в черни раса, които не ги поздравяваха и с нищо не показваха, че ги забелязват. Стигнаха до

малка стълба, която се виеше нагоре. Монахът махна на София да мине напред.

На върха имаше малка стая. Това беше последният етаж на старинна кула, строена вероятно от маврите. Рафаел беше в леглото, застлано с чист чаршаф. До него седеше една монахиня. Прозорците гледаха в четирите посоки на света и до един бяха отворени.

— Заразните изпарения — София хукна да затваря прозорците. — Велики Боже, какво правите? Да не сте се побъркали?

Алфонсо я сграбчи за китката и я откъсна от прозореца.

— Слушайте, казах ви вече, че съм лекар. Болестта не се разпространява по въздуха. Един англичанин вече го доказа. Опитите на Едуард Дженер показаха, че можеш да се разболееш само ако си бил в контакт с някой болен. И че ако болният оздравее, болестта няма да го застигне втори път до края на живота му. Ние вече умишлено заразяваме хората. Това се нарича ваксинация и... — той млъкна. София не го слушаше. Думите минаваха покрай ушите ѝ. Цялото ѝ същество се беше устремило към телцето, завито с чист чаршаф. Пусна я и тя хукна към сина си.

— Най-важното сега е да не вдигне прекалено висока температура — каза Алфонсо. — Затова държим прозорците отворени. Ако не вдигне висока температура, ще изкара болестта по-леко. И тогава може да оцелее. До два дни ще знаем със сигурност, сеньорита. Когато избие първата пъпка.

— Вижте — монахът дръпна чаршафа. — Има няколко на корема и гърдите си, иначе е чист. Извърни се, момче. Нека майка ти те огледа — той внимателно обърна детето. То послушно показва гърба си. Изглеждаше много по-добре, отколкото вчера. — Мина вече седмица, а няма и дузина пъпки по гърба и хълбоците му. Бог е милостив, сеньорита. Това е възможно най-леката форма. Скоро съвсем ще се оправи.

Тя коленичи до леглото и посегна към момчето, но францисканецът я спря.

— Не го докосвайте — прошепна той. — В момента е изключително заразен.

София му позволи да я дръпне по-назад.

— Чу ли отца, ангелчето ми? Скоро ще се оправиш и ще си тръгнем.

— Сърби ме, мамачита.

— Знам, синко, но не бива да се чешеш. Ще ти останат белези.

Монахинята пристъпи напред и внимателно прокара по пъпките памучна кърпа, напоена с някакъв доста зловещ на вид мехлем.

— Билките успокояват сърбежа — обясни францисканецът. — Но не могат да го премахнат напълно.

София си спомни за Фанта и нейните мехлеми. Искаше ѝ се да вземе кърпата и сама да намаже цялото тяло на Рафаел, но знаеше, че няма да ѝ позволят.

— Обещай ми, че няма да се чешеш — каза тя. — Ако не се чешеш, ще си останеш все така хубав, когато потеглим на път.

— Къде ще ходим, мамичко?

— Познай — отвърна София. И тя самата не можеше да познае. Нямаше представа къде би могла да го отведе. Все щеше да измисли нещо. — Ще ти кажа, когато оздравееш.

Същият следобед, докато си приказваше с отец Алфонсо, най-сетне се престраши да му зададе въпроса, който я измъчваше от няколко часа. Преди не се бе и сещала за това, защото се притесняваше само за Рафаел.

— Аз ще хвана ли шарка?

— Е, по-добре да проявявате благоразумие, но според мен няма да хванете. Смятам, че имате естествен имунитет срещу болестта, сеньорита. Има такива хора. И аз съм такъв. Това значи, че вие самата няма да заразите никого. Заразата идва само от допир с болен.

Францисканецът хвана разпятието на гърдите си и замислено прокара пръсти по него.

— Неведоми са пътищата Господни, Житанита. В тези книги — той махна към лавицата с подвързани с кожа томове — има доклади на мисионери йезуити, работили в Китай. Те твърдят, че езичниците там от хиляда години познавали някои способности, за които благочестивите християни едва сега научават. Китайските лекари правели прашец от гнойта, събрала се в отоците на болни от шарка. Сетне го духали в носа на здрави хора ѝ, с малко късмет, те изкарвали болестта в съвсем лека форма. И сетне цял живот били в безопасност.

— Сещам се, че споменахте нещо подобно за монахините от този орден. Казахте, че те не могли да пренасят зараза. И те ли са имунизирани?

Алфонсо поклати глава.

— Не, те не са били благословени по този начин. Орденът им приема само жени, които са изкарвали болестта. Жени, за които няма друго място на този свят, освен манастира — той се извърна и снижи глас. — Затова покриват лицата си. Понякога болестта оставя страшни белези, сенъорита. Но всички сестри вече имат имунитет. Рафаел също ще има имунитет. Къде ще го отведете, когато оздравее?

— Не знам. Имам къща в Мадрид. Или поне имах на времето. Но разправят, че французите постоянно я следели и че се надявали да ме пленят.

— Не се съмнявам в това — кимна Алфонсо. Сетне се престаши.

Сенъорита, простете ми, но се налага да бъда откровен. Хрумвало ли ви е да отведете детето в Португалия? По-далеч от Испания?

— Защо трябва да ми хрумва подобно нещо?

— Защото ако просто изчезнете, ще се превърнете в прекрасна легенда, която ще продължава да вдъхва сили на мъжете, защитаващи църквата и Испания. Но ако...

— Ако се появя с незаконно дете на ръце, ще съсипя легендата — прекъсна го тя. — Не си бях помислила за това. Рафаел все не ми излизаше от главата. Но вие имате право. Да, напълно сте прав.

— Значи ще се укриете в Португалия? Нашият орден има много манастири в тази страна. Мога да ви дам препоръчително писмо и те ще ви приемат. Всичко мога да уредя.

— Не. Благодаря ви, но няма да ходя в Португалия.

— Но нали се съгласихте...

— Съгласих се, че правилно сте преценили ситуацията — отвърна тя. — Но не съм приела вашето решение.

Алфонсо не отговори веднага.

— Странна жена сте вие, Житанита — обади се той накрая. — Понякога изобщо не ви разбирам.

По-важното бе, каза си София, че той изобщо не разбира кой е Рафаел. Не знаеше, че Рафаел е от рода Мендоса и че ако избяга в

Португалия, ще изгуби наследството си. А то бе цяла империя, не просто нация или държава. Монахът не знаеше и за Пако, който бе съумял да открие Рафаел и който, нищо чудно, можеше да го намери отново и да го отвлече. Сигурно щеше да иска откуп, иначе би убил още на улицата или нея, или момчето.

— Ще съм ви благодарна, ако ми помогнете — каза тя.

— Ще направя всичко, което е по силите ми, Житанита. Имам да изплащам дълг към вас, като испанец и като син на Светата Църква.

— Спасихте живота на сина ми. Нищо не ми дължите. Ние с Рафаел сме ви задължени, отче. Някой ден ще ви се отплатим. Но сега само ще ви помолим за още малко помощ. Можете ли да откриете Енрике и файтона ми?

— Знаем къде е кочияшът. Не ви го казахме по-рано, за да не ви притесняваме допълнително. Вашият Енрике се е сдобил с един допълнителен белег и е загубил файтона. Нападнали са го същите бандити, които са дебнели за вас.

София пребледня.

— Трябваше да ми кажете, отче. Тежко ли е ранен?

— Не, всъщност няма нищо особено. Навестих го тази сутрин. Скоро ще бъде съвсем здрав. Има само един по-сериозен удар по главата.

— Слава Богу — София се замисли за секунда, сетне вдигна поглед. — Чуйте, дали ще може да се намери затворена карета и четири яки коня? Ще потеглим щом Рафаел и Енрике се възстановят достатъчно, за да издържат пътя.

— Може да се уреди. Къде искате да отидете.

— В Кордова — спокойно отвърна тя. — Отиваме в Кордова с Рафаел.

Каретата, която спря пред Посада дел Потро на залез-слънце, беше прашна. Нямаше пътнически сандъци, завързани за покрива, а кочияшът не носеше ливрея с герб. Вътре имаше само една монахиня, забулена с черен воал, и момче. Ханджията леко се озадачи, но и по-странни хора бяха минавали напоследък, в тези бурни времена.

— Трябва ни стая — нареди кочияшът. — Нещо по-прилично, за сестрата и детето.

Стопанинът се поколеба, сетне сви рамене и им кимна да влязат.

— Качете се по стълбата — той махна към балкона над вътрешния двор. — Шест реала на вечер. Плаща се предварително.

Кочияшът плати.

— И на мен ще ми трябва легло — каза той. — Погрижете се също за конете.

Момчето гледаше втренчено стопанина, но не обели дума. Монахинята беше свела скромно покритото си с черен воал лице и също не се обади. Кочияшът се споразумя със стопанина и му пхна в ръката няколко монети. Момчето и монахинята се качиха по стълбите и се скриха в стаята, която им беше посочил ханджията.

— Добре ли се справих, мамичке — попита Рафаел с блеснал от възмущение поглед. — Успях ли да го излъжа?

София вдигна черния воал и го целуна.

— Великолепно се справи, момчето ми. Изглеждаше много впечатлен. Ще има да разказва на жена си довечера.

— А сега какво ще правим, мамачита? Какво ни очаква занапред в, нашето... — той се запъна. — Забравих думата.

— Приключение, момчето ми. Нашето приключение. Следващата част е много трудна. Не знам дали ще издържиш.

Рафаел се изпъна.

— Да, ще издържа.

— Да, сигурна съм, че пак ще се справиш прекрасно. Трябва да останеш тук сам, сине. Но аз ще бързам, а Енрике ще стои долу и ще наблюдава вратата, така че ще бъдеш в безопасност, стига да не

отваряш прозореца или вратата — докато говореше, тя проверяваше ключалките на прозорците и вратата. Бяха стабилни и добре смазани. Освен това имаше щори, които също можеха да бъдат дръпнати.

— Няма да ти е лесно, Рафи — каза тя, като се извърна към него. — Знам, че няма да ти е лесно. Но трябва да направиш каквото ти казвам. Обещай ми.

— Обещавам ти, мамачита.

— Тук не дават милостиня, сестро. Губите си времето — подхвърли минавачът на монахинята, която стоеше пред портите на двореца Мендоса. София изчака той да се скрие зад ъгъла, сетне се огледа, за да се увери, че никой не се задава по улицата. Отдавна се беше мръкнало и по улица Авероес нямаше жива душа.

Дръпна звънеца. Нищо. Отново позвъни. Преди шест години пак бе стояла така и се бе опитвала да влезе, докато накрая се призна за победена. Този път нямаше да се предаде. Позвъни за трети път. Месинговата камбана беше почерняла, а въжето бе така изгнило, че се разпадна в ръцете ѝ. София го захвърли с отвращение и заблъска вратата с юмруци.

В портата беше изрязано прозорче, широко приблизително един лакът. Капакът му бавно се открехна. Тя зърна част от лицето на човека от другата страна — побелял, с мекушави черти и помътнял поглед.

— Какво става? Не ни трябва никакви монахини тук.

— Трябва да говоря с идалгото.

— Идалгото не говори с никого. Махай се.

Мъжът посегна за затвори прозорчето, но София го спря.

— Почакай. Чуй ме — прошепна тя, приближила устни до прозорчето. Черният воал потрепваше застрашително, раздвижван от дъха ѝ. — Ако не ме пуснеш, ще те прокълна. Първо ще опада косата ти, сетне зъбите, един по един, а после ръцете и краката ти, бавно ще се съсухрят, ще изсъхнат и ще окапят. Накрая ще дойде ред на слабините ти.

Слугата започна да позеленява още преди да е приключила със списъка на заплахите.

— Богородице, ти не си монахиня, а дяволът.

— Вещица. И ще те прокълна. Вече започвам — тя забърбори някакви причудливи думи.

— Олеле, имай милост. Почакай... Ето, отварям вратата. Виж, вече почти свърших.

Много неща беше научила през последните три години, прекарани край лагерните огньове на испанските селяни. Бяха по-суеверни от Фанта, Зокали и целия катун закуп. Шмугна се във вътрешния двор още преди той да отвори напълно вратата.

— Сега затваряй! Хайде, по-живо. Добре, сега ми кажи къде е идалгото.

— Не знам. Кълна се, че не знам. Дворецът е голям. Той броди от стая в стая. Понякога не го виждам със седмици.

— Добре, аз ще го намеря. Стига си треперил като риба на кука. Гледай ме в очите. Има ли други прислужници?

— Не, сестро, не. Само аз съм, кълна се.

— Добре. Ще трябва и ти да излезеш.

— Да изляза? Че къде да ходя? Това е домът ми, тук живея. Няма къде да отида.

— Да, разбирам, затова оставаш. Имаш покрив над главата и никаква работа.

Тя огледа купчината боклук в двора. На повечето места стигаше до коляно. Годици наред никой не бе чистил. Парчета тухли, хартия, обрулени клонки и листа си гниеа кротко. Тук-там някое упорито растение си пробиваше път нагоре. Имаше само една тясна пътечка между централния вход и портата, където отпадъците бяга поутъпкани.

— Махай се — повтори София. — Можеш да се върнеш в полунощ.

Прислужникът се поколеба.

— Но...

— Тръгвай, иначе пак започваме проклятието — тя отвори вратата и го изхвърли навън, без да обръща внимание на мърморенето му. От ключалката стърчеше голям и ръждив, но солиден ключ. Тя го превъртя и го пхна в джоба си. Въздиша дълбоко. Откъде да започне? От началото. Нямаше избор. София отиде до първата врата и надзърна.

Мръсотията беше невероятна. Завесите, някога разкошни, сега висяха на парцали пред изпочупените прозорци. Това поне пускаше лунните лъчи в огромните помещения. Млечнобялата светлина

хвърляше призрачни сенки. София замръзна. Беше влязла в свят, където стените на реалното се бяха срутили и безумните нощни кошмари изпълзяваха през процепите.

Паяжини се спускаха от полилеите, в които още стояха угарки от последните свещи, светили преди години. Повечето мебели бяха надраскани и изпочупени. Позлатените дръжки и резбованите крака бяха отишли за подпалки. Копринените калъфи на канапета и кресла висяха на дълги ивици, а разни създания бяха намерили убежище в конските косми на тапицерията. Около нея делово топуркаха крачетата на плъхове, тръгнали по свои си работа из царството си, за щото дворецът Мендоса вече бе техен.

В централната зала се стелеше вонята на мъртви гризачи. София преглътна и едва се удържа да не хукне обратно. Няма къде да бягаш, напомни си тя, нито ти, нито Рафаел. Пребори се с гаденето, нареди на ръцете и краката си да спрат да треперят и след няколко секунди пак тръгна.

Двадесетина минути обикаляше из това царство на ужасите, докато не го откри.

Робърт беше в една малка стая с фриз от зелени листа, който бягаше около тавана. Седеше на пода и гледаше право пред себе си. Очевидно не я забелязваше. Това бе най-ужасното от нещата, което видя тази нощ. София потръпна. Цялата ѝ сила и кураж сякаш изтичаха през раната, която ѝ нанесе последната гледка. Ако само това бе останало от Робърт, тогава край. Мечтите ѝ щяха да се превърнат в кошмари, а плановите ѝ — в жестока шега.

За по-малко от седем години младият, стегнат англичанин, който беше завладял душата и сърцето ѝ, се бе превърнал в съсипан старец. Косата и брадата му бяха бели, със сплъстени и мазни косми. Целият беше измършавял и прегърбен, а мръсните му дрехи висяха по скелетоподобното тяло. Оттук личеше, че е полудял. Робърт, когото бе познавала и обичала, вече не обитаваше тази строшена обвивка.

Затвори очи, сетне пак ги отвори. Стоеше си все там, загледан в стената, все така жалка карикатура на предишното му аз. Обърна се. Нямаше какво да прави тук. В тези руини нямаше бъдеще за детето ѝ. „Чака те велико бъдеще“, донесоха се някъде отдалеч думите на Фанта, изречени преди много години. Велико бъдеще. Ако не тук, къде тогава? И кога, ако не сега?

— Робърт — тихо прошепна София. — Робърт, погледни ме — той не помръдна. — Робърт, чуваш ли ме?

Най-сетне той се обърна. Тя прехапа устни, за да не изпищи. Очите му бяха като черни дупки. Две дълбоки бразди се спускаха от носа към брадичката. Разчорлената брада скриваше долната половина на лицето му. Но гласът — Богородице — гласът му си оставаше същият.

— Разбира се, че те чувам. Коя си ти? Кой те пусна да влезеш?

Нормални въпроси, нормална интонация, с дълбока познатия глас, който никога нямаше да забрави. Някъде дълбоко в София заблещука пламъче на надежда. Каквото и да беше станало с него, Робърт поне не бе полудял. Не му отговори веднага. Прекоси пода, застана пред него, вдигна воала и го закрепил високо на черната шапка, която покриваше главата ѝ.

— Аз съм, София, Робърт, искам да поговоря с теб.

Огледа я внимателно, примижал в мрака. Проблесна ли нещо в погледа му, някаква искрица от предишната обич? Надали, пък и прекалено бързо угасна.

— София — умереният му глас бе напълно безучастен. — Да, май наистина си ти. В манастир ли си влязла? Стават такива работи. Боя се, че нямам за какво да говоря с теб. Махай се, сестра София.

— Не, няма да се махна, Робърт. Трябва да поговорим за доста неща.

Той не ѝ отговори. Извърна се и се провикна:

— Индаленсио!

София едва не се разсмя от радост и облекчение. Той крещеше. Беше ядосан, господарският му нрав надигаше глава, искаше да дава нареждания.

— Индаленсио, докарай мързеливото си туловище тук! Незабавно трябва да съпроводиш тази монахиня до вратата.

— Губиш си времето — отбеляза София. — Ако този Индаленсио е твойт прислужник, няма да ти отговори. Изпратих го да се поразходи, за да поговорим на четири очи.

— Така ли? Сбъркала си. Старият мошеник се справя доста прилично като гробар — той се подпря на стената и затвори очи. Пламъчето живот отново бе угаснало. — Уморен съм. Остави ме намира.

Тя се надвеси над него и го сграбчи за раменете. Пак се стресна, като усети колко крехки са станали костите под пръстите ѝ. Но този път стъписването мина по-бързо, защото вече знаеше истината и знаеше какво да прави. Разтърси го толкова силно, колкото ѝ се стори допустимо. Господи, не искаше да ѝ се разпадне в ръцете все пак. Е, ако щеше да се разпада, по-добре да го направеше още сега, за да не си губи времето повече. Все едно, от него нямаше особена полза, докато бе в такова състояние.

— Слушай, глупако. Знам, че се криеш от години. Цяла Испания знае. Но стига толкова. Ти си Робърт Мендоса и не можеш да се криеш повече. Няма да го допусна. Имаш дълг към рода Мендоса и към наследниците на рода.

Той издаде нещо средно между стон и сумтене.

— Няма да има други Мендоса. Аз съм последният, София. Последното издихание на рода на могъщите Мендоса от Кордова. Жалко, нали? Толкова векове на величие, и накрая идвам аз.

Тя го зашлеви през лицето. Сетне още веднъж и още веднъж. Силни плесници, от които ръката ѝ изтръпна, а по бузите му пламнаха червени петна. Той целият се стегна, но не посегна да я спре.

— Отвращаваш ме. Гадя ми се от твоето вайкане. Но ще те спася въпреки волята ти, Робърт Мендоса. Хайде, ставай — тя стана и го дръпна нагоре. — Къде е спалнята ти, къде са ти дрехите?

Робърт не отговори, но тръгна след нея, послушен като дете. Сякаш в гърдите му се бореха две души, на предишния мъж и на призрака, в който се бе превърнал. Засега призракът надделяваше. Тя го поведе към квадратното дворче с каменни решетки и се огледа, опитвайки се да прецени накъде да тръгне. Някакво движение в ъгъла привлече погледа ѝ.

— Индаленсио, ти ли си? Така се казваш, нали? Излизай оттам. Постарай се да бъдеш полезен с нещо, стари глупако.

— Върнах се, сестро. Но само за да ти помогна. Недей да ме проклинаш, моля те...

— Стига си скимтял. И стига си ми викал „сестро“. Не съм монахиня. Къде е спалнята на идалгото?

— Няма спалня. Искам да кажа, няма специална стая, където да спи. Просто обикаля и заспива, където...

— Да, да, това го разбрах. Заведи ме в предишната му спалня.

Не пусна ръката на Робърт, докато Индаленсио ги водеше по стълбите и мрежата от коридори. Дери на мъждукащата светлина на свещта можеше да различи наслоилата се навсякъде мръсотия. Все пак беше по-добре, отколкото на долния етаж. Частните апартаменти на рода Мендоса бяха устояли по-добре на бедствието, отколкото помещенията за приеми и гости. Вероятно защото двамата му обитатели живееха само на партера и горните етажи бяха оставени да си гният на спокойствие.

— Стигнахме — каза Индаленсио и спря пред прага на една покрита с резба дъбова врата. — Някога това беше стаята на идалгото.

Тя вкара Робърт вътре. Той пристъпваше неуверено, без да разбира какво става. София видя още една врата, която вероятно водеше към гардероба.

— Има ли вана?

— Да, сестро. Исках да кажа, сеньорита.

— Донеси вода. Топла вода. И сапун.

— Да, да, веднага — сетне се сепна. — Ама не мога. Няма как да стопля водата. Огнището е угаснало.

— Тогава запали огън, глупако. Хайде, по-живо! Давай!

Индаленсио се изпари и тя се обърна към Робърт.

— Сега смъквай тези мръсни дрехи.

София се прибра в Посада дел Потро към четири сутринта. Външната порта беше затворена и заражена, но като допря лице до железните пръчки, видя Енрике да я чака в двора, прегърнал заспалия Рафаел. Беше увил детето в одеяло.

— Пет — изсъска тя. — Енрике, пусни ме да вляза.

— Слава на Бога — той внимателно остави детето на земята, отиде до портата и вдигна резето. — Бях се притеснил за вас, доня София. Никога не сте отсъствали толкова дълго. И момчето се уплаши. Не излезе от стаята, но го чух да плаче. Затова, когато ханджията затвори външната порта, се качих горе и го доведох тук.

— Благодаря ти. Не знам как бих се оправила, ако не беше ти, Енрике. Но сега не е време за приказки. Тръгваме веднага. Недей да губиш време за каретата и конете, можеш да минеш да ги прибереш сутринта. Наблизо е, можем да отидем пеша.

Тръгнаха заедно по улицата. Енрике носеше Рафаел, а София сочеше пътя. Беше взела ключа от портата, която водеше към двора с портокаловите дръвчета, Пацио де лос Наранхос. Когато влязоха, Индаленсио го нямаше. Вероятно се бе изпарил от страх. Е, утре щеше да мисли откъде да намери прислуга.

— Ела тук, Енрике. Същинска кочина е, но утре ще се оправяме. По тези стълби. Внимавай, толкова са омазнени, че можеш да се подхлъзнеш.

— Няма да се подхлъзна, сеньорита — тихо отвърна Енрике. Нямаше друга като нея, тази Житанита. Благодареше на Бога и светиите, че разбойниците не го бяха убили край Качерес, така че можеше да ѝ служи вярно.

Навсякъде имаше разхвърляни угарки от свещи. Никаква полза от тях, защото София не знаеше къде държат огниво и кълчищата. Луната вече се беше скрила, но светлината от звездите им стигаше, за да се ориентират по коридорите. На треперливата им светлина забеляза, че под мръсотията се подават фрески, като ехо от един друг свят.

Стигнаха до резбованата врата на идалгото. София ги спря.

— Изчакайте ме тук за минута.

Измъкна един ключ от джоба на расото си, отвори вратата и надникна предпазливо вътре.

Индаленсио беше донесъл лампа, за да изкъпят Робърт, но се бе заклел, че в целия дворец няма повече масло за нея. Тя още мъждукаше и тя различи очертанията на Робърт, проснат на голямото легло. Мяташе се и бълнуваше нещо насън. Но не бе избягал. София затвори вратата и реши, че не си струва да я заключва.

Продължиха по широкия коридор.

— Ние с Рафаел ще спим тук — тя отвори вратата и влезе в просторната стая, която бе подредила, преди да се върне в посадата. От коридора се процеждаше призрачна светлина. Стаята беше драпирана почти изцяло с черно, но имаше огромно легло и чаршафите, макар пожълтели от годините, бяха сравнително чисти.

Енрике дръпна балдахина и остави спящото дете на леглото.

— Мамачита — промърмори в просъница Рафаел. София се наведе и го целуна по бузата.

— Тук съм, ангелчето ми. Спи — та се изправи и се извърна към Енрике. — В края на коридора има малка стаичка. Можеш да легнеш там.

Той кимна, без да казва нищо. Излезе от стаята, която доня София бе избрала за себе си и за детето си, притвори врата, сетне простря плаща си на пода пред прага и се настани удобно. Щеше да спи тук.

София се събуди на тъмно. Не може да бъде, отдавна трябваше да се е съмнало. София стана, като внимаваше да не събуди Рафаел. Виждаше някаква неясна светлина да се процежда от вляво и тръгна натам, протегнала ръце, за да не блъсне в нещо. Дръпна завесите, спиращи светлината и те се разтвориха сред облак прах. Златните слънчеви лъчи нахлуха в стаята. София ахна. Колкото и да бе мръсно, мястото си оставеше великолепно.

Тя стоеше пред двукрила врата, която водеше към балкон с изглед към вътрешния двор. От другата страна погледът се губеше сред безброй скулптури, стени, корнизи, прозорци и фризове. Дворецът Мендоса: Червените керемиди грееха на слънцето. Тук-там имаше островчета от бръшлян, а разни попаднали тук незнайно откъде растения бяха пуснали корени на покрива през последните години. Отвори вратата и излезе на балкона. В двора под краката ѝ цветята и дръвчетата отдавна бяха изсъхнали, но зад черните им скелети тя зърна фонтан, издялан от някакъв рядък и скъп син камък. Над него една особено упорита бугенвилия бе устояла на бедствието и дори тържествуваше в червено-зеленото си одеяние.

— Мамачита?

Извърна се към леглото. Рафаел беше станал и търкаше очи.

— Добро утро, момчето ми.

— Къде сме, мамо?

— В един дворец. В твоя дворец, Рафи. Ела да видиш.

Той се спусна от високото легло и дойде при нея. София го взе на ръце.

— Виж, не е ли прекрасен.

— Много е голям — колебливо отвърна момчето. — Наистина ли е дворец.

— Да, дворец е. И наистина е твой.

— Значи съм херцог, така ли?

— Не, синко. Не си херцог, а принц — тя го завъртя във въздуха.
— Искаш ли да се огледаме наоколо? Можем да започнем от тази стая.

София се огледа. Бързо откри, че черните драперии се свличаха, щом ги дръпнеше малко по-силно. Зад тях имаше гоблени и мозайки. Платът беше запазил свежи цветовете отдолу.

— В този дворец няма нищо друго, което да не е покрито с шест годишен прах. Хайде да проверим какво има зад тези врата, Рафи.

Цяла стена беше покрита с вратички и чекмеджета. Ключовете им стояха в малките ключалки. София започна да ги отваря и пред нея блеснаха десетки и десетки грижливо подредени костюми. Изпищя от радост.

— Малко са старомодни, но си остават разкошни. Нали, Рафи?

— Повече ми харесват от черните раса, които носиш напоследък, мамо.

— И на мен ми харесват повече. Веднага ще се преоблека.

София си избра една бледорозова рокля, обшита с тежка бяла дантела. Беше най-смплата от целия гардероб и най-малко старомодната. Забеляза колекция от гребени и четки за коса от черупката на костенурка. Нареди ги на тоалетката в ъгъла и започна да си оправя косата. Алабастровата купичка за восък беше празна, затова не можеше да закрепва стабилно прическата си. Къдриците упорито се измъкваха и се разбягваха по лицето и врата. Е, и това щеше да свърши работа на първо време. Не изглеждаше чак толкова зле.

— Е, Рафи, какво мислиш? — обърна се да изпроси някой комплимент от сина си, но той бе изчезнал. — Рафи, къде се губиш?

— Тук съм. Виж, набрах цветя за косата ти — носеше ѝ букет бугенвиллии.

— Рафи, как успя да се покатериш?

— Надвесих се от балкона. Не се притеснявай, много ме бива в катеренето.

Тонът му беше толкова самоуверен и официален, че тя избухна в смях. Направи реверанс и пое букета.

— Благодаря ви, принц Рафаел. За мен е чест.

Докато закрепваше червените цветове над ухото си, на вратата се почука. Това веднага я свали обратно на земята.

— Момент — тя си пое дълбоко дъх и се приготви за това, което я очакваше от другата страна на вратата.

— Доня София, намерих вода, кафе и мляко. Помислих си, че вие с детето... — Енрике носеше поднос с две чаши. Млъкна, щом я видя. — Простете ми дързостта, сеньорита. Изглеждате по-красива от всякога.

— Благодаря. Благодаря и за кафето. Да си виждал някой друг тук?

— Не. А сеньорът, който спи там — той махна към стаята на Робърт — не е излизал. През вратата се чува как диша, но не знам дали е станал.

— Добре, Енрике. Ще се настаним тук за известно време. Може би ще останем доста дълго. Но ние с Рафаел не можем да живеем в подобна мръсотия. Ще те помоля да отидеш в града и да събереш няколко жени. Доведи ги, за да почистят. По пътя поръчай някъде да ни донесат и храна. Погрижи се поне една от тези жени да знае да готви като хората. После ще потърсим майордом и лакеи. В момента ни трябва само здравомислещи госпожи, които да знаят да си служат с четка и сапун.

Кочияшът си прочисти гърлото.

— Прощавайте, доня София, ама...

— Какво?

— Ами парите? Ще искат да им платим, вероятно ще трябва да им дадем и предплата. Ако имах някакви пари, щях да ви ги дам веднага, доня София, ама нямам. Онези разбойници в Качерес ме обраха до шушка, а вече изхарчихме всичко, което монахът ни даде.

— В момента нямам пари — призна София. — Ако се бях подготвила по-добре, преди да потегля за Качерес, всичко щеше да е по-различно. Но сега... — тя сви рамене. — Е, не се притеснявай за парите, Енрике. Кажи им, че ги викаш в двореца Мендоса. Кажи им, че идалгото отново е здрав и ги вика. Кажи им, че ще има много пари. Всички знаят, че Мендоса правят камъните пари.

Енрике не изглеждаше особено убеден, но бе решен да опита.

— Ще се постарая, доня София.

Понечи да тръгне и замръзна. На прага стоеше някакъв мъж и ги наблюдаваше. Беше дълъг и тънък като отвертка. С бялата си брада и коса приличаше на пророк от Стария Завет. Гледаше доня София и детето. Енрике застана пред тях и се озърна за някакво оръжие.

— Всичко е наред, Енрике — каза София. — Това е дон Робърт, идалгото. Ние сме стари приятели с него. Хайде, време е да потегляш.

Тя изчака стъпките на кочияша да заглъхнат, сетне се обади:

— Добро утро, Робърт. По-добре ли си след банята?

— Къде е расото? Мислех, че си монахиня.

— Обясних ти, че не съм. Трябваше да се прикрия. Не знам чия е тази рокля, но се надявам, че собственичката няма нищо против.

София потръпна при звука на смеха му.

— На доня Кармен беше. Настанила си се в нейната стая. Както знаеш, тя отдавна е мъртва, както всички Мендоса. Какво е това момче?

Рафаел се подаваше иззад полите на София и надзърташе крадешком към странния непознат. Тя го издърпа пред себе си.

— Синът ми, Рафаел Пабло Мендоса. Рафи, това е братовчед ти Робърт.

Робърт поклати глава.

— Лъжеш. Пабло нямаше син.

— Напротив, имаше. Ето го.

— Не ти вярвам. Пабло щеше да спомене.

— Няма значение дали вярваш или не. Рафаел се роди няколко месеца след смъртта на Пабло. Имам необходимите документи, подписани от свещеник.

Робърт огледа по-внимателно момчето, сетне сви рамене.

— Това вече няма никакво значение.

— Напротив, има — София пристъпи към него. — Това е наследство на Рафаел. Нямах право да го унищожавам.

— Какво да унищожавам? Съсипания дворец, или опозореното име? София, ти трябва да си най-голямата глупачка в Испания. Защо не прекръстиш детето? Горкото копеле поне няма да се срамува допълнително и от това, че се казва Мендоса.

София замръзна. Сетне целуна Рафаел.

— Почакай ме тук, момчето ми. Трябва да си поговоря насаме с братовчедата Робърт.

Сетне избути Робърт навън. Беше лек като перце, сянка на предишния мъж. Не се опита да се противи. Затвори грижливо вратата зад тях и чак тогава избухна.

— Жалко, лъжливо, подло животно! Да не си посмѣял да наричаш сина ми копеле. Той е Мендоса, разбра ли? Мендоса. Няма нужда от друго родословие, от закон или одобрение от хората или Бога. Най-малкото пък от теб.

Тя го зашлеви отново, както предишната нощ, после пак замахна, но този път искрено вбесена. Той я хвана за китката и я задържа.

— Стига толкова. Ако пак ме удариш, ще ти отвърна. Честна дума. Що се отнася до детето, извинявай. Разбира се, че съм прав, но не трябваше да го казвам пред момчето. То не носи вина за греховете на родителите си.

Тя усещаше колко слаба е хватката му. Можеше да се измъкне, когато си поиска. Той просто повтаряше някакъв отдавна научен жест, без да може да вложи нужната сила в него. Но за пръв път от дълго време насам си бе припомнил, че някога е бил мъж и София вътрешно се усмихна.

— Добре, Робърт — спокойно отвърна тя. — Извинявай, че те ударих. Какво ще кажеш да поговорим за бъдещето?

— За мен няма бъдеще.

— Но за мен има, както и за моя син. Дойдохме тук и не смятаме да си тръгваме. Нямаме къде да ходим. Домът ми е в Мадрид, но сега не мога да се върна там. Когато англичаните ни освободят, е, тогава ще си помисля.

Той вдигна глава и я огледа внимателно. Някакви стари спомени и грижи се размърдваха в него.

— Значи испанците се надяват англичаните да ги освободят? Странно нещо е животът — кисело добави той, пусна ръката ѝ и се извърна да си ходи.

— Англия ще освободи Испания — повтори убедено тя. Трябваше да го накара да спори, да се запали, за да се измъкне от света на призраците. — Уелингтън ще изгони французите. А герилеросите ще му помогнат.

Робърт сви рамене.

— Може би. Боя се, че Испания скоро ще съжали, че е повикала новите си освободители. Англичаните са точно толкова алчни, колкото и французите или колкото всеки друг завоевател. Впрочем, къде е Индаленсио?

— Напоследък не се е мяркал. Май е избягал. Един Бог знае какво е отмъкнал. Подозирам, че те е грабил от години. Вчера проверих в конюшната и видях, че е продал всички коне, с изключение на два.

— Няма значение. И без това не смятам да ходя никъде — Робърт тръгна към спалнята си.

— Робърт, още една секунда, ако обичаш. Имаш ли нещо против ние с Рафаел да останем?

— Както искаш. Не ме интересува.

— А би трябвало. Скоро ще се убедиш. Значи се разбрахме, Робърт? Аз ще бъда господарката тук, щом няма други кандидати.

Той си тръгна, без да отговаря.

Енрике се върна след час, повел малка армия от жени с кофи и четки. Бяха, поне тридесет.

— Богородице, защо толкова много, Енрике?

— Те настояваха.

София огледа новото попълнение, строено под кестените в Пацио дел Речибо. Всяка носеше по нещо. Повечето държаха цветя, но една мъкнеше кофа, пълна с още жива риба, а друга стискаше под мишница квичашо прасенце.

— Нещо не разбирам — поклати глава тя.

— За вас е, сеньорита. Никой не искаше да дойде, когато им казах, че идалгото ги вика. Разправят, че някой го е урочасал и че си е загубил ума. Разправят, че не било на хубаво да се влиза в двореца Мендоса, че проклятието можело да застигне всеки, който престъпи прага. Аз пък им викам, че Ла Житанита е там и нищо й няма. И като разбраха, че сте тук, всички хукнаха насам. И помъкнаха разни работи за ядене — той махна към жените. — Мъжете им са герилероси. Заради вас идват, доня София, не заради друго.

Трябваше да поздрави всяка една поотделно, да ги целуне по двете бузи и да им каже по няколко думи колко храбри са техните съпрузи, бащи, братя и синове. Мина повече от час, докато поговори с всяка. Когато ритуалът приключи, София кимна на една от жените да пристъпи напред.

— Как се казвате, сеньора?

Жената направи реверанс. Беше наистина внушителна. Едра жена, по-висока от повечето мъже, а раменете й бяха като на Робърт

през най-добрите му дни. Но не ръстът бе привлякъл вниманието на София. В тъмните очи на събеседничката ѝ прозираше ум и воля.

— Казвам се Анжелина, сеньорита.

— Добре, Анджелина. Ще те помоля ти да поемеш ръководството тук. Има много работа за вършене. Няма да е лесно, но поне ще се справим по-бързо, ако някой се нагърби да ръководи нещата.

— Да, сеньорита — сериозно отвърна Анжелина. Оправи полата и пристегна по-здраво връзките на престилката си. — Добре, госпожи. Време е да се хващаме за работа.

Анжелина започна да дава кратки нареждания и жените се разпиляха из двореца във вакханалия от чистене и миене, търкане и полиране, пране и проветряване. Благодарение на Анджелина скоро всеки застана на мястото си, като в кампания, планирана от Наполеон или Уелингтън. София вървеше по петите им и с радост откриваше по някоя здрава мебел из парчетиите, разпилени из стаите. Скоро здравите столове, маси и шкафове бяха отделени от големия куп, който щеше да отиде за огъня.

Рафаел търчеше из стаите и откриваше все нови и нови съкровища. Скоро забеляза колко прекрасно е да се спускаш по абаносовия парапет на голямото стълбище и да се катериш по мраморните колони.

Една млада жена търкаше мраморните стълби и наблюдаваше снизходително лудориите на детето. Никъде по света децата не бяха така обичани, както в Испания. Момичето вдигна поглед към София и каза свенливо:

— Тукашно ли е момчето, сеньорита? Не знаех, че в двореца има деца.

Тя смяташе да го представи за далечен братовчед на Мендоса. Но сега, като видя преклонението в очите на момичето и осъзнала цялата сила на легендата за Ла Житанита. София се реши.

— Казва се Рафаел Той е мой син.

— Да, и аз така си мислех — отвърна момичето. Рафаел отново се приземи в долния край на парапета. Тя го хвана за ръката, помогна му да се покатери нагоре и го потупа по косата. — Прилича на вас, сеньорита. С Божия помощ ще порасне храбър като вас и ще донесе на Андалусия също толкова слава, колкото вие ѝ донесохте.

Толкова по въпроса за опасностите, застрашаващи легендата за Ла Житанита. Отец Алфонсо можеше да има много здраве. Не бе осъзнал, че дори мъжете да я порицаят, жените щяха да я разберат. А те щяха да имат грижата и съпрузите да се държат прилично.

Анжелина се появи.

— Сеньорита, за днес съм предвидила да почистим само долния етаж. Може би ще се наложи и утре да продължим долу. Горните етажи ще трябва да оставим за по-късно.

— Съгласна съм. Имате право.

— А къде е вашата стая, сеньорита? Трябва да почистим и нея.

София поведе Анжелина към стаята, където бяха спали предишната вечер с Рафаел.

— Добре — рече жената. — Веднага ще изпратя хора — тя се огледа и забеляза вратите, водещи в коридора — Сеньорита, ами идалгото?

— Той си почива — отвърна София на незададения въпрос. — И той не е луд, Анжелина. Това е клевета. Трябва да й сложим край. Нито пък е урочасан. Знаеш, че бях циганка и разбирам от тези работи. Идалгото беше болен, нищо повече. Идалгото скоро ще се оправи.

— Да благодарим на Девата и на всички светии — отвърна Анжелина и прилежно се прекръсти, но София забеляза, че не е успяла да я убеди. На Робърт щеше да се наложи да хвърли доста време и усилия, за да завоюва наново уважението на Кордова.

— Може би ще дойде да обядва с нас — каза София. — Тогава сама ще можеш да се убедиш, че не е луд. Ще обядваме, нали?

Още докато го казваше, осъзна, че умира от глад.

— Боже Господи! За каква ме вземате, сеньорита? Разбира се, че ще има приготвен обяд. Намерила съм ви най-добрата готвачка в града. Казва се Пури и е същински ангел в кухнята. Е, извън кухнята не е точно ангел. Но не се притеснявайте, ще се погрижи Пури да се държи прилично.

— Сигурна съм, че ще се справиш. Добре, ще кажа на идалгото, че обядът ще бъде готов в три. Така добре ли е?

— Каквото пожелаете, ще е добре за нас, Житанита — отвърна Анжелина и се понесе в цялото си величие надолу по стълбите, за да се разпорежи за почистването на стаята на сеньоритата.

София отиде до вратата на Робърт и надникна вътре. Нямаше никой. Спусна се по стълбите, като проверяваше пътьом навсякъде. Нямаше го в централната сграда. Сети се къде го бе открила предишната вечер, но се загуби на два пъти и трябваше да се връща и да почва отначало. Накрая откри дворчето с каменните решетки и малката стая с фриз от мозаечни листа. Робърт беше там. До него се суетеше някаква стара жена с парцал.

— София. Щом си поела командването тук, ще бъдеш ли така добра да кажеш на тази стара гарга, че може да чисти, където намери за добре, но да не пипа тази стена.

— Коя стена?

— Онази, с петното.

Тя погледна, където ѝ сочеше.

— Май отдавна е зацапана, Робърт. Трябва да я изстържем основно и да сложим нова боя.

Той се надигна.

— Слушай, прави каквото си искаш. Казах ти, че не ме интересува. Но това петно не е от мръсотия. Остава както си е — той я изглежда заплашително. Годиците, прекарани в самота и мрак, бяха направили очите му огромни и тъмни. Дали не ѝ се струваше, че в дъното им пак бе заблещукало предишното хищно златисто пламъче? — Закълни се, че няма да позволиш на никого да докосне този белег — настоя той.

Не, не се заблуждаваше. Наистина за него беше важно да изпълни молбата му. Слава Богу, все пак имаше нещо, което да го интересува.

— Разбира се, Робърт. Ще бъде както искаш — тя се обърна към жената, която стоеше в ъгъла с кофа и готов парцал. — Сеньора, чухте разпореждането на идалгото. Недейте да миете стената. Можете просто да избършете праха. Но много внимателно, нали? Такава е заповедта на идалгото.

— Да, сеньорита — жената отново се захвана за работа.

— Робърт — каза София. — Ще обядваме в три. Ще дойдеш ли при нас?

Той поклати глава, извърна се и безмълвно се отдалечи.

София не знаеше къде е кухнята, но се довери на носа си. Миризмата на печено се носеше по коридора и я отведе до източното крило. Мина през двукрилата врата и влезе в огромна зала, застлана с червени плочки. Гигантски котел димеше върху триножник от ковано желязо на огнището в ъгъла. Имаше общо четири огнища, всяко едно достатъчно голямо, за да изпечеш вътре цял вол. Само едно бе запалено и над него прасенцето бавно се въртеше на шиш. Една жена събираше капещия от него сос в тавичка и внимаваше то да се зачерви равномерно от всички страни, като от време на време хвърляше погледи към главната готвачка.

Това бе дама с посивяла коса, но с тяло на девойка. Размахваше енергично огромен нож, с който кълцаше зеле на широкия тезгях от борови дъски.

— Вие навярно сте Пури — каза София.

Готвачката се извърна, изпусна ножа и направи реверанс.

— Да, Житанита, казвам се Пури.

— Гозбите ви миришат чудесно.

Сивата коса и извивките на тялото ѝ подсказваха различни неща. София се почувства разколебана, но реши да се довери на косата. Пури вероятно вече не беше в първа младост.

Чудно какво ли имаше предвид Анжелина, като каза, че извън кухнята Пури била същинска дяволица. Слава Богу, надали щеше да открие, защото Анжелина бе заявила, че отговаря за доброто поведение на готвачката.

— Пури, искам да те помоля да приготвиш отделен поднос за идалгото. Той бързо се поправя, но още не може да яде заедно с нас. Нареди му храната на поднос и се погрижи някой да му го занесе в спалнята. Анжелина знае къде е тя. Така ще правиш при всяко ядене. Ако е излязъл, ще оставяте подноса пред прага му.

София бавно огледа кухнята. Пабло я беше водил по-много дворци, но досега не знаеше какво се крие отвъд официалните зали. В кухненското крило имаше цели стаи, пълни с чаши и сервизи, други пък бяха задръстени от шкафове с покривки, салфетки и чаршафи. Отвори поредната врата, като очакваше да намери още един килер. Вместо това видя редици от полички и остъклени шкафове, по които бяха подредени разни стъкленици. Това бе домашната аптека на

двореца. Всичко беше покрито с прах и паяжина, но картинките, които обясняваха къде какво има, си стояха непокътнати.

Вдигна една бутилка, издуха праха и видя нескопосна рисунка на жена пред раждане. София я отпуши и помириса доста зловещата на вид смес, която се бе утаила на дъното. Миризмата ѝ се стори позната. На времето беше гледала Фанта да забърква разни мехлеми, за да облекчи родилните болки. Имаха същия аромат. В голямото гърне, на което бе изрисувано перо, имаше сажди за мастило. На стъкленницата до него беше изрисувано гадно на вид насекомо с крила. То беше пълно със стрити на прах листа от едно сивкаво растение, чието име София не си спомняше, но знаеше, че гони молците.

София се усмихна и затвори шкафчето. Неизвестно защо се почувства успокоена след това посещение във вътрешните механизми на някога величествения дворец Мендоса. Вътре нямаше нищо, което да не разбира. Способна бе да определи мястото и предназначението на всяка вещ, с която се бе сблъскала. Достатъчно силна бе, за да изправи отново на крака големия дом. Чувстваше се странно умиротворена.

Зави зад ъгъла и спря пред една врата, която не приличаше на другите. Повечето входи и изходи в двореца бяха увенчани с арки. Тази стоеше някак по-схлупена и приклепнала. Дървото по касата и вратата ѝ беше потъмняло от годините, бравата също изглеждаше особено. За момент се изкуши да надникне и да провери какво има зад нея. Друг път. Може би следващата седмица. Имаше време. Едва бе започнала и в момента имаше по-важна задача — Робърт. Бог да му е на помощ, на него и на двореца. Щеше да изправи на крака наследството на Рафаел. А за момента те бяха в безопасност. Това ѝ стигаше.

В това дете имаше нещо странно. През дългите горещи дни на юли и август Робърт не откъсваше поглед от него. Наблюдаваше Рафаел, спотаен зад някой ъгъл или иззад тайните врати. На няколко пъти се опита да изчисли на колко ли години трябва да е момчето, за да бъде наистина син на Пабло, роден след смъртта му. Сметката все не излизаше. Мислите му вървяха прекалено мудро, като в мъгла, объркани и хаотични. Не можеше да се справи с цифрите, оплиташе се в броя на дните и месеците. Десет? Не, май седем или осем. Преди колко години се обеси Пабло? Робърт не можеше да си спомни. Но момчето изглеждаше по-малко. А от смъртта на Пабло бяха минали поне осем години. Значи София лъжеше.

Веднъж момчето го забеляза и замръзна. Очите му се разшириха от страх. Сетне прошепна „Добро утро, братовчеде Робърт“ и хукна.

Робърт проследи с поглед малкото яко телце. Плътна ръка по лицето си и усети под пръстите си сплъстените косми на брадата. До там беше изпаднал, че децата бягаха от него. Е, какво толкова. Не му пукаше какво си мисли момчето за него. Щом му е толкова умът, да се страхува.

Но не можеше да се отърси от мисълта за очите на Рафаел. Тези кафяви очи със златисти искрици бяха на Мендоса. Значи София казваше истината. Момчето беше син на Пабло. Или може би... Не, глупости. Ако беше така, София щеше да дотича веднага да му каже.

Толкова мислене хвърляше за такава глупост. Чак го заболя главата. Скри се обратно в стаята си, а на следващия ден пак започна да следи Рафаел.

Преди години, когато още обръщаше внимание на подобни неща, Робърт бе подбрал внимателно стаята си. Единствено в нея имаше малка извита стълба, която излизаше на балкона. Същата стълба се спускаше до Двора на ароматите.

В онези дни той често се спускаше До Пацио дел Инцензио, разхождаше се нощем между ароматичните треви и поемаше с пълни гърди дъха на билките. Някога в средата растеше сандалово дръвче, а край стените се виеха рози. Сетне имаше само парчетии и разлагаща се маса от треви и боклуци, така че той се пренесе в друга стая и вече не слизаше в двора. После дойде София. И детето. Сега в Пацио дел Инцензио нямаше нищо, освен кафява пръст и няколко наскоро подрязани стръка. Женската армия беше привлякла подкрепления от мъже и сега дружно нападаха четиринадесетте двора.

Беше топъл септемврийски следобед. Робърт предпазливо тръгна да слиза по стълбата, сетне спря и се загледа в мъжа, който копаеше долу.

Беше възрастен човек. Личеше си, че е копал десетки години под палещото слънце, докато накрая не бе станал изсъхнал и сбръчкан като сушена слива. Но имаше прекрасни ръце. Робърт го бе наблюдавал как подрязва розите и дръвчетата. Човекът ги докосваше с любов, между пръстите и клонките протичаше някаква искра и той ги убеждаваше отново да се разлистят. По вейките вече се оформяха пъпки. Когато дойдеха зимните дъждове, щяха да се раззеленят нови листа. Някой ден можеха дори да цъфнат.

Градинарят се беше обърнал с гръб към Робърт. Работеше нещо, надвесен над купчинка пръст, разкопана в ъгъла до стената.

— Добър вечер, идалго — каза той, без да се обръща — Казвам се Тито. Хубави са тези цветя, нали?

Робърт не виждаше никакви цветя, нито хубави, нито грозни. Не отговори.

Градинарят се изправи. Беше засадил здравец, разцъфнал във виолетово.

— За светицата — обясни той и посочи олющената статуя на Света Тереза от Авила, поставена в нишата в стената.

Някъде от мъглата на паметта си Робърт измъкна другата причина, поради която бе избрал тази стая. Тереза де Авила беше от семейство на т.нар. „нови християни“. В жилите ѝ течеше еврейска крив. Забавно беше да се види какво са направили инквизиторите от този род.

— Да, за светицата — кимна той, сетне добави. — Имаш много хубави ръце.

Тито огледа ръцете си, търсейки какво толкова хубаво има в тях, после погледна идалгото.

— Добре ми служат — отвърна той.

— А ще служат ли и на мен — попита Робърт.

Мъжът се озадачи.

— Ще направя каквото ми кажете, идалго. Само че трябва да ми обясните.

Може би Анжелина и Ла Житанита имаха право. Твърдяха, че господарят не бил луд. Този човек говореше разумно, макар да изглеждаше доста странно.

— Бръснал ли си някога друг човек — попита Робърт.

Тито зяпна.

— Аз ли, сеньор? Не, само себе си. От едно селце съм. Работя вашата земя в южните краища, идалго.

Робърт не искаше да му разправят за кортихото. Почти го беше забравил. Искаше да види отблизо Рафаел, но не биваше да плаши детето.

— Искам да ме обръснеш — каза той. — Ела тук.

В съседната стая имаше мангал. Робърт донесе въглища и го запали. Скоро чайникът започна да кипи. До чайника имаше калъп кафяв сапун, а отнякъде беше изровил и няколко бръснача.

— Ето, има всичко, което ти трябва, Тито. Представи си, че съм дърво или храст — Робърт седна на стола и зачака.

След един час беше гладко избръснат, с грижливо подрязана коса. Тито в началото се суетеше, но скоро се отпусна. Идалгото беше прав. Достатъчно му беше да си представи, че човекът в стола е някакво растение и всичко тръгваше като по вода.

— Станахте нов човек, дон Робърт — каза той. — Вижте.

Той поднесе огледало в сребърна рамка, за да се огледа господарят.

Стъклото беше пукнато, но това не притесняваше Робърт. Той остана загледан няколко секунди.

— Браво, Тито — каза той накрая. — Много съм доволен от теб.

— Каза ли на майка си за какво си говорим — попита Робърт.
Рафаел поклати глава.

— Не, сър. Нали казахте, че не бива. Все пак...

Робърт постави ръка на къдравата му глава.

— Все пак не ти е приятно да криеш нещо от нея, нали?

— Да, сър.

— Недей повече да се притесняваш. Аз сам ще и кажа. Тази вечер.

Нощите си оставаха топли в началото на октомври. София беше наредила вечерята да се сервира в малката трапезария, която водеше към двора с кедрите. Робърт дойде там и седна при София и Рафаел. В очите ѝ проблесна изненада, но гласът ѝ не издаде нищо.

— Много добре изглеждаш, Робърт. Ще ги накарам да донесат още един куверт — тя позвъни с малко звънче и Анжелина се появи на вратата. — Идалгото ще вечеря с нас. Бихте ли донесли чинии и прибори?

София се извърна към сина си.

— Кажи добър вечер на братовчеда Робърт, Рафи.

— Добър вечер — каза Рафаел и се изкикоти, забил нос в чинията си.

Робърт се усмихна на детето.

— Е, Рафаел, ще ѝ кажем ли нашата тайна?

София вдигна изненадано вежди и ги изгледа очаквателно.

— Ние сме стари приятели с него — обясни Робърт. — Срещаме се в Пацио де лос Гатос. Досега никой не е дошъл да го обърне с краката нагоре и сетне да го подреди, София. Твоите легиони май са го пропуснали. Ние с Рафи си говорим там и котките понякога идват да ни правят компания.

— Там има милион котки, мамичка. Милион милиона. Братовчедът Робърт казва, че живеят там открай време. Преди слугите давали да ядат, сетне, когато прислугата си отишла, котките се хранели с плъхове — обясни делово момчето. — Понякога им нося хляб и мляко.

София се усмихна на сина си, но най-хубавата усмивка запази за Робърт.

* * *

Две седмици по-късно я откри в стаята със счетоводните документи.

— Търсих те навсякъде. Как откри пътя дотук? Какво правиш в тази стая — той махна към лавиците, огъващи се от свитъци, папки и документи.

— Стигнах през малката вратичка зад кухнята. Искях да разбера докъде води. И сега проверявам сметките.

— Можеш ли да четеш?

— Да — тя не обърна внимание на смайването му. — Робърт, според мен тази година трябва да има някакви приходи от кортихото.

— От къде на къде — той придърпа столчето, на което някога бе сядал Хари Хоукинс. — От години никой не събира рентата на Мендоса. Защо хората да започнат да плащат, без никой да ги е карал. Впрочем, именно за това исках да поговорим. С какво смяташ да платиш на прислугата?

— В момента нямам пари. Водя точна сметка за всичко и им обещах, че ще се разплатя при първа възможност. Засега нямат нищо против.

— И Тито ми каза същото — отвърна той. — Май си станала героиня. Не бях чувал за това.

— До теб не е стигнало почти нищо от света извън тези стени. И продължава да не стига — София захлопна кориците на счетоводната книга — В цяла Андалусия вече няма френски войски. Знаеш ли това?

Той поклати глава.

— През юни Уелингтън разгроми генерал Султ и драгуните му северно от Бадахос. Оттогава не са се връщали. Герилеросите успяха да задържат провинцията. Разправят, че маслините дали голяма реколта. Затова ми се струва, че ще има известни приходи. Да се погрижа ли да ги съберат?

— Защо ме питаш? Явно ще правиш каквото намериш за добре.

— На всички ще кажа, че действам от името на идалгото. Нали така се разбрахме — тя го погледна. — Бялата коса ти отива. Особено като понапълня. Отново си се разхубавил, Робърт.

Той прие комплимента с кратко кимване, сетне го върна.

— А ти си по-красива от всякога, София. Но къде ще ни изведе всичко това? Ти направи чудеса с четка и сапун — той обгърна с жест целия дворец. — Но не можеш да направиш златни кюлчета.

— Това притеснява ли те — тихо попита тя. — Мислех си, че вече не те е грижа за съдбата на Мендоса.

— Така беше — призна той. — Докато...

— Да?

— Докато не ми разправи за сина на Пабло и не видях Рафаел. Добро момче ми изглежда, София. Срамота е.

— Че няма да си получи наследството ли? Наистина е срамота, нали? Затова ще се погрижа да го получи.

— Не можеш — повтори той. — Няма капитал. Нищо не можем да вземем от златото и среброто, което идва от колониите. Приписах го на други. Без тези пари банката е във фалит.

— Не съвсем. Имаш недвижима собственост, Робърт. И лозята в Херес. В цяла Андалусия сега подрязват лозите и чакат нова реколта.

Той присви очи и я огледа изпитателно.

— Ти май си успяла да се ориентираш в документите?

— Не напълно, но разбрах доста неща. На времето търговията с херес е осигурявала почти половината от приходите на Мендоса — напомни му тя.

— Това е било преди много години, когато един сандък с кюлчета е минавал за същинско богатство. Днес времената са други, София. Не можеш да изправиш дома Мендоса на крака само с вино. Дори ако Англия се съвземе и пак започне да внася скъпи напитки, дори любимият ти Уелингтън да разгроми Наполеон и да снее блокадата, пак доникъде няма да стигнем.

Тя се разкъсваше между радостта да види отглас от предишния Робърт, възроден от пепелта, и тревогата. Дано да не беше прав. На сили се да се усмихне.

— Но нали трябва да започнем отнякъде, Робърт? Можем поне да започнем. Заради Рафи.

Той се поколеба, сетне кимна замислено.

— Да, заради Рафи може да опитаме.

В края на октомври Робърт потегли за Херес.

Боже, защо се притесняваше така? Защото това бе изпитание. Искаше София да отиде вместо него.

— Не мога — беше обяснила тя. — Трябва да е някой мъж. Ти. Ако искаш в Херес да повярват, че нещата не са както преди, трябва лично да отидеш.

Съзнаваше, че тя има право. И сега се друсаше по пътя в старата карета, която тя бе открила в конюшната и бе наредила да оправят. На капрата седеше личният прислужник на София, Енрике. Беше го облякла в ливреята на Мендоса, която бе изровила отнейде. Робърт взе Тито за личен камериер. Но колкото и нормално да изглеждаше всичко, явно го бе подложила на изпитание. Искаше да провери дали наистина е жив, или просто призрак, когото са забравили да заровят в гроба.

В началото светът извън двореца го плашеше. Държеше завесите на прозорците плътно дръпнати и за по-сигурно не отваряше очи. Когато накрая се осмели да вдигне клепащи, видя, че Тито е открехнал едното перденце. Под прозореца се стелеше Андалусия, зелена и красива, с избуяла есенна трева.

— Не се е променила — промълви той. — Мислех, че войниците...

— Тук почти нямаше битки, дон Робърт. Напоителната система беше малко позанемарена, защото селяните отидоха герилероси, но сетне я оправиха. Такива неща лесно се оправят.

Робърт кимна, дръпна всички пердета и се загледа навън. Усещаше, как още една част от него е на път да се възроди.

След четири дни стигнаха Херес и избите на Мендоса, издигащи се на варовитото плато около града.

— Карай към онази къща там — нареди Робърт на Енрике.

Централната сграда почти не се беше променила — жълта каменна крепост на хълма край града, надвесила се надменно над градските кули и църковните камбанарии. Копитата зачаткаха по паважа пред главния вход. Тито излезе. Робърт също скочи долу, без да обръща внимание на ръката, която старецът му подаваше, за да се подпре. Беше три следобед, време за сиеста. Всички спяха. Не се виждаше жива душа, само едно канарче чуруликаше в ореха на двора.

Робърт се поколеба. Избиваше го пот, пак се беше разтреперил. Какво да прави? Мисли! Как щеше да постъпи навремето, преди да умре? Да отиде до централния вход? Да дръпне звънеца? Не. Нямаше да им отива на крака. Щеше да изпрати някого да срита прислугата и да им каже, че господарят е дошъл. Само че нямаше да му се налага.

Те щяха да бъдат предупредени и щяха да го чакат разтреперени. Но това бе преди, а сега трябваше да направи нещо, вместо да стои и да премигва като стар бухал под слънцето.

Обърна се към Тито и тъкмо му нареждаше да отиде и да повика главния управител, когато вратата се отвори с трясък. Отвътре изскочи някакъв младеж, който оправяше тичешком синия си сюртук.

— Божичко, това сте вие, идалго. Жена ми разправяше, ама аз не вярвах... — той стигна до Робърт, взе ръката му и я целуна. — Добре дошъл, дон Робърт. Не знаех, че идвате, иначе щях да се приготвя, но слава на Бога и светиите му, че дойдохте...

Робърт се просълзи от това посрещане. Господи, нямаше да седне да подсмърча като някоя бабичка пред това момче. Овлadia се и каза грубовато:

— Кой, по дяволите, сте вие? Къде е Руес?

— Не ме ли познахте, идалго? Аз съм Федерико Руес. Баща ми беше главен управител до преди две години, когато почина. Аз ви видях преди шест години, в Кадис. Работех в склада. Не ме ли помните?

Робърт не се сещаше, но кимна.

— Да, да, разбира се. Кадис през осемстотин и пета — годината на Нелсън и Трафалгар, годината на неговата смърт. — Казваш, че баща ти починал?

— Да, идалго. Скоро ще станат две години. Тогава се прибрах в къщи. Преди това бях в планината, с герилеросите на Хуан Санчес. Но когато баща ми почина, се върнах. Някой трябваше да наглежда работата тук — той най-сетне се справи с копчетата на сюртука и се изправи с достойнство. — Недейте да стоите така на слънцето, дон Робърт. Заповядайте, вие тук сте у дома си.

Младата жена, която бе забелязала от прозореца герба на каретата, ги чакаше вътре пред строената прислуга. Целуна и двете ръце на Робърт и изпрати Енрике и Тито в кухнята, за да разправят новините на хората от домакинството. Отвори вратата и покани мъжете да влязат. Един прислужник, още подпухнал от сън, дотърча с поднос, отрупан с фурми, смокини и захаросани бадеми.

Федерико сипа бледозлатисто амонтилядо и поднесе чашите на поднос. Сетне вдигна своята:

— За ваше здраве, дон Робърт. И за щастието да ви видим отново.

Робърт отпи от виното и опита плодовете, които му поднасяха. Съпругата, която се казваше Марисол, се завъртя около тях няколко минути, сетне направи реверанс и излезе. Време беше да поговорят делово.

— Правехте ли вино през годините, когато... боледувах? — попита Робърт.

— Да, през цялото време — отвърна Федерико. — Но малки количества. Повечето работници отидоха да се бият срещу драгуните. През годината, когато почина баща ми, направихме едва две хиляда бъчонки. Миналата година също. Тази година успяхме да напълним пет хиляда, само че...

— Да, продължавай, момче. Само че какво?

— Само че не знаем какво да правим с тях, дон Робърт. Държим ги по тукашната изби. Складовете в Кадис са претъпкани. От четири години не са товарили кораби, идалго. Но щом сте дошли тук, предполагам, че... — той погледна очаквателно Робърт и млъкна.

Е, сега поне разбра защо му се радваха толкова. Бяха осъзнали кого им е необходим. Семейство Руес можеше да прави добро вино със или без Мендоса, но не можеха да го продават, защото нямаха добра връзка с Англия.

— Нямате ли някаква вест от брат ми? — попита Робърт. — Дон Лиъм не се ли е обаждал?

— Ни вест, ни кост, идалго. От три години мълчи. Разправят, че в Лондон положението е много тежко. Досега английските кораби можеха спокойно да стигат до Кадис, но не влизаха в пристанищата. Разправят, че английските кораби продължавали да владеят моретата. Само че каква полза имаме ние, щом в пристанището ги причакват френските драгуни?

— Това наистина е проблем — спокойно отвърна Робърт. Трябваше му време, за да обмисли ситуацията. — Хайде да разгледаме цистерните и избите. Ще поговорим за търговията, щом ги видя.

Федерико Руес бе достоен наследник на поколения главни управители. Избите бяха грижливо варосани и по белите им стени нямаше и петънце. Бъчонките бяха наредени на три реда, за да бъдат преброявани с един поглед съгласно тройната мерна система на

местните винари. Всяка изба имаше свои счетоводни книги, педантично попълвани всяка година. Робърт ги прегледа, изслуша обясненията на младежа, като кимаше дълбокомислено от време на време. Сам той почти не отваряше уста.

Мислеше за Лиъм. Лиъм държеше ключа за цялото начинание, а той не се бе свързвал с брат си от шест години. Беше предполагал, че в Лондон и Херес всичко върви постарому и че трябваше само да се пребори с някой мошеник управител, който укриваше приходите и не плащаше дължимото на Кордова. Положението бе съвсем различно.

— Добре — каза той на Федерико, след като бяха огледали последната цистерна и последната изба. — Много добре си се справил, Федерико. Сега да се върнем в къщата и да поговорим.

— Да, идалго, но бихте ли ми отделили още минутка? — Робърт кимна. — Искам да опитате нещо специално.

Младежът наточи от едно малко дъбово буренце около половин литър тъмнозлатиста течност. Робърт пое калаената кана и отпи. Беше доста сладко, но не приличаше на другите вина. Най-хубавото, което беше пил през живота си. Галеше езика като кадифе и се спускаше по гърлото като топла копринена милувка.

— Забележително. Ти ли го направи?

— Да, дон Робърт. Правех опити с новия сорт, който баща ми е кръстосал в годината, когато съм се родил. Кръстих го Педро Хименес. Бяло вино, но можем да го засадим на по-песъчлива почва, на барос, а не шалбаризас и ще докараме по-високи добиви.

— И значи това вино идва от новия сорт, Педро как там му беше името?

— Не съвсем, дон Робърт. Това е ширата му. Ако я подсилите порано от обичайното, като долеете бренди, преди да е свършила ферментацията, се получава това... Не знам как да го кръстя, идалго.

— Мляко — отвърна без колебание Робърт. — Майчино мляко, момче. Колко бъчонки от това можеш да изкараш тази година?

— Само двеста. Започнах да засаждам нови лозя още преди години, но войната...

— Да, естествено — Робърт допи „млякото“ си, остави каната и тръгна обратно към къщата.

Трябваше да опръскат варовика от ботушите и дрехите си, преди да влязат. На рамката на вратата висяха големи четки, окачени за тази

цел. Федерико имаше прах дори по косата. Човек не можеше да се разходи из лозята на Херес, без да се покрие с бяла пелена.

— Прахът по косата ви изобщо не си личи, дон Робърт — отбеляза младежът. Сетне пламна до уши. — Искан да кажа...

— Знам какво имаш пред вид.

Робърт се усмихна. Харесваше му това момче, макар да се държеше доста свойски с дон. Явно покрай войната бе изкласило ново поколение испанци, с нови маниери. Може би хората, които се бяха сражавали като герилеро, не обръщаха толкова внимание на социалната йерархия. Е, така да бъде. Нищо страшно нямаше в това.

Марисол отново ги чакаше. Нови напитки и подноси с плодове очакваха идалгото, най-голямата стая беше приготвена за идалгото и цялата къща беше затаила дъх и с трепет се мъчеше да отгатне какво ще пожелае идалгото. Идалгото заяви, че иска да си почине преди вечеря.

Остави Федерико, без да отвори дума за търговията, усмихна се вътрешно и тръгна към стаята, усещайки напрегнатия поглед на младежа като бургия между плешките си. Вечерта пак не говориха за работа. Чак на следващата сутрин Робърт се уедини с него в кабинета.

— Не мога да ти предложа просто разрешение — обясни той. — Ще пиша на Лиъм и ще проверя дали може да изпрати кораби, но дори в най-добрия случай ще минат доста месеци, преди парите да потекат отново. Ще издържиш ли дотогава?

— Да, идалго. Но трудно. Почти нямаме пари в брой, а трябва да платим на хората. Слава Богу, приключихме с беритбата и разпуснахме по-голямата част от работниците. Но не можем да оставим добрите винари на улицата, ще се наложи да плащаме и на бъчварите. Трябва да направим нови бъчви през зимата, иначе догодина ще се наложи да изливаме виното на земята. Трябват и пазачи по избите, макар да съм освободил почти цялата охрана...

— Постарай се да оцелееш — каза Робърт. — Нищо друго не мога да ти предложа, Федерико. Само надеждата, че ако оцелееш още една година, нещата могат да се оправят — той се поколеба. — Не, май мога да ти предложа още нещо.

На бюрото стоеше тежка стъклена бутилка, в която бяха наточили виното от избата.

— Имам една идея. Онова новото вино, което си направил. Нека да го предлагаме в бутилки, а не в бъчонки. И на бутилките да сложим някакъв знак, някакъв наш белег.

— Какъв знак, идалго — младежът умираше от нетърпение да разбере. — И какво ще спечелим от това?

— Име. Трябва англичаните да искат да пият не просто олорозо, а монтилядо или шери. Трябва да ги накараме да искат вино специално от нашите лозя, от нашите изби. Дай ми лист хартия, момче и някакво перо.

Федерико ги измъкна от чекмеджето и Робърт се надвеси на масата до прозореца. Потопи перото в мастилницата и надраска нещо като дъбова клонка, а над нея птица.

— Това трябва да изобразява някое от тукашните канарчета. Ще си намериш някой художник да го изкара по-хубаво. Е, схващаш какво имам предвид. А под рисунката ще сложим това — той написа с едри букви „МЕНДОСА“, замисли се за секунда, направи тире и добави „РУЕС“. Под името надраска „шери милк“.

— Последните две щади са на английски — обясни той. — Означават „мляко от Херес“. Какво мислиш, момче?

Федерико ахна.

— Мендоса-Руес. Моето име до вашето.

— Знаещ ли как и защо нашите семейства са се обединили в тази търговия — попита Робърт, Федерико поклати глава. — Не? Е, някой ден ще ги разкажа. Според теб можем ли да наречем новото вино „шери милк“?

Лицето на Федерико цъфна в усмивка.

— Много ми харесва, идалго.

— На мен също. Трябва само да измисля как да го закараме от Кадис до Тилбъри и всичко ще тръгне по мед и масло.

Каретата бавно се катереше по хълма северно от Херес. Робърт не обръщаше внимание на пейзажа, потънал в някакви свои мисли. По едно време изплува от вътрешния си свят и се обърна към Тито.

— Къде се намираме?

— Връщаме се от Херес в Кордова, идалго. Нали помните, отидохме да разгледаме лозята и винарните.

— Това ми е ясно, човече. Още не съм се побъркал дотолкова. Или поне вече не съм. Докога ще трябва да те убеждавам, че съм с всичкия си?

— Никога не съм се съмнявал в душевното здраве на идалгото, господарю. Само дето...

— Добре, добре. Стига си се обяснявал, Тито. Просто ми кажи къде сме.

Новопроизведеният личен камериер се притесни.

— Не познавам този район, дон Робърт. Никога не съм идвал насам.

Робърт се отказа да пита и надникна през прозореца. Гледката не му подсказваше нищо. Заоблени зелени хълмове, облени от лъчите на залязващото слънце, разкривени маслинови дръвчета, няколко упорити маргаритки, борещи се със студа и вятъра. Можеха да са навсякъде из Андалусия.

— Слушай — каза той на Тито. — Да си виждал един голям манастир на някой хълм край пътя?

— Манастир ли? Не знам, дон Робърт.

— Не, не си. Защото той е пред нас — Робърт подаде глава през прозореца и викна на кочияша. — Енрике, завий наляво. Искам да се отбия в онази крепост на хълма.

Енрике изплющя с камшик, дръпна поводите и каретата послушно зави наляво. Робърт се отпусна на седалката и забарабани с пръсти по коляното си, смръщил замислено вежди.

— Съжалявам — каза монахът на входа. — Брат Елиха вече не е сред нас.

Значи Елиха е мъртъв. Жалко, щеше да му е любопитно да разбере какво мисли за Наполеон, след като неговите кроежи и интриги бяха помогнали войната да се разгори из Испания. Но всъщност не беше дошъл за Елиха.

— Кажете ми — обърна се той към портиера — случайно да имате послушник на име Хари Хоукинс?

Младият монах се усмихна.

— А, разбирам, сеньор. Мнозина идват да видят нашия светец. Тук го наричаме брат Франсиско. Но не знам дали ще може да ви приеме днес. Не е добре със здравето, сеньор. Пък и вече се мръква. Не можете ли да наминете друг път?

— Не, за съжаление. Бихте ли му казали, че съм тук. Кажете му, че Робърт Мендоса би искал да говори с него. Мисля, че ще се зарадва на съобщението.

Може би заради името Мендоса портиерът изпълни молбата. Върна се тичешком.

— Брат Франсиско ви очаква, сеньор. Ще го намерите в градината.

Робърт тръгна към същата градина, в която се бе разхождал преди девет години с брат Елиха. Хари седеше на припек до една леха, в странна конструкция, която приличаше на стол на колелца. Стиснаха си ръцете. И двамата не бяха загубили чак дотам английските си привички, та да се разцелуват като испанци. Портиерът се засуети да подрежда възглавничките около огромната глава на Хари, докато той не му махна да си върви.

— Всичко е наред, удобно ми е така. Благодаря ви, но бихте ли ни оставили насаме, братко. Искам да поговоря с идалгото.

— Е, Хари — каза Робърт, когато останаха сами.

— Е, господин Робърт.

Мълчание. Сетне Хари се обади:

— Радвам се да ви видя, сър. Всеки ден се моля за вас — погледът му се плъзна по лицето на госта. Робърт имаше чувството, че Хари Хоукинс може да прочете мислите му и знае всичко за мъките от предишните години и за причините, които са го накарали да се затвори в този сътворен от самия него ад.

— Неведоми са пътищата Божии, господин Робърт — каза джуджето. — Но те винаги ни водят нагоре.

Робърт си пое дъх да сподели мнението си за ползата от подобни изпитания. Преглътна и замълча. В дребничкото същество, което някога бе Хари Хоукинс, а сега се наричаше брат Франсиско, имаше нещо странно. Той сякаш не принадлежеше на този свят, нито на който и да е друг свят, достъпен за Робърт.

— Щом казваш, Хари — меко отвърна той. — Може ли да те наричам така? Трудно ми е да свикна с новото ти име.

— Разбира се, че можете. Заповядайте, седнете, господин Робърт. На тази пейка до вас. Аз ще докарам количката дотам — той бутна големите колела на стола и той плавно се затъркаля надолу. — Хитро

изобретение, нали? Един от братята дърводелци ми го скова, когато треската парализира краката ми.

— Преди години ми казаха, че си бил болен. Доня Мария дойде... — той млъкна. Не искаше да разправя за посещението на Мария в двореца, за ходещия труп, който я беше посрещнал, нито за писмото от Хари.

— Тя дойде в манастира да поговорим, след като ви е посетила. Аз започнах да се моля още повече, сър. По това време изсъхнаха краката ми.

— От какво си болен, Хари?

— Треска, която идва и си отива, съпроводена с лоша кашлица. Днес не е толкова зле. Според брата фелдшер ми има нещо на дробовете. Не се притеснявайте, сър. Бог ще ме призове, когато ми дойде времето.

— Аз мислех, че моето време е дошло още преди години — отвърна Робърт. — А изглежда не съм бил прав.

— Не. Знаех, че още не сте изпълнили предназначението си на този свят, господин Робърт. Знам, че имате важна мисия и не можете да избягате от нея. Свързана е с дома Мендоса. Не мога да ви кажа нищо повече.

— Да не си ясновидец, Хари? Нещо като пророк?

— Боже опази, господин Робърт. Грях е да предсказваш бъдещето. Просто винаги слушам много внимателно и от време на време Господ Исус Христос или Богородица ми казват по нещо.

— Разбирам. Или по-скоро не разбирам. Не е в моята област, Хари. Прекалено добре ме познаваш, за да си мислиш, че може да съм се променил чак дотолкова.

— Да, така е. Какво ви доведе днес при мен, господин Робърт?

— Минавах — побърза да отвърне Робърт. — И си помислих... — той поклати глава. — Е, нещо ме принуди да се отбия при теб, Хари. Не можех да се противя. Връщах се от Херес в Кордова и нещо сякаш ме хвана за ръката и ме поведе насам, когато бях на половин час път от манастира. Помислих си, че вече сме подминали твоята обител, но след няколко метра я видяхме на хълма. И дойдох.

Хари се усмихна.

— Странни неща стават понякога, сър. Нали ви казвах — полъхна хладен вечерен вятър и той оправи одеялцето на коленете си.

— Намерихте ли камъка, господин Робърт? Онзи в стаята, където има петно на стената?

— Да. Ти ли си превел надписа от иврит?

— В известен смисъл. Дон Доминго откри плочата. Каза, че станало случайно, но според мен беше намерил нещо в старите семейни хроники. Постоянно ги четеше. Освен това не би тръгнал да обръща плочите една по една. Все едно, повика ме, показва ми надписа и ме попита дали мога да го превода. Нали съм роден в дома на господин Бенджамин, сър, та той си мислеше, че може да ме е научил на иврит.

— Доколкото знам, баща ми беше последният Мендоса, който знаеше иврит — каза Робърт. — Нито аз, нито Лиъм го разбираме.

Той изчака да види дали Хари ще се възползва от намека и ще спомене за родството им, но джуджето не реагира.

— Знам. Казах на дон Доминго, че не мога да го превода, но познавам хора, които ще се справят. Хора, на които може да се има доверие и които няма да го издадат на инквизицията. Преписах буквите, донесох листа на брат Елиха и той преведе надписа. Малцина испанци знаят иврит, но брат Елиха беше истински учен. Е, това не му помогна особено. Не намерихме никакво съкровище. Но то не беше предназначено за нас. Така че ние с дон Доминго само издълбахме превода под стария надпис и върнахме обратно плочата. След това си помислих, че съкровището може би е било предназначено именно за вас. Затова ви изпратих писмото.

— Какво имаше предвид под „старите обичаи“, които можели да спасят дома Мендоса — попита Робърт.

— Не съм сигурен, сър. Но надписът беше на иврит. А господин Бенджамин и вие самият сте... — гласът му изтъня.

— Нали не мразиш евреите — тихо попита Робърт. — Ти си може би единственият католик в Испания, който не ги мрази.

— Не знам за другите, сър. Но аз не мога да мразя господин Бенджамин, господин Лиъм и вас самия заради нещата, в които вярвате.

— В които вярваме... Може би именно това е проблемът ми, Хари. Не съм способен да вярвам кой знае колко. Май в нищо не вярвам.

— Ще повярвате, господин Робърт. Сигурен съм, че ще повярвате.

Робърт се усмихна.

— Значи смяташ, че молитвите ти рано или късно ще ме обърнат в правата вяра?

Хари не позволи разговорът да приеме лекомислен обрат.

— Не знам дали ще успеят да ви променят, сър. Знаем само, че моята мисия е да се моля, а вашата е да направите нещо.

— Но не знаеш какво точно.

— Не, не знам.

— Хари, чуй ме. Има едно момче. Добро момче. Син е на Пабло Луис, роден след самоубийството на горкия човек.

Хари се ухили широко.

— Значи домът има наследник.

— Да. Ако има какво да наследи. За момента това не е особено сигурно.

— Трябва да намерите съкровището, сър. И всичко ще се оправи. Сигурен съм.

— Няма съкровище, Хари. Нито пък пещера.

Джуджето свъси вежди.

— А, да. Доста си мислех за това. И ми хрумна, господин Робърт, че може би са имали предвид старата съкровищница.

— Онази в подземния коридор?

— Не, в Пацио де ла Реха. Част от двореца е съвсем нова, сър. На по-малко от век. На мястото на югоизточното крило преди е имало градина. Когато го застроили, се наложило да изсекат по-голямата част от градината. Останало само малко парче, което нарекли Пацио де ла Реха, Дворът с Вратата. Кръстили го на желязната врата, която покривала дупка в скалата. Старата съкровищница била там.

— Не знам — замислено отвърна Робърт. Мъчеше се да си припомни двора, за който разправяше Хари. — Дупката е прекалено малка, за да я нарекат пещера. И там определено няма съкровище.

Млъкна, защото джуджето внезапно се беше задавило от кашлица.

— Хари, добре ли си? — Робърт го потупа по гърба, но кашлицата не спря. Минаха няколко минути, докато малкият човек се съвземе.

— Извинете, дон Робърт — каза той. — Нищо не мога да направя.

Беше пребледнял и си личеше, че гърдите го болят всеки път, когато си поема въздух.

— Няма ли да е по-добре, ако те закарам вътре — попита Робърт.

— Няма нужда, сър. Ето братът фелдшер идва. Време е за вечерна молитва. Винаги ме води в църквата по това време.

— Робърт погледна монаха, който бързаше към тях. Беше висок и тънък като Елиха.

— Жалко, че брат Елиха е починал — каза той.

— Умрял ли? Откъде знаете?

— Портiererът каза, че вече не е сред вас. Предположих, че...

Голямата глава се поклати.

— Не е починал, сър. Тръгна си.

— Тръгнал си е? Мислех си, че един монах не може да напусне манастира. Нали е положил обет?

— Елиха беше специален случай, сър. Той... — Братът фелдшер дойде при тях и Хари се спря наред изречението. — Ще дойдете ли за вечерната молитва, господин Робърт? В църквата има специално място и за миряни.

— Не, Хари, предпочитам да не идвам. А ти внимавай за здравето си. Пак ще се отбия да те видя, когато ходя до Херес.

Минаваше осем часа, когато Хари усети. Монасите приключваха вечерната служба и химнът Салве Регина се извисяваше под сводовете на манастирската църква, въздавайки хвала на Девата. Малкият светец в стола на колелца изведнъж потръпна и латинските думи на псалом замяна на устните му. Някаква страшна злина се бе стоварила върху дома Мендоса. Богородице Дево, молеше се Хари, защити брат ми и неговия дом.

Анжелина пресрещна Робърт на вратата. Той веднага разбра, че нещо не е наред. Черната ѝ коса се вееше разчорлена, а по бузите се стичаха сълзи.

— Какво има — попита той.

— Изчезнаха, идалго. Ла Житанита и детето ѝ, няма ги.

— Как така ги няма? Какви ги разправяш?

Робърт с усилие овладя паниката си. Стомахът му се сви. Съвсем отскоро се бе върнал в света на живите и пропастта продължаваше да зее изкусително само на крачка от него. Ако София беше избягала, щеше да рухне в нея и повече нямаше да излезе. Не мисли за това, не гледай към пропастта, слушай внимателно какво казва Анжелина.

— Преди три дни момчето не се прибра вечерта — Анжелина усукваше между пръстите си големия черен шал и го използваше за носна кърпичка. От време на време по цялото и тяло пробягваха тръпки от страх и притеснение. — Видяхме го в Пацио де лос Гатос, а после изчезна.

Робърт прокара пръсти по косата си и поклати глава.

— Анжелина, нали не се опитваш да ме убедиш, че Рафаел е избягал?

— Майчице! Не, идалго. Отвлекли са го.

— Кой го е отвлякъл? Велики Боже, какви глупости говориш? Къде е доня София?

— Нали ви казах — изскимтя тя. — И Ла Житанита изчезна. Беше като полудяла, пищеше и тичаше из двореца. И тогава, ох, идалго. Изведнъж се успокои и пребледня като мъртвец. Качи се в стаята си и като се върна, беше циганка. Същинска циганка, идалго, а не в костюма за сцената. Облечена като тях, вчесана като тях. Не я познах. Жените не я познаха. Градинарите не я познаха. И вие не бихте я познали. Родната ѝ майка...

Робърт вдигна ръка.

— Разбрах, Анжелина. Не ми стана ясно само къде е в момента.

Анжелина отново започна да вие.

— Не знам. Богородице, ела ни на помощ. Не знам къде е, нито пък знам къде е детето — цялата хлипаше и си триеше сълзите с банданата.

Робърт хвърли поглед към каретата, спряна в Пацио дел Речибо. Доколкото знаеше, в двореца нямаше друга кола, нито коне. Отдавна бяха разпродадени.

— Доня София пеша ли тръгна?

— Не, дон Робърт — отвърна тя, хълцайки. — Взе магарето на един от градинарите. Ох, магаре, като някоя обикновена селянка. Цяла Кордова си беше помислила, че над двореца вече не тегне проклятие. Сега хората ще разберат, че мястото си е все така прокълнато. Дворецът Мендоса е прокълнат, хората в него са прокълнати и ние сме прокълнати, защото работихме в него и аз съм виновна за всичко, защото им казах...

— Стига! Стига си плакала, Анжелина. Стегни се. По дяволите, не сме прокълнати. Ограбили са ни и крадецът скоро ще съжалява за това.

Вече знаеше. Знаеше толкова ясно, сякаш го бе видял с очите си. София я нямаше. Не беше избягала. Циганите бяха отвлекли Рафаел по някаква тяхна си причина. Тя беше тръгнала за Триана, за да си го вземе обратно. Но щеше да е сама сред цялата тази сган. Безумие. Нямаше да успее сама, без помощ. Кръвта потече по-бързо в жилите му, яростта му придаде сила, а мислите му потекоха странно ясни:

— Разправи ми подробно кога и как е тръгнала.

Анжелина млъкна и го изгледа смаяно. Бялата коса си беше същата, тъмните очи си бяха същите, но лицето бе съвсем различно: Беше мъжко лице — властния и сияен идалго, за който бе чувала да разправят, но когото не бе виждала досега.

— Тръгна един час след като разбра, че е изчезнал. Нямаше и час, дон Робърт. Събота вечер, според мен някъде между осем и девет часа.

Преди три дни, няколко часа след като срещна Хари. Мисли, дявол да те вземе, мисли! До Севиля са четири дни път с магаре. Още не беше стигнала там. С добър кон можеше да вземе пътя за двадесет часа. Дори по-малко, но с наистина добър кон. Енрике вече е прибрал в конюшната впряга, с който пътуваха до Херес. Но тези коне са капнали след дългия път. Пък и не бяха ездитни, а впрегатни животни.

— Анжелина, изпрати Енрике при търговците на коне. Кажи му да купи най-добрия им жребец — той хукна нагоре по стълбите, като тичешком даваше заповеди. — Вземи от конюшната моето седло. Ще го познаеш по монограма на лъка.

Няколко секунди тя остана зяпнала, сетне се отърси от смайването и се понесе като могъщ боен кораб, с вдигнати платна и бълващи огън топове.

— Да, идалго, незабавно. Всичко ще бъде незабавно изпълнено.

Робърт вземаше по две стъпала наведнъж. Не ги беше почиствал от години, но знаеше къде стоят пистолетите.

Рояк дечурлига играеше на поляната между хълмовете, където циганите се събираха понякога на фиеста. Когато София мина покрай тях, те хвърлиха по някой поглед, но общо взето не ѝ обърнаха внимание. В дългата си пола и мърлява блуза от домашнотъкано платно, със забрадка и златни обици, тя приличаше на човек от племето. София огледа децата. Рафаел го нямаше там. Е, не бе очаквала да е толкова лесно. Наведе глава и влезе в пещерата на Зокали.

Забравила бе колко дълъг и тесен е коридорът, забравила беше и миризмите от хиляди манджи, с които се бяха пропили стените, София стигна до мястото, където коридорът се разширяваше и се превръщаше в зала. Там спря.

Някаква жена стоеше с гръб към входа. Хвърляше карти на паянтова трикрака масичка. Човек можеше да я сбърка с Фанта, но разбира се, не бе тя. Да, това беше жената на Зокали, Тересита. София я позна по тесните рамене. В ъгъла клечеше друга жена и кърмеше бебе. Вдигна поглед, зърна София и очите ѝ се разшириха, но само за секунда. Сетне заби поглед в земята и не каза нищо. Казваше се Имакулада. Бяха израснали заедно, на времето бяха приятелки.

София се озърна. Търсеше Зокали, но не го намери. Вместо това забеляза Хоселито. Още не я беше видял, другите мъже в пещерата също не гледаха към нея. Само Имакулада знаеше, че е тук, но тя продължаваше да кърми бебето.

— Благословен да е този огън — каза София. Всички се извърнаха към нея. — Дойдох да търся баща си, съгласно закона на

ромите. Къде е Зокали?

Тересита я гледаше през рамо. Пръстите ѝ бяха замръзнали с картата между тях.

— Съпругът ми почина. Една истинска дъщеря би дошла да го погребее — тя се изхрачи на пода.

— Не знаех — София се обърна към Хоселито. Претегли възможните последствия, ако не беше отгатнала правилно, но реши да рискува. Пристъпи към него и падна на колене. — Дойдох да искам справедливост от водача на моето племе, съгласно закона на ромите.

— Нямах племе. Избяга от огъня ни.

По тона му разбра, че е познала. Хоселито беше наследил Зокали. Него бяха избрали за водач на племето.

— Аз съм дъщеря на този огън. Имам право да бъда изслушана.

— Някога имаше подобно право. Ти го загуби, като избяга — Хоселито посегна към каната с вино, но не я надигна. Наблюдаваше внимателно София.

— Не съм убивала детето си — София знаеше, че трябва да премине в нападение. — Кълна се в Сара Кали.

Тересита изсумтя. Събра с погнуса картите си и започна машинално да ги размесва, без да откъсва поглед от коленичилата жена.

— Това трябваше да го кажеш по-рано. А ти избяга като курва с кръв на гаджо, каквато си всъщност.

София не ѝ обърна внимание. Тересита я мразеше открай време, така че не можеше да се надява на помощ от нейна страна. Не биваше да разчита и на това, че подвизите с герилеросите ще разнежат бившите ѝ съплеменници. За циганите войната срещу драгуните на Наполеон си беше гаджовска работа. Тях не ги засягаше. София дебнеше всеки жест на Хоселито. Той бе единствената ѝ надежда.

— Щях ли да дойда сама, по собствена воля, ако правдата не беше с мен? Не съм убивала Сара.

— Имаме основания да смятаме, че е така — призна Хоселито.

— Пако призна ли си...

Хоселито вдигна ръка и я накара да млъкне.

— Не споменавай това име.

— Какво търси тук — изръмжа някакъв мъж в полумрака. — Това е против закона на ромите.

— Аз решавам какъв е законът — отсече Хоселито. — Дошла е по собствена воля. Може да е права.

Надигна каната, отпи дълга глътка, сетне избърса брадичката си с опакото на ръката.

— Смъртта върви подир теб. Карлос е мъртъв, детето ти също е мъртво.

Тя пребледня като смъртник, пещерата се завъртя около нея, но изведнъж се сети, че той има предвид Сара, а не Рафаел. А той знаеше за тях двамата с Карлос. По очите му личеше.

— Карлос следваше собствената си съдба — каза София. — Всички трябва да следваме съдбата си.

Хоселито я оглеждаше замислено. Накрая кимна.

— Така е. Можеш да седнеш. Ще те изслушам.

София седна по турски и се облегна на стената на пещерата. Хиляди пъти беше сядала така, жестът идваше тъй естествено. Отблясъците от огъня, сенките, играещи по стената, спареният въздух — всичко си беше както преди. Познатата атмосфера ѝ вдъхна увереност. Когато заговори, гласът ѝ не издаваше, че вътрешно се гърчи от безпокойство.

— Братя и сестри, дойдох при вас, защото ми сториха страшно зло.

— Почакай — прекъсна я Хоселито. — Не можеш да искаш помощ от нас, преди да разгледаме старите обвинения. Ти избяга от племето.

Тя очакваше да ѝ потърсят сметка за това и се бе подготвила.

— Пако ме обвини, че съм убила Сара и всички от племето му повярваха. Аз не съм я убивала, Пако я уби. Хвърли я към стената и разби черепа ѝ.

Годините не бяха изличили спомена. Всяка дума я измъчваше и се забиваше в сърцето ѝ, което кървеше за Сара също толкова, колкото и за Рафаел. И подхранваха омразата ѝ към мъжа, който по за кон си оставаше неин съпруг и господар.

Хоселито кимна.

— Казах ти, че това вече ни е известно. Но няма да говорим за съпруга ти. Той вече е осъден. Ами ти?

— Тя е страхлива гаджо и курва — промърмори Тересита.

— Тишина — изрева към нея Хоселито. — Дръж си езика зад зъбите — сетне се извърна към София. — Спазваше ли закона на ромите?

— Доколкото бе по силите ми — отвърна тя. — И доколкото съдбата ми го позволяваше. Не съм предавала огъня. Кълна се, че не съм издавала на гаджовци тайните на ромите.

— Издавала ли си знаците?

— Никога — заяви тя.

— Не си разказвала за големия номер, нито за билките, нито си обвинявала ром пред съда на гаджовците?

— Никога, кълна се.

Гласът от сянката отново се обади.

— Тя оскверни песните ни. Пеела е за пари.

София вече бе разбрала на кого принадлежи той. Това беше Томас, братът на Зокали. Той не я обичаше. Впрочем, само Карлос, Фанта и може би Зокали някога я бяха обичали, а сега и тримата бяха мъртви.

— Пако пръв ме накара да пея за пари — отвърна тя. — А сетне заради него аз нямах избор, освен да пея или да се продавам за пари. Предпочетох да пея.

Хоселито се насочи към основния въпрос.

— Значи не си убивала детето си?

— Не съм, кълна се в Сара Кали — повтори тя.

Той я гледа изпитателно няколко секунди, сетне кимна.

— Така да бъде. Но ти избяга отдавна. Защо се връщаш сега?

София си пое дъх. Сега идваше най-голямото изпитание и всичко зависеше от Хоселито. Ако наистина спазваше закона на ромите, щеше да я подкрепи.

— Родих още едно дете — прошепна тя. — Момче, седемгодишно. Пако го отвлече.

— Негов син ли е?

— Не, Рафаел не е син на Пако. Баща му е гаджо, а не ром.

— Значи си курва — спокойно констатира Хоселито. — Тересита е била права.

— Може би. Но моите грехове не са грехове на сина ми. Законът на ромите гласи, че децата са благословия и че не бива да се вдига ръка срещу тях.

— Така е. Но защо смяташ — той се поколеба. — Защо смяташ, че човекът, който някога се наричаше Пако, ще вдигне ръка срещу него?

— Защото е зъл. Той е покварен човек, не почита закона. Всички знаете това. Отвлече Рафаел, защото ме мрази. И иска откуп. Нямам пари. Когато разбере, че нямам пари, какво ли ще направи с Рафаел?

Гласът ѝ изтъня. Да чуе най-страшните си опасения, изречени на висок глас, бе мъчително изпитание. Всичко зависеше от това да не допусне самообладанието ѝ да се пропука. София героично преглътна сълзите, които бяха на път да избият на повърхността.

Никой не отговори. Хоселито продължаваше да я гледа изпитателно. Надигна каната и отпи още една дълга глътка.

— Дори да си права — проговори накрая той — какво искаш от нас? Защо си дошла?

— Искам да отида в пещерата на Пако, да го обвиня пред всички и да си взема Рафаел обратно. Не мога да го направя без вашата помощ.

В стаята сякаш мина студен полъх. София усети, че нещо става. Хората се размърдаха. Тересита пак започна да хвърля карти на масата, а Имакулата намести по-удобно детето в скута си.

— Какво става — попита София. — Кажете ми!

Цялото грижливо поддържано достойнство рухна. Гласът ѝ изтъня и по бузите рухнаха сълзи.

— Рафаел вече е мъртъв, нали? Мъртъв е, а вие сте знаели и...

— Стой спокойно — прекъсна я Хоселито. — Нищо не знаем, кълна се в този огън.

— Тогава ще ми помогнете ли?

— Не можем.

— Защо, за Бога? — София стана и се уви по-плътно в шала си. Огледа се наоколо, но видя само каменни лица и безразлични погледи. — Добре, щом не искате да дойдете с мен, отивам сама — тя се извърна и тръгна към изхода.

— София, почакай.

За пръв път Хоселито споменавахе името ѝ. За пръв път се обръщаше към нея като към човешко същество, с което години наред са делили един огън, една храна и една вода.

— Щях да ти помогна, ако можех — каза той. — Но не мога. Законът на ромите не го допуска. Пако го няма. Само тялото му е сред нас. Отлъчиха го.

София чак сега разбра. Отлъчването бе почти толкова тежко наказание, колкото пребиването с камъни. Хората спираха да забелязват отлъчения. За тях той просто не съществуваше. Никой не говореше с него, никой не му обръщаше внимание, все едно, че го нямаше. Щом Пако бе отлъчен, никой не можеше да й помогне. Не можеха да го подложат на разпит, защото не биваше да говорят с него. Значи нямаше как да научат нещо за Рафаел.

— Кога го отлъчиха? Защо? — гласът и беше прегракнал от притеснение.

— Преди шест месеца — отвърна Хоселито. — Родният му катун произнесе присъдата. Правил е противоестествени неща с дъщерята на баща си.

София се облегна на стената.

— Богородице, значи никой не може да ми помогне. Рафаел, Божичко, Рафаел...

Някой пхна чаша вино в ръката ѝ. Беше Имакулада.

— Щом иска откуп — тихо каза тя — значи няма да нарани момчето.

София поклати глава.

— Не знам. Не съм сигурна. Той ме мрази. Всичко може да се очаква от него.

— Откъде знаеш, че именно твоят съпруг Пако е отвлякъл детето? — попита Хоселито.

— Защото веднъж вече опита. Преди четири месеца, в Качерес. Искаше да измъкне Рафаел от ръцете ми, но аз почнах да го удрям, сетне дотича един свещеник и Пако избяга. А хората разправят, че същата вечер, когато Рафаел изчезна, в града се появил някакъв плешив циганин със златна обица. В Кордова, там живеем. Трябва да е бил Пако.

— Датите съвпадат — промълви замислено Хоселито. — Докато беше един от нас, не би се осмелил да престъпи така закона на ромите. Някой щеше да го разобличи. Но сега... — той сви рамене.

София отново тръгна към изхода.

— Трябва да поговоря с него.

— Не смятам, че ще можеш да разговаряш с него — обади се зад нея Хоселито.

София замръзна. Бавно се извърна и го погледна в очите. Хоселито беше потънал в мислите си.

— Защо да не мога — прошепна дрезгаво тя.

— Ще се скрие. Той сигурно очаква да дойдеш, за да си търсиш детето. Това е целта му, София. Той иска не пари, а мъст. След като ти избяга, Фанта тръгна да разправя навсякъде, че той е убил детето. Не можеше да го докаже, а теб те нямаше, за да се защитиш, но хората започнаха да се вслушват в думите ѝ. Мнозина повярваха на Фанта. След това за Пако животът стана... — Хоселито се поколеба — стана по-труден. Не можеше да си вземе нова жена, дори някой да бе склонил да му даде дъщеря си, а такъв човек надали щеше да се намери. Може би заради това стори този... този грях със сестра си. И заради това го отлъчиха. Сега той смята, че ти си виновна за всичко и иска да си отмъсти.

София се разтрепери неудържимо.

— Значи Рафаел е в много по-голяма опасност, отколкото предполагам.

Никой не отговори. Хоселито се надигна и застана до нея.

— Ела. Ще поговорим навън — двамата бавно тръгнаха по тесния коридор към изхода. На входа той стисна съчувствено ръката ѝ. — София, наистина ми е мъчно за теб. Щях да ти помогна, ако можех. Но законът си е закон. Знаеш как е. Ако науча нещо за онова момче, Рафаел, веднага ще дойда да ти кажа.

— Благодаря ти — прошепна тя. — Аз оставам в Севиля. Трябва да намеря някакъв начин да поговоря с Пако.

— Най-добре се върни в двореца Мендоса — отвърна Хоселито.

— Откъде знаеш за...

— Знам всичко за теб — прекъсна я Хоселито. — Знам, че ти викат Ла Житанита, знам и какво си направила по време на войната между гаджовците. Сега аз съм водач на катуна, а ти си дъщеря на този огън, независимо каква си станала по-късно.

Хоселито се наведе и излезе през ниския вход на пещерата. Беше се смрачило и децата се бяха прибрали. Но на поляната имаше някой.

— Не мърдай — разнесе се мъжки глас. Хоселито видя дулата на два пистолета да сочат право в гърдите му. — Търся жена на име

София, Ла Житанита. Казвай къде е, иначе ще те напълня с олово.

— Няма да се наложи, сеньор — спокойно отвърна Хоселито. — Тя е зад гърба ми.

— Робърт, ти ли си — София се измъкна иззад Хоселито.

— София, слава на Бога, че си жива и здрава. Намери ли Рафаел?

— Не. А ти прибери пистолетите. Това е главатарят на моя катун.

Робърт осъзна какво му казва и я огледа по-внимателно. Отново се беше превърнала в циганката, която пееше по кръчмите. Не беше сигурен дали доня София ще се върне някога. Затъкна пистолетите в колана си.

— Значи циганите не са отвлekli Рафаел?

— Не циганите. Един циганин. Казва се Пако.

— Сигурна ли си?

Тя кимна.

— Тогава къде, по дяволите, е този проклет Пако? Защо стоим и си приказваме? Хайде да го хванем.

София се поколеба. Претегли шансовете им. Циганите бяха много, а те — само двама, но Робърт имаше пистолети. Не беше виждала пистолет в пещерата на Пако.

Хоселито чакаше и мълчаливо ги наблюдаваше. Робърт се обърна към него.

— Как се казваш?

— Казвам се Хоселито. Както София ти обясни, аз съм главатар на нейния катун.

— Слушай, този Пако не е ли един дебел циганин с гала глава — Робърт погледна София. — Това не е ли мъжът, с който те видях в досадата?

— Да. Това е съпругът ми.

— Къде е той — попита Робърт. — Тук ли е?

— Да, но е по-сложно, отколкото предполагаш.

София обясни. Робърт я изслуша внимателно, без да я прекъсва.

— Прекрасно — отсече той накрая. — Значи никой циганин не може да приказва с него, а той те очаква и е взел предпазни мерки. Но аз не съм циганин и той не би могъл да предвиди, че ще дойда. Заведи ме в неговата пещера и аз ще се споразумея с него.

Хоселито простена. Ако осквернеше пещерата на съседния катун, като вкара вътре един гаджо, София щеше да вкара двата клана

в братоубийствена война. Хората на Хоселито и хората на Пако щяха да се избиват поколения наред.

— Не може да сторя подобно нещо — възкликна той. — Това е против закона на ромите.

— Какъв закон почитате вие? — попита Робърт. — Има ли значение за вас, че Пако е отвлякъл сина ми?

София ахна. Хоселито я погледна.

— Това ли е бащата на момчето?

— Не, не е — поклати отчаяно глава тя.

— Напротив — Робърт гледаше не към Хоселито, а към нея. — Аз съм бащата на Рафаел — простиичко заяви той, без да повишава тон. — Нали така, София?

Прекалено много сили бе хвърлила в битката и прекалено дълго се бе мятала в отчаяние. Не можеше да издържи повече. София сведе поглед и прошепна толкова тихо, че двамата мъже трябваше да напрегнат слух, за да я чуят.

— Да, но това не променя нищо.

— Това променя всичко — тихо отвърна Робърт.

София понечи да отвърне, но Хоселито я изпревари.

— Да, това донякъде променя нещата: Най-висшият закон на ромите гласи, че мъжът има право да защитава сина си при всякакви обстоятелства. Вие не сте от нашето племе, сеньор, но може би... Не мога да реша сам. Ще трябва да свикам катуна на съвет — той се извърна и изчезна.

— Как разбра? — мрачно попита София.

— Мислех само за момчето, докато препусках насам. Освен това осъзнах какво изпитвам към него. Обичам това момче, София. И щом се вслушах в гласа на кръвта си, тя ми каза, че Рафаел е мой син. Защо ме излъга?

Тя поклати глава.

— Сега не мога да ти обясня.

Той кимна и не настоя повече. Минаха няколко минути.

— Къде, по дяволите, изчезна този Хоселито? Да не е заспал?

— Говори с мъжете от катуна. В момента не можем да направим нищо, освен да чакаме.

— Ти сигурно знаеш как се стига до пещерата на онова копеле. Нали сте били женени.

София отново поклати глава безпомощно. Чувстваше се капнала, нямаше сили да започне да обяснява на Робърт моралния кодекс на циганите.

— Почакай — каза тя. — Скоро ще свършат. И ако решат да ни помогнат, тогава...

От пещерата изникнаха три сенки. Хоселито и още двама цигани.

— Ела — махна главатарят на Робърт. София също се надигна да дойде с тях, но Хоселито я спря. — Ти стой тук. Това е мъжка работа. Бащата ще потърси своето право, ти няма какво да се бъркаш.

Тя сведе глава и ги остави да влязат в лабиринта от пещери без нея.

Пако не ги посрещна в пещерата. Вместо това един мъж пристъпи напред. Казваше се Чичи и го бяха избрали за главатар на катуна, след като отлъчиха Пако.

— Добре дошъл, Хоселито — поздрави той. В очите му не се четеше никакъв поздрав. Двамата не се обичаха, а отгоре на всичко Хоселито и мъжете от неговия клан изглеждаха ядосани. Чичи ги огледа внимателно. Погледът му се задържа на четвъртия пришълец. — Довел си гаджо в пещерата ми. Наруши закона на ромите. Защо?

— Защото мъж от тази пещера е нарушил по-висш закон. Отвлякъл е сина на този човек.

Чичи огледа един по един мъжете от катуна си. Никой не изглеждаше гузен.

— Никой тук не би сторил подобно нещо. Естествено, ако някое момче случайно ни попадне в ръцете и чуем, че родителите са склонни да дадат откуп... — той пак огледа хората си. Всички изглеждаха чисти. Чичи се извърна към Хоселито. — Ти си лъжец и оскверни пещерата ми.

— Не съм излъгал. И престъпникът не е сред тези мъже.

— Тогава кой? Всички сме тук и... — циганинът внезапно млъкна. — А, разбирам — каза той някак уморено и кимна към най-тъмния ъгъл на пещерата.

Всички проследиха погледа му, но в сянката не можеше да се различи нищо. Един от хората на Хоселито взе свещ от масата и освети ъгъла. Пако се беше свил там като звяр. Беше се стопил през

последните месеци. Парцаливите дрехи висяха по измършавялото му тяло. Той се озърташе обезумяло, търсейки откъде да се измъкне. Хоселито и хората му препречваха единствения изход.

Хоселито се обърна към Чичи.

— Това кучешко лайно не съществува за ромите. Да излезем и да оставим гаджото да се разправя с него. Нас това не ни засяга.

Това беше някакъв компромис, но Чичи не изглеждаше особено въодушевен. Никак не му харесваше да остави един гаджо да вилнее из пещерата му. Но тя така и така си беше осквернена, щеше да се наложи да подлагат и нея, и себе си на разни очистителни церемонии. Пък и с малко късмет проблемът с Пако щеше да се реши веднъж завинаги. Чичи кимна и неговите хора излязоха навън заедно с Хоселито.

Робърт погледна Пако.

— Трябва да си поговорим.

— Нямам какво да ти кажа, гаджо. Прибери пистолета. Не ме плашиш. Ако ме застреляш, никога няма да открие сина си. И да не ме застреляш, пак няма да го откриеш — той захихика. — Няма да ти кажа къде е. Скрил съм го на сигурно място и той от ден на ден слабее, съхне и вехне. А аз отивам и си го гледкам. Може да издържи още една седмица, преди да пукне.

Робърт огледа изпитателно маската на злото, която се хилеше пред него. Сетне прибра пистолета и измъкна от джоба на сюртука си сгъваем нож.

— Мисля, че ще ми разправиш всичко, което знаеш. Трябва ни само малко търпение.

Катуните на Чичи и на Хоселито чакаха в пълен състав на поляната, когато Робърт излезе. Той бе прекарал четиридесет минути насаме с Пако. Отвътре се бяха разнесли писъци, но нямаше изстрел. Сега всички забелязаха, че пистолетите на гаджото си стояха затъкнати в пояса. Той изглеждаше напълно спокоен, но бялата му риза и сюртукът бяха оплескани с кръв.

Няколко жени се прекръстиха.

— Още ли е жив — попита някой.

Робърт кимна. Чичи хукна към пещерата си. Останалите не помръднаха.

Робърт се огледа за София. Тя стоеше малко встрани от останалите със затворени очи. Молеше се.

— София — нежно я повика той. — Знам къде е Рафаел. Хайде да тръгваме.

Тя простена от облекчение и се спусна към него. Видя кръвта, но първата ѝ мисъл беше за Рафаел.

— Как е той? Къде е?

— Копелето се закле, че Рафи е жив. Бил в някаква стара къща. Улица „Санта Ана“ номер три. Знаеш ли къде е това?

— Да, да, знам — тя хукна по пътеката, която водеше към гаджовския квартал на Триана. Робърт се завтече подире ѝ.

— София, чакай малко — извика запъхтяно Чичи, завтекъл се след тях. София го изчака няколко секунди. — Това е за теб — той ѝ подаде нещо, увито в стар шал. — Съпругът ти е починал — той се извърна към Робърт и София забеляза, че погледът му е изпълнен с уважение. Или може би със страх. — Доста се е мъчил, но си го заслужаваше. Няма да плачем за него.

София не отговори. Пъхна пакетчето в джоба си и пак хукна надолу. Робърт се поколеба за секунда, размени още един поглед с циганина и я последва.

„Санта Ана“ беше тясна уличка, която криволичеше на един хвърлей от реката. Оттук се виждаха мачтите на три кораба, завързани за близкия кей. Чуваше се суетнята от пристанището, но самата улица беше безлюдна. Робърт се огледа. Много къщи и до една без номера.

— Каза, че бил изоставен склад.

София не попита как е принудил Пако да му разкаже всичко това. Това бе сетната ѝ грижа. Не обръщаше внимание и на ужасната воня, която се разнасяше наоколо. Искаше да повика Рафаел, да изкрещи високо името му и да се ослушва за отговор, но не посмя. Това бе свърталище на бандити, крадци и просяци, които биха им прерязали гърлата за няколко реала. И двамата с Робърт говореха шепнешком, а той държеше готов и един от пистолетите си.

— Номер три може да е третата къща, броено от реката — прошепна тя.

— Да — Робърт отиде до началото на улицата и започна да брои къщите. Трудно беше да се каже къде свършва една олющена стена и започва следващата. Намери третата врата от лявата страна и я натисна. Заключена, със спуснато резе.

— Мога да разбия ключалката с един изстрел — каза той мрачно. — Но шумът ще привлече любопитни погледи.

— Почакай — София се обърна и огледа третата врата от отсрещната страна на тясната уличка. Това бе широка двойна порта, но и двете ѝ крила бяха потрошени, разбити и изскубнати от пантите. — По-скоро е тук, нали?

— Май си права — отвърна Робърт, обнадежден.

Един голям камък поддържаше изкъртената порта да не падне. Той го ритна встрани и едно от олющените крила се свлече на земята със скърцане. Пъхнаха се в отворената дупка и се оказаха в нещо като вътрешен двор. Плочите бяха хлъзгави от тиня и слуз, кафеникава речна вода се процеждаше през незначайни пори. Половин дузина котки измъюкаха възмутено при вида на нашествениците.

— Оттук — Робърт посочи вътрешния вход Вратата беше зарезана отвън с яка дъска. Бутна я и отвори. Зад нея се откри обширно помещение, потънало в мрак. Най-страшното нещо вътре беше миризмата — вонеше неописуемо на някаква смес от довлечени от реката боклуци и котешка пикня. Робърт прокле собствената си глупост, задето не бе взел факла или поне свещ от пещерите на циганите.

— Рафи — тихо повика София. — Рафи, момчето ми, тук ли си? Мама е, детето ми. Дойдох да те прибера у дома.

Заслушаха се, но никой не отговори.

— Ще трябва да се оправяме пипнешком — каза Робърт. — Няма друг начин. Спускаме се надолу. Ти ще си отляво, а аз отдясно. Обади се, ако напипаш някоя врата или вход.

Сякаш навлизаха в мъчителен кошмар. София се подхлъзна и падна един път, като цялата се омаца във вонящата слуз, която покриваше пода. Надигна се и пак заопипва каменната стена. Тъкмо стигна до някаква издатина, когато чу Робърт да я вика.

— София, ела тук. Ориентирай се по гласа ми. Тук има някакви стъпала, спускат се надолу.

Успя да го намери и двамата започнаха да слизат по тесните изронени стълби, които сякаш нямаха край. Робърт водеше. Тя се държеше за рамото му, за да остави и двете му ръце свободни — едната да опипва пътя, а другата за пистолета. Стигнаха до дъното.

— Тук е наводнено. Почакай за секунда. Няма опасност да се удавим, едва достига до коляното. Рафи! — извика той. — Рафи, чуваш ли ме?

София чу някакво сподавено хлипане.

— Рафи, мама е дошла. Къде си — тя се послуша. — Чух нещо — прошепна тя на Робърт. — Някъде вляво.

Насочиха се към звука, който София се надяваше и молеше да не е плод на нейното въображение. Заобикаляха масивните колони, които поддържаха горните етажи на сградата. Робърт откри първата, като се блъсна в нея. Сетне се постара да заобикаля останалите. Намериха Рафаел завързан за четвъртата.

Той седеше във водата със запушена уста и стегнати ръце. Краката му бяха завързани за дебелата колона. София се свлече на пода до него и лекичко го залюля.

— Всичко е наред, момчето ми, всичко е наред. Ето, дойдохме. Ще те заведем у дома. Страшното свърши, детето ми.

— Дръж се, момче — изсумтя Робърт. — Ще те отвържа, докато преброиш до три.

Остави пистолета и измъкна ножа от джоба си. Тъмно беше, но той се сети с какво е покрито острието и побърза да го изтрие в бричовите си. Сетне преряза парцала, с който беше завързана устата на Рафаел.

— Мамачита и братовчедът Робърт — прошепна детето. Гласчето трепереше, но думите звучаха ясно и смислено. — Знаех, че ще дойдете.

— Добро момче — Робърт мушна острието под въжетата, които стягаха ръцете и краката му. — Истински мъж от рода Мендоса. Не се съмнявахме в теб.

— Жаден съм — каза Рафаел. — Нищо не съм пил толкова дни и нощи. Циганинът каза, че щял да ми даде да пия, но нищо не ми даде.

— Почакай още мъничко — отвърна София. — Още само няколко минути, момчето ми. Ще те изкараме оттук и ще се напиеш колкото ти душа иска.

— Готово, свободен е — обади се Робърт, скрита встрани последното въже и взе момчето на ръце. Тръгнаха нагоре по стълбите толкова бързо, колкото им позволяваше тъмнината.

Изкачването продължи цяла вечност, но накрая стигнаха до партера, сетне прекосиха двора и излязоха на улицата, Робърт спря и изчака, за да привикнат очите му към лунната светлина. Огледа се, за да избере пътя за връщане и внезапно зърна някаква фигура да се плъзга към тях.

— Поеми момчето — той подаде Рафаел на София, измъкна пистолета и запъна ударника. Силуетът изглеждаше някак познат, но светлината идваше откъм гърба му и лицето оставаше в сянка.

— Дон Робърт, доня София, вие ли сте?

— Енрике — обади се София. — Ние сме. Намерихме Рафаел.

Енрике дотича при тях.

— Слава на Бога, на Света Богородица и на всички светии. Препуснах след вас с каретата, дон Робърт. Реших, че ще ви трябва някаква кола, за да докарате обратно доня София и детето, щом ги намерите. Минах край пещерите на Триана и някакъв човек, на когото май викаха Хоселито, ми обясни къде да ви открия.

— Добри човече, — каза Робърт — случайно да имаш нещо за пиене? Момчето е страшно жадно.

Енрике се ухили до уши. Зъбите му се белнаха на лунната светлина.

— В каретата, идалго. Спрял съм я на няколко метра оттук, а вътре има стомна с вода от чешмата на края на града.

Рафаел полагаше героични усилия да се държи храбро и мълчеше, прегърнал майка си здраво с две ръце. Но като видя как вратата на каретата се затваря плътно зад него и му дадох да се напие, не можа да се удържи. Притисна се до рамото на София и даде воля на сълзите си.

Робърт гледаше детето, своя син. Гледаше София, притиснала го плътно до гърдите си, най-сетне спокойна и щастлива. Не чувстваше ни най-малко угризение за начина, по който бе постъпил с Пако в пещерата.

— Карай към двореца — нареди той на Енрике. — Връщаме се у дома.

Първите есенни дъждове дойдоха три дни след връщането им в Кордова. Робърт стоеше до малкия прозорец с желязна решетка и гледаше калта, която се стичаше надолу по улица „Авероес“. Току-що му беше хрумнало, че ако пороят бе върхлетял няколко дни по-рано, реката щеше да придойде и да наводни подземието на изоставения склад. Момчето щеше да се удави. Или Пако щеше да го умори от глад. И в двата случая би загубил сина си, тъкмо когато го беше открил.

София дойде при него в стаята със счетоводните документи и взе някаква папка. Не бяха оставали насаме, откакто се прибраха от Севиля. Тя не се откъсваше и за миг от детето.

— Рафи е заспал — каза тя. — Мисля, че чак сега се отпусна. Наблюдавах го, вече се е успокоил. Кошмарите спряха. Искам да проверя сметките на домакинството. Докато беше в Херес, продадох някои мебели, за да дам поне половин заплата на прислугата. Не се притеснявай, постарях се да бъда дискретна.

Той пропусна домакинските подробности покрай ушите си.

— Защо ме излъга?

Тя замръзна, както бе забила поглед в счетоводната книга.

— Не посмях да ти кажа истината — отвърна накрая София. — Не можех да допусна да изгониш и детето ми, както изгони мен.

— Не съм те гонил. Или поне не така, както ти се струва на теб. Бях като побъркан, светът около мен бе рухнал. Заложих всичко на един зар и загубих.

— А Мендоса никога не губят. Знам. Но все пак ме изгони.

— Онази вечер в селската къща ли имаш предвид — те се спогледаха, възкресявайки всеки за себе си спомена за онези часове, когато телата им бяха споделили толкова много наслада. — Когато ми каза, че ме обичаш?

— Да, когато заченах Рафаел — кимна София. Усети как между тях протича нещо, могъщ поток, който я свързваше с този мъж, а тях двамата със сина им. Дали и той го усещаше? Опита се да отгатне по очите му. Те я гледаха изпитателно, но не можеше да се разчете какви мисли препускат зад тях. Усещаше ли какво изпитва тя към него, знаеше ли, че още го обича? Не, още не бе дошло времето. Не биваше да бърза.

— Отхвърли ме в момента, когато Рафаел бе създаден — повтори тя. — Няколко дни по-късно отново ме отхвърли. Искях да те видя. Блъсках по вратите. Знаех, че си вътре, че ме чуваш, но не ме пуснаха да вляза.

Той кимна, без да откъсва поглед от лицето ѝ.

— Чух те тогава. Бях в Пацио де лос Наранхас.

— Тогава не ме питай защо не съм ти казала за Рафаел. Не можех да допусна и той да бъде отблъснат по същия начин.

— Разбирам защо не си ми казала нищо, щом се е родил. Но защо продължи да лъжеш и след като го доведе тук? Не може да не си разбрала колко го харесвам. Ако не го бяха отвели, нямаше да разбере, че е мой син. Нали нямаше да ми кажеш? — той пристъпи напред. За миг потръпна, очаквайки да я прегърне. Но той само настояваше, надменно и властно, да получи обяснение. — Нали съм прав?

— Да.

— Защо? Дявол да те вземе, София! Нямах право да постъпваш така. Той е мой син. Толкова мой, колкото и твой.

— Не, не толкова. Ти беше половин човек, затворен в създадена от самия него тъмница. Трябваше отново да излезеш на бял свят, Робърт и трябваше да станеш достоен за Рафаел.

— Но ти все пак го доведе при мен — отвърна той. — Защо го доведе, щом не беше убедена, че имам право да се нарека негов баща?

— От самото начало смятах да го доведе някой ден. Не исках да го лиша от наследството му. Но войната ме принуди да го доведе по-рано, отколкото бях планирала.

Робърт изведнъж клюмна и отклони поглед. София усети как напрежението между тях спадна. Права беше, не биваше да избързва. Робърт бе почти изцелен, но му трябваше още малко. Не беше готов за любовта ѝ.

Той отново заби поглед в калната улица, шибана от струите дъжд.

— Е, това вече няма никакво значение. Какво наследство би могъл да получи? Един дворец, няколко лозя, ниви и никакви пари, за да живее достойно или да гради бъдещето си. Забравих да ти кажа, от Херес няма да дойдат никакви пари. Поне през близките няколко години.

Облегна се на стената, скръсти ръце и започна да разказва за винарната.

— Така че повечето новини са лоши — заключи той. — Вчера написах дълго писмо на Лиъм, но не му възлагам особена надежда. Дори писмото да стигне до него, дори случайно да е склонен отново да ме признае за брат и да пожелае да свържем пак Кордова и Лондон. До колкото мога да преценя, в Англия нямат пари за скъпи вносни напитки, а Лиъм не би могъл да намери начален капитал. Младият Федерико е дестилирал същинска амброзия, но ако боговете не слязат от Олимп, няма кой друг да я купи.

Тя го загледа с пламнал поглед. Пред нея се бе изправил предишният идалго. Мисълта му течеше ясна, логична, разпознаваща и свързваща най-важните елементи. Когато той заговори за новото шери, направено от Федерико Руес, тя едва удържа ликуването си. В него се бе надигнал предишният ентусиазъм, а описанието на виното напълни устата ѝ със слюнка.

— Мляко от Херес. Харесва ми това име, Робърт, наистина ми харесва. А идеята да го продаваш в бутилки с етикет е блестяща.

— Може би. Но нямаме особена полза от нея.

— Днес не, но положението скоро ще се промени — отвърна тя уверено. — Само трябва да потърпим малко и Уелингтън ще оправи всичко.

Той се разсмя.

— Значи продължаваш да разчиташ на великия английски бог Уелингтън? Е, може пък и да сътвори някое чудо — отиде до лавицата и взе някаква счетоводна книга. — А междувременно аз ще проверя какви приходи бихме могли да извлечем от кортихото и от другите имения. Може пък и да издържим. Не бива да се предаваме.

— Не, не бива.

София тръгна да излиза, но се спря на прага. И тя нямаше да се откаже от него. Щеше да работи и да чака. И някой ден всичко щеше да си дойде на мястото. Някой ден той щеше да я обича толкова силно, колкото го обичаше тя.

Вечерта се сети за пакета, който ѝ беше дал Чичи. До сега мисълта ѝ беше постоянно заета с други неща.

София пазеше полата, с която бе пътувала за Севиля. Колкото и да бе мръсна и вмирисана, полата си оставаше символ. Племето я беше приело обратно, а нуждата да отмъсти на Пако нямаше да я тормози повече. Беше се помирила с миналото си. Щеше да пази тази пола цял живот.

Измъкна я и бръкна в джоба. Пакетът си стоеше, където го бе оставила. Старият шал носеше възлите, направени от Чичи. Развърза ги, разгърна шала и разгледа предмета, който бе изпаднал в дланта ѝ. Обица във формата на змия с рубин на върха на езика. Към нея още беше прикрепено ухото на Пако.

На петата нощ, след като спасиха Рафаел, вятърът утихна, луната се скри и звездите заблестяха като сини диаманти. Детето кротко спеше. София се мяташе в леглото, докато в ума ѝ се боричкаха надежди, желания и мечти.

Робърт се събуди посред нощ, но не му се ставаше. Замисли се за сина си, за майката на сина си и за своето семейство в Англия, което сега бе толкова далечно, сякаш в друг свят. Чу часовника в коридора да отброява пет. Сънят не идваше. Отметна завивките, стана, разтвори широко вратата на балкона и излезе навън.

Студът го зашлеви — проникващ до костите мраз, за който не се бе сецал, откакто напусна Лондон. Сетне забеляза леда. Парапетът на балкона, стената, тревите и дърветата в градината бяха покрити с тъничък бял слой. Стоеж в Андалусия през ноември. Нечувано.

— Времето се е побъркало — изсумтя Робърт и се зачуди дали това не бе някакво предзнаменование. Сетне сви рамене, потръпна и се прибра в леглото.

На сутринта каменните стени лъхаха хлад, а по мраморния под не можеше да се стъпи с бос крак. София нареди да запалят десетки мангали с въглища и да ги наредят навсякъде из двореца. Слугите едва-едва мърдаха, сънливи и уплашени от страшния студ. Анжелина се мотаеше безцелно из стаите, като си мърмореше някаква молитва и се кръстеше.

— Не е на хубаво такова време, сеньорита. Лош знак е.

— Няма да бъде толкова лош, ако изпълнявате каквото ви казвам — кисело отвърна София. — Предаде ли на Пури да напълни мангалите?

— Ай! Разбира се, че ѝ казах, но Пури прави каквото си иска. На нея не ѝ е студено, защото я гори под пъпа.

— Анжелина, за какво намекваш? Нареди на Пури незабавно да напълни мангалите. Ако не, да си събере багажа още тази вечер.

— Сеньорита, не можете да уволните Пури. Иначе ще трябва да се разделите и с Енрике.

— Какви ги приказваш? Енрике работи за мен от години. Той...
— София най-сетне започна да схваща. — Искаш да кажеш, че Пури ходи с Енрике?

— Да, сеньорита.

— Но Пури е поне десет години по-стара, ако не и повече.

Анжелина се ухили порочно и сложи ръка на шията си.

— Оттук нагоре, може би. Но оттук надолу е като младо момиче.

София не можа да удържи смеха си.

— Е, щом настояваш. Върви да кажеш на Пури да напълни мангалите. Ако са готови до един час, идалгото ще ѝ устрои най-голямата сватба, която някога е виждала.

Анжелина отплува ухилена, а София тръгна към стаята си. Щеше да се наметне с още един вълнен шал. В този момент някой позвъни на портата към Пацио дел Речибо и тя чу как един от пазачите хукна да отвори. Огледа се. Анжелина беше изчезнала, а наоколо нямаше друга прислужница, която да посрещне гостите. Сигурно всички се бяха скупчили около огъня в кухнята. София тръгна към входа.

В двора беше спряла малка черна карета, впрегната с два съвсем обикновени коня. Нямаше герб на вратата, а кочияшът не носеше ливрея. Пердетата и на двете вратички бяха дръпнати. Докато вървеше към каретата, една от вратичките се отвори и някаква жена, цялата с черна пелерина и воал, се показа на стълбичката. Докато стъпваше на плочите в двора, тя се извърна и каза нещо. В каретата имаше още някой. Но вторият пътник явно не смяташе да се показва. Жената затвори вратичката на каретата и тръгна към София.

— Дойдох да видя идалгото — по гласа личеше, че е привикнала да се разпорежда и очаква заповедите ѝ да се изпълняват.

— Зает е в момента — мрачно отвърна София. — Аз се занимавам с всички дела в двореца.

— Не става дума за домакинство. Ако обичате, уведомете дон Робърт, че има гост.

Жената вдигна воала и разбули лицето си. София я намрази от пръв поглед. Не беше нито млада, нито хубава, но цялото ѝ същество излъчваше агресивна чувственост. И явно познаваше Робърт доста добре.

— Уведомете идалгото, че доня Мария Ортега желае да говори с него — тя тръгна към входа, подмина София и започна пътьом да си сваля ръкавиците. София не мръдна от мястото си.

— Хайде, Житанита — тихо каза Мария Ортега. — Важно е. Дон Робърт ще се радва да ме види.

Мария Ортега знаеше прекалено много, не само за Робърт, но и за нея. Знаеше коя е София, но това бе известно на всички испанци. А вече се беше разчуло из цяла Андалусия, че живее в двореца Мендоса.

— Изчакайте тук — кимна София.

Не изпрати някоя прислужница да повика Робърт, а отиде сама до спалнята и почука.

— Робърт, имаш гости.

Тито отвори вратата. Робърт тъкмо приключваше тоалета си и оправяше пред огледалото бялата вратовръзка. Не се обърна към нея.

— Какви гости? Ти не можеш ли да ги посрещнеш?

— Не. Тя иска да говори с теб.

— Тя ли — ръката му, затягаща възела, замръзна.

— Да. Явно стара приятелка. Доста привлекателна, държи се малко като кралица. Твърди, че се казвала Мария Ортега — София следеше изражението му. Непроницаемо, както винаги. — Отдавна ли я познаваш?

Робърт изръмжа нещо нечленоразделно в отговор и закопча горното копче на сюртука си. Тито взе една четка, и посегна към ръкава му, но Робърт му махна да спре.

— Стига за днес, Тито. Достатъчно се разкрасяха.

Заобиколи София и тръгна по коридора, без да й дава повече обяснения. Тя се поколеба. Можеше да продължи да си върши работата и да го остави сам да се разправя с гостенката. Не, дявол да го вземе. Тя да не беше кученце, та да я викат или отпращат, когато намерят за добре. Тръгна след Робърт.

Идалгото вече се спускаше по стълбите. Мария Ортега беше свалила воалетката и пелерината. Роклята ѝ също беше черна и подчертаваше бялата кожа и огнената коса, грееща като факла във вестибюла. София проследи с поглед как той се доближава до гостенката, поема двете ѝ ръце в дланите си и я целува по бузата.

— Радвам се да те видя, Мария. Изглеждаш прекрасно.

Сърцето на София подскочи. Беше на път да го изгуби. Не можеше да се сбърка начинът, по който Мария отмяташе глава и оглеждаше внимателно Робърт. Нито пък думите ѝ.

— И ти изглеждаш прекрасно. До мен стигнаха разни слухове, Робърт. Толкова исках да е истина, че не се стърпях да не дойда. Беше мъртъв и се върна към живот. Не мога да изразя радостта си отново да те видя пред мен.

Той ѝ се усмихна в отговор и я покани да влезе.

— Ела в салона, Мария. Няма защо да стоим във вестибюла.

София се спусна бързо по стълбата и тръгна след тях. Нямаше да се предаде толкова лесно. Тя беше възкресила Робърт, а сега някаква самозванка искаше да ѝ отнеме наградата, която беше спечелила с такъв труд. Робърт сякаш не забеляза, че тя е влязла с тях в салона. София прочисти гърлото си.

— А, да — той се извърна към нея. — Доня Мария, да ти представя доня София, или както е по-известна, Ла Житанита.

— Запознахме се вече — Мария изобщо не изглеждаше притеснена. — В известен смисъл. Между другото, известно ли ти е как я наричат напоследък? Ла емператриз. Цяла Кордова разправя, че си на път да възродиш славата на Мендоса и че доня София стои зад теб, затова ѝ викат императрицата.

— Местните хора обичат да клюкарстват. Като болест им е — София отиде до звънеца и го дръпна. — Нашата гостенка трябва да се подкрепи, Робърт.

Робърт не реагира пред това предизвикателство. Явно не го дразнеше, че София се държи като домакиня.

— Да, права си. Жалко, че не мога да ти предложа от новото ни вино, Мария. Прекрасна напитка, наречена мляко от Херес, шери милк. Скоро славата ѝ ще се носи навсякъде.

— Така ли? Сигурно смяташ да я продаваш в Англия, Робърт. Разбира се, първо трябва да намериш начин да я прекараш до Англия, а англичаните трябва да намерят пари за нея.

Робърт изглеждаше развеселен.

— Ти си все така умна и добре осведомена, Мария. И, както обикновено, си права. Знаеш, че хвърляме доста прах в очите на хората, но нещата не вървят както преди, нали?

София усети кръвта да нахлува в бузите ѝ. Господи, как можеше да е толкова глупав, та да се доверява на тази червенокоса уличница.

— Това е въпрос на време — намеси се тя. — Уелингтън скоро ще довърши Наполеон и нещата ще се върнат по местата си.

— Може би — отвърна Мария.

Една прислужница от ятото на Анжелина влезе в салона. София не беше дала никакви разпореждания, но момичето носеше вино и чиния със сладкиши. Очичките му се стрелкаха изпод бонето, попивайки всяка подробност от сцената, за да бъде докладвана покъсно в кухнята. Там вече се беше разнесла сочната клюка, че идалгото има хубава гостенка, а госпожата е бясна.

Мария прие чашата олорозо и учтиво отклони поканата да опита сладкишите. Робърт вдигна тост.

— За щастливата среща, Мария. И дано следващите ни срещи да ни донесат още повече щастие.

София едва не се задави. Нямаше да има нови срещи, щастливи или не. Щеше да вземе мерки тази уличница да не стъпи повече в двореца Мендоса. Тя се усмихна сладко на Мария.

Мария Ортега не обръщаше внимание на София. Беше приковала поглед в идалгото.

— Робърт, бих искала да поговориш с един човек. Чака отвън в каретата.

Робърт хвърли поглед към входа, сякаш очакваше гостът да се материализира на вратата при споменаването на името му.

— Както искаш — отвърна той. По гласа му личеше, че е много въодушевен. — Но все още не се занимавам активно със сделки. Доня София не може ли да се разбере с него? Тя е много компетентна.

На София ѝ се дощя да се метне отгоре му и да му издере очите. Не, по-добре очите на онази кучка. Компетентна! Сякаш говореше за някаква икономка. Ще им покаже тя една компетентност...

Мария Ортега я гледаше полуусмихната, сякаш четеше мислите ѝ.

— Не — отвърна тя, наслаждавайки се на ефекта, който думите ѝ произвеждаха върху София. — Това не е работа като за нея, Робърт. Въпросът е много сериозен. Бих искала да поговориш със съпруга ми.

Мъжът беше добре въоръжен срещу студа. Носеше черна вълнена пелерина, шал и широкополо сомбреро, нахлупено над носа

му. С влизането му сякаш полъхна леден повей. София имаше чувството, че мразът го съпровожда и е на път да обгърне всички присъстващи в стаята. Усети и нещо друго — някакъв ореол на тайнственост, страх и опасност. Стисна ръце в скута и си каза, че е голяма глупачка, която си въобразява разни работи. Но опасността сякаш нарасна, когато непознатият свали сомбрерото и разви шала. Имаше дълъг белезникав белег, спускащ се от дясното ухо до ъгъла на устата.

— Брат Елиха — тихо каза Робърт. — Трябваше да се досетя. Откога се представяте за съпруг на Мария?

— Не се представя — намеси се Мария. — Наистина ми е съпруг. Оженихме се преди шестнадесет години в Барселона.

— Но нали е монах.

— Бях монах — обади се гостът.

Свали пелерината и се отпусна на едно от позлатените кресла, сякаш беше у дома си. София не можеше да си представи, че този впечатляващ човек, който явно се чувстваше съвсем удобно в двореца, някога е бил прост монах. Гласът му беше нисък и внушителен. Приковаваше вниманието на всички в салона, макар да се обръщаше единствено към Робърт.

— Преди да вляза в манастира, се казвах Рикардо де Майя. Сега пак се казвам така.

— Мислех, че монашеския обет е до живот — отбеляза Робърт.

— Обикновено е така — той пое чашата с вино, която София му предложи. — Благодаря, сеньора. Радвам се да се запозная с прочутата Ла Житанита. Целият свят знае за вас.

София кимна в знак на благодарност. Мъжът, който се бе представил като Де Майя, се извърна към съпругата си.

— Ти ли ще им разкажеш или предпочиташ аз да го направя?

Мария погледна Робърт.

— Приказката не е нито дълга, нито особено интересна. Бракът ни беше уреден от нашите семейства. Запознахме се на сватбата. В началото се бунтувах, но като го видях, си казах, че сделката не е чак толкова лоша. За Рикардо беше по-трудно, той искаше да стане свещеник. След четири години стана ясно, че не можем да имаме деца. Затова той поиска църквата да разтрогне брака и реши да влезе в манастир.

Де Майя поде разказа.

— Отказаха да разтрогнат брака, но ми разрешиха да вляза временно, за дванадесет години, в манастира „Пресветата кръв Христова“. Епископът обеща да преразгледа молбата ми след този срок. Но ние не се разделихме окончателно с Мария. Оказа се, че ни свързват, да кажем, общи интереси. А когато минаха дванадесетте години... — той сви рамене. — Епископът беше починал, а Испания беше потънала в кръв.

— Революцията, която бе запалена с ваша помощ — спокойно отбеляза Робърт.

Прехвърли поглед от Мария към Де Майя. Чудно дали знаеше как си е прекарвала времето неговата съпруга, докато той е гниел в манастира. Да, знаел е. Де Майя знаеше за любовниците на Мария. Несъмнено му бе известно, че и Робърт е бил един от тях. И Голямата кауза му помагаше да преглътне без особени проблеми всичко това.

— На ваше място може би бих предпочел да остана в манастира — каза Робърт. — Чувал съм, че това е най-доброто убежище, ако човек реши да се покайва.

Де Майя се облегна в креслото си, отпи глътка вино и погледна замислено Робърт над ръба на чашата.

— Боя се, че не ме разбирате, приятелю. Не изпитвам никакви угризения за това, което се опитах да постигна. Само ми е мъчно за моите съотечественици, които не са способни да различат свободата дори когато тя разбива вратата им.

София ахна. Започваше да разбира за какво става дума. Не знаеше какви общи кроежи са свързвали Робърт и двамата му гости, но явно бяха отговорни в някаква степен за бурята, която се бе разразила над страната.

— Много хора умряха, сеньор. Храбри и достойни хора, а в северните провинции умират и днес, за да защитят страната си. Според мен това не може да се нарече глупост.

Де Майя се извърна към нея.

— Възхищавам се на храброст им, сеньорита, възхищавам се и на вашата храброст, но не одобрявам нито техните идеи, нито програмата им.

— Само вашите идеи и вашата програма — обади се Робърт.

Де Майя сви рамене:

— Може би. Хората са си такива, нали, дон Робърт? Но важното е, че враговете са на път да победят, а ние да загубим. Някои влиятелни хора, включително вие, знаете каква роля изиграх аз през последните години. Абатът на моя манастир прецени, че ще е по-благоразумно да отида някъде другаде. Явно присъствието ми там застрашава цялата монашеска общност. Върнах се при съпругата си, защото нямаше къде другаде да ходя. За щастие тя бе готова да ме приеме обратно.

Де Майя и Мария си размениха усмивки. Робърт усети, че тях ги свързва нещо повече от обикновената връзка между мъж и жена. Но предпочиташе да не се задълбава в подобна бездна.

— Защо е необходимо да ми разказвате всичко това?

— Нужна ни е вашата помощ — простичко отвърна Де Майя. — Можем да ви предложим нещо в замяна.

— Не виждам с какво бих могъл да ви бъда полезен — Робърт хвърли поглед към София. Тя още не можеше да преглътне разкритията, с които се бе сблъскала. В крайна сметка нали се бе сражавала на страната на патриотите, беше рискувала живота си редом с герилеросите. Нищо чудно, че сложните интриги, които бе мярнала за секунда, я бяха потресли. Робърт стана и напълни празната ѝ чаша с окуражителна усмивка. Сетне наля вино в чашите на Де Майя и Мария и отново седна.

— Ти беше права, Мария — каза той. — Пред вас е само ехо от предишната слава и богатство. Домът Мендоса на практика е рухнал в Испания, а доколкото знам, в Англия положението също не е розово. Не се сещам как бих могъл да ви помогна.

— За нас е важна Англия — спокойно отвърна Де Майя. — Независимо какво е положението ви в момента, вие имате връзки в Лондон. Аз не познавам никого там.

— А, разбирам — кимна Робърт. — Искате да се прехвърлите в Англия. Трябва да ви дам препоръчителни писма ли?

— Да, но и нещо повече — откровено отвърна Мария. — Рикардо, разкажи му всичко.

— Това „всичко“ не е кой знае колко — поде бившият монах. — В Испания вече няма централно правителство. Както ти е известно, всяка провинция е управлявана от местната хунта. Всяка област сече свои монети, има свой съд и собствена армия. Между другото, дон

Робърт, не държете достатъчно изкъсо Фарола и другите херцози в Севиля. Те са се разбързали да си поделят Андалусия, преди Мендоса да се събудят и да ги погълнат. На ваше място бих ги поставил на мястото им. Но това е казано в скоби, макар същата севилска хунта да е обявила награда за главата ми.

Той отпи и продължи разказа.

— Другата част от мозайката са така наречените колонии в Америка. От четири века насам те са ограбвани от така наречените крале, които вярват, че им е дадено от Бога правото да източват връвта на поданиците си. Сега обаче обикновени хора, които не са помазани свише, са се събрали в хунти и искат да продължат да ограбват колониите както преди. Хората в Америка смятат, че това вече е прекалено. Рио де ла Плата се разбунтува. В Буенос Айрес започнаха да събират данъците за своя сметка и да гласуват свои закони.

Де Майя се наведе и заби мрачния си поглед в Робърт.

— Гарантирам ви, че Венецуела, Колумбия и Перу също ще се на дигнат в близките години. Ние сме на прага на нова епоха, дон Робърт. И пред хората, които са готови да смекчат алчността си с мъничко справедливост, се разтриват нови блестящи възможности.

Очите му пламтяха фанатично както в онзи ден, когато Робърт го видя за пръв път. Веднъж вече бе повярвал на монаха и бе заложил всичко на карта. Щеше ли да направи същата грешка и с Рикардо де Майя? Но имаше ли друга възможност, ако не искаше да продължи да вегетира? В този момент Робърт осъзна безпощадно ясно: въпреки всичко, през което бе минал, той нямаше да се задоволи с малко. Старият огън още гореше в кръвта му. Искаше богатство и власт, за себе си и за Рафаел. Да, трябваше му повече време, за да обмисли внимателно предложението и да претегли хората, от които идваше то.

— Забелязвам, че не споменахте нищо за Филипините и Карибските острови? Според вас те ще въстанат ли?

— Не знам нищо за Филипините. Нямам добри източници на информация за тях. Що се отнася до островите, според мен и те ще се надигнат. Куба и Пуерто Рико може би ще останат испански, но половината Испаньола вече е под френски контрол. Испанската половина скоро ще се отцепи. Не забравяйте и за Ямайка — наблегна бившият монах. — Ямайка е под британска власт от 1655 г.

Робърт се облегна и вътрешно въздъхна от облекчение. Сега вече схващаше всичко. Разбра какво крои този полу монах, полу революционер. Гласът му не издаде нищо.

— И заради това английското правителство хвърля милиони лири, за да финансира кампанията на Уелингтън в Испания. Искане да търгува свободно с колониите.

— Точно така — кимна Де Майя. Той се усмихна тържествуващо, сякаш бе успял да убеди събеседника си.

Мария се прокашля деликатно. София и двамата мъже се извърнаха към нея.

— Робърт — каза тя. — Ти загуби правата си върху златото от Америка, след като Нелсън спечели край Трафалгар. Без постоянния приток на пари от колониите твоята банка е загубена, колкото и земя да имаш в Испания. Но ако ти и твоят брат в Англия сте склонни да рискувате и да помогнете за налагането на новия ред — тя направи кратка пауза и заключи. — Златото, среброто и скъпоценните камъни си остават в Америка, Робърт. Остават си и хората, които ще плащат за стоки от Европа. Парите ще продължат да текат. Само руслото на потока ще се промени.

Робърт се замисли.

— А в замяна — попита накрая той. — Какво искате от мен в замяна?

— Ние ще бъдем твои представители — отвърна Де Майя. — Ще ни дадеш пълномощни, за да действаме от твое име. Може да са само хартии, но ще носят името Мендоса, а в колониите това значи много. Когато извоюваме независимостта си, ще станем истински твои представители, хартията ще се превърне в реална власт и ти ще си първият, който ще започне да търгува с новите държави.

— А ти как ще използваш новопридобитата власт — попита Робърт.

— За добро — убедено отвърна Де Майя. — Ще изковем нови закони и ще въведем нов ред. Ще забогатеем, ти също ще си възвърнеш богатството, но ние ще хвърлим нашите пари за добри дела и ще се наредим на страната на доброто, сред ангелите.

Робърт си каза, че вече бе чувал подобни думи. Все пак Рикардо де Майя имаше известни основания. Изкушението бе огромно. В момента нямаше нищо. Трябваше му могъщ лост, за да възстанови

власт на Мендоса. Ако Де Майя се окажеше прав и в Америка избухнеше революция, тогава щеше да спечели. Независими или не, страните от Централна и Южна Америка и Карибските острови трябваше да търгуват с Европа. От друга страна, ако старият ред не се пропукаше, това щеше да означава край за Робърт. Но той и без това нямаше какво да губи. А доколкото знаеше, и Лиъм нямаше какво да губи.

Робърт усети погледа на София. Той също вдигна очи към нея. Знаеше, че тя е разбрала какъв е залогът. Четеше се по лицето ѝ. Мъчеше се да отгатне какво мисли по въпроса. София кимна едва забележимо.

— Как смятате да стигнете до Англия? — попита той Де Майя.

— След десет дни един кораб потегля от Кадис. Капитанът се съгласи да ни качи на борда.

Робърт стана.

— Трябва да си помисля. Елате отново утре.

— Не можем да дойдем пак в двореца — побърза да отговори Мария. — Ние се укриваме, Робърт. Не рискуваме да ходим два пъти на едно и също място. Длъжен си да решиш веднага.

— Нищо не съм длъжен да правя — спокойно отвърна Робърт. — Може би ще склоня да предприема нещо, но ми трябва двадесети четири часа, за да преценя.

Мария сведе очи, стресната от тона. Де Майя наблюдаваше мълчаливо. Накрая София се обади.

— Може би кортихото — пророни тя.

Робърт кимна.

— Това е добра идея. Значи там — той се извърна към Де Майя. — На юг от града имам малка вила. Доста е скромна, но по-важното е, че в нея не живее никой. Можете ли да се доверите на кочияша си? — Де Майя кимна. — Добре, ще ви начертая карта. Отидете там и ме чакай те утре. Ще дойда вечерта или най-късно на следващата сутрин. Каквото и да съм решил, вие не губите нищо. Къщата е на пътя ви за Кадис. Нали сте се запътили натам, независимо какво решение взема?

— Нямаме избор — Де Майя също се беше изправил. — Хайде, скъпа. Ще се възползваме от гостоприемството на идалгото в неговата скромна селска вила — той се обърна и се поклони на София. — Вие

помогнахте безкрайно много на вашите съюзници през тази война, Житанита. Надявам се, че в следващата война ще сте на наша страна.

След като гостите си тръгнаха, Робърт се затвори в един от малките кабинети. София искаше да поговори с него, но предпочиташе да не го притиска. Съвсем наскоро бе възвърнал силата си и много лесно можеше да се пропука. Не биваше да рискува да угаси тази малка искрица, колкото и висок да бе залогът. А внезапно ѝ се наложи да се нагърби и с други дела.

Тъкмо се беше запътила към стаята на Рафаел, когато някаква сянка изскочи иззад ъгъла и я стресна. Беше Пури.

— Моля ви, сеньорита, бихте ли ми отделили една минутка?

Не можем ли да го отложим, Пури? Нямах ли работа в кухнята?

— Обядът ще бъде готов навреме, сеньорита. Но Анжелина каза, че сте ми обещали нещо.

София се озадачи за секунда. В момента не можеше да мисли за нищо друго, освен за Мария Ортега и Рикардо де Майя. Но бързо се сети за разговора си с Анжелина.

— А, да. Искаш ли да се омъжиш за Енрике?

— Да, сеньорита.

— А Енрике иска ли да се ожени за теб?

— На него му е приятно да спи с мен, сеньорита.

София я огледа. Да, можеше да се обзаложи, че на Енрике му приятно да спи с нея. Пури имаше великолепно тяло, с огромен бюст, тънка талия и съблазнителни хълбоци, формите ѝ странно контрастираха с помъдрелите от живота очи и сивата коса. Освен това определено беше прехвърлила възрастта, когато можеше да има деца.

— Омъжвала ли си се преди?

— Да, сеньорита. Два пъти. И двамата ми съпрузи починаха.

Можеше да се досети как. От изтощение.

— Имаш ли деца, Пури?

— Само две ми останаха живи, сеньорита. Момиче на седем и момче на четири години. Живеят при майка ми в селцето Санто Доминго.

София се изненада. Очакваше децата на Пури да са отдавна пораснали, а баба им да е починала. Нещо не беше наред.

— На колко си години, момичето ми — меко попита тя.

— На тридесет и една, сеньорита — Пури сведе глава, сякаш се срамуваше. — Кълна се, че не лъжа. Косата ми побеля, когато бях на шестнадесет.

Тридесет и една! София поклати глава и огледа изпитателно готвачката. Само три години по-възрастна от нея. Склонна беше да ѝ повярва. Личеше, че не лъже.

— Горкичката — прошепна съчувствено тя. — Ще оправим това.

— Ще ми помогнете ли, сеньорита? Всички ме мислят за вещица, но аз не съм. Понякога избухвам много лошо, но бързо ми минава. И знаете, че готвя като ангел. А когато един мъж... — тя се изчерви. — Умея да доставям удоволствие на мъжете. И обичам Енрике. По-млад е от мен, но...

— Не чак толкова по-млад — прекъсна я София. — Познавам семейството му. Служи при мен от години. На двадесет и шест е. И ако спи с теб, ще му се наложи да постъпи като почтен човек и да се ожени. Обещавам ти, че ще имам грижата за това.

Пури грабна ръката на София и я целуна, сетне хукна към кухнята.

Вечеряш беше великолепна. Пури надмина себе си. Имаше супа от скариди с розови късчета месо, плуващи в златист бульон, огромни платики, пълнени с чесън и ядки, задушени пиленца с лук, картофи, пържени в мас и едно цяло козле, печено на шиш, портокали с мед за десерт и препечени самуни от тройно пресято брашно, бяло като сняг.

София погледна огъващата се маса и се усмихна. Така Пури изразяваше своята благодарност, преди всъщност да има за какво да благодари. А какво ли щеше да сготви, когато София изпълнеше обещанието си? Е, надяваше се, че на този ден Робърт ще има повече апетит. Той само бучна няколко пъти с вилицата си в чинията и изпи три чаши от тежкото и ароматично вино, което правеха в избите край Чиудад Реал. След няколко минути стана.

— София, би ли могла да наминеш към кабинета ми, когато се нахраниш?

Тя кимна и го проследи с поглед. В залата имаше четири месингови мангала, които затопляха приятно въздуха, но тя забеляза

как Робърт потръпна от студ, когато излезе в коридора. Извърна се към Рафаел. През последните няколко дни той ядеше в стаята си, но днес София бе преценила, че е укрепнал достатъчно, за да се храни с другите.

— Яж, момчето ми — насърчи го тя. — Трябва да се храниш, за да заякнеш.

— Да, мамо — той взе още един резен козе месо.

Робърт стоеше зад бюрото в кабинета, където поколения негови предци бяха прелиствали счетоводните книги. Питаше се дали и на тях им се бе налагало да вземат подобни решения. Дали се беше случвало съдбата на домовете в Лондон и Кордова едновременно да висят на косъм? Вероятно да, каза си той. Такъв е животът. Човек стига до кръстопът и всичко зависи от това дали ще завие наляво или надясно. След време решението му се струва очевидно и правилният път изглежда единственият възможен и разумен. Но за идалгото, който е трябвало да избира, нещата далеч не са били така прости и ясни.

Тези разсъждения не му помагаша кой знае колко. Хвърли поглед към двореца. Защо се бавеше София? Да, това определено беше в разрез с традицията. Надали някой негов пралядо бе седял и чакал съпругата му да го посъветва или да вземе решение. Впрочем, не бе толкова сигурно. Може би и в други епохи тук бяха живели властни дами, които бяха дърпали конците на своите съпрузи...

Още една разлика. София не беше негова съпруга. Все пак имаха дете. Дали да не се ожени за нея? Обичаше ли я? Откъде да знае. Не се беше замислял сериозно по този въпрос, но не се чувстваше особено влюбен. Онзи ден, когато се боеше да не би циганите да й направят нещо, си бе загубил ума. Но кръвта му беше кипнала не заради София, не заради нея накълца Пако, а заради сина си. И сега се притесняваше за сина си. Решението му щеше да определи бъдеще то на Рафаел. Ето защо не можеше да си позволи да сбърка и не се срамуваше да се облекне на здравия разум на София.

Вратата тихо се завъртя на добре смазаните панти и тя се появи на прага.

— Изглеждаш угрижен, Робърт.

— Наистина съм угрижен. Знаеш за какво искам да поговоря с теб.

— Естествено — кимна тя. — И според мен вече разбра моето мнение.

— Да, още докато разговарях с гостите. Забелязах как ми кимна. Но ако сбъркам, София...

— Може ли да стане по-зле от сега — прекъсна го тя.

— Напротив. Боя се, че не оценяваш напълно опасността. Именно заради това исках да поговорим, София. Хунтата, която управлява в Андалусия, онези херцози от Севиля, могат да открият, че пак съм се свързал с радикалите.

— Разбирам какво имаш предвид — замислено отвърна тя. — Значи ако Мария Ортега и мъжът ѝ сбъркат и в колониите не избухне революция, или ако бунтът там не успее, ти ще бъдеш обвинен в предателство.

— За втори път. Предишния път не беше толкова ясно, защото макар да зложих срещу Нелсън, Бурбоните поне официално представляваха законната власт и се бяха съюзили с Наполеон. Този път е различно. Испания ще се бори със зъби и нокти да задържи колониите. Аз ще бъда на противниковата страна. Продължаваш ли да мислиш, че при тези обстоятелства трябва да подкрепя Де Майя?

София не отговори веднага. Опря лакти на бюрото и притисна челото си с ръце. Той забеляза изящната извивка на шията ѝ и непокорните къдрици, които се бяха измъкнали от стегнатия кок. Истинска красавица. Знаеше, че може да я вземе, когато пожелае. Знаеше също, че дължи всичко на нея. Но дали я обичаше? Робърт пропъди тази мисъл от главата си. Сега не беше моментът да си блъска главата над подобни глупости. Решаваше се бъдещето на рода. Седна в креслото си и я погледна очаквателно.

Накрая София вдигна глава.

— Робърт, ако се провалим, ако вземем погрешно решение и загубим, с нас е свършено. Сигурно това ще е краят и на дома Мендоса в Кордова. Това е напълно възможно. Животът винаги е риск: залагаш, печелиш или губиш. Ако Карлос не се беше смилил над мен в онова планинско село, сигурно щях да бъде жива изядена от един канибал. Разправяла ли съм ти за това?

— Не, не си спомням.

— Един разбойник на име Ел Хамбреро... — тя потръпна и махна с ръка. — Друг път ще ти разправа за него. В момента грижата ми е за Рафаел.

— И аз мисля само за него — кимна Робърт.

— Знам. Малък е още, а днес се решава бъдещето му — тя си пое дъх и продължи. — Робърт, ако загубим, Рафаел може би няма да стане идалго. Може би няма да бъде богат и могъщ. Мога да го приема. Но не мога да понеса мисълта, че ще блуждае по света като сирак, отхвърлян и подритван от всички. По-голямата част от живота си прекарах така. Няма да допусна това да се повтори и с Рафи.

— Разбирам — меко отвърна Робърт. — Но ми се струва, че си намислила нещо. Виждам го по сините ти очи. Какъв план имаш, София?

— Питам се дали брат ти Лиъм ще приеме Рафаел да му погостува в Англия. Ако му даде убежище и го отгледа като свой син, тогава можем да си позволим да рискуваме.

Той ахна.

— Значи да изпратим Рафаел в чужбина?

— Не веднага. Само ако ни се стори, че нещата не вървят на добро. Тогава трябва да изпратим Рафи в Англия. Но само при условие, че брат ти тържествено се закълне, че ще гледа на Рафи като на свое дете. Дали той ще приеме? И ако ни обещае, ще удържи ли на клетвата си?

— Що се отнася до последния въпрос, няма никакво съмнение — отвърна Робърт. — Лиъм държи на думата си. Веднъж ако я даде, ще я спазва до смърт. Но дали ще се я даде?... — Робърт разсъждаваше на глас. — Дали ще приеме едно незаконородено дете... — той млъкна и я погледна виновно. — Извинявай, София.

— Няма за какво. Той наистина е незаконен син — спокойно отговори тя. — Вече знаеш, че е от теб, така че думата не ме притеснява. Но няма да позволя на никой друг да нарича Рафи така. Според теб Лиъм способен ли е да хвърли подобна обида в лицето на Рафаел?

— Не, ако реши да го приеме. Но не знам дали ще го приеме — той стана и започна да кръстосва нервно стаята. — Проблемът е, че няма как да научим какво ще реши Лиъм, преди да отговорим на

Мария и Де Майя. Трябва да им връча едновременно и пълномощните, и писмото до Лиъм.

— Значи рискът си остава — тихо отбеляза София. — И не само за нас. Има и друг изход — внезапно добави тя.

— Какъв?

— Двамата ще се закълнем. Ще положим тържествена клетва, че ако загубим, един от нас ще направи всичко възможно, за да избяга в Англия с Рафаел. Дори да се наложи да изостави другия, или Дома Мендоса. Ще мислим първо за Рафаел и сетне за всичко друго. Ще се закълнеш ли в това, Робърт?

Идалгото я погледна замислено.

— Да — отвърна накрая той.

— И аз — каза София и се озърна.

— Търсиш Библия, нали — попита Робърт. — Но аз няма да се кълна върху Библията, София. Не забравяй, че съм евреин.

Отиде до поличката в ъгъла, сне една от старите счетоводни книги и дръпна скритото зад гърба ѝ лостче. В стената се отвори процеп.

— Не знаех за това място — отбеляза София.

— Никой, освен нас не знае. Това е таен сейф. Открих го съвсем случайно преди няколко години. Между другото, вътре нямаше нищо. И прибрах в него това — той вдигна една златна плочка.

София я погледна и внезапно притисна очите си с ръце.

— Какво ти стана?

— Нищо. За секунда писмената ми се сториха познати. Сякаш съм виждала някъде подобна азбука. Но сигурно съм прекалено възбудена и си въобразявам разни неща. Не помня нищо за детството си, преди да се озова сред циганите. Понякога от миналото изплува някой образ и ме измъчва. Какво пише на него?

— Това са няколко реда от един псалом. Написани са на иврит. За мен това е най-ценното нещо, което притежавам. Закълни се пред него.

— Ако и ти се закълнеш.

Той кимна и вдиша ръка, с плочката върху дланта. София постави ръка върху неговата.

— Кълна се пред Бога, че ако съдбата на Рафаел бъде застрашена, ще го отведа в Англия, каквото и да ми струва това —

произнесе тя. — Призовавам Всевишния за свидетел и нека бъда хвърлена във вечния огън, ако наруша клетвата си.

Тя погледна очаквателно Робърт.

— И аз се кълна — спокойно каза той. — В Бога на баща ми и на всички мои предци от рода Мендоса. Преди всичко бъдещето на Рафаел и Бог да ми е на помощ.

Робърт прибра плочката в тайния сейф и сложи счетоводната книга обратно на полицата.

— Сега ме остави — каза той. — Трябва да пиша до Лиъм и да приготвя документите за Де Майя.

— Добре — София се надигна на пръсти и го целуна по бузата. — Робърт, вземте правилно решение. Сигурна съм. Няма да се наложи да ходим до Англия. Нито ти, нито аз, нито Рафаел. Ще останем в Кордова, а домът Мендоса ще бъде по-могъщ от всякога.

— Завиждам ти за увереността — усмихна ѝ се той.

В сините очи на София проблеснаха закачливи пламъчета. Решителната дама отстъпи място на палавото циганче.

— Стига ми и за двамата. Хайде сядай да пишеш. И дръж позкъсо този Де Майя. Отпуснеш ли му въжетo, Робърт, може да ни глътне и двамата с все парцалите.

На следващия ден времето пак се обърна. Беше топло, влажно и непривично топло. По пътищата потекоха кални потоци и на Робърт му трябваша шест часа, за да стигне до малката къща в селското си имение.

В началото му се стори, че си е губил времето напразно. Каретата беше изчезнала и нямаше признаци на живот. Коминът не пушеше. Тъкмо понечи да смушка уморения си кон обратно, когато Де Майя отвори вратата.

— Помислих, че сте си тръгнали — каза Робърт и скочи от седлото. — Или че изобщо не сте идвали. Коминът в кухнята не пушеше.

— Сметнахме, че не е препоръчително да издаваме присъствието си — отвърна Де Майя и се ухили. — Освен това смея да ви уверя, че съпругата ми има безброй достоинства, но сред тях не влизат готварските умения. Затова изобщо не се наложи да палим огъня в

кухнята. Карахме на сух хляб, мухлясало сирене и мечти за по-светло бъдеще.

— Монасите трябва да са свикнали на подобно меню.

— Но то не въодушевява Мария. Нали така, скъпа?

Бяха влезли през задния вход и стояха в кухнята. Мария седеше на масата и печално съзерцаваше къшей корав хляб и нахапана буца козе сирене.

— Тази изискана храна ли? Не бих казала.

— Е, предполагам, че брат ми ще ви приеме далеч по-добре — Робърт отвори кожената торбичка, която носеше със себе си и извади пакет с писма и документи.

— Това значи ли, че приемате нашето предложение — попита Де Майя.

— Приемам го — Робърт му подаде пакета. Бившият монах взе документите и ги прелисти с треперещи пръсти.

— Тези две писма са лични, до брат ми. Останалите документи можете да прочетете по-късно.

Най-важният е този тук — той измъкна два листа от купчинката. Де Майя го погледна въпросително.

— Договор — обясни Робърт. — Уточнява правата и задълженията на двете страни. Един екземпляр за мен и един за вас. Трябва да подпишете и двата.

Де Майя кимна и се зачете. След няколко минути вдигна глава.

— Доста ни ограничавате, дон Робърт. Според този договор трябва да ви докладваме за всеки реал, който изкараме.

— Не става дума за личните ви капитали — обясни Робърт. — Мисля, че това е изрично изтъкнато. Вие можете да харчите вашия процент от печалбите както намерите за добре. Но сделките ще сключвате от името на Мендоса и трябва да докладвате за тях в Кордова.

— И ще трябва да искаме благословията на Кордова за всяка от тях?

— Точно така.

— Тромава процедура — отбеляза Де Майя. — Този постоянен контрол е донесъл много злини за колониите. Вашият агент трябва да има пълномощията сам да взема решения.

— Може би сте прав — съгласи се Робърт. — Но това са моите условия — той извади от чантата малка мастилница и перо и ги постави на масата. — Ще подпишете ли?

Де Майя се поколеба, сетне кимна. Взе перото и драсна усукания си подпис. Робърт погледна Мария Ортега.

— И вие, скъпа. Ще съм по-спокоен, ако и вие подпишете този документ, редом със съпруга си.

Мария не можеше да чете и пише, но и никой не очакваше това от една дама. София беше изключение. Все пак той подаде перото на Мария. Тя драсна едно кръстче там, където сочеше показалецът му, сетне потопа палец в мастилницата и го притисна към договора.

— Прекрасно — Робърт стана и събра документите. Сетне подреди грижливо в чантата си двата екземпляра от договора и писмата до Лиъм.

— Не разбирам — обади се Де Майя. — Тези неща не са ли за нас?

— Да, ако успеете да се измъкнете безпрепятствено от Испания — обясни Робърт, закопчавайки чантата. — Ще се срещнем в Кадис, дон Рикардо. Точно преди да отплавате. И ако сте успели да се измъкнете между пръстите на хунтата, ще ви дам документите.

— Но, Робърт, ами ако не успееш да стигнеш до Кадис? — попита Де Майя. — Ако паднеш и си счупиш нещо или ако те нападнат разбойници? Какво ще правим ние тогава?

— В такъв случай бих могъл само да ви поднеса моите съболезнования — поклати глава Робърт. — Съжалявам. Но ако хунтата или някой неин агент ви докопа, преди да се качите на кораба, биха могли да заловят тези документи. И тогава моята глава ще хвъркне заедно с вашите, без никаква полза — той закрепил чантата за седлото и нахлупи широкополото си сомбреро. — Бог да ви пази, приятели. Желая ви късмет и приятно пътуване. Съжалявам, че храната не я бива, но можете да останете тук колкото искате. Ако ви хванат, ще кажа, че сте разбили ключалката.

Де Майя се примоли за последен път:

— Ами ако ни видят в Кадис? Защо трябва да рискуваме? Някой може да ни види в склада.

— Прав сте — съгласи се Робърт и се замисли за секунда. — Знаете ли църквата Санта Мария, в северния край на пристанището?

— Да — кимна Мария.

— Зад нея има хълм с горичка на върха. Там ще се срещнем.

Уговориха датата и часа на срещата, Робърт смушка коня и им махна за довиждане.

— Много е корав в сделките — промърмори Де Майя.

— Няма друг като него — отвърна Мария. — Забелязах го още преди години. Сетне ми се стори, че се е пречупил, че е станал слаб и страхлив. А сега е по-силен от всякога.

— Чудя се как ли го е постигнал — поклати глава съпругът ѝ.

— За това няма спор. Онази жена, Ла Житанита, събра парчетата и го сглоби отново. И се справи по-добре, отколкото Създателя, който го е правил предишния път.

Четири дни по-късно Робърт се стягаше за път. Трябваше да потегли за Кадис рано сутринта. Времето отново се обърна. Бе топло и влажно, нетипично за ноември утро. Рафаел стана рано, за да се сбогува с братовчеда, сетне София отпрати момчето да нахрани котките.

— Не искам да тръгваш — неохотно продума тя, когато детето се отдалечи.

— Нали се разбрахме — намръщи се Робърт. — И двамата сме съгласни, че трябва да се съюзим с Мария и Де Майя.

— Знам, и съм убедена, че постъпваме правилно. Не това имах пред вид.

— Тогава какво?

Тя поклати глава.

— Не знам. Имам чувството, че над нас е надвиснало нещо. Някаква заплаха витае във въздуха. Стой тук, Робърт. Да изпратим Енрике, на него може да му се има доверие.

Стояха в библиотеката до Пацио де лос Наранхос. Робърт прехвърляше за последен път документите и писмата за Де Майя. През нощта отново ги беше прочел и премислил. Реши, че е направил каквото може, останалото зависеше от Лиъм. Прибра ги в кожената чанта и я заключи.

— Не, трябва да отида лично.

Вдигна пистолетите си един по един и провери дулата и затворите.

— И ти си притеснен — отбеляза София. — Подозираш, че може да има някакви неприятности.

— Нищо подобно, скъпа. Нямам основания за безпокойство. Но в наши дни човек трябва да е луд, за да потегли на път без оръжие — той я погледна заговорнически. — А аз вече не съм луд.

— Не, не си.

— Благодарение на теб.

— Заслугата не е изцяло моя, Робърт. Аз просто ти помогнах да се върнеш към живота, но ти сам избра пътя.

— Така е. И няма да допусна нещо да ме тласна обратно в бездната — той я помилва по бузата. Кожата ѝ бе невероятно мека и прохладна. Внезапно го обля споменът за нейното голо тяло, за мускусния ѝ аромат. — София...

— Да?

Дръпна ръката си.

— Нищо. Друг път. Когато се върна.

София кимна. Сините ѝ очи бяха потъмнели от безпокойство.

— Стига си треперила, момичето ми — ведро каза той. — Виж колко книжки има тук. Защо не прехвърлиш някоя от тях, докато се върна? Няма да усетиш как минава времето.

— Чела съм ги. Повечето.

Робърт се разсмя.

— Винаги ме изпреварваш с една стъпка. Много бих дал да разбере кой те е научил да четеш и кой те е създал такава, доня София.

— И аз бих дала много — кисело отвърна тя. — Но не виждам кой ще ми каже.

— Все пак е доста любопитно. Трябва да поговорим някой път за това — той запаса пистолетите в пояса си, взе чантата и тръгна към вратата.

— Робърт, почакай.

— Да?

Тя дотича до него, вдигна се на пръсти и го целуна по бузата.

— Бог да те пази.

Робърт усети как кожата му пламва на мястото, където го беше целунала. Погледна я — нежна, загрижена, умна. Някак се бе превърнала в част от него, тази жена, беше му влязла под кожата. Но ги делеше цяла пропаст. Гледаха на света по различен начин, изповядваха различни религии, бяха отраснали и оформени в различни култури.

— Моят Бог или твоят Бог — тихо попита той.

— Какво значение има?

Това сложи край на колебанията. Притегли я в обятията си и я целуна като хората. Сякаш не бяха минали шест години. Тя имаше същия вкус, както онзи следобед в малката къщичка в кортихото, някаква смесица от мед, лимон и лавандула. Когато я пусна и двамата

дишаха тежко. Бузите ѝ се бяха зачервили. Робърт я хвана за дланта и притисна устни до пръстите ѝ.

— Ще поговорим, който се върна — обеща той. — Имаме още много неща да си казваме, нали?

Целувката на Робърт не ѝ излизаше от главата. Толкова надежди и битки, а сега всичко бе почти на една ръка разстояние. А не се чувстваше щастлива. Цяла сутрин не я свърташе на едно място и кръстосваше от стая в стая. От време на време изскачаше в някой от вътрешните дворове и гледаше към небето. Времето си оставаше за душно, вятърът бе утихнал и само в далечината се мержелееха няколко облачета. Ставаше все по-топло. Влажната, потискаща топлина проникваше навсякъде, дрехите лепнеха по потните тела и дробовете жадно поемаха въздух. Това бе задушлива юлска жегата, а не златната топлина на ставащата си есен. София побърза да се скрие зад прохладните каменни стени на двореца.

Намери си някаква работа, каза си тя. Не можеш постоянно да мислиш за Робърт и за опасностите по пътя. Пури. Точно така, сега бе моментът да се заеме с нея. Дръпна шнура на звънеца и нареди на прислужницата да повика Пури.

Няколко минути по-късно готвачката се появи на прага.

— Викали сте ме, сеньорита.

— Да, Пури. Според мен е крайно време да направим нещо за теб.

— Какво, сеньорита?

— Отново ще заприличаш на младо момиче. Ела — София тръгна към личния си апартамент. Пури я последва, но преди това имаше благоразумието да се прекръсти и да избъбри кратка молитва. Всички знаеха, че циганската жилка на доня София рано или късно ще се прояви и се молеха да не ѝ паднат под ръка, когато се развихри.

София беше преписала от книгите в библиотеката една рецепта за приготвянето на боя за коса. Загуби няколко дни, за да изпробва различни съставки, но накрая се справи. Когато си обеща да се погрижи за Пури, ѝ бе дошло наум как Фанта умееше да връща на женската коса първоначалния ѝ цвят. Не можеше да се сети какви точно съставки използваше Фанта, но ги откри в старинната ботаническа книга.

Написана бе от някой отдавна починал идалго или член на рода, който се беше интересувал от медицината. Авторът имаше много точен усет за детайла. Всяка страница беше изпъстрена със скици на растения и подробни обяснения къде да се намерят, как да се приготвят и за какво да се използва отварата. Повечето рецепти бяха за болести, като се почне от маларията и се свърши с глисти и някакво заболяване, наречено мозъчна треска. Но на една страница беше изобразено растение с бодливо стебло, широки листа и бели цветове. До него пишеше: *Lawsoria Alba*, наречено на арабски „ал-хина“ или „къна“. Арабите стриват листата му на грах и я смесват с вода. С нея боядисват ноктите си в червено и махат белите косми от косата.

София огледа картинката. Изглеждаше позната. Сигурна беше, че е виждала тази билка съвсем неотдавна. Но къде? След малко се сети. Не беше виждала билката, а картинката. Нарисувана, несъмнено от същия художник, върху една от стъклениците в домашната аптека на двореца. Тогава защо да не опитат?

Господарката и нейната готвачка влязоха в разкошната спалня, където някога бе царувала доня Кармен, а сега София. Пури се огледа смаяно. Никога не си бе представяла, че подобен разкош може да бъде хвърлен само за да спи в него някаква жена. Всичко беше в кадифе и коприна, дори леглото, а цяла една маса служеше единствено за поставка на голямо огледало и безброй гребени, четки, шишенца, бурканчета, стъкленици и малки мраморни кутийки. Че как нямаше да е хубава господарката? Но какво правеше тя тук? Хората като нея няхаха работа в подобни стаи. Пури потръпна от притеснение.

— Свали си блузата и се увий в това — София измъкна някакъв стар чаршаф от шкафа. Готвачката безмълвно се подчини, но очите ѝ се бяха разшири от ужас.

— Не се бой — усмихна се София. — Няма да боли.

Тя внимателно оглеждаше жената. Кожата на Пури беше здрава, стегната, без белези и бръчки, но на всяка гънка се беше събрала черна ивичка мръсотия. И цялата миришеше на дим и манджи.

— Пури — не се сдържа София. — Къпала ли си се някога?

— Да се къпя ли, сеньорита? Майчице, не съм чак толкова проста. Къпя се всеки Великден, ама внимавам да не настина. Кълна се, сеньорита, много внимавам. Здрава съм и ще бъда добра съпруга на Енрике.

— Няма да настанеш от банята, Пури. Човек не се разболява от това дори става по-здрав и мирише на приятно. И тогава никой мъж не би могъл да ти устои.

Готвачката изсумтя.

— Мъжете и без това се лепят по мен, сеньорита.

— Така е, но нали искаш Енрике да се ожени за теб.

Очите на Пури се напълниха със сълзи.

— Да, сеньорита. Но знам, че той ще мине под венчилото само ако вие му наредите.

— Нищо няма да му нареждам, Пури. Ти ще му наредиш. Ще му покажеш, че не може да живее без теб и той сам ще те моли да му станеш жена. И тогава идалгото ще устрои голяма фиеста в чест на сватбата ви. Ще поканиш всичките си роднини и приятели, ще заживеете щастливо с Енрике и ще имате много деца и внуци.

София измъкна медното корито и пак дръпна шнура на звънеца. Прислужницата, която се появи на прага, се казваше Нивес. София я обучаваше за лична камериерка.

— Донеси топла вода — нареди София. — Три кофи. Не, четири. Ще ни трябва една и за косата.

— Но нали се изкъпахте преди няколко часа, сеньорита — ахна прислужницата. Вече беше свикнала с приумиците на София, която от време на време имаше навика да се топи цялата в топла вода. Но два пъти на ден беше прекалено.

— Не е за мен, а за Пури. Хайде, бягай за вода.

Пури се беше свлякла на колене в един ъгъл на стаята и се молеше на Богородица да я защити.

— Запази молитвите си за друг път, когато ще ти трябват повече — нареди София. — По-добре ми помогни да измъкна това корито.

— Сеньорита, ще направя каквото ми заповядате. Знам, че сте умна и образована. Аз съм проста жена и нищо не разбирам от тези работи. Вие сте истинска дама, но сте била и циганка. Имате си вашите цигански заклинания да ви пазят. Аз сигурно ще умра на място, щом ме залее с вряла вода.

— Глупости. Искаш ли да се омъжиш за Енрике, да или не?

Виейки на умряло, Пури се съблече и клекна в медното корито.

Нивес се върна с димяща кофа в ръка и я изсипа в коритото. София хвърли вътре шепа сушена лавандула, поколеба се и добави

малко жасминови цветчета. Сетне запретна ръкавите на копринената си рокля, взе калъп сапун с дъх на бадем, който Нивес вареше за нея и започна да търка готвачката със собствените си ръце.

— Не е толкова зле, нали?

— Не, сеньорита. Ще ме положите много чистичка и благоуханна в ковчега.

— Няма да ти трябва ковчег, Пури. Отново ще станеш хубаво момиче. И ще се омъжиш. Ако пък имаш малко ум в главата, ще правиш това поне веднъж седмично. Успокоява кожата, а на съпруга ти ще му пламва кръвта.

Пури се запита откъде ли Ла Житанита знае такива работи, след като не бе омъжена. Но нали все пак имаше син. А може би сеньоритата и идалгото... Да, сигурно се отбиваше в нейната спалня, макар прислужниците да се кълнях на сутринта, че леглата и в двете спални са разхвърляни и всеки е спал сам. Хората какви ли не ги приказваха. Например, че идалгото пак е забогатял благодарение на сеньоритата. Че всъщност тя управлявала, а той служел само за параван. Но тези хора не бяха виждали идалгото, откакто оздравя. Мъж като него не можеше да бъде ничий параван...

— Готово, Пури. Излизай, вече си чиста. Сега ще се заемем с косата ти. Имаш ли въшки?

— Олеле! Не, сеньорита. Всеки месец ги моря с онази миризлива каша, дето ни я дава Анжелина.

— Добре.

София започна да разчесва сивата коса и се вгледа за всеки случай в корените на космите. Жената казваше истината. Наистина се използваше редовно смеската от газ и сажди, с която се мажеше цялото домашно по нареждане на София.

— Няма въшки — отсъди тя. — Дай сега да измием и косата.

Пури хлипаше, а София щедро търкаше със сапуна. След десет минути приключиха и София я заведе до огледалото върху тоалетката.

— А сега, Пури, ще направим едно чудо.

Готвачката се отказа да пита какво смята да прави с нея. Явно вече се беше простила с живота.

София сипа четири супени лъжици къна на прах в гледжосано глинено гърне и наля малко гореща вода, колкото да стане на гъста каша. Сложи си ръкавици, за да не се боядиса кожата ѝ. Не искаше

ноктите ѝ да станат като на арабките, за която пишеше старият идалго. Бавно започна да размазва кашата върху гъстата коса на Пури.

— Не знам колко да я държа, преди да я изплакна — промърмори тя. — Е, ще трябва да рискуваме.

Пури изскимтя, но не каза нищо.

Ще почакаме половин час, реши София, сетне ще я измием. Ако не стане, ще пробваме отново с по-гъста каша и ще я държим един час. София седна да чака, но изведнъж долови някакво драскане откъм коридора. Вратата беше леко откrehната и тя реши да провери дали Рафаел не надзърта. Отвори я рязко и видя Анжелина и десетина прислужници, скупчени в коридора.

— Какво правите? През ключалката ли надзъртате? Анжелина, намери им някаква работа. Да почнат да търкат пода. Във всички зали.

— Подовете са чисти, Житанита. Кълна се в душата на майка си.

— Тогава да търкат стените. Какво правите тук?

— Нивес каза, че сте щели да омагьосвате Пури, за да се подмлади — прошепна Анжелина. — Дойдохме да видим какво става и да се молим за душата ѝ.

София примирено въздъхна.

— За Бога, още ли не сте разбрали, че не съм вещица? Да сте ме видели някога да правя магии? Намерих една стара рецепта за боя за коса и сега я изпробвам върху Пури. Това е само една билка.

— Да, доня София. Знам, че казвате истината, но...

— Но какво?

— Но нали сте циганка?

— Циганките не са вещици. Вещиците изобщо не съществуват. Големи жени сте, а вярвате в глупости. Ох, няма смисъл да ви убеждавам сега. Махайте се. Всички. По-живо!

Те се разпиляха, кудкудякайки като ято кокошки. София се върна при Пури.

— Готово, минаха двадесет минути. Време е да изплакнем косата. Хайде, влизай обратно в коритото, момичето ми. Да видим какво сме направили.

Направеното никак не бе малко. Всеки по-скромен светец би могъл да се похвали с подобно чудо. Сивата коса на Пури бе изчезнала и бе заменена от кафяви къдри, тук-там с червен отблясък Пури беше

станала нов човек София отстъпи няколко крачки, съзерцавайки произведението си.

— Изглеждаш прекрасно. Свалила си поне десет години.

Готвачката се огледа в огледалото на господарката. Сетне падна на колене, хвана двете ръце на София и започна да обсипва с целувки, благославяйки сеньоритата, сина ѝ, идалгото и всичките им приятели и роднини до девето коляно.

— Хайде, бягай обратно в кухнята — отвърна през смях София. — Вземи това — тя извади от гардероба една жълта рокля с бяла дантела и я подаде на Пури. Хвърли поглед към тоалетката и избра едно бурканче с восък, за да закрепва косата на кок, сетне добави два модни гребена от черупката на костенурка. — Не забравяй да си миеш косата всяка седмица с топла вода и сапун. Тогава няма да се налага да я мажеш с газ срещу въшките.

— Но тогава боята няма ли да падне?

— Не, няма. Ще издържи поне два месеца. Сетне пак ще я боядисам. Или, още по-добре, ще ти покажа как ти сама да я боядисваш.

Готвачката кимна, притисна до гърдите си подаръците на София и запристъпва заднешком към вратата.

— Ела сетне да разправиш за Енрике — викна подире ѝ София. — Любопитна съм какво ли ще каже, когато те зърне. Ако до една седмица не помоли официално за ръката ти, ще се наложи да поговоря с него.

Горкият Енрике. София знаеше, че тайничко е влюбен в нея. Но по-добре да заживее щастливо с Пури, отколкото да мечтае за нещо непостижимо. Щеше да си намери жена, която да го обича, да му готви вкусни гозби и да го топли нощем. Какво повече можеше да иска човек? Е, добре поработи този следобед, но трябваше да намери с какво да запълни и следващите осем дни, докато Робърт се върне. Безкрайни часове, през които да кърши ръце и да се пита какво ли става с него.

Есенните дни бяха кратки. Слънцето залезе и след час щеше да стане съвсем тъмно. Но задухът не спадаше. София пак излезе на двора. Бяха ѝ разправяли, че ако човек знае вътрешните портички,

може да обиколи всичките четиринадесет двора, без да влиза на закрито. Досега не беше пробвала. Е, сега щеше да провери дали е истина. Поне щеше да си запълни времето.

Лесно стигна от Пацио де лос Наранхос до Пацио дел Фуенте. Сетне откри пътя от Пацио дел Фуенте до дворчето под прозореца на Робърт, Пачис дел Инцензио. Сбърка само веднъж, но веднага се поправи. Погледна витата стълба, която водеше до балкона пред неговата спалня. О, Боже, молеше се тя. Доведи го обратно жив и здрав. Не, не биваше да се поддава на страховете. Още малко и щеше да избухне в сълзи, а от това нямаше никаква полза. А сега на къде? През онази врата зад розовите храсти. Да, досега не беше проверявала какво се крие зад тази вратичка.

Портата водеше към тясна пътечка, виеща се между две стари крила на двореца. Бухналата пола на София шумолеше по стените, надвиснали от двете ѝ страни. Над нея се издигаха плоските им покриви със стърчащи дървени коритца, които събираха дъждовната вода. Личеше си, че този проход е оставен само за стопански цели. По него трябваше да минават градинари и прислужнички, а не господарите.

Внимаваше да не стъпи в калта, която избиваше в пролуките между грубо одяланите плочи. По белите ѝ копринени пантофки цъфнаха кафяви пръски, но тя храбро продължи напред. Проходът я отведе до широк вътрешен двор, през който беше минавала само веднъж досега. Как му викаха? А, да, Пацио де ла Реха, дворчето с вратата. В дъното му се белееше върха на голяма скала, в която беше зазидана желязна портичка. Тръгна към нея, за да я огледа по-отблизо. В този миг се разнесе грохот и ушите ѝ писнаха.

София погледна нагоре. За няколко секунди небето беше потъмняло застрашително. Внезапно изви западен вятър и над главата ѝ надвиснаха мрачни облаци. Те се разтвориха пред очите ѝ и между тях проблесна огнен език. Ушите ѝ отново писнаха от гръмотевицата. Бурята се беше разразила точно над главата ѝ.

София хукна към масивната дъбова врата, която водеше към двореца и я натисна. Заключена. Извика и заблъска дебелиите дъски. Никой не се отзова. Небето се беше разтворило, но не и вратата. Отгоре шуртяха потоци вода.

Хукна към прохода, по който беше дошла. За няколко секунди вече беше мокра до кости. Пътеката между сградите събираше водата от околните покриви и се бе превърнала в буен поток. Мътните му струи, повлекли боклуци и пръст, се виеха край ъглите на сградите и заплашително се протягаха към нея. София не можа да се претраши да стъпи в него. Обърна се и се затича обратно към скалата.

Портичката беше затворена с огромен катинар, с който не би могла да се пребори. Но пантите ѝ бяха проядени от ръжда и поддадоха, щом София разтърси дръжката. Вратата се стовари на земята. Тя я прескочи и се скри в пещерата. Това бе по-скоро тясна дупка, но можеше да я скрие от дъжда. София се сви вътре.

Бурята вилнееше точно над главата ѝ. Странна сребриста светлина обливаше скалите и дърветата в дворчето, придавайки им някаква неестествена и страховита красота. София се сви по-дълбоко в убежището си. Над нея изтътна нова гръмотевица. Имаше чувството, че тъпанчетата на ушите ѝ няма да издържат. Богородице, какво ставаше? През целия си живот, за всичките години, прекарани по пътищата на Испания, не бе попадала в подобна буря. Ужасена, София падна на колене и придърпа мократа си пола над главата.

Синьо-бял камшик изплющя в небето. Мълнията се целеше точно в пещерата. И се стовари отгоре ѝ. Целият свят се разтърси.

София усети как кожата ѝ пламва. Замириса на опърлено и тя разбра, че това е собствената ѝ коса. Чу грохот и тътен, и земята се разтвори около нея. Нещо се стовари върху ѝ, забарабани по главата ѝ, скрита под копринената пола. Не беше дъжд, макар да го чуваше как продължава да плющи върху плочите в двора. Отгоре май падаше чакъл и пясък. Но най-важното бе, че още е жива. Бавно и много предпазливо тя вдигна глава, отвори очи и се огледа.

Скалата отгоре, привидно монолитна, бе издухана от мълнията. От нея бяха останали само чакъл и дребни камъчета. Тя се надигна и надникна в зейналия проход. Небето над нея се обля с металическа светлина и тя видя пещерата.

София потърка очи. Мълнията беше опърлила кожата ѝ и остави черен белег върху копринената пола, но не я уби. Да, беше будна и не сънуваше. Наистина виждаше помещение, издълбано или поне дооформено от човешка ръка. Някой грижливо беше подредил до стените глинени делви, дъбови сандъци и кожени мехове. Всичко беше

много спретнато и чисто — малките сандъчета по-напред, големите отзад и отдолу.

Пристъпи плахо напред, сетне спря и се озърна, сякаш очакваше тайнственият господар на тези съкровища да се материализира във въздуха и да накаже натрапника. Не ставай смешна, каза си тя. Личеше си ръката на Мендоса. Само те биха могли да подредят така спокойно и методично това огромно богатство. Защо Робърт не ѝ беше споменавал за него? Защо мълчаха старите семейни хроники? Защото тази тайна бе тъй добре опазвана, че накрая може би е била забравена. Това звучеше успокояващо и тя въздъхна по-бодро. Освен това бурята продължаваше да бушува отгоре. Никой нямаше да се подаде навън. Сега беше моментът да огледа.

Реши да започне от малките сандъчета, защото те най-лесно можеха да бъдат поместени. В подобни ковчежета и буренца носеха бутилки или наливаха вино от избите. Капаците им бяха заковани с гвоздеи. Но гьонената бяха запушени само с парцали, напоени с олио. София отпуши първото и надникна вътре. Съдържанието беше увито в същите парцали. Личеше си, че е пипано много внимателно. Сигурно вътре имаше нещо доста ценно. Измъкна първото пакетче, пое си дъх и го развърза.

Блясъкът на златото и мекото сияние на среброто затанцуваха пред очите ѝ. Плоско златно блюдо, разделено на четири. Още едно блюдо, малко по-малко, също от злато и сребърна чаша, обсипана със скъпоценни камъни. И трите бяха изписани с някакви странни ъгловати букви, каквито не бе виждала дотогава. Не, беше ги виждала. Господи, познаваше тази азбука. И можеше да ги разчете.

Взе по-малкото блюдо, прокара пръсти по надписа и затвори очи. И чу мъжки глас. Той идваше от един белобрад, но още силен и държелив старец. В гласа проблясваха искрици смях дори когато произнасяше древната молитва. „Това е горчивият хляб, който на нашите отци ядяха в египетската земя. Всички вие, които сте гладни, елате и яжте. Всички вие, което се нуждаете, елате да ознаменувате Пасхата с нас. Днес сме тук. Догодина може да сме в Израел. Днес сме роби. Догодина може да сме свободни.“

Позна молитвата, позна и моления се. Това бе любимият ѝ дядо, Бенжамен Валон. Позна къде се намира — в Бордо, в дома на майка ѝ Рахил и баща ѝ Леон. Позна и себе си, малката Софи с дълги черни

кадри и големи сини очи, любимо, желано и глезено дете с ангелски глас, което се учеше да чете и смята.

Сякаш в просъница тя бръкна в делвата и извади парче плат. Широк копринен шал на сини и бели райета, с ресни отстрани. Плъзна поглед по него и от паметта ѝ изникнаха ивици светлина и сянка, хвърляна от лека дървена решетка. Сенките падаха върху гърба на възрастен мъж, приведен в молитва. Решетката разделяше мъжката и женската част в синагогата. От дъното на паметта ѝ се надигна старинна мелодия и тя тихичко затананика „Ти си маят Бог, Господи...“

София разбра, че тя е Софи Валон, еврейка, дъщеря на избрания народ, сключил договор с Бога, както дядо ѝ често бе разправял. Седна на студения каменен под, притисна копринения молитвен шал до очите си и започна да хлипа, докато дъждът плющеше над четиринадесетте двора на Двореца Мендоса в Кордова.

Кадас също пострада от капризите на времето през последните две седмици, но най-острите пристъпи на дъжд, студ и жега бяха отминали, когато Робърт пристигна. Днес той трябваше да се срещне с Мария Ортега и съпруга ѝ в десет часа вечерта. Докато се качваше по хълма зад черквата Санта Мария, в гърба му биеше сух и умерено хладен вятър.

На лунната светлина Робърт можеше да различи три кораба. Те се полюшваха спокойно в пристанището. Единият беше търговски: ха, дори английски. Червеното знаме се вееше на средната му мачта. На предната мачта от учтивост бе вдигнато знамето на домакините. По традиция то трябваше да носи герба на страната, която държеше пристанището. В случая това бе гербът на херцог Фарола, най-видният член на хунтата, поела властта в Андалусия.

— Хубав кораб, нали — разнесе се глас зад гърба му.

Робърт се извърна и видя Де Майя.

— Да, прав сте — отвърна той. — Предполагам, че той ще ви откара в Англия. — Де Майя кимна утвърдително. — Значи все пак ще успеете да се измъкнете. Радвам се, че хунтата не ви е докопала, дон Рикардо. Къде е доня Мария?

Де Майя махна към пристанището.

— Качи се на кораба. Решихме, че така е по-безопасно. Между другото, благодаря ви за селската вила. Останахме там няколко дни, докато не дойде време да тръгнем за пристанището.

Робърт промърмори, че за него било удоволствие да им услужи и подаде кожената чанта.

— Всичко е вътре, както се бяхме уговорили.

— Искам отново да ви благодаря — каза Де Майя, докато го вземаше. — Задължени сме ви, идалго. Но се надявам, че ще успеем да ви се отплатим. Разбирате, че това може да не стане много скоро.

— Да, знам. Мислили ли сте къде да отидете? След Лондон, естествено.

— Предполагам, че първата ни спирка ще бъде Буенос Айрес. Макар жена ми да предпочита Пуерто Рико. Трябва да преценим къде нещата са стигнали най-далеч.

— Рио де ла Плата има доста интересни залежи от полезни изкопаеми — кимна Робърт. — Но и захарта от Пуерто Рико не е за подценяване. На европейските пазари дават мило и драго за нея.

— Значи вие бихте избрали острова?

— Струва ми се, че островите имат известни предимства поради географските си особености — замислено отвърна Робърт. — Но за вас политическите съображения идват на първо място, нали?

— Да. Въпросът е кой пръв ще отхвърли испанското иго, Буенос Айрес или Сан Хуан. Ако знаем това, изборът ще дойде от само себе си.

— Може би брат ми ще ви подсказе нещо. Не знам как стоят нещата сега, но на времето английските Мендоса поддържаха редовни връзки с Ямайка. Оттам могат да се научат доста неща за Карибските острови и цяла Южна Америка.

— Нищо чудно — кимна Де Майя. — Но дали брат ви ще иска да ни помогне? Как ще реагира, когато двама испански бежанци му се стоварят на гърба?

— Това зависи от отношението му към мен — откровено отвърна Робърт. — Ако има интерес банката в Кордова да заработи отново, ще ви приеме като блудния син, а доня Мария като Савската царица, Ако пък не... — той сви рамене. — Е, във всички случай англичаните ще ви посрещнат с отворени обятия. Те много си падат по борците за

свобода и обичат всички либерали, стига да не пожелаят да прилагат идеите си на английска територия.

Де Майя не се засмя.

— И на това се надявам — отвърна той и кимна към корабите, полюшващи се в пристанището. Въпреки късния час, моряците се суетяха по палубите и вкарваха товарите в трюма. — Някой от тях да е ваш?

— За съжаление не. Още не съм се надигнал от гроба чак дотам, че да снаряжавам кораби. Но предполагам, че скоро ще мога да си позволя и това, дон Рикардо — спокойно отвърна Робърт. — Смятам, че скоро и това ще дойде.

— Не се съмнявам във вас — усмихна се под мустак Де Майя. — Бих искал да споделя с вас известни сведения. Ще ме извините, че пак ви споменавам за Фарола и хунтата. Този път ще се осмеля да бъда по-конкретен. Носи се слух, че пак ще свикат Кортесите, разпуснати от Наполеон.

Робърт от години не беше чувал да се споменава за Кортесите, испанския парламент.

— Ще го свикат тук, в Кадис. В Мадрид няма истински крал, а Уелингтън и английският флот ще ги закрилят тук, така че ще бъдат в безопасност. Всяка хунта ще изпрати представители от своята провинция. И ще подготвят конституция на Испания.

Де Майя го гледаше очаквателно.

— Какви ще бъдат тези самозвани депутати? Либерали като вас ли?

— Мнозина, да. Това е шанс, дон Робърт. За страната и за вас.

— Може би — промълви Робърт. — Ако смятат да провеждат истински реформи.

— Това ли бихте им препоръчали — попита Де Майя.

— Да. Изненадвам ли ви? А не би трябвало. Времената са други, независимо дали ни е приятно или не. Хората искат промени. А домът Мендоса не може да процъфтява в страна, която постоянно е на ръба на гражданската война. Няма нужда да си революционер, за да го разбереш.

— Прав сте — кимна Де Майя. — Значи за да възстановите могъществото на дома Мендоса, трябва първо да се оправите с Фарола и хунтата. За да станете от гроба, ви е нужна либерална конституция.

Робърт кимна.

— Рано или късно ще се погрижа и за това — той измъкна пакет, увит в намаслена хартия. — Бихте ли предали това на брат ми? Минах пътьом през Херес. Това е нова напитка, наречена шери милк. Разправях ви за нея.

— С Божия помощ ще го предам невредим в ръцете му — тържествено обеща Де Майя.

Робърт подаде ръка. Де Майя я стисна и тръгна надолу по хълма.

— Бог да те пази, бивши монаха — тихо подвижна Робърт след него. — С нетърпение ще чакам да ми пратите вести от Новия свят.

Когато събеседникът му се разтвори в тъмнината, Робърт прехвърли поглед върху търговския кораб. Моряците вече не се суетяха по палубата. Сигурно бяха напълнили трюмовете и се готвеха да отплават с прилива. Сети се за Руди Грауман, за златния товар, който бе докарал и за всички събития, разиграли се преди шест години.

На английския кораб отново се бяха размърдали. Някой се качваше на борда. Навярно Де Майя. Робърт съжали, че не бе взел далекоглед. Е, господарската осанка на дон Рикардо си личеше чак от тук.

— Дано имаш късмет — прошепна той. — Дано и двамата да имате късмет. Ако Лиъм иска и може да помогне, дълго ще има да си спомняме за тази вечер. Ако пък не иска, е, ще се наложи да измислим нещо друго.

Робърт вече прехвърляше нещо в ума си, докато слизаше по хълма.

* * *

— Най-проклетия климат на света — мърмореше Лиъм, надничайки навън. Декемврийската мъгла напълно закриваше улицата под прозореца.

Оттук не можеше да различи не само Гринич лейн, но и входът на къщата. Чу обаче как някой дърпа звънеца и стъпките на Джоузеф, изтичал да отвори на госта. Момчето винаги изникваше там, където се надяваше да стане нещо любопитно. Сега нямаше търпение да изчака икономът да посрещне посетителя, както му беше редът. Лиъм се

усмихна, когато чу момчето да трополи нагоре по стълбите към неговия кабинет. Джоузеф почука и връхлетя вътре, без да изчаква отговора на баща си.

— Има писмо за теб, татко. Един просяк го донесе.

— Даде ли му едно пени — попита Лиъм и посегна към пакета.

— Дадох му две, татко. Той каза, че са му обещали два пенса. Много се зарадва, когато му ги дадох.

— Доста хора в Лондон биха се радвали да получат два пенса — промърмори Лиъм, оглеждайки восъчния печат. Не можеше да разбере откъде е. Вдигна поглед към момчето и се усмихна. — Хайде бягай да си учиш уроците. Доста работа имам.

Това не беше лъжа. И все пак Лиъм не отвори счетоводните книги, нито распечата писмото. Все си мислеше за Джоузеф. Момчето скоро щеше да навърши тринадесет години. След няколко седмици трябваше да го обрежат. Не че Лиъм толкова настояваше. Мариам, жена му, беше намерила равин и уговорила датата. Мариам се чувстваше много по-тясно свързана със старата религия и еврейските традиции, отколкото Лиъм. А синът им се беше метнал на нея. Ето, например, наричаше Лиъм „татко“. Нито той, нито Робърт някога бяха наричали Бенджамин „татко“.

Усмивката му се стопи, когато се сети за Робърт. Често се сещаше за брат си, когато започнеше да мисли за Джоузеф. Може би защото брат му нямаше деца, а все някой трябваше да наследи двореца в Кордова. А може би защото Джоузеф много приличаше на Робърт през детските му години. Странно се бяха разминали пътищата им. Робърт надали щеше да види племенника, който Мариам скоро щеше да роди. Не можеше да се радва заедно с нея, че след толкова години отново бе забременяла. Лиъм въздъхна и си каза, че няма смисъл да оплаква счупеното гърне. И да плаче, и да не плаче, строшеното няма да стане ново. По-добре да отвори най-сетне това писмо. Счупи печата и разгърна листа.

Прехвърли набързо кратката бележка, сетне я прочете още веднъж бавно и внимателно. Тъкмо щеше да започне за трети път, когато съпругата му надникна в кабинета.

— Лиъм, търговецът на риба ще дойде всеки момент. Би ли ми дал два шилинга? От два месеца не сме му плащали.

— Да, разбира се, скъпа — Лиъм бръкна в чекмеджето, взе две монети и небрежно ѝ ги подаде, сякаш това не бяха кажи-речи последните им пари за тази седмица. Правеше всичко възможно, за да прикрие от Мариам, че парите са на свършване. Тя прояви разбиране, когато след смъртта на Бенджамин и Бес се наложи да продадат новата къща в Ричмънд и да се върнат на Гринич лейн. Тогава Лиъм ѝ обясни, че се налага да следи сделките по-отблизо. Но знаеше, че тя е отгатнала истинската причина. Трябваша му пари и ако къщата на Гринич лейн струваше повече, щеше да продаде нея. Така че живееше с цялото си семейство в центъра на Лондон, а не в провинцията, както си бяха мечтали с Мариам.

— Мариам — обади се той, вдигайки поглед от листа. — Довечера ще имаме гост. Би ли се погрижила да поднесат малко вино, бисквити и плодове. Според мен това ще е най-подходящо за един испанец.

— Испанец ли — ахна Мариам. — Нали не е брат ти?

Лиъм поклати глава.

— Разбира се, че не е Робърт. Първо, той не е испанец, макар последния път се държеше като такъв. И второ, той не е гост в тази къща. Това е толкова мой, колкото и негов дом — спокойно обясни той.

— Мъчно ти е за него, нали — Мариам отиде до Лиъм и го помилва по главата. Косата му бе взела да оредява, челото му се беше качило нагоре, но за нея това си оставаше все същата лъвска грива. Искрено го обичаше, което бе голям късмет и за двамата, понеже им се бе наложило да преминат през доста изпитания за последните седем години. — И аз съжалявам, че го няма тук. На всички щеше да ни е по-леко. Защо нему пишеш и не го поканиш да се прибере — попита тя, сякаш сега ѝ беше хрумнало.

Лиъм погледна издутия корем на жена си, сетне прехвърли очи върху бележката, която още стискаше.

— Той ми е писал. Някакъв мъж казва, че носел писмо от него.

— Испанецът, когото трябва да посрещнем с вино и сладкиши — усмихна се тя.

— Точно така. Прати ми Джоузеф. Ще му дам да занесе поканата до този човек — той препрочете адреса. — Отседнал е съвсем наблизо. Джоузеф ще го намери за няколко минути.

Лиъм се смая, когато Де Майя се яви със съпругата си.

— Знам, че вашите обичаи са други — обясни мъжът. Говореше английски със силно испанско произношение, но съвсем разбираемо. — Освен това жена ми не разбира вашия език. Но сметнах, че и тя трябва да участва в разговора, защото имам да ви предложа нещо важно.

— Да, разбира се — Лиъм погледна червенокосата дама. Смущаваше го. Изглеждаше доста чувствена. Биваше я за една нощ, но не ставаше за съпруга. Да се надяваме, че въпросният Рикардо не споделя това мнение. Защото по думите на Робърт, двамата съпружияха да са партньори в доста сериозно начинание. „Човек трябва да се съобразява с нея“, беше писал брат му. Лиъм прегледа още веднъж документите, разпилени по бюрото му.

— Доколкото разбирам, Робърт ви е упълномощил да действате като негови представители в Новия свят. Имате право да сключвате договори от името на Дома Мендоса от Кордова с всички нови и независими правителства, които си изберат в колониите.

— Точно така, сеньор — кимна Де Майя.

— Тогава какво, за Богя, искате от мен? Робърт ме моли да ви помогна да стигнете до Западна Индия. Това лесно ще се уреди. Но той намеква, че става дума за нещо далеч по-сериозно. За какво точно става дума, мистър Де Майя?

— Искаме от вас същите пълномощия, както от брат ви — отвърна Де Майя.

Лиъм скъси вежди и впери поглед в тавана над главите на гостите. Няколко секунди настъпи мълчание. Накрая англичанинът се обади.

— Имам известни връзки в Кинсън. Какво ще кажете да отплувате за Ямайка?

— И оттам накъде?

— Накъдето намерите за добре.

— И какво ще спечелим от това... отклонение, сър? Нали това е правилната дума?

— Да. Що се отнася до ползата, тя е очевидна. От дълги години домът Мендоса финансира кораби, които тръгват от Ямайка. Сега обмисляме дали да не основем там пълноценна банка с много пошироки пълномощия. Напълно е възможно през близките години Ямайка да започне да търгува с Куба или Пуерто Рико, или Рио де ла

Плата. Стига, разбира се, те да извоюват независимостта си, както очаква Робърт — той сви рамене, сякаш това не го засягаше особено. — Е, тогава банката Мендоса от Ямайка може да основе клонове в столиците на тези новоосвободени страни.

— Защо да не го направи — спокойно отвърна Де Майя. — Но те са били испански колонии векове наред. Хората там ще продължат да говорят испански и да мислят като испанци, дори и да скъсат връзките с метрополията и да гласуват по-либерални конституции.

— Прав сте — съгласи се Лиъм.

Странно беше да чуе подобни думи от испанец, но Робърт предупреждаваше, че Де Майя е революционер и фанатик. Във второто писмо, където ставаше дума за бизнеса, брат му пишеше също, че може да има доверие на този испанец. Робърт несъмнено бе убеден в това, тъй като даваше много широки пълномощия на своя представител в Новия свят. Беше заложил всичко върху тези двамата. На истина, брат му признаваше, че „няма и пукната пара“ в Кордова. Нямахше друг избор, освен да рискува. Лиъм отново вдигна деловото писмо.

— Брат ми предлага отново да обединим усилията на нашите търговски къщи. През последните шест години ни се наложи да действаме поотделно, но преди действахме заедно.

— Това ми е известно, сеньор. Отдавна следя дейността на Дома Мендоса.

— Радвам се да го чуя. Значи осъзнавате, че можем да обединим усилията си, когато това ни е изгодно. Не бива да се притеснявате дали банката Мендоса ще успее да намери общ език с южноамериканските си партньори, които говорят и мислят като испанци.

Де Майя се усмихна и стана.

— Съгласен съм с вас, сеньор.

Той каза няколко думи на испански и съпругата му също се надигна. Мария Ортега се усмихна мило и снизходително кимна на брата на Робърт. Тримата се сбогуваха учтиво и си пожелаха успех.

— Ще се погрижа за прехвърлянето ви в Ямайка — обеща Лиъм. — Щом уредя нещо, ще пратя сина си да ви извести.

Вечерта, легнала в тясното и влажно английско легло, което беше намразила от пръв поглед, Мария произнесе присъдата си.

— Не може да стъпи и на малкия пръст на брат си. Бихме могли да подпишем всичко, което поиска, а после да правим каквото си поискаме. Само да не беше Робърт...

— Не мога да дам думата си, а сетне да я престъпя — отсече съпругът ѝ. — Това е грях.

Той лежеше до нея, изопнат като мъртвец. Трудно му беше да повярва, че може да лежи в едно легло с жена и да не осъди душата си на вечни мъки.

Мария се извърна странишком, облегна се на лакът и прокара пръст по гърдите на Рикардо.

— А ти се боиш от греховете, нали, любов моя?

— Прибери си ръката.

— Защо? Не искаш да те милвам тук ли? Или тук? Но ти си мой съпруг, пред Бога и хората. Светата църква ни е съединила в брачен съюз. Защо да не те милвам?

— Защото е грешно. Не можем да имаме деца. Да опознаеш плътски някоя жена, без да желаеш дете, е чиста похот. А похотта е смъртен грях.

— Ти си по-голям светец и от папата — тихичко се засмя тя. — Дори той признава, че имаме право да се радваме един на друг, макар утробата ми да е неплодна. Какво съм виновна аз? Да не би да съм молила да бъда наказана по такъв начин?

— Понякога си мисля, че си молила — изсъска той през зъби. — Ти не би имала нищо против утробата ти да пресъхне, стига да можеш да блудстваш безнаказано с всеки срещнат.

— Значи ме смяташ за блудница — прошепна тя.

— Знам, че си блудница.

— Тогава защо не се възползваш от мен, щом съм ти под ръка, Рикардо? — тя посегна към лекия бамбуков бастун на съседната масичка. — Ето, ако искаш, накажи ме за моето блудство. Хайде, знам, че ти се иска.

Тя легна по корем и запретна нощницата си. Двете полукълба под кръста ѝ се бялнаха на лунната светлина. Искаше да скочи от леглото, да строши бастуна в коляното си, да ѝ каже веднъж завинаги

какво мисли за нея и за извратеното ѝ сладострастие и да заспи на пода. Но не можеше.

Някакъв дявол се беше вселил в него. Той го накара да вземе бастуна и да го стовари върху бялата ѝ плът. И когато видя червената рязка и чу стона ѝ, дяволът се надигна и го накара да замахне отново и от ново. Докато тя не избухна в плач, премесен с тържествуващ смях, а дяволът не го накара да проникне в нея и да намери единственото облекчение, на което можеше да се надява на този грешен свят.

На Гринич лейн господарите също будуваха в леглото. Мариам носеше ленено боне, което скриваше прошарената ѝ коса. Нощницата ѝ също беше от колосан лен. Високата яка и дългите ръкави целомъдрено прикриваха всеки намек за плът. Тя бе скромна жена, която имаше страх от Бога и силно развито чувство за дълг. В момента дългът ѝ повеляваше да донесе някакво облекчение на мъжа си. Значи трябваше да го накара да говори и да му помогне да си изпее грижите.

— Изглеждаш ми притеснен, Лиъм. Нещо във връзка с писмото на Робърт ли е? Мислех, че ще се радваш да получиш някаква вест от него.

— Така е, наистина се радвам. Все пак... — той се размърда нервно под балдахина, който покриваше широкото легло. Не го свърташе на едно място, макар пухеният дюшек, метнат върху дебелия сламеник отдолу, да обгръщаше приятно тялото му. Той нагласи по-удобно юргана, преди да отговори — Притеснявам се, че Робърт е дал прекалено много свобода на този Де Майя. Ами ако го изтървем?

— Но нали от години насам оплакваше гибелта на търговската къща в Кордова? Нали проклинаше съдбата, че си загубил едновременно и брат, и търговски партньор? Сега ги получава обратно. Това не ти ли стига, Лиъм?

— Предполагам, че би трябвало да съм доволен и от това. Освен това Робърт хич не е глупав. Дал е много голяма свобода на двамата си агенти в политиката, но ги държи изкъсо, когато стане дума за пари.

— Тогава за какво се притесняваш?

— За себе си — прошепна Лиъм. — И за брат си. Казах ли ти, че е пратил две писма. Писани са някого дни едно след друго. Едното е за бизнес, а в другото ми разказва за себе си. Пише, че шест години бил

като жив труп. Но възкръснал и открил, че има незаконен син. От горе на всичко майката е циганка, или почти циганка. Сякаш има някаква разлика.

— Циганка! Нали няма да се жени за нея, Лиъм? Не може да се ожени за циганка.

— Не пише какво смета да прави с нея, но си личи, че е много привързан към момчето. Смята да го признае за свой наследник.

— Наполовина циганин, наполовина евреин — каза замислено Мариам. — Един Бог знае какво ще излезе от това.

— Наполовина такъв, наполовина онакъв, но до мозъка на костите Мендоса. Поне Робърт смята така. В Кордова пак има Мендоса и домовете ни отново могат да се съюзят. В Херес са измислили някакво ново вино. Испанецът ми донесе една мостра. Пробвах го, наистина е изключително. Робърт иска да го внасям. Предлага да го внасям в бутилки със залепена лентичка хартия, на която да пише „Мендоса-Руес“.

— Имаш ли достатъчно начален капитал? — спокойно попита Мариам.

— Само за няколко бутилки — призна Лиъм. — Но ще му пиша, че не мога да си позволя да купя повече. Не е много, но поне ще възстановим търговските връзки.

— Добре, това е добро решение, Лиъм. Тогава пак трябва да те попитам: за какво се притесняваш?

— Прекалено е далеч от мен — отвърна той след няколко минути. — Пътищата ни се разделиха. Всеки от нас изстрада много, далеч един от друг, а преди бяхме заедно за добро и лошо. И синовете ни, нашият Джоузеф и момчето на Робърт, Рафаел, няма да се познават.

— Той потупа издутия корем. — А това момче...

Мариам притисна ръката му по-плътно до корема си, окуражавайки го да продължи.

— Баща ни мечтаеше истински да обединим търговската къща. Робърт да движи нещата в Кордова, а аз в Лондон, на равни начала, без да има по-старши и по-младши клон, както бе на времето. Но тези деца идват от различни светове. Дори ние с Робърт да възстановим връзките, децата ни неминуемо ще се сблъскат. Ще започне борба за надмощие. Това е написано на стената, Мариам. Като пророчеството, което видял Соломон.

— Не Соломон, а Даниил — автоматично го поправи Мариам. Не преставахе да се учудва на невежеството на съпруга си по отношение на светите книги. А беше мъж и можеше да чете и пише. Естествено, тя бе неграмотна, но всяка вечер баща им разказваше по нещо от Библията. Изучаването на Талмуда и Тората бе най-святото задължение на всеки евреин. Заниманията със светите книги бяха своеобразна молитва. А Лиъм... В този момент мислите ѝ кривнаха в друга посока. След няколко секунди тя се усмихна.

— Лиъм, ще ми отговориш ли на два въпроса?

— Какви въпроси? Късно става, Мариам. Време е за сън. Утрото е по-мъдро от вечерта.

— Е, аз не искам велики мъдрости. Само два отговора. Първо, истина ли е, че Уелингтън е изгонил французите от Испания?

Той я изгледа смаяно.

— Какво, за Бога, си се загрижила за Уелингтън?

— Не споменавай всуе името Господне. И би ли ми отговорил, ако обичаш, дали това е истина. Да или не?

— На практика е успял да ги изгони. Правителството твърди така, а според Робърт френските драгуни вече не се мяркали в Андалусия.

— Добре. А сега следващия въпрос. Колко дни ще стои този испанец в Лондон?

Лиъм поклати глава.

— Не мога да отгатна защо питаш, но няма да стои дълго. Най-много месец. Защо?

— Няма значение. Ще ти кажа, когато подготвя всичко.

Лиъм се усмихна снисходително и я потупа по ръката.

— Както искаш, скъпа — каза той. Мариам понякога имаше странни приумици, но иначе беше добра съпруга. Винаги му олекваше, когато поговореше с нея. Лиъм се обърна настрани и скоро потъна в сън.

Мариам дълго остана будна, прехвърляйки наум всички подробности от плана си. Джоузеф беше схватливо момче. Испанецът на Робърт нямаше да стои дълго в Лондон, но щяха да се намерят други. Те щяха да го научат да говори испански. Още утре щеше да поразпита за учител. Но щеше да обясни на Джоузеф, че това е изненада и не бива да казва нищо на татко си, докато не научи този

странен език. Дотогава войната ще е свършила. И какво би могло да попречи на Джоузеф да отиде до Испания, да се запознае с чичо Робърт и братовчеда Рафаел и да възстанови семейната връзка. Нищо, каза си тя и заспа с усмивка на уста.

Минаваше полунощ, когато Робърт пристигна в Кордова. Беше четвърти декември и отсъствието му бе продължило по-дълго, от колкото беше планирал. На връщане отново се беше отбил до Херес. Там откри Федерико Руес кажи-речи на смъртно легло.

Младежът беше премазан от един от огромните дъбове, които растяха край къщата. За да не плаща на работници, той бе тръгнал сам да сече дърветата за бъчви. И понеже нищо не разбираше от този занаят, пострада още при първия опит. Робърт много добре си спомняше как нареди на Федерико да намали разходите до минимум. Съвестта го загриза и той остана в Херес, докато лекарите не го увериха, че гарантират за живота на пациента. Все пак се наложи да ампутират един от краката на Федерико.

— Кажете му, че ако няма нищо против, би могъл да остане главен управител и мой партньор — заяви Робърт на Марисол. — Няма да прави вино с краката си, я. А никой винар не може да се мери с него.

Съпругата на Федерико чак се просълзи от благодарност.

— Грасиас, дон Робърт. Вие сте най-великодушният човек в Андалусия.

— Глупости. Знам от какво имам полза — възрази Робърт. — Но вече е време да тръгвам. И без това доста закъснях. В Кордова ще се притесняват за мен.

Марисол прикри усмивката си зад ветрилото, но Робърт видя искриците в погледа ѝ. Значи клюката бе стигнала чак до Херес.

— Е, може би ще ви е любопитно да научите, че в двореца скоро ще вдигаме сватба — дръзко заяви той. — Ще забавя приготовленията, докато Федерико не се оправи. И двамата сте поканени.

Е, защо да не хвърли някой кокал на клюкарките. Имаше да го гложат седмици наред.

През целия път до Кордова препускаше като демон. Душата му пееше, защото усещаше, че е взел правилно решение. Щеше да се ожени за София. Тя щеше да приеме, в това бе сигурен. Обичаше го. И

той я обичаше. Иначе сърцето му не би се свивало от мъка по нея, нито би усещал тази болка в слабините си. Вярно, че не бе спал с жена от шест години насам. Но не само похотта го тласкаше към нея. Жадуваше да се докосне до София, копнееше еднакво за прекрасната ѝ душа и разкошното ѝ тяло.

Конят му гълташе километрите между Херес и Кордова. В повеите на вятъра му се причуваха извивките на фанданго, а дърветата край пътя танцуваха в негова чест. Робърт се смееше щастливо. Радваше се, че е жив.

Нямаше да звъни на портата пред Пацио дел Речибо. Защо да буди прислугата по това време, пък и искаше да влезе потайно в двореца и веднага да се хвърли в леглото на София. Щеше да я хване в просъница, да я прегърне, да махне копринената ѝ нощница и да започне да я люби, преди тя да разбере какво става. Щяха да подпечатат сватбата си телом, преди да разменят брачните клетви. Може би още тази нощ щеше да зачене още едно дете. Това би било прекрасно, но никой не би могъл да измести от сърцето му Рафаел, техния първороден син и наследник.

Подковите на коня му зачаткаха по улица „Авероес“ и завиха по Еврейската улица. Спря пред портата, която водеше към конюшната. Младото конярче изникна още при първото позвъняване.

— Ой, идалго, никой не ни предупреди да ви очакваме.

То потърка сънено очи и пое юздите.

— Никой не знаеше кога ще се прибера — отвърна Робърт. — Погрижи се за животното, мучачо. Добра работа ми свърши.

Той хвърли поводата на момчето и окачи плаща си на една кука в конюшната.

— Да имате чиста вода тук?

— В онази бъчва, идалго. Тази вечер я докараха, за да напоим конете сутринта.

Робърт започна да плиска шепи студена вода по лицето и раменете си. Не искаше да губи време дори за една истинска баня. За момента щеше да се задоволи и с това изплакване.

Излезе от конюшните, мина през входа на двореца и тръгна на горе по тясната стълба, което обикновено използваша слугите. Цареше тишина и мрак, но той точно на това се бе надавал. Спря пред вратата на София и свали ботушите си. Боже Господа! Без малко да се метне в

леглото ѝ както си бе с калните ботуши. Робърт отвори ухилена вратата и тихичко я затвори зад себе си. Сетне, затаил дъх, тръгна на пръсти по турските килими към леглото.

Завесите на прозорците бяха прибрани и стаята бе обляна от лунна светлина. Но балдахинът бе плътно спуснат и прикриваше леглото. Той предпазливо го откряна и се наведе да я целуне, преди да започне да процедира съгласно първоначалната си програма. Леглото беше празно.

Стомахът му внезапно се сви от ужас. Къде би могла да отиде по това време? Сети се как миналия път Анжелина го очакваше на вратата с вестта, че Ла Житанита и Рафаел са изчезнали. Първата му мисъл тогава бе, че София си е взела детето и си е тръгнала така внезапно, както бе дошла. Но това бе преда да научи, че Рафи е негов син, преди да го признае за свой наследник, преда да я целуне в библиотеката и да разбере, че тя го желае със същата страст.

Повтаряше си всичко това, за да се успокои, но вътрешно плачеше от мъка. Нямаше я. Значи си бе тръгнала, какво друго би могло да бъде? И ако си беше тръгнала, със сигурност бе взела и Рафаел. Притъмня му от страх и ярост. Заслепен от гняв, Робърт изхвърча от стаята, където бе влязъл като потаен любовник. Хукна към спалнята на сина си. Под вратата се процеждаше ивичка светлина. Спря, допря ухо до дъските и се заслуша. Два гласа шепнеха нещо от другата страна. Момчето и майка му.

Робърт въздъхна с облекчение. Двете му любими същества бяха тук. Може би момчето бе нещо болно или бе сънувало лош сън. Нищо чудно още да го мъчеха кошмари заради Пако. Е, не бе толкова страшно. Той се бе прибрал, те също бяха вкъщи и заедно щяха да се справят с всяка опасност. Робърт отвори вратата, без да чука.

Само една лампа осветяваше стаята. Рафаел го нямаше в леглото. Стоеше по средата на спалнята с гръб към Робърт и се оглеждаше в голямото стенно огледало с позлатена рамка. София беше застанала зад него, опряла ръце на раменете му. Беше по нощница, наметнала пенъор от жълта коприна. Косата ѝ се спускаше свободно по раменете. Толкова бе красива, че Робърт едва не се задави и трябваше да преглътне набързо приготвените думи. Преди да се съвземе дотолкова, че да извести по някакъв начин присъствието си, София вдигна поглед и забеляза отражението му в огледалото. Усмихна се, без

да продума и се дръпна встрани, за да му позволи да огледа сина им. Робърт с усилие откъсна поглед от нея и се втренчи в Рафаел.

Момчето беше наметнало молитвен шал на синьо-бели райета с дълги ресни. Носеше чалма от златотъкан плат. Маврите бяха донесли тази мода в Испания, а след оттеглянето им единствено евреите продължаваха да носят тюрбани. Цялото облекло на Рафаел крещеше, че той е син на евреин.

— Какво, по дяволите, правите — възкликна Робърт. Вече му се привиждаха тълпи инквизитори, дебнали досега в засада, да нахлуват през всички врати. Разбира се, това бе абсурдно.

— Показвам на Рафаел истинското му наследство — спокойно отвърна София.

Тя се обърна и Робърт забеляза на лицето ѝ някакво изражение, каквото не бе виждал дотогава. От нея струеше странна мистична светлина. Напомняше му човека, когото бе изпроводил до кораба за Англия, или Хари Хоукинс. Рафаел още не забелязваше присъствието на Робърт. Детето изцяло бе погълнато от странния си костюм.

— София, оценявам жеста ти. Много мило, че си решила да ме зарадваш, но...

— Не е само заради теб — прекъсна го тя. — Правя го също така заради себе си и заради Рафи.

Глупости. Но всичко в тази стая си бе чисто безумие.

— Къде намери това — той посочи дрехите на сина си.

— В пещерата. Много са стари, но са се запазили прекрасно.

В пещерата има съкровище. Божичко, надписът на плочата. Буквите отново изникнаха пред очите му. Не ги беше забравил. Но нямаше нито пещера, нито съкровище в нея.

— В старата съкровищница ли ги намери? Но аз съм проверявал там хиляда пъти. Няма нищо, пък е и прекалено малка, за да се нарече пещера.

— Пещерата е зад нея. Имаше страшна буря и върху задната стена падна мълния. Почти ме уцели. Виж — тя видиша кичура, който падаше върху лявото ѝ слепоочие. Отдолу имаше грозен белег от изгаряне, който едва почваше да се затваря.

— Трябва да го превържеш — веднага възкликна той. — Иначе може да се възпали и да гнояса.

Тя нетърпеливо тръсна глава.

— Вече го намазах с мехлем. В момента говорим за друго. Мълнията разруши задната стена. Всъщност това не беше скала, а замаскирана стена. Зад нея намерих този талит — тя прокара пръсти по копирените ресни на молитвения шал.

— И реши да направиш този жест заради мен — нежно каза Робърт. — Благодаря ти, скъпа, но...

— Казах ти, че не е само заради теб — отново го прекъсна тя. — Рафи, къде ти е доброто възпитание? Кажу добър вечер на Робърт.

Момчето най-сетне се откъсна от огледалото.

— Добър вечер, братовчеде Робърт.

Робърт не можеше да понася това обръщение, но още не бяха измислили как да поднесат истината на Рафаел.

— Добър вечер, момчето ми — каза Робърт. — Какво прави, докато ме нямаше?

— Мамачита ме научи на една песен. Искаш ли да я чуеш? — Робърт кимна. — Ти си моят Бог, Господи... — поде момчето.

Робърт не разпозна отделните думи, но разбра, че са на иврит.

— София, откъде си научила това? И как можа да научиш и Рафи?

— Научих се в синагогата в Бордо. Това е моят роден град — спокойно отвърна София. — Дядо ми често ме вземаше със себе си на утринната молитва. Във вените ми тече еврейска кръв. Казвам се Софи Валон.

Чак сега разбра.

— Значи си спомни годините, преди да заживееш с циганите — прошепна той.

— Да. Като видях нещата в пещерата и ги докоснах, си спомних. Трябваше да се доверя на някого — обясни тя, докато вървяха по безлюдния двор. Утрото бе още далеч. — Не можех сама да пренеса всичко, а не биваше да го оставя на открито в пещерата.

— Да, разбирам. Енрике ли?

— И аз първо за него се сетих — съгласи сетя. — Повиках го щом бурята отшумя и той направи това.

Бяха стигнали до Пацио де ла Реха и Робърт видя какво му сочи София. Пусна ръката на Рафаел.

— Стой при майка си, момче — прошепна той, прекоси подредените в причудливи орнаменти плочи и спря пред скалата.

Портата бе закрепена обратно на мястото ѝ, а пантите и катинарът бяха сменени. Зад решетките се виждаше, както винаги, само плитката вдлъбнатина. Но когато се взря по-внимателно, Робърт забеляза, че в дъното е закачен тежък килим.

София застана до него.

— Очистихме камънаците, закачихме килима и закрепихме обратно вратата. Не виждаше какво друго можем да направим на първо време. Чудех се дали да не сложа стража, но това щеше да привлече излишно внимание. Хората щяха да се запитат какво правят пред тази скала. На слугите може да се има пълно доверие, но никой не знае кога и пред кого могат да изтърват излишна приказка.

— Приказват, че си вещица и императрица — прошепна Робърт. — Права си. По-добре да не привличаме излишно внимание. Как се влиза вътре?

София свали от врата си верижка е малко ключе.

— Тук висеше един стар катинар, но не можахме да намерим ключа, Енрике купи този на сутринта след бурята.

Робърт взе ключа и отключи катинара. Старата порта се завъртя леко на прясно смазаните панти.

— Бог да благослови Енрике. Ще трябва да му измислим някаква достойна награда.

— Вече измислихме — отвърна София. — Скоро ще се жени. Обещах да вдигнем голяма сватба в негова чест.

Робърт кимна, без да проявява особено любопитство към личния живот на прислугата. Обърна се към Рафи, който стоеше мълчаливо до тях. Беше му свалил религиозните атрибути, преди да излязат от спалнята. Сега си бе просто малко момче по пижама. Робърт предпочиташе да го върне в леглото, но София настоя да дойде с тях. Трябвало да види наследството си, а тя едва бе започнала да му го обяснява.

— Идвал ли си вече тук — попита Робърт.

— Да, братовчеде Робърт. Мама ме доведе. Но знам, че това е много голяма тайна и никой не бива да узнае какво има вътре, освен мама, та и аз. Дори да ми избодат очите и да ми изтръгнат ноктите, пак няма да ви издам — тържествено заяви детето.

Робърт потръпна. Произнесени от тъничкото детско гласче, тези страховити клетви му припомниха колко са уязвими. Рафаел беше

прекалено малък, за да разбере колко лесно може да се наложи да доказва на дело обещанията си.

— Няма да стигнем дотам, дете — обеща той. — Защото никой няма да научи за това. Каквото и да е то.

Не знаеше какво има вътре. София вече му спомена за купчините сандъци, но призна, че не е проверявала какво има в повечето от тях.

Пъхнаха се зад завесата и Робърт засили фитила на лампата, която носеше. Вдигна я и се огледа.

— Божичко! Какво съкровище! Не вярвам на очите си. Нищо чудно, че не си могла да огледаш всичко.

— Не само че са много — обясни тя, — но всеки път, когато бръкна в някой, намирам различни неща. Виж например това — София вдигна едно миниатюрно ковчеже. Побираше се в дланта ѝ, но бе обковано със злато и червена кожа. София щракна микроскопичната златна закопчалка, вдигна капачето и ахна от радост.

— Виж — тя вдигна мъничка дантелена шапчица, очевидно предназначена за някое дете. — Постоянно откривам по нещо такова, захласвам се и не мога да продължа нататък. Кое ли бебе я е носило?

Робърт огледа плетката на дантелата. Тя повтаряше десетки пъти един и същ орнамент — лилия.

— Не знам, но във всички случаи отдавна е починало. Бих се обзаложил, че тази шапчица е поне на няколко века. Не мога да го докажа, но има вид на нещо такова.

— И на мен така ми се струва — кимна София. — Нищо ли не си чувал за тази пещера, Робърт? Някое старо семейно предание?

Той поклати глава.

— Само някои смътни намеци. Стари глупости, или поне на мен ми изглеждаха глупости. Вече не мисля така. Доминго спомена нещо подобно, когато се запознахме. Освен това може би съм ти разказвал за надписа под плочата в онази стая, с белега на стената.

— Но няма дата — замислено отвърна тя.

— Няма дата. Какво има тук — Робърт вдигна похлупака на една от делвите. Пълна беше с пицно украсени ръкописи на пергамент. Разгърна един на светлината на лампата.

— Господи! Не съм предполагал, че някога ще се намери подобно нещо. Като знам какво е трябвало да преживеят евреите в Испания... Виж това.

Първата страница на ръкописа беше изписана в червено и синьо. На върха и в дъното на страницата имаше по един изящно изрисуван паун, а в двете полета бяха изобразени лъвовете. Под горния паун имаше четирима мъже, които явно спореха за нещо. Седяха на кресла, украсени с шестолъчната звезда на Давид. Надписът отдолу беше на иврит.

— Можеш ли да прочетеш това — попита Робърт.

— Не — отвърна София. — Наистина жалко. Робърт, виж, долу е написана някаква дата.

Пръстът ѝ сочеше римски цифри. MCCLXXV. Робърт пресметна наум.

— Хиляда двеста седемдесет и пета година — каза той. — Невероятно. Над двеста години, преди да изгонят евреите от Испания. И преди Мендоса от Кордова да решат, че е по-благоразумно да се обявят за католици.

— Именно заради това съкровището ни е чакало нас — прошепна София. — Ние с теб трябва да върнем рода към старата...

— Мамачита, ела да видиш това — прекъсна я гласчето на Рафаел. Той беше отишъл до дъното на пещерата и сега викаше Робърт и София. — Отворих големия сандък в дъното и вижте какво намерих.

Робърт донесе лампата и освети сина си, застанал вътре в един от големите сандъци. Рафаел се беше заровил до коленете в жълтици.

— Велики Всевишни Боже! — ахна тихо Робърт. — Значи хитрите стари Мендоса не са складирали само свети предмети.

Свали момчето на пода, бръкна в сандъка, взе една от монетите и си пое дъх, преди да я огледа внимателно. Няма как да не е безполезна, каза си той. Някой отдавна забравен владетел е сякъл тези пари, изтеглени от обращение и загубили стойността си отпреди векове. Освен ако не са от същата епоха, като ръкописите. Защото по онова време...

Приблужи монетата до светлината на лампата. В средата беше изобразен някакъв брадат мъж, но лицето не му говореше нищо. По ръба течеше надпис на латински.

— Sit tibi, Chiiste — прочете той на глас. Сетне преведе. — Да бъде твоята воля, Христе... София, Бог да ми е на помощ, но това май пишеше на златните дукати на херцозите на Пулия. Преди около седемстотин години.

Опипа монетата, после я захапа.

— Златна е — прошепна той със страхопочитание. — Душата си залагам, че това са истински златни дукати. Имаш ли представа какво значи това?

— Същото ли е като златни слитъци — попита тя.

— Абсолютно същото. Имало е стандарт, който е спазван много строго — всеки дукат съдържа петдесет и четири грама чисто злато. Това прави около три и половина грама. Никога не са се обезценявали, затова са останали в обръщение много дълго време. Ако са от тринадесети и дори от четиринадесети век, значи са истински. По това време е нямало други пари. Чак сетне са почнали да слагат герба на някоя хартийка или монетка от евтин метал и да се кълнат, че държавата я гарантира със злато. Това е модерна измишльотина. Старите хитреци не са се лъжели толкова лесно и са приемали само истинско злато. Ако пък нямаш злато, тогава ти остава натуралната размяна.

Клекна до сандъка и зарови ръце до лактите в съкровището.

— Пълно е догоре. Трябват ми везни, перо и хартия, за да изчисля точната му стойност, но това е цяло богатство, София. Дяволско богатство.

Двамата се загледаха със страхопочитателно мълчание в сандъка, докато в дъното на пещерата не се разнесе писукането на Рафаел.

— Братовчеде Робърт, тук има още един сандък с жълтици. А до него стоят още два, ама не мога да ги отворя, защото са заключени.

Робърт се подпря на стената, за да не падне. Сетне избухна в тържествуващ смях.

— Отново сме богати, дявол да го вземе, Фарола, сега те пипнах за гушата. В ръцете си ми.

Отново се разсмя. Сетне забеляза озадаченото изражение на София и разбра, че е заговорил на английски. Скочи на крака и я прегърна.

— Няма значение, сетне ще ти обясня — погледна я в очите, без да я пуска от обятията си. — Ще поговорим и за други неща.

Рафаел застана до тях. Робърт посегна и го включи в преградката.

— Como tu quicres — прошепна София. — Както искаш. Ще потърпя, докато ми обясниш, но те моля да внимаваши повече, Робърт.

Не бива да се издаваме. Трябва да сме по-предпазливи от всякога.

— Права си. Глупаво бе от моя страна — сниши глас той. Сетне извади часовника си от джоба на жилетката и отвори капака. — Минава два, но това е най-подходящото време за работа. София, прибирайте се с Рафи по леглата. Ще ви изпратя до там. Сетне отивам до кабинета за везни. Ще се върна и ще се опитам да пресметна стойността на това съкровище.

София заспа спокойно за пръв път, откакто Робърт бе потеглил за Кадис. Дори съкровищата в пещерата не бяха успели да притъпят напълно безпокойството й за Робърт. Но той се беше прибрал, жив и здрав. И пак имаха пари. Предостатъчно пари, за да осигурят бъдещето на Рафаел. Сега можеше да осъществи и плана, който лелееше откакто зърна талига. Потъна в безметежен сън и се събуди чак след четири часа. Робърт беше застанал до ръба на леглото и я държеше за ръката.

— Добро утро — нежно каза той. — Слънцето току-що изгря, но не издържах повече.

— Добро утро. Имаш уморен вид — помилва го тя по бузата.

— Права си, но никога не съм прекарвал нощта си в по-полезни занимания. Не можах да измеря всичко, времето не ми стигна, но там има милиони и милиони. Отново сме в безопасност и бъдещето ни е гарантирано — за мен, за теб и за сина ни.

— А хунтата в Севиля няма бъдеще — усмихна се тя. — Или поне то не изглежда толкова сигурно, понеже нямат пари.

— Как разбра? — попита той, смаян от този проблясък на интуиция.

— Не беше толкова сложно. Докато дърдореше на варварското наречие, което в Англия минава за език, разпознах името Фарола. И предположих, че смяташ да се заемеш с хунтата — тя се засмя на изумения му поглед.

— Ти си истинско чудо — каза той. — Бих казал, много красиво чудо.

Тя бе невероятно примамлива, сънена и топла, с открената копринена нощница, под която прозираха гърдите. Робърт се наведе и залепи устни в основата на розовото деколте.

Целувката му свари София неподготвена. Тя ахна, сетне протегна ръце и притаена лицето му по-плътено до себе си.

— Робърт — прошепна тя. — О, Робърт...

Искаше да ѝ разкаже как бе решил да ѝ направи това предложение още докато се прибираше от Херес, преди да знае за съкровището и да се успокои за бъдещето им. Но не бе в състояние да говори. Устата му жадуваше за розовите зърна на гърдите ѝ, за топлите устни и език. Ръцете му се плъзнаха надолу, милваха я през ефирната коприна на нощницата, докато тя не започна да се извива и не посегна към връзките на бричовите му.

Трябваше да се отлепи от нея за секунда, само колкото да смъкне дрехите си. Сетне отново бе до София. Притискаше я в прегръдките си, усещаше топлия ѝ дъх и огъня, протичащ под кожата ѝ.

— Искам да се оженим — обади се той през къдрите, разпилени върху лицето му, когато тя се надвеси над него. — Обичам те и искам да се оженим.

— Шшт. После ще приказваме.

— Ще се омъжиш ли за мен? Кажи, че ще го направиш.

— Ще се омъжа за теб, любов моя — прошепна София. — Ще намерим отнякъде равин, ще се омъжа за теб и ще ти бъда вярна съпруга до края на живота си.

Робърт простена от радост. Сетне се претърколи върху нея и докато я обладаваше, разбра, че държи в прегръдките си своето бъдеще.

Подковите на конете чаткаха бодро по пътя. От прозореца на каретата Робърт виждаше как Севиля приближава и набира височина пред него, надвисва над пътника все по-внушителна и властна с всяка минута. След малко Енрике спря впряга на Плащ дел Триунфо. Робърт слезе от каретата и тръгна към Алказар — арабската крепост, която християнските крале си бяха присвоили преди няколко века. Влезе през Пуерто дел Лион, Лъвската порта. Той сам бе избрал да мине през лъвовете, но кой бе Даниил — Фарола или Робърт?

Херцогът го чакаше.

— Добре дошъл, дон Робърт. Отдавна искам да се запозная с английския идалго — двамата се огледаха изпитателно.

— Разправяха, че сте бил луд — обади се Фарола след няколко секунди. — Но не изглеждате луд.

— Не съм — отвърна Робърт и махна към каменната пейка в ъгъла — Защо не седнем?

Отпуснаха се на каменната седалка Фарола мигновено нападна.

— Независимо от душевното ви здраве, дон Робърт, вие си оставате англичанин, евреин и банкер без пари. Остават ви само земите. За какво бихме могли да говорим?

Робърт се усмихна. Атаката бе прекалено прибързана. Личеше си, че, Фарола се притеснява.

— Независимо от личните ми качества, аз съм глава на дома Мендоса.

— Признавам, че на времето това значеше много. Но вече не е така. Днес домът Мендоса не значи нищо.

Робърт не захапа въдицата.

— Бихте ли ми казали дали държите златни запаси, с които да гарантирате печатаните от хунтата пари?

— Парите ни имат пълно покритие — нервно отвърна херцогът. — Пълно безумие е да предполагате, че не е така.

— Не съм съвсем съгласен — възрази Робърт. — Но имам делово предложение. Ще гарантирам парите, които сечете. Със злато.

Фарола ахна, но бързо се съвзе.

— Откъде ще намери толкова пари една банкрутирала търговска къща?

— Банкрутът е по-скоро начин на мислене. Понякога човек решава, че не може да се справи с надвисналата криза. Това не значи, че е прав.

Фарола вирна брадичка и огледа внимателно англичанина.

— Не приличате на лунатик, макар да приказвате като такъв. Предполагам, че човек може да полудее и сетне да се оправи. Разправят, че в наши дни всичко е възможно. Само като видя новите моди... Но как ще докажете, че не блъфирате?

— Колко пари сте пуснали в обръщение през последните три месеца — парира Робърт.

— Не знам точно. Някъде около един милион реала. Може би два.

— Добре. До края на седмицата ще ви докарам злато за два милиона реала. В дукати — добави той. Усети, как кръвта му пее от радост. Беше сключил добра сделка. Държеше всички карти, силни и слаби. Само от него зависеше как да ги раздаде.

— Дукати, колко екзотично — възкликна херцогът. — Все пак това е благородно предложение. Да предположим, колкото да поддържахме разговора, че сте способен да изпълните обещанието си. Какво ще искате в замяна?

— Първо искам да знам какво ще гласи конституцията, която ще гласувате в Кадис.

— Засега съдържанието ѝ се пази в тайна. Когато бъде одобрена, цяла Испания ще научи всички подробности.

— Аз не съм цяла Испания — спокойно изтъкна Робърт. — И ако не се бях разболял, щеше да ви се наложи да ме включите в хунтата и в обсъждането на конституцията.

— Така е — Фарола стана и започна нервно да кръстосва стаята.

Робърт безмълвно го наблюдаваше. Минутите течаха една след друга. Накрая херцогът се върна на пейката.

— Имате ли това злато? Закълнете се.

— Давам ви думата си.

Фарола въздъхна. Личеше си, че златото му трябва. Робърт беше познал. Банкнотите на хунтата нямаха никакво покритие. Щяха да се сгромолясат и при най-малкия натиск.

— Добре — тихо отвърна херцогът. — Но ако ме предадете, ще ви убия, дон Робърт.

— Не виждам защо трябва да ви предавам.

— Да, и аз не виждам никаква причина — кимна водачът на хунтата. Приблужи устни до ухото на Робърт и прошепна. — Ще забраним робството и изтезанията. — Сетне се втренчи в очите на Робърт и добави многозначително. — И ще разформираме Светата Инквизиция.

Робърт не мигна.

— Значи в прекрасната нова Испания ще има свобода на вероизповеданието?

— Не съм казвал подобно нещо.

— Не, не сте. Аз го казах.

Фарола заби поглед в земята.

— Не можем да създадем една изцяло нова страна. Само ще се постареем да вкараме старата Испания в деветнадесети век. Бъдещата конституция ще гласи, че единствената законна църква на испанската нация е, и винаги ще бъде, Светата Римска и Апостолическа църква. Другите религии ще бъдат поставени извън закона.

Робърт стана.

— Пожелавам ви успех, херцог Фарола. Нямаме какво повече да обсъждаме.

Гласът на херцога го спря на прага.

— Дон Робърт, ние сме само хора — тихо каза той. — Не можем да творим чудеса. Не сме във Франция, Прусия или дори Англия. Това е Испания. Не искайте от нас невъзможното. За толкова години нищо ли не научихте за испанците?

Робърт спря, без да се обръща. Сякаш чуваше гласа на Доминго. Идалгото му каза почти същото още първия ден, когато стъпи в двореца Мендоса.

— Може би съм научил — промълви той. — Но тогава не виждам каква полза бих имал от промените. За толкова злато ще се наложи да предложите нещо по-сериозно.

— Нещо ми подсказваше, че ще е така — кротко отвърна Фарола. — Какво ще искате от нас?

— Да бъде провъзгласен за официална банка на Андалусия, а ако е възможно, и на цяла Испания.

— А, разбирам. Хората разправяха, че Наполеон ви предложил това като награда за безбожния ви съюз. Виждам, че не са ме лъгали.

— Съгласен ли сте?

Херцогът сви рамене.

— Как бих могъл да приема? Това би дало невероятна власт в ръцете на Дома Мендоса. Ще станете по-могъщи от всякога. А макар да носите титлата идалго, вие сте англичанин. Не мога да преглътна това, дон Робърт.

— Значи произходът ми създава проблеми — усмихна се Робърт. — Но родът ми идва от Испания. Моите предци живеят в Андалусия поне от толкова отдавна, колкото и вашите.

— Това не е достатъчно.

Робърт кимна.

— Прав сте, но няма да обсъждаме моята религия.

— Честно казано, не ми пука на кой Бог се молите. Но някои членове на хунтата са доста по-благочестиви от мен. На тях ще им приседне един съюз с евреин.

— Вече казах, че няма да обсъждаме религията ми.

— Да, но Мендоса винаги са умеели да правят компромиси. Определено имат дарба да се приспособяват към условията. Нима вие сте напълно лишен от това безценно качество, така характерно за вашите предци?

— Какво имате предвид?

— Само един-два дребни жеста. Например вашата любовница...

— Робърт се надигна да си ходи, но Фарола го задържа. — Не, не ме разбирайте погрешно. Изпитвам дълбоко уважение към въпросната дама. Тя е героиня, а и животът се обърка през последните години. Но скоро ще се оправим. Вече няма драгуни. Тогава защо не се ожените за дамата, обожавана и дълбоко почитана от всички испанци? И защо не го направите в католическа църква, с пищна церемония, за която да научи цяла Испания? Мисля, че това ще запуши злите езици на хунтата, и навсякъде другаде.

— Ами банката?

— Струва ми се, че това може да се уреди. Нали трябва да има някаква институция, която да държи златото, предоставено от дома Мендоса.

На излизане Робърт огледа великолепия дворец на Фарола. Дворецът Мендоса също имаше с какво да се похвали, но най-големите му съкровища бяха грижливо скрити и пред минувачите се изправяха само слепи и безлични стени. Дворецът на Фарола не се боеше да покаже пред целия свят могъществото на господаря си. Мендоса не поемаха подобен риск, помисли си Робърт. Макар официално да не бяха евреи, векове наред не смееха да се хвалят с богатството си. Завистта имаше добра памет и враговете им винаги можеха да изтупат от праха старото оръжие. Какво от това. Поколения наред Мендоса бяха живели в страх. Сега идваше тяхното време.

Робърт се подаде от прозореца на каретата.

— Карай, Енрике. Към къщи.

Не знаеше откъде да подхване разговора със София. Трябваше да я убеди да се оженият в катедрала, с благословията на свещеник, а тя тъкмо бе преоткрила еврейския си произход и не можеше да мисли за нищо друго. Като видя погледа, с който тя го посрещна на Пацио дел Речибо, съвсем се отчая. От нея струеше същата мистична светлина, която бе забелязал в спалнята на Рафаел, в погледа ѝ горяха предишните фанатични пламъчета. Дери не си даде труда да го попита какво е правил в Севиля.

— Робърт, открих нещо удивително. Няма да повярваш. Но ще го видиш с очите си — тя го хвана за ръката и го поведе по коридора.

— София, къде отиваме? Не може ли да почака? Трябва да поговорим за доста неща.

— Не, не може да почака. Вече три дни място не мога да си намеря от нетърпение. Това е най-важното събитие в историята на твоето семейство.

Въведе го в Пацио де лае Мехерес, пред старата стая с фриз от листа на фикус. Робърт се запъна и не позволи да го влачи повече.

— Мисля, че се сещам къде ме водиш и какво смяташ да ми покажеш.

Тя го погледна с щастлива усмивка и кимна.

— Ела да я видиш — прошепна тя. — Сама я почистих от праха. Много е красива.

Намерила беше плочата, която някога бе висяла в тази стая. Същата плоча, оставила белег на стената.

— Познах я още щом я зърнах в дъното на пещерата — обясни София. — Сетих се за петното на стената, после си припомних висулката, върху която се заклехме да пазим Рафаел.

Беше окачила плочата точно на старото ѝ място, върху петното. На нея бяха гравирани изящни птици и растения. Писмената на иврит бяха потъмнели от годините, но това само ги правеше да изпъкват на фона на лъснатата месингова повърхност.

— Пише същото нещо, както на твоята плочка — обади се София. — Взех я от чекмеджето и я донесох да сравня надписите.

— „Ако те забравя, Йерусалим, нека ме забрави десницата ми...“ — тихо продума Робърт. Дълго стоя загледан в плочата, сетне се извърна към нея и стисна двете ѝ длани. — Скъпа, трябва веднага да я махнем.

— Защо?

— София, не разбираш ли къде се намираме? Това е Испания, не Франция. И ти си пораснала, не си малко момиченце. Инквизицията, която е прогонила твоите прадеди, продължава да действа и да преследва евреите. Скоро ще я премахнат, но всяка друга религия, освен католическата, ще бъде поставена извън закона. Кой видя тази плоча?

Тя клюмна.

— Никой, Заклучих вратата и не съм пускала никого. Но се надявах, че като се върнеш и като се разбереш с хунтата, може би...

— Разбрах се с хунтата, както се изразяваш ти. Сключих добра сделка. Но това е сделка, скъпа, а не чудо. София, ти мислиш само да възвърнатите си корени. Разбирам те, но недей забравя, че рискуваш живота и на Рафи.

— Искам да бъде възпитан като евреин — прошепна тя. — О, Робърт, толкова искам.

— Знам. Но не бива. Хората не бива да разберат. Може би на друго място няма да му се налага да се крие.

— На друго място ли...? Къде би могъл да отиде?

— Може би в Англия. Там не закачат евреите.

— Предлагаш да го изпратим при брат ти?

— Ако Лиъм няма нищо против, защо не?

— А ти смяташ ли да се връщаш в Лондон?

Робърт поклати глава.

— Съдбата ми е тук, София. Заклех се пред баща си, че ще поема дома в Кордова и ще го въздигна по-високо от всякога. Сега имам възможност да изпълня клетвата си. Не мога да я пренебрегна.

Тя притисна ръце до сърцето си, сякаш нещо я разкъсваше отвътре. Извърна се и погледна месинговата плоча.

— Ако те забравя, Йерусалим... — промълви тя. — А ти точно това предлагаш, нали? Да забравим, че сме евреи. Или да изпратим сина си в чужбина.

— Не съвсем — нежно отвърна Робърт. — Баща ми веднъж разказа как родът ни приел този девиз. Това станало преди векове, когато Мендоса били прокудени в Африка. Мъжът, който наредил да го гравират, искал децата му да се върнат в Кордова. Кордова била техния Йерусалим и не бивало да я забравят.

— Ами Рафаел? — прошепна тя с дрезгав от вълнение глас.

— Кордова е неговото наследство, любов моя. А той е нашето бъдеще. Домът му е тук. Ще му разкажем за еврейските му корени, за нашата религия. Макар един Бог знае как ще стане това, защото и двамата не знаем почти нищо. Е, все ще намерим някакъв изход, но трябва да опазим тайната. Ще се наложи пак да иззидаме стената в пещерата и да скрием там религиозната утвар. Поне на първо време. Рафаел умее да пази тайна. Като порасне, ще разбере всичко.

София помълча няколко секунди, сетне вдигна поглед.

— Робърт, все пак знам нещо за юдейската религия. Сега се сетих. Не трябва да споменаваш всуе Името Божие. Затова, ако обещаеш да не казваш постоянно „Боже това“, „Боже онова“ и „по дяволите“, може и да успеем да научим Рафаел на нещо. Е, ще прибереш ли тази плоча обратно в пещерата или аз да го направя.

— Заедно ще я занесем.

Свалиха месинговия лист от стената.

— Имаш ли нещо да я завием? — попита Робърт. — Не е прилично да я зарязваме така.

София се скри в спалнята си и след няколко минути се върна. Носеше синьо-белия молитвен шал, с който бе наметнала предишния път Рафаел.

— Това ще свърши ли работа?

— Няма по-подходящ от него — тържествено отвърна Робърт.

Увиха плочата в талига и я прибраха в пещерата.

— Няма вечно да стоиш тук — прошепна ѝ София. Плъзна поглед по ковчезетата и делвите, които съхраняваха душата и сърцето на рода Мендоса в предишните векове. Молеше се тези времена отново да се върнат. — Само за малко.

Робърт забеляза как очите ѝ се насълзят.

— Недей плака, любов моя. Защитаваме сина си, честна дума. Не помниш ли в какво се клехме.

Тя кимна и се усмихна храбро. Робърт я потупа по бузата.

— Домът Мендоса ще оцелее и ще процъфтява. Тук, в Кордова, където ни е писано да властваме. Не само ние, но и Рафаел и синовете му. И скоро ще настъпят по-щастливи дни.

— Сигурен ли си?

— Абсолютно сигурен — отвърна той. — Надига се вятърът на промяната, циганчето ми. Но няма да ни издуха. Ще устоим на вятъра, накъдето и да ни тласка и ще пуснем още по-дълбоки корени. И се кълна, София, че когато вятърът отшуми, Мендоса пак ще са тук.

ИСТОРИЯТА СЛЕД ТОВА

През 1812 г. Наполеон нахлу в Русия и бе разгромен от безкрайните ѝ степи и лютата зима. Звездата му не залезе веднага след това, но вече никой не вярваше, че е непобедим. През 1815 г. Уелингтън го довърши при Ватерло. Наполеон прекара остатъка от живота си на пустинния остров Света Елена в южния край на Атлантическия океан. Почина през 1821 г. През 1840 г. французите погребяха останките му под позлатения купол на Дома на инвалидите с пищна церемония.

На 19 март през същата 1812 г. в Кадис се събраха Кортесите. Представители на хунтите от различните провинции гласуваха конституцията, за която разказахме по-горе. През 1814 г. Фердинанд VII се върна обратно на трона и започна да управлява като жесток и деспотичен тиран. Отмени конституцията, но не можа да удържи испанските колонии. След няколко години само Пуерто Рико, Куба и Филипините останаха верни на Испания. Андалусия загуби не само притока на капитали от колониите. Тя пропиля и възможността да стане част от модерна Европа. Постепенно се превърна в най-бедната испанска провинция и наследниците на герилеросите се изродиха в обикновени бандити.

А Мендоса? Е, това е друга история...

Издание:

Бевърли Бърн. Малката циганка

Американска. Първо издание

ИК „Ирис“, София, 1997

Редактор: Правда Панова

Коректор: Виолета Иванова

ISBN: 954-455-022-7

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.